

-ADIM ADIM-

ARA BULU CULUK

Av. Arb. Ülkem BAŞ

 PEGEM
AKADEMİ

Editör: Av. Arb. Ülkem BAŞ

ADIM ADIM ARABULUCULUK

ISBN 978-605-241-695-2

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2023, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz. Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Mayıs 2019, Ankara

Yayın-Proje: Nilay Balın
Dizgi-Grafik Tasarım: Gülnur Öcalan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara
Tel: (0312) 341 36 67

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Shira Ticaret Merkezi, Macun Mahallesi 204 Cad.
No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Ülkemizde, alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri ve özellikle arabuluculuğa olan ilginin son yıllarda arttığı, 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu'nun hazırlık aşamasında ağır eleştirilerde bulunan kesimlerin dahi biraz da şaşkınlık içerisinde, sistemin avantajlarından bahsettikleri memnuniyetle görülmektedir.

İlginin artışına temel etkenin; barışçıl yöntemlerle sorun çözmeye toplumumuzun yatkınlığı ve dolayısıyla uyuşmazlık çözümündeki başarı oranındaki yükseklik gösterilebilir. Başarı oranının yüksek seviyelerde seyretmesinin başlıca nedenleri ise Adalet Bakanlığının ve özellikle Arabuluculuk Daire Başkanlığının çalışmaları, arabulucuların sistemi benimsemeleri, uygulamalarda gösterdikleri sabırlı tutum ve arabuluculuğun hukukçular tarafından icra edilmesi olarak sıralanabilir.

Bizlerde de, sisteme bir nebze katkı sağlamak maksadıyla çalışma yapma isteği oluşmuş, bu amaçla mevzuatın ışığında, gerek uygulamada, gerekse arabuluculuk temel ve uzmanlık eğitimlerinde karşılaşılan soru ve sorunları ele alacak şekilde hazırlanmış çalışmada; arabuluculuk sürecinin aşamaları dikkate alınmış, bu nedenle mevzuat hükümleri ihtiva ettiği sıralamaya bağlı kalınmaksızın izah edilmiş, tutanak örnekleri ve tablolarla özetlemeler yapılmış, son kısımda müzakerelerde dikkat edilmesi gereken özellikli durumlara yer verilmiş, ek bölüm ise ilgili mevzuata ayrılmıştır.

İncelememizde, yeri geldikçe öğretiye de atıflar yapılmış ancak arabuluculuğun, Türk Hukuk Sistemindeki temel kanun olan 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu'nun, hukuk sistemimize yeni bir kavram olarak giren arabuluculuk ve arabulucu, ilkeleri, hakları ve sorumluluklarıyla izahına detaylı olarak değinilmiştir.

Çalışmamızda desteğini esirgemeyen; aileme, Hukuk İşleri Genel Müdürü Sayın Hakan Öztatar'a, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi Eğitim Koordinatörü Suat Pınar'a, Isparta Baro Başkanlığına ve meslektaşlarıma teşekkür eder, faydalı olmasını dilerim.

Avukat Arabulucu Ülkem BAŞ¹

Isparta – Mayıs 2019

1 Avukat Arabulucu Ülkem BAŞ; Isparta Barosu'na kayıtlı olup, sicile kayıtlı ilk Arabuluculardandır. Isparta Arabuluculuk Derneği kurucu Başkanı da olan Baş, Bakanlık tarafından akredite edilen eğitimcilerdendir. 2015 yılından bu yana Arabuluculuk temel ve uzmanlık eğitimlerinde, eğitici olarak çalışmaktadır. (Detaylı bilgi ve iletişim için : www.ulkembas.av.tr)

Genel	Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri Türk Hukuk Sisteminde arabuluculuk mevzuatı Arabuluculuk nedir? Arabulucu kimdir? Arabulucunun sorumlulukları nelerdir?
Arabuluculuk süreci öncesi	Konu ve kapsam arabuluculuğa elverişli mi? Arabuluculuğa elverişlilik sağlanmış ise başvurunun yapılmasında iradilik ve istisnası olan dava şartı arabuluculuk
Arabuluculuğa başvuru	Başvurunun yapılması Başvuru işlemleri ve yetki Sürecin başlamasının etkisi
Çağrı	Ön görüşmeler ve çağrı
Oturuşların yapılması	İlk oturum ve diğer oturumlar
Sonuçlandırma	Sonuçlandırma çeşitleri
Süreç sonrası olası aşamalar	İcra edilebilirlik şerhi Dava açılması
Mevzuatta yer alan diğer hususlar	Teşkilat Eğitim ve sınav Denetim Etik kuralları Arabuluculuğun geliştirilmesi Etkili taraf vekilliği Müzakerede uyulması gereken temel kuralları
Ek	Mevzuat ve diğer kanunların ilgili kısımları

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	III
Giriş	1
Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları (AUÇ) ve Teoride Arabuluculuk	2
Mevzuat.....	5
Arabuluculuk	9
Arabulucu	11
Arabulucunun Nitelikleri ve Yasal Sorumlulukları	15
Arabuluculuğa Elverişlilik (Konu ve Kapsam)	22
Uyuşmazlık Arabuluculuğa Elverişli ise Başvuruda İradilik ve İstisnası	25
Arabuluculuğa Başvuru	38
Başvuru İşlemleri.....	42
Yer Bakımından Yetki.....	42
Sürecin Başlamasının Etkisi	43
Ön Görüşme ve Çağrı	50
İlk Oturum ve Diğer Oturumlar	60
Sonuç Aşaması	73
Süreç Sonrası Gerçekleşebilecek Aşamalar.....	85
Arabuluculuk Teşkilatı.....	91
Eğitim, Eğitim Kuruluşları ve Sınav	94
Denetim	96
Türkiye Arabulucular Etik Kuralları	96
Arabuluculuğun Geliştirilmesi.....	97
Arabuluculuğun Anayasaya Aykırı Olduğu İddiası	97
Arabuluculukta Etkili Taraf Vekilliği	98
Müzakerelerde Uyulması Gereken Temel Kurallar	102
Mevzuat.....	109
Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu.....	109
Yönetmelik.....	127
Türkiye Arabulucular Etik Kuralları.....	157
7036 Sayılı İş Mahkemeleri Kanunu İlgili Maddeleri	165
6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu İlgili Maddeleri	171

Genel	Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri Türk Hukuk Sisteminde arabuluculuk mevzuatı Arabuluculuk nedir? Arabulucu kimdir? Arabulucunun sorumlulukları nelerdir?
Arabuluculuk süreci öncesi	Konu ve kapsam arabuluculuğa elverişli mi? Arabuluculuğa elverişlilik sağlanmış ise başvurunun yapılmasında iradilik ve istisnası olan dava şartı arabuluculuk
Arabuluculuğa başvuru	Başvurunun yapılması Başvuru işlemleri ve yetki Sürecin başlamasının etkisi
Çağrı	Ön görüşmeler ve çağrı
Oturların yapılması	İlk oturum ve diğer oturumlar
Sonuçlandırma	Sonuçlandırma çeşitleri
Süreç sonrası olası aşamalar	İcra edilebilirlik şerhi Dava açılması
Mevzuatta yer alan diğer hususlar	Teşkilat Eğitim ve sınav Denetim Etik kurallar Arabuluculuğun geliştirilmesi Etkili taraf vekilliği Müzakerede uyulması gereken temel kurallar
Ek	Mevzuat ve diğer kanunların ilgili kısımları

1. ALTERNATİF UYUŞMAZLIK ÇÖZÜM YOLLARI (AUÇ) VE TEORİDE ARABULUCULUK

1.1 Menfaati ihlal edilen tarafın, hak arama özgürlüğü; yasalar çerçevesinde mümkün olmakla birlikte, tarafların uyuşmazlığı çeşitli yöntemlerle de çözme şansları mevcuttur. Bu yöntemler, alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri (AUÇ) olarak isimlendirilir. Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleriyle uyuşmazlıkların çözümü son yıllarda pek çok ülkenin kanun koyucularını meşgul etmektedir. Uyuşmazlıkların dava yolu ile çözümü yerine tarafların kendi iradeleri ile uzlaşarak uyuşmazlığa son vermeleri, toplumsal barışın korunması açısından tercih sebebi sayılmaktadır. Bu yolların geniş kapsamlı ve etkin bir biçimde işlerlik kazanması mahkemelerin iş yükünün azalmasına katkı sağlayacaktır. Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri, aslında yargı sistemi ile rekabet içinde olmadığı gibi amaç yargısal yollara başvuru imkânını ortadan kaldırmak da değildir. Tam tersine uyuşmazlıkların çözümü için öngörülen yöntemlere ilave edilmiş tamamlayıcı yöntemler topluluğudur ve Devlete ait olan yargı yetkisinin mutlak egemenliğine zarar vermeden uyuşmazlıkların daha basit ve kolay çözümü amaçlanmaktadır.

1.2 AUÇ yollarının isimlendirmesinde geçen “alternatif” kelimesi, adalet sistemine getirilen bir alternatif veya adaleti sağlama görevinin üstlenilmesi değil, uyuşmazlığın çözümünde alternatif oluşturulmasıdır. Uyuşmazlık çözümünde alternatif bir yöntemin olması sadece AUÇ’ler olarak da değerlendirilemez. Uyuşmazlık çözümlerinde yargı yoluna gitmeksiz barışçıl yöntemlerin kullanılması geçmişten bu yana gayri resmi veya resmi biçimde zaten varlığını korumaktadır. Örneğin; bir aile büyüğünün veya tarafların saygınlığını kazanmış bir kişinin araya girerek çözüme katkı sağlaması mümkün olduğu gibi yargı yoluna gidilmesinden sonra davadan feragat veya sulh de taraf iradelerine bağlı çözüm yollarıdır. Öte yandan, alternatif çözüm yolları, avukatlık mesleğini zedeleyen veya engelleyen bir duruşta sergilememektedir. Bilakis yargının ve avukatlığın daha da işlerlik kazanmasına hizmet etmeyi amaçlar.

1.3 Bu yöntemlerden birisi de arabuluculuktur. 2002 yılında Birleşmiş Milletler Ticaret Komisyonu (UNCITRAL) tarafından Milletlerarası Ticari Arabuluculuğa ilişkin Model Kanun hazırlanmıştır. Bu düzenleme ile Birleşmiş Milletler üyesi ülkeler tarafından arabuluculuk hakkında hazırlanacak kanunların mümkün olduğu kadar yeknesak olması amaçlanmıştır. 1998 yılından itibaren Avrupa Birliği içinde de uyuşmazlıkların

anlaşmak suretiyle çözümü konusunda çalışmalar başlamıştır. 15-16 Ekim 1999 tarihinde Tampere’de düzenlenen Avrupa Birliği zirvesinde, üye devletler Avrupa’da adalete daha iyi erişime ilişkin olarak mahkeme dışı alternatif yöntemler oluşturmaya davet edilmiştir. Bu bağlamda ve avantajları dolayısıyla arabuluculuk, Türk Hukuk Sistemine kazandırılmıştır.

1.4 Alternatif uyuşmazlık çözüm yolları arabuluculukla sınırlı değildir. Her ülkeye ve sosyolojik gerçeklerine uygun alternatif uyuşmazlık çözümleri mevcuttur. Arabuluculuk Türk Hukuk Sistemine girmeden önce de AUÇ’nin farklı uygulamaları yasalarımızda mevcuttur ve AUÇ’lerin, etkisiz, sonuçsuz veya kamu düzenini örseleyen uygulamalar olmadığı müşahade edilmiştir. Ceza yargılamasında dahi uzlaştırmaya yer verilmiş olması ve uygulamanın genel kabul görmesi, AUÇ’lerin kamu düzenini ihlal ettiği tezini de çürütür niteliktedir. Uzlaştırma haricinde, örneğin Avukatlık Kanunu m. 35/A gibi farklı alternatif çözüm yolu düzenlemeleri de mevcuttur.

1.5 AUÇ yollarının uygulamada, sonuca varmadaki başarısı bakımından farklılıklar gösterdiği de yadsınmamalıdır. Arabuluculukta ki başarı oranının yüksekliğinin sırrı ise avantajlarından kaynaklanmakta ve yargı yolunu, akla gelecek en son çözüm yöntemi olmaya zorlamaktadır. Zira; Yargı yolunda;

- Uyuşmazlık aleniyet kazanmakta, katı kurallarla süreç ilerletmekte,
- Usul çerçevesinde yaratıcı çözümler üretilmemekte,
- Süreci taraflar kontrol edememekte,
- Taraflar değil hâkim karar vermekte,
- Kararın neticesinde taraflardan biri veya tamamı sonuçtan memnun olmamakta,
- İlişkilerin zedelenme ihtimalini barındırmaktadır. Benzer sakıncalar tahkim içinde söylenebilecektir.

Buna karşın arabuluculuğun;

- Tarafların uyuşmazlık çözüm sürecine doğrudan doğruya katılmaları ve sonucun elde edilmesine egemen olmaları,
- Taraflara, geçmişteki sorunlardan sıyrılarak geleceği, bir daha aynı sorunların yaşanmasını önleyecek şekilde planlama imkânı vermesi,

- Pozisyon (haktan) ziyade menfaatleri ve ihtiyaçları esas alması nedeniyle gerçek sorunları ortaya çıkarabilmesi, karşılıklı menfaatlerin gözetilmesi,
- Korunmaya değer devamı istenilen bir ilişkin varlığını zedelemekten çözüme gidebilmesi,
- Yargı yoluna gidilmesi halinde karmaşık dava silsilelerini içinde barındırmaması,
- Dostane çözüm odaklı olması ve sosyal barışa katkı sağlaması,
- Kazan – kazan prensibine hizmet etmesi,
- Tarafların serbestliği, eşitliği ve sürecin iradi olması,
- Zaman tasarrufu sağlaması ve hızlı çözüm üretmesi,
- Daha az masraflı olması,
- Sırların gizlilik ilkesi ile bağlantılı olarak alenileşmemesi,
- Esnek ve ılımlı bir süreç olması,
- Uyuşmazlığın uzman kişilerce incelenmesine imkân tanınması,
- Dava yükünü azaltması başlıca tercih nedenleridir.

1.6 Tüm bu olumlu yönlerinin yanında, arabuluculuğun konu ve kapsam bakımından sınırlı oluşu, tarafların sürecin başarıya ulaşması veya sonuç alınabilmesi konusundaki kaygılarından kaynaklanan isteksizlikleri, tarafların alışlagelmiş yargı yolu bağımlılıkları sürecin etkisini azaltmaktır ancak arabulucunun bilgi ve becerisi ile tarafları aydınlatması sözü edilen dezavantajları ortadan kaldıracıdır.

1.7 Süreç bakımından arabuluculuk;

- Kolaylaştırıcı arabuluculuk (Çözüm önerisi getirmeyen)
- Değerlendirici arabuluculuk (Çözüm önerisi getirebilen)
- Dönüştürücü - ilişki odaklı arabuluculuk (Tarafların gelişimine de hizmet eden arabuluculuk) olarak kategorize edilmektedir.

1.8 Faaliyetin; tarafların muvafakatine bağlı olarak, -dava şartı arabuluculuk sürecine başvuru istisna olmak üzere-, tek arabulucu veya birden fazla arabulucu tarafından yürütülebilir. Birden fazla arabulucunun katılımı ile gerçekleşen yöntemler;

- Ön koltuk / arka koltuk arabuluculuğu: Tecrübeli arabulucu süreçte liderlik eder; daha az tecrübeli veya tecrübesiz arabulucu ise süreci izler ve kendisini rahat hissettiği durumda sürece katılır.
- İş bölümü yapılan arabuluculuk (eş arabuluculuk): Arabulucular konulara göre iş bölümü yapabilir veya her bir arabulucu tek bir taraf ile ilgilenilir.
- Sıra ile yapılan arabuluculuk: Bu tip eş arabuluculukta arabulucular süreci sıra ile yönetirler. Sıralama arabuluculuk aşamalarına göre yapılabilir. Yani her arabulucu bir aşamayı yönetebilir veya bir arabulucu süreci yönetirken diğeri gözlem yapıp not alır; gerekli gördüğü yerde veya uygun durumda sürece dâhil olabilir.

1.9 Arabuluculuk faaliyetinin

- Hazırlık aşaması: (Çağrı ve ön görüşme gibi arabuluculuğun fiilen başladığı aşama öncesi işlemler)
- Başlangıç aşaması: (Açılış konuşması ve görüşmelerin fiilen başlaması)
- İnceleme ve araştırma aşaması: (Uyuşmazlığın altında yatan sebep ve menfaatleri tespit)
- Müzakere aşaması:(Uyuşmazlığın müzakeresi)
- Sonuç aşaması: (Sonuçlandırma) olarak beş aşamada gerçekleştirilmesi tavsiye olunmaktadır¹.

2. MEVZUAT

2.1 Arabuluculuğun, Türk Hukuk Sisteminde ki temel kanunu olan 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu hukuk sistemimize yeni bir kavram olarak giren arabuluculuk ve arabulucuyu, ilkeleri, hakları ve sorumluluklarıyla izah ederken, arabuluculuk teşkilatını da yapısı ve görevleriyle belirlemiştir. Bu bağlamda, Kanun;

¹ Arabuluculuğun katı kuralları olmayan bir süreç olduğu gözetildiğinde, söz konusu aşamalara sıkı sıkıya bağlı olunmayabileceği, bir veya bir kaçının birleştirilebileceği kabul edilmelidir. Örneğin; süreç; durum ve şartlar uygunsa, aradaki aşamalar hiç gerçekleştirilmeden, hazırlık aşamasında sonuçlanabilecektir.

- Temel ilkeler
 - İradi olma ve eşitlik
 - Gizlilik
 - Beyan ve belgelerin kullanılamaması
- Arabulucuların hak ve yükümlülükleri
 - Unvanın kullanılması
 - Ücret ve masrafların istenilmesi
 - Taraflarla görüşme ve iletişim kurulması
 - Görevin özenle ve tarafsız biçimde yerine getirilmesi
 - Reklam yasağı
 - Tarafların aydınlatılması
 - Aidat ödenmesi
- Arabuluculuk faaliyeti
 - Arabulucuya başvuru
 - Arabulucunun seçilmesi
 - Arabuluculuk faaliyetinin yürütülmesi
 - Arabuluculuk sürecinin başlaması ve sürelere etkisi
 - Arabuluculuğun sona ermesi
- Dava şartı arabuluculuk
- Arabulucular sicili
 - Sicilin tutulması
 - Arabulucular siciline kayıt şartları
 - Arabulucular sicilinde silinme
- Arabuluculuk eğitimi ve eğitim kuruluşları
 - Arabuluculuk eğitimi
 - Eğitim kuruluşlarına izin verilmesi
 - İzin süresinin uzatılması
 - Arabuluculuk yetki belgesi
 - Daire Başkanlığına bilgi verme yükümlülüğü
 - Eğitim kuruluşuna verilen iznin iptali

- Kuruluş ve görevler
 - Kuruluş ve teşkilat
 - Daire Başkanlığı
 - Daire Başkanlığının görevleri
 - Kurul
 - Kurulun görevleri
- Ceza hükümleri
 - Gizliliğin ihlali
- Son ve geçici hükümler
 - Kadrolar
 - Değiştirilen hükümler
 - Yönetmelikler şeklinde sistematize edilmiştir.

2.2 6325 sayılı HUAK'ın² yürürlüğe girmesini müteakip, Tablo-1'de görüleceği üzere Kanunda bazı değişiklikler yapıldığı gibi dava şartı arabuluculuk³ kapsamında etkilenen başkaca Kanunlarda olmuştur.

2 Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu

3 Her ne kadar, yasal düzenlemelerde “dava şartı arabuluculuk” kavramı kullanılmış olsa da, bu kavram kanaatimizce “arabuluculuğun dava şartı olması” şeklinde düzeltilmelidir. İş hukukundan kaynaklanan uyuşmazlıklarda arabuluculuğun dava şartı olması gündeme geldiğinde, Arabuluculuk Daire Başkanlığı'nda benzer görüşü paylaşmıştır. Zira “dava şartı arabuluculuk” kavramı; arabuluculuğun dava açılabilmesi için gidilmesi gereken bir yol ve usul kuralı olarak algılanmasına yol açabilecektir.

Kapsam	Ana Mevzuat	Etkilenen Mevzuat
İhtiyari arabuluculuk kapsamında;	22/06/2012 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu.	26/01/2013 gün ve 28540 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan HUAK Kanunu Yönetmeliği ve Türkiye Arabulucular Etik Kuralları yayımlanmıştır.
	Anayasa Mahkemesi'nin 10.7.2013 gün ve 2012/94 E, 2013/89 K sayılı kararı.	6325 sayılı Kanunun bazı maddelerinin iptali için açılan dava, tüm talepler yönünden reddedilmiştir.
Dava şartı arabuluculuk kapsamında;	25/10/2017 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu.	5521 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmış,
		7036 sayılı Kanun m. 17 ile 28 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.
		7036 sayılı Kanun m. 11 ile 16 4857 sayılı İş Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.
	06/12/2018 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 7155 sayılı Abonelik Sözleşmesinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Takibin Başlatılması Usulü Hakkında Kanun.	7155 sayılı Kanun m.21, 22 ile 6102 sayılı TTK'ya 5/A ve Geçici 12. maddeleri eklenmiştir.
		7155 sayılı Kanun m.22, 23 ile 6325 sayılı HUAK'ın 3. maddesine ikinci fıkra ve aynı Kanuna 18/A maddesi eklenmiştir.
	02/06/2018 gün ve 30439 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu Yönetmeliği.	26/01/2013 gün ve 28540 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 6325 sayılı Kanununa dair Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır. Türkiye Arabulucular Etik Kuralları güncellenmiştir.
	Anayasa Mahkemesi'nin, 11/07/2018 gün ve 2017/178 E, 2018/82 K sayılı kararı.	İş hukuku uyuşmazlıklarında dava şartı arabuluculuk düzenlemesinin iptali için açılan dava, tüm talepler yönünden reddedilmiştir.

3. ARABULUCULUK

3.1 6325 sayılı HUAK m2/b, arabuluculuğu; Sistematik teknikler uygulanarak, görüşmek ve müzakerelerde bulunmak amacıyla tarafları bir araya getiren, onların birbirlerini anlamalarını ve bu suretle çözümlerini kendilerinin üretmesini sağlamak için aralarında iletişim sürecinin kurulmasını gerçekleştiren, tarafların çözüm üretmediklerinin ortaya çıkması hâlinde çözüm önerisi de getirebilen, uzmanlık eğitimi almış olan tarafsız ve bağımsız bir üçüncü kişinin katılımıyla ve ihtiyarı olarak yürütülen uyuşmazlık çözüm yöntemi olarak tanımlanmaktadır.

Arabuluculuk görüşmelerinde tarafların birbirleri ile iletişim kurmaları ve bunun pekiştirilmesi ile birbirlerine ait menfaatleri ve ortak yönleri daha iyi anlamaları ve somut duruma göre işlerlik kazanabilecek değişik çözüm seçeneklerini genel bir çerçevede üretip, değerlendirmeleri temin edilir. Arabuluculuk sürecinin işleyişinde ve sonucun elde edilmesinde tümüyle taraflar egemendir.

3.2 Türkiye Arabulucular Etik Kurallarında, arabuluculuğun;

- Taraflara uyuşmazlık konularını belirleme ve açıklığa kavuşturma,
- Farklı bakış açılarını anlama,
- Menfaatlerini tanımlama,
- Olası çözümleri ortaya koyma ve değerlendirme,
- İstendiğinde de karşılıklı tatminkâr anlaşmalara varma fırsatını sunma gibi çeşitli amaçlara hizmet ettiği belirtilmiştir.

3.3 11/12/2018 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Anayasa Mahkemesinin 11/07/2018 gün ve 2017/178E, 2018/82 K sayılı kararının genel açıklamalar kısmında ise

“...Uyuşmazlıkların çözümü konusunda temel olarak iki sistemin bulunduğu, birincisinin, yargı yoluyla uyuşmazlıkların çözümü, diğerinin ise yargılama yapılmadan uyuşmazlığın çözümü olduğu, 6325 sayılı Kanun’un 2. maddesinin gerekçesinde de belirtildiği şekilde uyuşmazlığın taraflarının kendilerini yeterince ifade etme imkânı bulduğu ve çözümün bizzat taraflarca üretildiği arabuluculuk yönteminde arabulucudan beklenen diyalog sürecinin işlerlik kazanmasına ve canlı tutulmasına katkı sağladığı, bu şekilde taraflar arasında etkili bir iletişim kurularak her iki tarafın da menfaatlerinin en uygun şekilde dengelenmesi esası-

na dayalı olarak yürütülen arabuluculuk müzakereleri ile uyuşmazlıkların kesin ve kalıcı şekilde, daha kısa sürede ve daha az masrafla çözülmesinin amaçlandığı, uyuşmazlığın kural olarak aleni olmayan bir ortamda çözümlenmesi ve gizliliğin sağlanması suretiyle tarafların yıpratıcı olmayan bir süreçte, özellikle 6325 sayılı Kanun'un 4. maddesinin gerekçesinde de vurgulandığı şekilde iş ve ticaret sırlarını da koruyarak uyuşmazlığı çözümlerinin beklendiği bir süreci hedeflediği, sürecin ılımlı, esnek ve mücadeleci olmayan bir yapıda kurgulandığı, toplumsal barışa katkı sağlamasının beklendiği..." ifade edilmiştir.

3.4 Öte yandan Arabuluculuğun adalete erişimi ve hak arama özgürlüğünü kısıtladığı, hukuki dinlenilme ilkesine aykırılık teşkil ettiği ileri sürülmüş olsa da,

- 25.01.2014 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Anayasa Mahkemesi'nin 10.07.2013 gün ve 2012/94 E, 2013/89 K sayılı kararında, "...ihtiyari arabuluculuğun, hak arama özgürlüğüne aykırı kabul edilemeyeceğine, yargın ağır iş yükü altında olduğuna, bu durumun adalete erişimi zorlaştırdığına, AUÇ yollarının iddia edilen aksine; adalete erişimi zorlaştırmayıp, yargının yükünü azaltması sebebiyle kolaylaştırdığına, AUÇ yollarının sırf kişilerin hak aramalarını imkânsız hâle getirmek amacıyla oluşturulmuş etkisiz ve sonuçsuz yöntemler olmadığına..." vurgu yapılmış,
- 11/12/2018 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 11/07/2018 gün ve 2017/178 E, 2018/82 K sayılı kararında ise "...Anayasal kurallara uygun olmak şartıyla bu tür yöntemlere başvurulup başvurulamayacağı hususu kanun koyucunun takdir yetkisinde bulunduğu ancak kanunların kamu yararının sağlanması amacıyla yönelik olması, genel, objektif, adil kurallar içermesi ve hakkaniyet ölçütlerini gözetmesi hukuk devleti olmanın gereği olduğu, arabuluculukta iş hukuku alanındaki uyuşmazlıkların olabildiğince hızlı bir şekilde, taraflarca müzakere edilmek suretiyle anlaşma sağlanarak çözüm, hem işçi hem de işveren lehine iş ilişkilerinin devamını sağlayabileceği gibi verimliliğin artmasına, çalışma barışının korunmasına ve ülke ekonomisinin olumlu yönde etkilenmesine de katkı sağlayabileceği, öte yandan Kanun'da arabuluculuk kurumunun, mahkemelerin yerine geçecek bir uyuşmazlık çözüm yolu olarak düzenlenmediği, mahkemelere ait olan uyuşmazlıkları çözüme yetkisinden farklı

olduğu, bu yönüyle dostane bir çözüm yolu olan arabuluculuğun yargılama faaliyeti veya yargıyla rekabet içinde bulunan bir yöntem olarak nitelendirilmesi mümkün olamayacağı, bu itibarla kuralın Anayasa'nın 9. maddesinde belirtilen yargı yetkisinin bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılacağı yönündeki kurala aykırı bir yönü de bulunmadığı, arabuluculuğa başvuru zorunluluğunun, kişilerin hak aramalarını imkânsız hâle getiren veya aşırı derecede zorlaştıran etkisiz ve sonuçsuz bir sürece neden olmadıkça hak arama hürriyetinin özüne dokunduğunun söylenemeyeceği, arabulucuya başvurulmamış olması sebebiyle dava şartı yokluğundan usulden reddedilen bir davanın dava şartına ilişkin eksikliğin tamamlanmasından sonra tekrar açılmasının mümkün olduğu, bu yönüyle dava şartının yerine getirilmemesi sebebiyle davanın bir kere usulden reddedilmiş olması uyuşmazlığın yargı önüne taşınmasını engellemediği..." belirtilmiştir.

4. ARABULUCU

6325 sayılı HUAK arabulucuyu;

- Arabuluculuk faaliyetini yürüten ve Bakanlıkça düzenlenen arabulucular siciline kaydedilmiş bulunan gerçek kişi olarak tanımlar.

Kanunda yer alan arabuluculuk tanımı içerisinde de, aslında arabulucunun farklı bir tanımı yapılmış olup, burada ise arabulucu;

- Sistematik teknikler uygulayan,
- Görüşmek ve müzakerelerde bulunmak amacıyla tarafları bir araya getiren,
- Onların birbirlerini anlamalarını ve bu suretle çözümlerini kendilerinin üretmesini sağlamak için aralarında iletişim sürecinin kurulmasını gerçekleştiren,
- Tarafların çözüm üretemediklerinin ortaya çıkması hâlinde çözüm önerisi de getirebilen,
- Uzmanlık eğitimi almış olan
- Tarafsız ve bağımsız bir üçüncü kişi şeklinde nitelenmiştir.

Arabulucu, tarafların üzerinde anlaşabilecekleri noktaları, ortak paydaları tespit eder ve bu zemin üzerinde mutabakata varmalarına yönelik olarak faaliyet gösterir. Arabulucu, uyuşmazlığı bir karar vermek suretiyle çözmeyi değil; ikna ve telkin ile tarafların yeniden müzakerelere girişmelerine ve bir anlaşma sağlamalarına imkân veren bir ortamı oluşturmayı hedefler; haklıyı veya haksızı bulmaya yahut belirlemeye yönelik olarak değil, tarafların her ikisinin de menfaatlerinin en uygun bir şekilde dengelenmesini öngören bir anlaşma zeminin bulunmasına çaba sarf ederek uyuşmazlığın çözüme kavuşturulmasını gerçekleştirmeye çalışır.

4.1 Arabuluculuğun sonuçlarının hukuk düzeninde de anlamlı olabilmesi için yasal tanımda da belirtildiği üzere, arabulucunun sicile kaydı gerekir. Zira arabulucu sicile kayıt tarihinden itibaren faaliyetine başlayabilir ve sicile kaydı, Daire Başkanlığına yazılı olarak başvurusu üzerine yapılır⁴.

4.1.1 Arabulucular siciline kaydedilebilme şartları;

- Türk vatandaşı olmak,
- Mesleğinde en az beş yıllık kıdeme sahip hukuk fakültesi mezunu olmak,
- Tam ehliyetli olmak,
- 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıldan fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile Devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık, gerçeğe aykırı bilirkişilik yapma, yalan tanıklık ve yalan yere yemin suçlarından mahkûm olmamak,
- Terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı olmamak,
- Arabuluculuk eğitimini tamamlamak ve Bakanlıkça yapılan yazılı sınavda başarılı olmaktır.

4 Sicile kaydolun arabulucuya, talep ve başvurusu üzerine, arabulucu kimlik kartı verilir.

4.1.2 Kamu çalışanının Arabuluculuk yapabilmesi hususunda 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanununda ve 28540 sayılı Yönetmeliğinde her hangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Dolayısıyla Arabuluculuk mevzuatında yapılan değişiklik ile artık sadece hukukçu olarak değil, başka mesleklerde de beş yıllık kıdemi olanlar da sicile kaybolunabilecektir. Bununla birlikte arabulucu olmak için gerekli şartları taşımalarına rağmen bazı kamu çalışanlarının bağlı bulundukları kamu kurumlarının yasaları çerçevesinde farklı bir iş yapmaları sınırlandırılmıştır. Bu bağlamda 657 sayılı Devlet Kanuna tabi olan kamu çalışanlarının ilgili yasa çerçevesinde gelir getirecek bir iş yapamayacakları (28. maddede) yine benzer şekilde kurum avukatlığı yapan avukatların Avukatlık Kanunu'nun m.12 kapsamında kurum dışı çalışamayacakları ilgili yasalar ile belirlenmiş ya da sınırlandırılmıştır⁵. Öte yandan, sicile kayıt için başvuruda bulunan bu kişiler, beş yıllık kıdem şartı taşıdığını ve sağlık durumlarının mesleği icraya elverişli olduğunu belgelendireceklerdir⁶.

4.1.3 Sicile kayıt şartlarını taşıdığı anlaşılan ve belgelerinde eksiklik bulunmayan başvuru sahiplerinin sicile kayıtlarının yapılacağı hususu ile şartları taşımadığı anlaşılan veya verilen bir aylık süreye rağmen eksik belgelerini sunmayan başvuru sahiplerinin sicile kayıtlarının yapılamayacağı hususunda Daire Başkanlığınca başvuru tarihinden veya eksik belgenin ikmalinden itibaren iki ay içinde karar verilir. Bu kararlar ilgilisine de tebliğ edilir. Bu kişiler belge eksikliklerini ikmal ettiklerinde yeniden sicile kayıt için başvuruda bulunabilirler.

4.1.4 Sicile kaydolun arabulucu, benzer meslek gruplarında olduğu gibi aidat ödeme yükümlülüğü altına girer ve ilk kayıta giriş aidatı ile her yılın haziran ayı sonunda yıllık aidat alınır. Alınacak aidat tutarını her yıl için Kurul belirler. Aidatlar, Maliye Bakanlığına ödenir ve genel bütçeye gelir olarak kaydedilir.

4.1.5 Sicile kayıtlı olan arabulucular kendisine ait bilgilerde meydana gelen her türlü değişikliği bir ay içinde varsa belgesi ile birlikte Genel Müdürlüğe iletmek zorundadır. Beyan üzerine, düzeltmeler elektronik ortamda, Daire Başkanlığı tarafından yapılır.

5 Arabuluculuk Daire Başkanlığının 21/03/2019 tarihli duyurusu

6 Beş yıllık kıdem şartını taşıdıklarına dair belgelendirme; kurumlardan alacakları hizmet belgesiyle, sağlık durumlarına dair belgelendirme ise düzenlenme tarihi itibarı ile altı aydan daha eski tarihli olmayan ve arabuluculuk mesleğini yapmalarına ruhen ve bedenen engel bir hâllerinin bulunmadığını gösterir sağlık kuruluşlarından alacakları raporla olabilmektedir.

4.2 Sicile kaydedilen arabulucuların, doğal olarak sicilden silinmeleri de mümkündür.

- Daire Başkanlığı, arabuluculuk için aranan koşulları taşımadığı hâlde sicile kaydedilen veya daha sonra bu koşulları kaybeden arabulucunun kaydını siler. Arabulucunun ölümü hâlinde de aynı işlem yapılır.
- Arabulucu, sicilden kaydının silinmesini her zaman isteyebilir. Bu şekilde sicilden kaydı silinenler sınav şartı aranmaksızın diğer şartları haiz ise yeniden sicile kayıt yaptırabilirler.
- Daire Başkanlığı, Kanunun öngördüğü yükümlülükleri önemli ölçüde veya sürekli yerine getirmediğini tespit ettiği arabulucuyu yazılı olarak uyarır; uyarıya uyulmaması hâlinde arabulucunun yazılı savunmasını ister. Arabulucu, istemin tebliğinden itibaren on günlük süre içinde savunmasını vermek zorundadır. Tebliğden imtina eden veya bu süre içinde savunmada bulunmayan arabulucu savunma hakkından vazgeçmiş sayılır. Bu işlemlerden sonra Daire Başkanlığı, gerekirse arabulucunun adının sicilden silinmesini Kuruldan talep eder. Kurul tarafından sicilden silinmeye yönelik bir karar verilirse Daire Başkanlığınca bu karar ilgisine tebliğ edilir.
- Etik Kurallarının ihlali ve bu durumun öğrenilmesi halinde Arabuluculuk Kurulu, 6325 sayılı HUAK m.21/2 kapsamında ilgili arabulucunun sicilden silinmesi de dâhil olmak üzere arabuluculuk mevzuatında öngörülen diğer yaptırımları uygulayabilir.

4.3 Öte yandan, Arabuluculuk Daire Başkanlığı, sicile kayıtlı arabuluculardan arabuluculuk yapmak isteyenleri, varsa uzmanlık alanlarını da belirterek, görev yapmak istedikleri adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonlarına göre listeler ve listeleri ilgili komisyon başkanlıklarına bildirir. Komisyon başkanlıkları, bu listeleri kendi yargı çevrelerindeki arabuluculuk bürolarına, arabuluculuk bürosu kurulmayan yerlerde ise görevlendirecekleri sulh hukuk mahkemesi yazı işleri müdürlüğüne gönderir. Bir arabulucu, en fazla üç komisyon listesine kaydolabilir⁷. İhtiyari arabuluculuk kapsamında komisyon seçme zarureti yoktur. Komisyonlar dava şartı arabuluculuk görevlendirmelerinde dikkate alınır. İhtiyari arabuluculukta, komisyon seçmese de, arabulucu ülke genelinde görev yapabilir ancak bu hâlde büro tarafından ihtiyari arabuluculuk görevlendirmesi yapılamayacaktır.

⁷ Arabulucuların seçmiş olduğu komisyon bölgesinde, etkili, verimli ve arabuluculuk ilkelerine uygun görüşme ortamını sağlaması gerekir. Bize göre; her arabulucu bir bölge seçebilmeli ve bir bölgede görev yapabilmelidir.

5. ARABULUCUNUN NİTELİKLERİ VE YASAL SORUMLULUKLARI

5.1 Arabuluculuğun başarısı, arabulucunun yetileriyle doğrudan bağlantılıdır. Öğretide,

- Dürüst ve güvenilir,
- Tarafsız,
- İyi dinleyici,
- Esnek ve kolay anlaşılır,
- Süreç yönetme becerisi olan,
- Hızlı anlayan,
- Empati yapabilen,
- Eleştirilere açık,
- Mizah anlayışı olan,
- Sabırlı,
- Çözüm odaklı,
- Sürece inananmış bir arabulucuya ihtiyaç olduğu ifade edilir.

5.2 6325 sayılı HUAK ve ilgili mevzuat uyarınca;

5.2.1 Arabulucu; arabuluculuk unvanı ve sağladığı yetkileri kullanma hakkına sahip olup, arabuluculuk faaliyeti sırasında unvanını belirtmek zorundadır. Bir kimsenin arabulucu unvanını ve bu unvanın sağladığı hak ve yetkileri kullanabilmesi için sicile kayıtlı olması gerekir. Taraflar, eğer güveniyorlar ve uyuşmazlığın çözümünde yardımcı olacağına inanıyorlarsa, sicile kayıtlı olmayan, bu konuda eğitim almamış bir kimse üzerinde de arabulucu olarak anlaşabilirler ancak, arzı olarak ve tarafların isteğine uygun yürütülen bu faaliyet, o kimseye arabulucu sıfatını kazandırmaz ve Kanunda⁸ belirtilen yetkileri vermez. Sadece o uyuşmazlığa münhasır olarak faaliyette bulunabilir. Böyle bir arabuluculuk faaliyeti, Kanunda belirtilen diğer sonuçları da doğurmaz.

5.2.2 Arabulucu, görevini şahsen yapmak zorundadır. Bu nedenledir ki; görevini bir başka arabulucuya devredemeyeceği gibi bir başka arabulucuyu da yetkilendiremez ancak ihtiyari arabuluculukta, tarafların muvafakati ile birden fazla arabulucu birlikte çalışabilir.

8 6325 sayılı HUAK

5.2.3 Arabulucu görevini özenle yapmalıdır. Özen borcu her somut olayda farklı görünümelerde ortaya çıkacaktır. Bu borç, arabulucunun “ayıplı” davranış sergilememesi anlamına gelir:

- Arabulucu süreci müzakere tekniklerini bilmeli ve uygulayabilmelidir.
- Arabulucu, mesleğe duyulan güven ve itibarı zedeleyecek davranış veya bu şekilde algılanacak fiilleri gerçekleştirmemelidir.
- Arabulucu genel anlamda mesleki gelişimini gözetmeli, önüne gelen uyuşmazlıkta; bir yandan tarafların hazırlıklarına imkân verirken, diğer yandan şahsen de hazırlık yapmalı, gerekirse görüşmelere başlanılmadan, hukuki ve teknik olarak donanmalı, buna rağmen kendisini yetersiz görürse arabuluculuktan çekilmeden imtina etmemelidir⁹.
- Arabulucu, uyuşmazlığı çözmeye yardım edecek olsa dahi, özellikle tarafların beyanlarını, karşı tarafa yanıltıcı şekilde aktarmamalıdır ancak beyanların içerisindeki zehirli söylemleri başka biçimde ifade etmesi mümkündür.
- Arabulucu, arabuluculuk sürecinde hukuki ve fiili sebeplerle görevini yapamayacak hâle gelirse, tarafların üzerinde anlaştığı yeni bir arabulucu ile süreç kaldığı yerden devam ettirilebileceği gibi tarafların bilgisi ve onayı dâhilinde eş arabuluculuk yönteminden yararlanılarak da sürecin devam ettirilmesi mümkündür. Bu halde, önceki yapılan işlemler geçerliliğini koruyacaktır.

5.2.4 Arabulucu tarafsız olmalıdır:

- Arabuluculuk faaliyetinin başarı ile sonuçlanabilmesi ve bu çözüm yoluna güven duyulabilmesi için, arabulucunun öncelikle bağımsız ve tarafsız olması gerekir.
- Etik kurallarda bu ilke; “Arabulucu, süreç boyunca taraflara eşit davranma ve onların gereksinimleri doğrultusunda adil olma ilkelerini gözetmekle yükümlüdür” şeklinde belirlenmiştir.
- Tarafsızlığın sadece taraf tutmama olarak algılanmaması gerekir. Zira tarafsızlık; sosyal, ekonomik, kişisel, inanç, yaşam tarzı farklılıkları nedeniyle ön yargılı olmamayı da içinde barındırır.

9 Bu bağlamda söylemek gerekir ki, arabulucunun, dava şartı kapsamında yapılan başvurularda, arabuluculuktan çekilmesine dair düzenlemenin yapılmasında, UYAP sisteminde de “arabuluculuk sonucu” kısmında, “çekilme” seçeneğine yer verilmesinde yarar ve zorunluluk vardır. Mevcut durumda “arabuluculuğa elverişli olmama” sonucu kullanılabilir.

- Arabulucu olarak görevlendirilen kimse, tarafsızlığından şüphe edilmesini gerektirecek önemli hâl ve şartların varlığı hâlinde, bu hususta tarafları bilgilendirmekle yükümlüdür. Örneğin; taraflardan birisinin daha önce başka bir davada vekilliğinin yapılmış olması, bu bağlamda özel bilgilendirmeyi gerektirecektir. Bu açıklamaya rağmen taraflar, arabulucudan birlikte talep ederlerse, arabulucu bu görevi üstlenebilir yahut üstlenmiş olduğu görevi sürdürebilir. Bu gibi durumlar muhakkak tutanak altına alınmalıdır.
- Arabulucu, arabuluculuk sürecini yürütmesi bakımından, iyi niyetli üçüncü bir kişinin, taraflar ile arasında doğmuş veya doğabilecek bir menfaat ilişkisi veya çatışması bulunduğunu düşünmesine yol açacak bir olay olup olmadığını belirlemek üzere makul bir araştırma ve inceleme yapmalıdır. Arabulucunun, yapacağı araştırma somut olayın koşullarına göre değişebilir. Dolayısıyla arabulucu ile taraflar arasında menfaat ilişkisi veya çatışması olmamalı, arabulucu da böyle bir görüntü vermekten kaçınmalıdır ancak böylesi bir çatışma söz konusu da olabilir. Bu çatışma, tarafların arabuluculuğa başvurmamasından sonra ortaya çıkabileceği gibi arabulucu ile taraflar arasındaki mevcut veya geçmişteki, kişisel ya da mesleki herhangi bir ilişkiden dolayı önceden de var olabilir. Bu kapsamda; arabuluculuğu tarafsız bir şekilde yönetemeyecek ise arabulucu olma teklifini reddetmeli veya hangi aşamada olursa olsun arabuluculuktan çekilmelidir.
- Tarafsızlık ilkesinin bir sonucu olarak, arabulucu, bu sıfatla görev yaptığı uyuşmazlık ile ilgili olarak açılan davada, daha sonra, avukatlık yapamayacağı gibi, hâkim veya bilirkişi olarak da görev üstlenemez ancak tarafların muvafakatiyle başka bir AUÇ yönteminde görev alabilir.

5.2.5 Arabulucu eşitlik ilkesini gözetmek zorundadır:

- Taraflar, gerek arabulucuya başvururken gerekse tüm süreç boyunca eşit haklara sahiptirler. Arabulucu, taraflar arasında eşitliği gözetmekle yükümlüdür.
- Kendisini diğer tarafla tam olarak eşit hissetmeyen veya kanunen böyle muamele görmeyen bir tarafın, uzlaşmasından değil, mecburen bir sonuca katlanmasından söz edilebilir. Kanun

önünde eşit olma ve uyuşmazlık çözüm sürecinde eşit haklara sahip olma, bir uyuşmazlık hangi yolla çözülürse çözülsün gözetilmesi gereken bir ilkedir. Bu ilke, yargı organları önünde de uyuşmazlıklar çözülürken, adil yargılanma ve hukuki dinlenilme hakkının bir gereğidir. Aynı şekilde, silahların eşitliği ilkesi olarak da ifade edilen, yargılamada tarafların eşit hak ve imkânlarla sahip olması, her zaman göz önünde tutulmalıdır. Taraflardan birini dışlayarak veya ona daha az söz hakkı vererek varılan sonuçta, gerçek bir uzlaşmadan ya da anlaşmadan söz edilemez. Devlet yargısı önünde eşit olan tarafların, iradî olarak başlatıp yürüttükleri arabuluculuk sürecinde de eşit olmamaları düşümlenemez.

- Kişisel ve psikolojik farklılıklar, söylemsel ve kültürel farklılıklar, yapısal alan farklılıkları ve cinsiyet farklılıkları eşitlik ilkesine hâlel getirmemelidir.
- Kanun ve yönetmelikte açıkça düzenlendiği gibi, Türkiye Arabulucular Etik Kurallarının birinci maddesinde “Arabulucu, süreç boyunca taraflara eşit davranma ve onların gereksinimleri doğrultusunda adil olma ilkelerini gözetmekle yükümlüdür.” şeklinde ve beşinci maddesinin sekizinci fıkrasında “Taraflardan biri arabuluculuk sürecini, uyuşmazlık konularını ve uzlaşma seçeneklerini kavramakta güçlük çekerse veya arabuluculuğa etkin bir biçimde katılmakta zorlanırsa; arabulucu, böyle bir durumdaki tarafın katılma, anlama ve kendi kararını verme hakkına uygun olacak şekilde, hukuki yardım almasını önermek de dâhil olmak üzere gerekli değişiklik önerilerini getirmeli, hatta gerekiyorsa arabuluculuğu bitirmelidir.” şeklinde belirtilmiştir. Örneğin; tarafların anlaşma sağladığı hallerde, kıdem tazminatının asgari ücret altında belirlenmesi gibi bir anlaşma dahi İş Kanunun emredici hükmüne rağmen geçerlidir fakat işçinin bu anlaşmaya psikolojik durumu veya anlama yetisindeki eksiklikten dolayı yanaştığının tespiti halinde, vekil ile kendisini temsil ettirmesi veya yasa uyarınca adli yardım alması önerilebileceği gibi süreç sonlandırılabilir. Bu durum karşısında, dava şartı arabuluculuk uygulamasının “taraflardan birinin baskı altına alındığı bir süreç” olarak değerlendirilmesi mümkün olamayacaktır. 11/12/2018 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Anayasa Mahkemesinin 11/07/2018 gün ve 2017/178E, 2018/82 K sayılı

kararında Mahkeme; işçi ve işveren ilişkilerinde işçinin işveren karşısında zayıf konumda olduğu genel olarak kabul edilmekte ise de eşitlik ilkesini söz konusu zafiyete karşı alınmış bir tedbir olarak görmüştür.

- Şiddet tehlikesi söz konusu olduğunda süreç sonlandırılmazdır. Arabulucu, kendisi de dâhil olmak üzere bir katılımcının davranışının, arabuluculuk sürecinin yürütülmesine zarar verebileceğini düşünürse, gerektiğinde arabuluculuğu ertelemek, arabuluculuktan çekilmek veya arabuluculuğu bitirmek de dâhil olmak üzere gerekli tedbirleri derhâl almalıdır.
- Arabuluculuk, bir suç işlemek veya işlenmiş bir suç gizlemek amacıyla kullanılırsa, arabulucu uygun adımları derhâl atmalı ve hangi aşamada olursa olsun arabuluculuktan çekilmelidir¹⁰.

5.2.6 Arabulucu çözüm önerisinde bulunamaz, bir çözümü dayatamaz, telkin edemez ve sürecin yürütülmesi sırasında, taraflara hukuki veya mesleki tavsiyelerde bulunamaz ancak

- Tarafların çözüm üretmediklerinin ortaya çıkması hâlinde arabulucu nihai bir çözüm önerisi getirebilir.
- Uzman kişilerden görüş alınmasını önerebilir.
- Taraflardan birinin uyuşmazlığın çözümü bağlamında sunmuş olduğu bir öneriyi, öneriyi sunanın izniyle¹¹ karşı tarafa iletebilir.

5.2.7 Arabulucuların iş elde etmek için reklam sayılabilecek her türlü teşebbüs ve harekette bulunmaları ve özellikle tabelalarında ve basılı kâğıtlarında arabulucu, avukat ve akademik unvanlarından başka sıfat kullanmaları yasaktır. Bununla birlikte, arabulucuların dürüstlük kuralına aykırı olmamak ve haksız rekabet oluşturmamak koşuluyla tanıtım yapmasında herhangi bir engel bulunmamaktadır. Bu kapsamda arabulucu;

- Tabela ve basılı kâğıtlarının kullanımında arabuluculuk mevzuatına uygun hareket etmelidir.
- Arabulucu reklam ve tanıtım yaparken dürüstlük kuralına uygun bir tutum ve davranış sergilemelidir. Arabulucunun, kendi

10 Arabulucunun kamu görevi icra etmesi hasebiyle, bir suç işlenmesi veya işlendiğini öğrenmesi halinde ihbar yükümlüğü olup olmadığı tartışmalıdır.

11 Bakınız: 11.3.1

nitelikleri, tecrübesi, hizmetleri ve ücreti konusunda vereceği bilgiler doğru olmalıdır.

- Arabulucu, tabela ve basılı kâğıtlarında veya elektronik ortamdaki reklam ve tanıtıma yönelik iletişimlerinde, arabuluculuk sürecinin sonucu ve başarısı hakkında kısmen de olsa söz vermemelidir.
- Arabulucu, hiçbir şekilde etik kurallarla çelişecek nitelikte reklam yapmamalıdır.

5.2.8 Son olarak, arabulucular, arabuluculuk faaliyetine ilişkin kendisine yapılan bildirimi, tevdi edilen ve elinde bulunan belgeleri ve tutanakları beş yıl süre ile saklamak zorundadır.

Genel	Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri Türk Hukuk Sisteminde arabuluculuk mevzuatı Arabuluculuk nedir? Arabulucu kimdir? Arabulucunun sorumlulukları nelerdir?
Arabuluculuk süreci öncesi	Konu ve kapsam arabuluculuğa elverişli mi? Arabuluculuğa elverişlilik sağlanmış ise başvurunun yapılmasında iradilik ve istisnası olan dava şartı arabuluculuk
Arabuluculuğa başvuru	Başvurunun yapılması Başvuru işlemleri ve yetki Sürecin başlamasının etkisi
Çağrı	Ön görüşmeler ve çağrı
Oturların yapılması	İlk oturum ve diğer oturumlar
Sonuçlandırma	Sonuçlandırma çeşitleri
Süreç sonrası olası aşamalar	İcra edilebilirlik şerhi Dava açılması
Mevzuatta yer alan diğer hususlar	Teşkilat Eğitim ve sınav Denetim Etik kurallar Arabuluculuğun geliştirilmesi Etkili taraf vekilliği Müzakerede uyulması gereken temel kurallar
Ek	Mevzuat ve diğer kanunların ilgili kısımları

6. ARABULUCULUĞA ELVERİŞLİLİK (KONU VE KAPSAM)

Arabuluculuk mekanizmasının nasıl çalıştığını açıklamadan önce, Türk Hukuk Sisteminde, arabuluculuğa elverişli olan konular ve kapsamlarına göz atmamız gerekir.

6.1 6325 sayılı HUAK; yabancılık unsuru taşıyanlar dâhil, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri iş veya işlemlerden doğan özel hukuk uyuşmazlıklarının çözümlenmesinde arabuluculuğun uygulanabileceğini hüküm altına almıştır. Formüle etmek gerekir ise tarafların yargı yoluna gitmeden veya gittiklerinde sulh olabilecekleri uyuşmazlıklar genel anlamda arabuluculuğa elverişlidir denilebilecektir. Yasada, yabancılık unsuru dâhil denilmiş olup, bu durum; bir olaya yabancı bir kişinin karışması şeklinde ortaya çıkabileceği gibi olayın yabancı bir ülkede doğması veya sonuçlarının o ülkede gerçekleşmesi ile de olabilir.

6.2 Bununla birlikte;

- Aile içi şiddet iddiasını içeren uyuşmazlıklar arabuluculuğa elverişli değildir.
- Ceza yargısının ve idari yargının görev alanına giren uyuşmazlıklar arabuluculuğa elverişli değildir ancak ceza yargısına konu olmuş bir eylemin parasal anlamda tazmini veya idarenin taraf olduğu özel hukuk uyuşmazlıkları arabuluculuğa elverişlidir. Örneğin, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu gereğince uzlaşma kapsamına girmeyen bir suçla ilgili olduğunun anlaşılması halinde arabuluculuk faaliyeti sona ermeyecek ve bu konuda da arabuluculuk görüşmeleri yapılabilecektir.
- Yine tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edemeyeceği ve mutlaka bir hâkim kararı gereken hususlar da arabuluculuğa elverişli kabul edilemeyecektir ancak bu kural, sadece hâkim kararıyla düzeltme yapan kurumların, tarafların iradelerine bağlı olan bir hususta içerik bakımından anlaşmaları halinde, benzer düzeltmeyi yapmasına engel değildir. Örneğin, taraflar; her ne kadar kuruma işten ayrılma nedeni istifa olarak bildirilmiş ise de işçinin istifa etmediği, işveren tarafından hizmet akdine son verildiği hususunda anlaşabilirler. Söz konusu anlaşma belgesi¹² ve son tutanakta¹³, feshin hangi maddeye dayalı olarak

12 Bkz.:14

13 Bkz.:14

gerçekleştiğinin, ihbar/kıdem tazminatına hak kazanıldığının, feshin haklı nedene dayanarak işveren tarafından yapılmadığının belirtilmesi halinde Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü'nün 21/02/2018 gün ve 72808405-400-6040 sayılı yazısında belirtildiği üzere, kurum tarafından, anlaşma belgesine dayalı olarak kod değişikliği¹⁴ gerçekleştirilmektedir. Öte yandan, SGK Başkanlığı; 21/11/2017 gün ve 35158785-309/06-202.99-E.5882267 sayılı yazısı ile arabuluculuk anlaşma belgesinin (icra edilebilirlik şerhi¹⁵ verilmiş veya taraflar ve vekillerince imzalanmış olmak kaydıyla) kurum iş ve işlemlerinde Mahkeme kararı vasfında kabul edilerek işlem yapılması gerektiğini belirtmiştir.

TABLO-2 (Arabuluculukta konu ve kapsam)

İHTİYARİ ARABULUCULUK	DAVA ŞARTI ARABULUCULUK	ARABULUCULUĞA ELVERİŞSİZLİK
Genel anlamda arabuluculuğa elverişli konular bakımından, ihtiyari ve dava şartı arabuluculuk bakımından fark bulunmamaktadır. Yabancılik unsuru taşıyanlar dâhil, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri iş veya işlemlerden doğan özel hukuk uyuşmazlıkları, arabuluculuğa elverişlidir.		Aile içi şiddet iddiasını içeren uyuşmazlıklar ile tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edemeyeceği ve mutlaka bir hâkim kararı gereken hususlar arabuluculuğa elverişli değildir.

14 Tablo-3: (SGK İşten ayrılış kodları)

15 Bkz:15.1

TABLO-3 (SGK işten ayrılış kodları)

Kod	İşten Çıkış Nedeni	Kod	İşten Çıkış Nedeni
01	Deneme süreli iş sözleşmesi- nin işverence feshi	20	Kampanya bitimi (İş akdinin askıya alınması halinde kul- lanılır. Tekrar başlatılmaya- caksa “4” nolu kod kullanılır)
02	Deneme süreli iş sözleşmesi- nin işçi tarafından feshi	21	Statü değişikliği
03	Belirsiz süreli iş sözleşmesi- nin işçi tarafından feshi (isti- fa)	22	Diğer nedenler
04	Belirsiz süreli iş sözleşmesi- nin işveren tarafından haklı sebeple bildirilmeden feshi	23	İşçi tarafından zorunlu ne- denle fesih
05	Belirli süreli iş sözleşmesinin sona ermesi	24	İşçi tarafından sağlık nede- niyle fesih
08	Emeklilik (yaşlılık) veya top- tan ödeme nedeniyle	25	İşçi tarafından işverenin ah- lak ve iyi niyet kurallarına aykırı davranışı nedeni ile fesih
09	Malulen emeklilik nedeniyle	26	Disiplin kurulu kararı ile fe- sih
10	Ölüm	27	İşveren tarafından zorunlu nedenlerle ve tutukluluk ne- deniyle fesih
11	İş kazası sonucu ölüm	28	İşveren tarafından sağlık nedeni ile fesih
12	Askerlik	29	İşveren tarafından sağlık nedeni ile fesih
13	Kadın işçinin evlenmesi	30	Vize süresinin bitimi (İş ak- dinin askıya alınması halin- de kullanılır. Tekrar başla- tılmayacaksa “4” nolu kod kullanılır)

14	Emeklilik için yaş dışında diğer şartların tamamlanması	31	Borçlar Kanunu, Sendikalar Kanunu, Grev ve Lokavt Kanunu kapsamında kendi istek ve kusuru dışında fesih
15	Toplu işçi çıkarma	32	4046 sayılı Kanunun 21. maddesine göre özelleştirme nedeni ile fesih
16	Sözleşme sona ermeden sigortalının aynı işverene ait diğer işyerine nakli	33	Gazeteci tarafından sözleşmenin feshi
17	İşyerinin kapanması	34	İşyerinin devri, işin veya işyerinin niteliğinin değişmesi nedeniyle fesih
18	İşin sona ermesi	36	KHK ile işyerinin kapatılması
19	Mevsim bitimi (İş akdinin as-kiya alınması halinde kullanılır. Tekrar başlatılmayacaksa "4" nolu kod kullanılır)	37	KHK ile kamu görevinden çıkarma
		38	Doğum nedeniyle ayrılma
		39	696 KHK ile kamu işçiliğine geçiş
		40	696 KHK ile kamu işçiliğine geçilmemesi sebebiyle çıkış
		41	Re'sen işten ayrılış bildirgesi düzenlenenler

7. UYUŞMAZLIK ARABULUCULUĞA ELVERİŞLİ İSE BAŞVURUDA İRADİLİK VE İSTİSNASI

Uyuşmazlık konu itibarıyla arabuluculuğa elverişli ise kural olarak taraflar, arabulucuya başvurmak, süreci devam ettirmek, sonuçlandırmak veya bu süreçten vazgeçmek konusunda serbesttirler. Etik Kurallarda, kendi kararını verme hakkı olarak tanımlanan iradilik; tarafların sürece başlamadan, süreç içerisinde ve sonuç aşamasında özgür ve aydınlanmış iradeleriyle, gönüllü ve baskı altında kalmadan karar vermelerini

kapsar. Özetle, uyuşmazlık konusu arabuluculuğa elverişli olsa dahi, kural olarak arabulucuya başvuru, süreci devam ettirme ve sonlandırma konusunda taraflar serbestiye sahip olup, arabuluculuk ihtiyaridir. Sözü edilen kuralın istisnası ise bazı davaların ihdas edilebilmesi için arabuluculuğa başvurunun dava şartı¹⁶ olarak kabul edilmiş olmasıdır.

Dava şartı arabuluculuk olarak isimlendirilen uygulama, sadece süreçte başvurmak hususunda bir istisna getirmiştir. Yoksa tarafların süreçte devam etmesi veya süreci sonlandırması yine taraf iradelerine bağlı bırakılmıştır. Dolayısıyla dava şartı arabuluculuğun mutlak olarak taraf iradelerini ortadan kaldırdığının söylenmesi imkân dışıdır. Kaldı ki, dava şartı arabuluculuk istisnasının getirilmesiyle, özellikle hak arama hürriyetinin özüne dokunduğu ve mahkemeye erişim hakkına ölçüsüz bir müdahale olduğu gerekçelerine de yer verilerek açılan iptal davasında; 11/12/2018 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Anayasa Mahkemesi’nin 11/07/2018 gün ve 2017/178E, 2018/82 K sayılı kararıyla, davanın reddine karar verilmiştir. Kararda;

“...Hukuk Devletin temel niteliklerinden birisinin yargı denetimi olduğu, yargı yetkisinin Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılacağı, yargıya erişime istisna getirilmesinin ancak kamu yararına aykırılık teşkil etmemesi halinde söz konusu olabileceği, arabuluculuğun; hızlı ve dostane bir çözüm yolu olması, arabulucunun bağlı olduğu kurallar çerçevesinde sürecin işçiyi baskı altına aldığı kabul edilemeyeceği ve kamu yararına aykırılık teşkil etmeyeceği, öte yandan

17 Dava şartları, medeni usul hukukuna ait bir kurumdur.

Amacı ise bir davanın esas hakkında incelemeye geçilebilmesi için gerekli bütün şartları ve bunların incelenmesi usulünü tespit etmek, böylece davaların daha çabuk, basit ve ekonomik bir şekilde sonuçlanmasına yardımcı olmaktır. Mahkemenin, davanın esas hakkında yargılama yapabilmesi için varlığı veya yokluğu gerekli olan haller, dava (yargılama) şartlarıdır. Davanın esas hakkında inceleme yapılabilmesi için varlığı gerekli hallere, olumlu dava şartları (mesela, görev, hukuki yarar gibi); yokluğu gerekli hallere ise olumsuz dava şartları denilmektedir. (mesela, kesin hüküm gibi). Dava şartları, dava açılabilmesi için değil, mahkemenin davanın esas hakkında inceleme yapabilmesi (davanın esasına girebilmesi) için gerekli olan şartlardır. Buna davanın dinlenebilmesi şartları da denir. Dava şartlarından biri olmadan açılan dava da açılmış sayılır, yani derdesttir ancak mahkeme, dava şartlarından birinin bulunmadığını tespit edince, davanın esas hakkında inceleme yapamaz; davayı dava şartı yokluğundan (usulden) reddetmekle yükümlüdür. Dava şartlarının bulunup bulunmadığı davada hâkim tarafından kendiliğinden gözetilir; taraflar bir dava şartının noksan olduğu davanın görülmesine (esastan karara bağlanmasına) muvafakat etseler bile, hâkim davayı usulden reddetmekle yükümlüdür. (Yrg. Hukuk. Genel Krl. 27/02/2013 gün ve 2012/721, 2013/290 E,K)

Kanun'da arabuluculuk kurumunun, mahkemelerin yerine geçecek bir uyuşmazlık çözüm yolu olarak düzenlenmediği, mahkemelere ait olan uyuşmazlıkları çözme yetkisinden farklı olduğu yargı yetkisinin bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılacağı yöndeki kurala aykırı bir yönü de bulunmadığı, iş hukuku alanındaki bazı uyuşmazlıkların dava yoluyla mahkemeler tarafından esas yönünden incelenebilmesinin arabulucuya başvurma koşuluna bağlanması, hak arama hürriyeti ve bu kapsamda mahkemeye erişim hakkına getirilen bir sınırlama niteliğinde olduğundan, hakkın özüne dokunup dokunmadığının ve ölçülülük ilkesine aykırı bir sınırlama olup olmadığının da incelenmesi gerektiği, arabuluculuğa başvuru zorunluluğunun, kişilerin hak aramalarını imkânsız hâle getiren veya aşırı derecede zorlaştıran etkisiz ve sonuçsuz bir sürece neden olmadıkça hak arama hürriyetinin özüne dokunduğunun söylenemeyeceği, dava şartı olmanın bir sonucu olarak arabuluculuğa başvuru bir zorunluluk arz etmekte ise de bu zorunluluk yalnızca arabuluculuğa başvuru ile sınırlı olup arabuluculuk sürecinin işleyişi ve sonucu üzerinde taraf iradelerinin egemen olduğu, tarafların istedikleri zaman süreci sonlandırabilecekleri gibi, süreç sonunda anlaşmaya varıp varmamak konusunda da tercih hakkına sahip oldukları, anlaşmaya varılamaması hâlinde ise uyuşmazlığın çözümü için yargı yoluna başvurulmasının mümkün olduğu, arabuluculuk süreci ve sonucu yönünden taraf iradelerini esas alındığı, arabulucuya başvurulmamış olması sebebiyle dava şartı yokluğundan usulden reddedilen bir davanın dava şartına ilişkin eksikliğin tamamlanmasından sonra tekrar açılmasının da mümkün olduğu, arabulucunun, yapılan başvuruyu görevlendirdiği tarihten itibaren en fazla 4 hafta içinde sonuçlandırması gerektiğinden, işçi bakımından aşırı bir süre kaybı da yaratmayacağı, süreç içinde zamanaşımı ve hak düşürücü sürelerin işlemeyeceği hüküm altına alındığından bu bakımdan da hak kaybı yaratmayacağı, bu itibarla itiraz konusu kuralın hakkın özünü zedeleyen bir yönünün bulunmadığı ve kural ile getirilen sınırlamanın ulaşılmak istenen amaç için elverişli ve gerekli olduğunun anlaşıldığı, Kanun'da sınırlama aracının sınırlama amacına uygun ve orantılı şekilde kullanılmasını sağlayacak yasal güvencelere yer verildiği ve amaç ile araç arasında makul bir dengenin gözetildiği görüldüğünden kuralda ölçülülük ilkesine de aykırılık bulunmadığına..." işaret edilmiştir.

TABLO-4 (İradilik)

İHTİYARİ ARABULUCULUK	DAVA ŞARTI ARABULUCULUK
Tüm süreç (sürece başvuru, devam etme ve sonlandırma aşamaları) taraf iradelerine bağlıdır.	Sürece başvuru dava şartı anlamında iradi olmayıp, sürecin devamı ve sonlandırılması taraf iradelerine bağlıdır.

Arabuluculuğa başvurunun dava şartı olarak kabul edildiği başka bir ifadeyle, iradilik kuralının istisnası olan hallerde de, öncelikle konu; arabuluculuğa elverişli olmalı, yabancılık unsuru taşıyanlar dâhil, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri iş veya işlemlerden doğan özel hukuk uyuşmazlıkları kapsamında kalmalıdır. Dolayısıyla, söz konusu ön şart gerçekleşmeksizin, konunun dava şartı arabuluculuk uygulaması içerisinde olup olmadığı değerlendirilemeyecektir.

7.1 Arabuluculuğa başvuruda iradiliğin ilk istisnası, İş Kanunundan kaynaklanan dava şartı arabuluculuktur:

7.1.1 6325 sayılı HUAK m.1/2’de yazılı “Tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri”, bir başka ifadeyle “sulh” olmak suretiyle sona erdirebilecekleri hukuk uyuşmazlığı olmak ön şartıyla, 7036 sayılı Kanun m.3 uyarınca; ihtilaf konusu Kanuna, bireysel veya toplu iş sözleşmesine dayanan işçi veya işveren alacağı ve tazminatı ile işe iade¹⁷ talebiyle ilgili bulunduğu, arabuluculuk dava şartıdır. Bu taleplere ilişkin olarak tarafların işçi ve işveren olması ve taleplerin birbirlerine karşı ileri sürülmüş olması şarttır. Bu kapsamda işçi tarafından talep edilebilecek kıdem tazminatı, ihbar tazminatı, kötüniyet tazminatı, ayrımcılık tazminatı, sendikal tazminat, ücret, fazla mesai ücreti, yıllık izin ücreti, hafta tatili ücreti, ulusal bayram ve genel tatil ücreti ile işveren tarafından talep edilebilecek ihbar tazminatı, cezai şart, avansın iadesi ve eğitim gideri gibi alacak ve tazminat kalemleri için dava açmadan önce madde kapsamında arabulucuya başvurulması zorunludur. Bu çerçevede 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun İkinci Kısımının Altıncı Bölümünde düzenlenen “Hizmet Sözleşmeleri” (genel hizmet sözleşmesi, pazarlamacılık sözleşmesi ve evde hizmet sözleşmesi) kapsamında kalan işçi ve işve-

17 İşe iade davaları, tespit davalarındandır. Yasada sınırlayarak ve sayma suretiyle işe iade davasının belirtilmesi, işçi işveren uyuşmazlıklarında söz konusu olabilecek diğer tespit davalarında, arabuluculuğun dava şartı olmadığına da işaret eder.

ren arasındaki alacak ve tazminat talepleri için de arabulucuya başvuru zorunluluğu bir dava şartı olarak kabul edilmiştir¹⁸.

İşçi- işveren alacakları 4857 sayılı İş Kanunundan veya diğer kanunlardan kaynaklanabilir ve aşağıda belirtilecek istisna¹⁹ dışında herhalde dava şartı arabuluculuk kapsamındadır. İşçi ve işveren arasında haksız fiil veya sebepsiz zenginleşme gibi nedenlerden doğduğu iddia edilen ve iş ilişkisinden kaynaklanan alacak ve tazminat talepleri için de arabulucuya başvurulması dava şartıdır. Örneğin işçi veya işverenin iş ilişkisi kapsamında birbirlerine hakaret etmekten kaynaklanan ya da işçinin işyerindeki işverene ait mal ve malzemelere zarar vermesinden doğan tazminat talepleri dava açılmadan önce bu madde kapsamında arabulucuya götürülecektir ancak işverenin kiracısı olan bir işçinin, kira borcunu ödememesinden kaynaklanan, bir başka ifadeyle iş ilişkisinden doğmayan alacak, kira alacağı olarak nitelendirilmeli ve görünüşte işçi ve işveren arasındaki bu uyumsuzluk, bir alacak uyumsuzluğu olsa da madde kapsamında değerlendirilmemeli ve genel hükümlere tabi tutulmalıdır.

7.1.2 İstisnanın (dava şartı arabuluculuğun) istisnası, iş hukuku davalarında dava şartı olarak arabuluculuğa başvurunun aranmadığı hallerdir. 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu m.3/3'e göre; iş kazası veya meslek hastalığından kaynaklanan maddi ve manevi tazminat ile bu davalarla ilgili tespit, itiraz ve rücu davalarında dava şartı olarak arabuluculuğa ilişkin hükümler uygulanmaz ancak tarafların bu hallerde dahi ihtiyari olarak arabulucuya gitmelerine engel bulunmamaktadır.

TABLO-5 (İş hukukunda dava şartı arabuluculuk)

HUAK'TAN DOĞAN EL-VERİŞLİLİK ÖN ŞARTI (OLMAZSA OLMAZ)	İŞ HUKUKU BAKIMINDAN KONU	DAVA ŞARTINA TABİ OLMAYAN DURUM
Tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri bir uyumsuzluk olmalıdır.	Kanuna, bireysel veya toplu iş sözleşmesine dayanan işçi veya işveren alacağı ve tazminatı ile işe iade talepleri	İş kazası veya meslek hastalığından kaynaklanan maddi ve manevi tazminat ile bunlarla ilgili tespit, itiraz ve rücu davaları

18 Dava şartı arabuluculuk kapsamına dahil edilmesi nedeniyle, 7036 sayılı Kanun ile bu tür uyumsuzluklar iş mahkemelerinin görev alanına alınmıştır.

19 Bkz: 7.1.2

7.2 İkinci istisna, Türk Ticaret Kanunundan kaynaklanan dava şartı arabuluculuktur:

7.2.1 6325 sayılı HUAK m.1/2’de yazılı “Tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri”, bir başka ifadeyle “sulh” olmak suretiyle sona erdirebilecekleri hukuk uyuşmazlığı olmak ön şartıyla, 6102 sayılı TTK m.5/A uyarınca; konusu; bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat talepleri hakkında ise ve TTK’de veya başka kanunlarda yazılı ticari davalardan ise arabuluculuk dava şartıdır.

7.2.2 İstisnanın (dava şartı arabuluculuğun) istisnası ticari davalarda dava şartı olarak arabuluculuğa başvurunun aranmadığı hallerdir. Bunlar; Özel kanunlarda tahkim veya başka bir AUÇ yoluna başvurma zorunluluğunun olduğu veya tahkim sözleşmesinin bulunduğu hâllerde, dava şartı olarak arabuluculuğa ilişkin hükümler uygulanmaz. Ticari davalarda da, arabuluculuğa başvurunun dava şartı olmadığı hallerde tarafların ihtiyari olarak arabulucuya gitmelerine engel bulunmamaktadır.

TABLO-6 (Ticari davalarda dava şartı arabuluculuk)

HUAK'TAN DOĞAN ÖN ŞART	TİCARET HUKUKU BAKIMINDAN KONU	DAVA ŞARTINA TABİ OLAN DAVALAR	TABİ OLMAYAN DURUM
Tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri uyumsuzluklar.	Bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat talebi olmalıdır.	Tarafların tacir olup olmadıklarına, konunun ticari işletmeleleriyle ilgili olup olmadığına veya borcun kaynağına bakılmaksızın 6102 sayılı TTK'nın altı kitabı içinde yer alan davalar	Tahkim veya başka bir AUÇ yoluna başvurma zorunluysa veya tahkim sözleşmesi varsa dava şartı arabuluculuğa tabi değildir.
		Tarafların tacir olup olmadıklarına, konunun ticari işletmeleriyle ilgili olup olmadığına veya borcun kaynağına bakılmaksızın; TTK m.4 (b) ile (f) arasında sayılan davalar,	
		6102 sayılı TTK'da yer almakla birlikte, taraflardan en az birisinin ticari işletmesini ilgilendirmek şartıyla havale, vedia (saklama) ve fikir ve sanat eserlerinden doğan davalar	
		Hem her iki tarafın gerçek veya tüzel kişi tacir olması, hem de her iki tarafında ticari işletmesini ilgilendirmesi şartıyla doğan davalarda,	
		Diğer kanunlarda, ticari dava olarak nitelenmiş davalarda, arabuluculuk dava şartıdır.	

20

- 20 Kanunda "ticari davalardan" bahsedilmesi, söz konusu dava türü hakkında kısa bir açıklamayı da zaruri kılıyor: Ticari davalar; TTK'nin dördüncü maddesi uyarınca incelememiz gerekir.

- Bunlardan ilki, mutlak ticari davalardır: Mutlak ticari davaları iki ayrı başlık altında ele almak gerekir.
- o Her iki tarafın da ticari işletme büyüklüğüne ulaşıp ulaşmadığına, tarafların tacir olup olmadığına, ticari işletmesine ilişkin olup olmadığına, ticari işletmeyi ilgilendirip ilgilendirmedığına, borcun kaynağına bakılmaksızın 4. maddenin 1/a ile f fıkraları arasında, sayma, suretiyle tek tek yazılmış hususlardan doğan davalar-
dır ve dava şartı arabuluculuk kapsamındadır.
- o Taraflardan en az birisinin ticari işletmesini ilgilendirmek şartıyla havale, vedia (saklama) ve fikir ve sanat eserlerinden doğan davalar da ticari davadır ve dava şartı arabuluculuk kapsamındadır.
- İkinci, nispi ticari dava olarak isimlendirilen, her iki tarafın tacir olması ve her iki tarafın da ticari işletmesini ilgilendiren davalar da dava şartı arabuluculuk kapsamındadır.
- TTK'nin m.4'de çekişmesiz yargı işleri de mutlak ticari dava olarak düzenlenmiş olmakla birlikte, çekişmesiz yargı işlerinde, dava şartı olarak arabuluculuğa ilişkin hükümler uygulanmaz.

Mutlak ticari davalar;

- 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda,
- Türk Medeni Kanunu'nun, rehin karşılığında ödünç verme işi ile uğraşanlar hakkındaki 962 ilâ 969. maddelerinde ve
- 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun;
- o Malvarlığının veya işletmenin devralınması ile işletmelerin birleşmesi ve şekil değiştirmesi hakkındaki 202 ve 203,
- o Rekabet yasağına ilişkin 444 ve 447,
- o Yayın sözleşmesine dair 487 ilâ 501,
- o Kredi mektubu ve kredi emrini düzenleyen 515 ilâ 519,
- o Komisyon sözleşmesine ilişkin 532 ilâ 545,
- o Ticari temsilciler, ticari vekiller ve diğer tacir yardımcıları için öngörülmüş bulunan 547 ilâ 554,
- o Havale hakkındaki 555 ilâ 560, (taraflardan en az birisinin ticari işletmesini ilgilendirmek şartıyla)
- o Saklama sözleşmelerini düzenleyen 561 ilâ 580 inci maddelerinde (taraflardan en az birisinin ticari işletmesini ilgilendirmek şartıyla)
- Fikrî mülkiyet hukukuna dair mevzuatta (taraflardan en az birisinin ticari işletmesini ilgilendirmek şartıyla)
- Borsa, sergi, panayır ve pazarlar ile antrepo ve ticarete özgü diğer yerlere ilişkin özel hükümlerde,
- Bankalara, diğer kredi kuruluşlarına, finansal kurumlara ve ödünç para verme işlerine ilişkin düzenlemelerde, öngörülen hususlardan doğan hukuk davaları mutlak ticari davadır.

Nispi ticari davalar ise hem her iki tarafın TTK m.12/1, 15 uyarınca gerçek veya tüzel kişi tacir olması (esnaf değil), hem de her iki tarafında TTK m.11/1, 16 uyarınca ticari işletmesini ilgilendirmesi (esnaf işletmesi değil) şartıyla doğan ticari davalardır.

Bu meyanda;

- o 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanununa göre tüketici hakem heyetlerine başvuru zorunluluğu olan hallerde dava şartı olarak arabuluculuğa ilişkin hükümler uygulanmaz ancak, taraflar isterlerse ihtiyari olarak arabuluculuk yoluna başvurabilirler. Ayrıca yine belirtmek gerekir ki tarafların, tüketici hakem heyetinin kararlarına karşı tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içinde tüketici hakem heyetinin bulunduğu yerdeki tüketici mahkemesine yapacağı itirazlarda, dava şartı olarak arabuluculuğa ilişkin hükümler uygulanmaz.
- o 5684 sayılı Sigortacılık Kanununun 30 uncu maddesi uyarınca, Sigorta Tahkim Komisyonuna başvurulabilir. Komisyona gidilebilmesi için, sigortacılık yapan kuruluşla uyuşmazlığa düşen kişinin, uyuşmazlığa konu teşkil eden olay ile ilgili olarak sigortacılık yapan kuruluşu gerekli başvuruları yapmış ve talebinin kısmen ya da tamamen olumsuz sonuçlandığını belgelemiş olması gerekir. Sigortacılık yapan kuruluşun, başvuru tarihinden itibaren on beş iş günü içinde yazılı olarak cevap vermemesi de Komisyona başvuru için yeterlidir. Bu durumda, dava şartı olarak arabuluculuğa ilişkin hükümler uygulanmaz ancak taraflar isterlerse ihtiyari olarak arabuluculuk yoluna başvurabilirler.
- o 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 97 inci maddesi uyarınca, zarar görenin, zorunlu mali sorumluluk sigortasında öngörülen sınırlar içinde mahkemede dava yoluna gitmeden önce, ilgili sigorta kuruluşuna yazılı başvuruda bulunması özel dava şartı yanında, arabuluculuğa başvurulması dava şartıdır. Sigorta şirketine başvuru ile arabuluculuğa başvuru da, birbirlerine nazaran öncelik olmadığı gibi her ikisine aynı zamanda başvurmakta mümkündür.

TTK dışındaki kanunlardaki ticari davalar için de dava şartı arabuluculuk geçerlidir. Örneğin; 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun 99. maddesinde “Bu kanunda düzenlenen hususlardan doğan hukuk davaları, tarafların tacir olup olmadıklarına bakılmaksızın ticari dava sayılır.” denilmiştir ve dava şartı arabuluculuk kapsamındadır.

Ticari davalarda, dava şartı arabuluculuk pratiğinde, uygulayıcıların ikilem içerisinde kaldığını gösterir sorularla karşılaşmaktadır. Bakıldığında;

- TTK’de yazılı davaların tamamı mutlak ticari davadır ve tarafları aynı zamanda tacir olup olmadığına bakılmaksızın arabuluculuğun dava şartı olduğu tereddütsüz söylenebilir. Kambyo senetleri de TTK’nin üçüncü kitabında düzenlenmiş olduğundan kambyo senetlerine ilişkin davalarda aynı kapsamdadır ancak davanın TTK’de yazılı olan davalardan olması gerekecektir. Dolayısıyla; itirazın iptali ve senette yazılı tutarın tahsili, imzanın borçluya ait olmadığı, senedin tahrif edildiği, borcun olmadığı, zaman aşımının söz konusu olduğu gibi kambyo senedinin TTK’de yazılı iddialara ilişkin davalarda mutlak ticari dava kapsamındadır denilebilir fakat kambyo senedinin içeriği ile ilgili olmayıp, temel ilişkiden (sözleşme, haksız fiil vs) kaynaklanan bir durum söz konusuysa ve temel ilişki ve kıymetli evrak ilişkisine aynı anda dayanan bir talep varsa, temel ilişki esas alınarak bir nitelendirme yapılacaktır. Bu halde ise temel ilişkinin mutlak veya nispi

ticari dava şartlarını taşıyıp taşımadığı değerlendirilerek, dava şartı arabuluculuk kapsamında olup olmadığı sonucuna ulaşılabilir. Ancak dava dilekçesinde temel ilişkiden bahsedilmesine karşın, talep sadece kambyo senedine dayanıyorsa yine mutlak ticari dava olarak kabul edilecektir.

- İcra takiplerinden önce dava şartı olarak arabuluculuğa ilişkin hükümler uygulanmaz ancak itirazın iptali davası (İİK m. 67) açılmadan önce dava şartı olarak arabuluculuğa ilişkin hükümler uygulama alanı bulur. Bununla birlikte icra mahkemesinde itirazın kaldırılması, bir dava olmayıp takip hukukuna özgü bulunduğu (İİK m. 68-70) başvurulmadan önce, dava şartı olarak arabuluculuğa ilişkin hükümler uygulanmaz. İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 3. Hukuk Dairesi 2018/1564 E, 2018/1516 K sayılı kararı ile itirazın iptali talebi ile ilgili bir uyuşmazlıkta
- o “...7036 sayılı Kanunun yürürlüğünü düzenleyen 38. maddesinde; davanın açıldığı 25.04.2018 tarihi itibarı ile 7036 sayılı Kanunun yürürlükte olduğu açıktır. Diğer taraftan anılı yasanın 3/1. maddesinde; “Kanuna, bireysel veya toplu iş sözleşmesine dayanan işçi veya işveren alacağı ve tazminatı ile işe iade talebiyle açılan davalarda, arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır.” denilmekle, (anılı maddenin 3. fıkrasında istisna olarak belirtilen iş kazası veya meslek hastalığından kaynaklanan maddi ve manevi tazminat ile bunlarla ilgili tespit, itiraz ve rücu davaları hariç) bireysel veya toplu iş sözleşmesine dayanan işçi veya işveren alacağı ve tazminatı ile işe iade talebiyle açılacak davalarda, davanın açılmasından önce arabulucuya başvurulmuş ve arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılmadığına ilişkin son tutanağın düzenlenmiş olması zorunlu hale gelmiştir. Davanın dayanağının, sayılı Kanunun yürürlüğünden önce açılmış, sonuçlanmış veya kesinleşmiş olması bu zorunluluğu ortadan kaldırmaz. Yani, 7036 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 01/01/2018 tarihinde veya sonrasında açılan dava, 7036 sayılı Kanunun yürürlüğünden önce kesinleşmiş bir alacak davasının eki mahiyetinde ek dava veya yargılamaya konu davada olduğu gibi 7036 sayılı Kanunun yürürlüğünden önce kesinleşmiş bir tespit davasına dayanarak açılmış bir dava olsa dahi, 7036 sayılı Kanunun 3. maddesindeki davanın açılmasından önce arabulucuya başvurulmuş ve arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılmadığına ilişkin son tutanağın düzenlenmiş olmasına yönelik dava şartını yerine getirerek açılması zorunludur...” şeklinde karar vererek itirazın iptali davalarının arabuluculuğa elverişli olup dava şartı arabuluculuk kapsamında kaldığını kabul etmiştir.
- İtirazın iptali davasının sonunda bir yaptırım olarak icra inkâr tazminatı düzenlenmiş olduğu için arabuluculuğun dava şartı olduğu uyumsuzluklarda bu durumu haklardan önceden feragat ve hak arama özgürlüğüne aykırılık olarak değerlendirmeleriyle zaman zaman karşılaşılmaktadır. Oysa, nasıl ki icra takiplerinde taraflar arabuluculuk olmasa dahi aralarında anlaşarak ve itirazın iptali davası açmadan takibi sonlandırabilmekte ise barışçıl çözüm yolu olarak arabuluculuğun aynı sonuca ulaşması yadsınmamalıdır.
- Borçtan kurtulma davasında (İİK m. 69/II) dava şartı olarak arabuluculuğa ilişkin hükümler uygulanır. Bu davada, gerek arabulucuya başvuru, gerekse teminat yatırma zarureti dava şartıdır.
- Menfi tespit davaları da (İİK m. 72/1, 89/3) dava şartı arabuluculuğa tabidir ancak menfi tespit davasının istirdat davasına dönüşmesi durumunda davaya devam olunmalıdır. Buna karşın bağımsız olarak açılmış istirdat (geri alma)

davasında (İİK m.72/VII) dava şartı olarak arabuluculuğa ilişkin hükümler uygulanır. Menfi tespit davalarının alacak davası olmadığı ve dava şartı arabuluculuk kapsamında kalmadığı görüşü ileri sürülmektedir. Menfi tespit davası bir alacak ya da eda davası değildir. Bununla birlikte, TTK m.5/A maddesinde; konusu bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat talepleri vurgusu yapıldığından dava şartı arabuluculuk kapsamında olduğunun kabulü gerekir. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 32. Hukuk Dairesinin 2018/3186 E, 2018/2131K sayılı kararı ile menfi tespit talebi ile ilgili bir uyuşmazlıkta;

- o “...6100 Sayılı HMK’nin 355. maddesine göre istinaf sebepleri ile sınırlı yapılan inceleme neticesinde; tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dayandıkları belgelere, celp edilen cevabi yazılara, hukuki ilişkinin nitelendirilmesine göre, işe girerken davacıdan boş olarak alındığı ileri sürülen teminat senetleri nedeniyle davacı işçinin davalı işverene borçlu olmadığına tespitine ilişkin menfi tespit davası olduğu, uyuşmazlığın temeli olan senetlerin işçi veya işveren alacağına dayandığı, 7036 sayılı Yasanın 3. maddesi gereği davanın arabuluculuk kapsamına tabi olduğu, ilk derece mahkemesince delillerin değerlendirilmesi ve takdirinde bir isabetsizliğin bulunmadığı, verilen kararın usul ve yasaya uygun olduğu, ileri sürülen istinaf sebeplerinin yerinde olmadığı, kamu düzenine aykırılık teşkil edecek bir durumun bulunmadığı anlaşılmakla, istinaf kanun yolu başvuru talebinin esastan reddi gerektiği sonuç ve kanaatine varılarak aşağıdaki gibi hüküm kurulmuştur...” şeklinde karar vererek menfi tespit davalarının arabuluculuğa elverişli olduğunu ve dava şartı arabuluculuk kapsamına girdiğini kabul etmiştir. 7036 SK m.3’de iş hukuku uyuşmazlıklarında dava şartı arabuluculuk tanımlanırken, işe iade davası zikredilerek, tespit davalarından hangisinin dava şartı arabuluculuğa tabi olduğu tereddüde yer bırakmayacak şekilde somutlaştırılmıştır. Kanaatimizce; TTK m.5/A’ya eklenecek benzer bir somutlaştırma ile söz konusu tartışma ve tereddüdün ortadan kaldırılması uygun olacak, aksi halde Yüksek Mahkeme’nin son noktayı koyması beklenecektir.
- Tasarrufun iptali davası (İİK m. 277 vd.) bir eda davası niteliğindedir ve dava şartı olarak arabuluculuğa ilişkin hükümler uygulanır.
- Davacının, aynı davalıya karşı olan, birbirinden bağımsız birden fazla asli talebini, aynı dava dilekçesinde ileri sürebildiği davaların yığılmasında (HMK m. 110), her bir asli talep bağımsız dava oluşturur; bu nedenle dava şartları her bir asli talep bakımından ayrı ayrı değerlendirilir.
- Belirsiz alacak davası (HMK m.107) ve kısmi davada (HMK m. 109); ıslah veya karşı tarafın açık rızası ile artırılan talep konusu bakımından dava şartı olarak arabuluculuğa ilişkin hükümler uygulanmaz ancak ek dava açıldığı hallerde, dava şartı olarak arabuluculuğa ilişkin hükümler uygulanır.
- Davanın tamamen ıslahında, yeni davanın konusu bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat talebi içeren ticari dava ise, bu durumda dava şartı olarak arabuluculuğa ilişkin hükümler uygulanır. Burada önemle belirtmek gerekir ki arabuluculuk bürosuna başvurulmasından son tutanağın düzenlendiği tarihe kadar geçen sürede hak düşürücü süre işlemeyeceği için davanın tamamen ıslah edildiği bildiriminden itibaren bir haftalık süre içinde arabuluculuk bürosuna başvurulmasıyla birlikte yeni dava dilekçesi verilmesi süresi de duracaktır.

- Karşı davada (HMK m. 132), ileri sürülecek olan talep konusu bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat talebi içeren ticari dava ise, bu durumda dava şartı olarak arabuluculuğa ilişkin hükümler uygulanır. Burada önemle belirtmek gerekir ki arabuluculuk bürosuna başvurulmasından son tutanağın düzenlendiği tarihe kadar geçen sürede hak düşürücü süre işlemediği için esasa cevap süresi içinde arabuluculuk bürosuna başvurulmasıyla birlikte karşı dava açma süresi de duracaktır.
- Seçimlik davada (HMK m. 112), seçimlik taleplerden, Terditli davada (HMK m. 111) asli veya ferî taleplerden, Mütelahik davalarda (TBK m.60) hukuki sebeplerden; sadece birisinin konusunun bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat talebi içeren ticari dava olması yeterlidir. Bu durumda dava şartı olarak arabuluculuğa ilişkin hükümler uygulanır.
- Görevsizlik veya yetkisizlik kararı verilmesi hâlinde, dosya gerekli usul işlemlerinden (HMK m.20) sonra görevli ve yetkili mahkemeye gelmiş ise daha önce görevsiz ve yetkisiz mahkemeye sunulan anlaşılamamaya ilişkin son tutanak geçerliliğini korur ve görevli ve yetkili mahkeme tarafından tekrar arabulucuya gidilmesi istenilmez ancak görevsiz Mahkemeye dava açılmadan önce arabuluculuğa başvurulmaması ise görevli Mahkeme bu durumu gözetmek zorundadır.
- İhtiyari dava arkadaşlığında davalar birbirinden bağımsızdır (HMK. m. 57-58). Bu nedenle, dava şartları her bir ihtiyari dava arkadaşı bakımından ayrı ayrı değerlendirilir.
- Mecburi dava arkadaşları ancak birlikte dava açabilir veya aleyhlerine de birlikte dava açabilir (HMK m.59-60). Mecburi dava arkadaşlarından birisinin dava şartı arabuluculuk kapsamında olması hâlinde, tüm mecburi dava arkadaşları bakımından dava şartı arabuluculuğa ilişkin hükümler uygulanır.
- Son olarak belirtmek gerekir ki, mutlak ticari davalar haricinde kalan davalar için davanın taraflarından biri tacir değilse yahut iki taraf da tacir olmasına rağmen dava konusu ihtilaf ticari işletmeyle ilgili değilse dava ticari dava olmayacak ve arabuluculukta dava şartı kabul edilmeyecektir. Öte yandan ticari iş ve ticari dava kavramlarının birbirine karıştırılmaması gerekmektedir. TTK m. 19/2 hükmünde, taraflardan biri için ticari nitelikte olan sözleşmelerin kanunda aksine işlere ilişkin ihtilafların çözüm yeri ticaret mahkemeleridir ancak her ticari iş, ticari, dava değildir. Örneğin; eser sözleşmesinden kaynaklanan bir ihtilafta bir taraf tacir, diğer taraf tacir değil ise bu durumda ticari iş söz konusu olup, dava ticaret mahkemesinde görülecek ama ticari dava olmadığı için arabuluculuk dava şartı olmayacaktır. Ticari dava olabilmesi yukarıda anılan (mutlak veya nispi ticari dava) şartlardan birisinin varlığını gerektirir. Dolayısıyla nasıl ki her ticari iş ticari dava değil ise asliye ticaret mahkemelerinin görev alanına giren her ticari iş davası da, ticari dava değildir denilebilecektir.

Genel	Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri Türk Hukuk Sisteminde arabuluculuk mevzuatı Arabuluculuk nedir? Arabulucu kimdir? Arabulucunun sorumlulukları nelerdir?
Arabuluculuk süreci öncesi	Konu ve kapsam arabuluculuğa elverişli mi? Arabuluculuğa elverişlilik sağlanmış ise başvurunun yapılmasında iradilik ve istisnası olan dava şartı arabuluculuk
Arabuluculuğa başvuru	Başvurunun yapılması Başvuru işlemleri ve yetki Sürecin başlamasının etkisi
Çağrı	Ön görüşmeler ve çağrı
Oturların yapılması	İlk oturum ve diğer oturumlar
Sonuçlandırma	Sonuçlandırma çeşitleri
Süreç sonrası olası aşamalar	İcra edilebilirlik şerhi Dava açılması
Mevzuatta yer alan diğer hususlar	Teşkilat Eğitim ve sınav Denetim Etik kurallar Arabuluculuğun geliştirilmesi Etkili taraf vekilliği Müzakerede uyulması gereken temel kurallar
Ek	Mevzuat ve diğer kanunların ilgili kısımları

8. ARABULUCULUĞA BAŞVURU

Arabuluculuğa başvuru; doğrudan arabulucuya başvuru şeklinde olabileceği gibi adliye arabuluculuk bürosuna başvuru yapılarak da olabilir. Gerek ihtiyari, gerekse dava şartı arabuluculukta kural olarak başvuru;

- Bir tarafın doğrudan arabulucuya başvurusu,
- Bir tarafın Adliye Arabuluculuk Bürosuna başvurusu ve büro tarafından yönlendirilmesi,
- İki tarafın birlikte doğrudan arabulucuya başvurusu,
- İki tarafın Adliye Arabuluculuk Bürosuna başvurusu ve büro tarafından yönlendirilmesi ile gerçekleştirilebilir.

8.1 İhtiyari arabuluculukta; arabuluculuk süreci, dava açılmadan önce arabulucuya başvuru hâlinde, tarafların ilk toplantıya davet edilmeleri ve taraflarla arabulucu arasında sürecin devam ettirilmesi konusunda anlaşmaya varılıp bu durumun bir tutanakla belgelendirildiği tarihten itibaren işlemeye başlar. Dava açılmasından sonra arabulucuya başvuru hâlinde ise bu süreç, mahkemenin tarafları arabuluculuğa davetinin taraflarca kabul edilmesi veya tarafların arabulucuya başvurması konusunda anlaşmaya vardıklarını duruşma dışında mahkemeye yazılı olarak beyan ettikleri ya da duruşmada bu beyanlarının tutanağa geçirildiği tarihten itibaren işlemeye başlar. Dava açıldıktan sonra tarafların birlikte arabulucuya başvuracaklarını beyan etmeleri hâlinde yargılama, mahkemece üç ayı geçmemek üzere ertelenir. Bu süre, tarafların birlikte başvurusu üzerine bir defaya mahsus olmak üzere üç aya kadar uzatılabilir. İhtiyari arabuluculukta, aksi kararlaştırılmadıkça taraflardan birinin arabulucuya başvuru teklifine otuz gün içinde olumlu cevap verilmez ise bu teklif reddedilmiş sayılır.

8.2 Dava şartı arabuluculukta ise süreç; adliye arabuluculuk bürosuna başvuru tarihinde başlar. Bu nedenle;

- Dava şartı arabuluculukta, bir tarafın doğrudan arabulucuya başvurusu halinde, başvuran taraf arabuluculuk bürosuna yönlendirilmelidir. Aksi halde başvuru üzerine diğer tarafın davet edilmesiyle dava şartı arabuluculuk süreci değil, ihtiyari arabuluculuk süreci başlatılmış olur. Bu durumda anlaşma sağlanırsa herhangi bir sorunla karşılaşılmayacaktır lakin anlaşamama halinde, son tutanak dava şartını sağlamış olmayacağından, başvuranın haklarına hâlele gelebilme ihtimali ortaya çıkacaktır.

İhtiyari arabuluculukta ise arabulucu tarafından, UYAP sistemi üzerinden ihtiyari uyuşmazlık dosyası açıla bilinecek olup, bir tarafın doğrudan arabulucuya başvurusu halinde, büroya yönlendirmeye gerek bulunmamaktadır.

- Dava şartı arabuluculukta, iki tarafın anlaşarak birlikte doğrudan arabulucuya başvurusu halinde, taraflar veya tarafların imzasını taşıyan bir tutanakla beraber üzerinde anlaşılan arabulucu, durumu adliye arabuluculuk bürosuna bildirdiğinde bu arabulucu görevlendirilir. Söz konusu tutanak, uygulamada “Arabuluculuk Belirleme Tutanağı” olarak isimlendirilmektedir. İhtiyari arabuluculukta ise arabulucu tarafından, UYAP sistemi üzerinden ihtiyari uyuşmazlık dosyası açıla bilinecek olup, iki tarafın doğrudan arabulucuya başvurusu halinde büroya yönlendirmeye de gerek bulunmamaktadır.

TUTANAK-1 (Arabulucu belirleme tutanağı)

BAŞVURU SAHİBİ BİLGİLERİ	
ADI SOYADI VE TC K.N.	
ADRESİ	
TELEFON NUMARASI	
VEKİLİ	

KARŞI TARAF BİLGİLERİ	
ÜNVANI	
ADRESİ	
TELEFON NUMARASI	
YETKİLİ	

Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu gereğince dava şartı arabuluculuk hükümleri çerçevesinde uyuşmazlığımızın Arabuluculuk yoluyla çözümü için tarafımızdan Arabulucu olarak sicil numaralı belirlenmiştir.

Arabuluculuk Bürosu'ndaki başvuru işlemlerinin adı geçen Arabulucuya görevin tevdi edilmesi suretiyle gerçekleştirilmesi talep olunur.//....

Taraf-1

Arabulucu

Taraf-2

TABLO-7 (Arabuluculuğa başvuru ve Arabulucunun belirlenmesi)

BAŞVURUNUN YAPILMA ŞEKLİ	İHTİYARİ ARABULUCULUK (Sicile kayıtlı olan arabulucular görev alabilir)	DAVA ŞARTI ARABULUCULUK (Sicile kayıtlı ve ko- misyon seçmiş ara- bulucular görev ala- bilir)
Taraflardan birisi veya her iki tarafın Adliye Arabuluculuk Büro- suna başvurusu	Büro tarafından Ara- bulucunun belirlenir.	Büro tarafından Ara- bulucunun belirlenir.
Adliye Arabuluculuk Bürosu kurulmayan yerlerde, Taraflardan birisi veya her iki tara- fın Sulh Hukuk Mah- kemesi Yazı İşleri Mü- dürlüğüne başvurusu	Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından arabulucu belirlenir.	Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından arabulucu belirlenir.
Bir tarafın doğrudan arabulucuya başvuru	Arabulucu tarafından UYAP sistemi üzerin- den dosya açılır.	Başvuran, Adliye Ara- buluculuk Bürosuna yönlendirilmelidir.
İki tarafın doğrudan arabulucuya başvuru	Arabulucu tarafından, UYAP sistemi üzerin- den dosya açılır.	Arabuluculuk belirle- me tutanağı tanzim edilmelidir.

TABLO-8 (Arabuluculuk sürecinin başlaması)

	İHTİYARİ ARABULUCULUK	DAVA ŞARTI ARABULUCULUK
ARABULUCULUK SÜRECİNİN BAŞ- LAMA ZAMANI	⇒ Dava açılmadan önce arabulucuya başvuru hâlinde, tarafların ilk toplantıya davet edilmeleri ve taraflarla arabulucu arasında sürecin devam ettirilmesi konusunda anlaşmaya varılıp bu durumun bir tutanakla belgelendirildiği tarihte başlar. ⇒ Dava açılmasından sonra arabulucuya başvuru hâlinde ise bu süreç, mahkemenin tarafları arabuluculuğa davetinin taraflarca kabul edilmesi veya tarafların arabulucuya başvurma konusunda anlaşmaya vardıklarını duruşma dışında mahkemeye yazılı olarak beyan ettikleri ya da duruşmada bu beyanlarının tutanağa geçirildiği tarihte başlar.	Adliye arabuluculuk bürosuna başvuru tarihinde başlar.
SÜRECİN BAŞLA- MASININ SÜRE- LERE ETKİSİ	Her halde, sürecin başlamasından sona ermesine kadar geçirilen süre, zamanaşımı ve hak düşürücü sürelerin hesaplanmasında dikkate alınmaz	

9. BAŞVURU İŞLEMLERİ

9.1 Arabuluculuk bürosuna başvuru, taraflar, kanuni temsilcileri veya avukatları tarafından yapılabilir. Büroya başvuru, taraflar üzerinde mutabık kalsa dahi arabulucu tarafından yapılmamalıdır.

9.2 Arabuluculuk bürosu, başvurusu sırasında başvurandan, uyuşmazlık konusuna ilişkin hususların açıklanmasını ister. Dava şartı arabuluculukta; Başvuran taraf, kendisine ve elinde bulunması hâlinde karşı tarafa ait her türlü iletişim bilgisini arabuluculuk bürosuna verir. Büro, tarafların resmî kayıtlarda yer alan iletişim bilgilerini araştırmaya da yetkilidir. İlgili kurum ve kuruluşlar, uyuşmazlık konusuyla sınırlı olmak üzere, büro tarafından talep edilen bilgi ve belgeleri vermekle yükümlüdür. Dolayısıyla, iletişim bilgilerinin yeterli olarak belirtilmemesi halinde, ilgili kurum ve kuruluşlardan bilgi edinilmesini, arabulucunun da bürodan talep etmesi mümkündür²¹. Özellikle başvuran tarafın, diğer tarafa ait iletişim bilgilerini tam olarak bilemeyecek olması ihtimaline binaen büroya, tarafların resmi kayıtlarda yer alan iletişim bilgilerini araştırma yetkisi verilmektedir. Taraflara ait iletişim bilgileri, görevlendirilen arabulucuya büro tarafından verilir. Arabulucu bu iletişim bilgilerini esas alır, ihtiyaç duyduğunda kendiliğinden araştırma da yapabilir.

9.3 Mevzuatta düzenlenmemiş olmakla birlikte, Adliye arabuluculuk büroları, başvurandan, -hangi uyuşmazlık konuları hakkında başvuru yaptığını-, bir form doldurarak somutlaştırmasını istemektedir ancak söz konusu uygulamanın pratikte bir fayda sağladığı söylenemeyecektir. Zira başvuranların hak kaybına uğramamak için uyuşmazlığa konu olsun veya olmasın formdaki tüm konuları uyuşmazlık olarak belirttiği gözlemlenmektedir²².

10. YER BAKIMINDAN YETKİ

Arabuluculuğa başvuru da kural olarak “yetki” hükümleri yer almamaktadır. Dolayısıyla, uyuşmazlık konusu, uyuşmazlığın meydana geldiği yer ve zaman mefhumları gözetilmeksizin, sicile kayıtlı büro veya arabulucuya müracaat edile bilinecektir ancak dava şartı arabuluculukta;

21 Arabulucunun da doğrudan ilgili kurum ve kuruluşlardan bilgi isteyebileceği ve bu durumda kurum ve kuruluşların istenilen bilgiyi vermek zorunda olduğu yönünde düzenleme yapılmasında fayda vardır.

22 Başvuruda belirtilmeyen hususlarda, açılan davada konu edilebilmektedir (Bkz: 14.2). Form uygulamasından sonra da, başvurularda dile getirilmeyen hususların dava konusu edilip edilemeyeceği yargı kararları ile netleşecektir.

- Başvuru uyuşmazlığın konusuna göre yetkili Mahkemenin bulunduğu yer arabuluculuk bürosuna, büro kurulmayan yerlerde Sulh Hukuk Mahkemesi yazı işleri müdürlüğüne yapılır ama yetkisiz büroya yapılan başvuru da geçerlidir ve arabulucu, görevlendirmeyi yapan büronun yetkili olup olmadığını kendiliğinden dikkate alamaz. Zira yetkisiz büroya yapılan başvuru neticesinde de anlaşma ihtimali mevcuttur. Anlaşılması halinde ise yetkisizlik hususu hiçbir sorun teşkil etmeyecektir.
- Buna karşın, başvurunun yetkisiz büroya yapıldığını ileri süren karşı taraf, en geç ilk toplantıda, yetkiye ilişkin belgeleri sunmak suretiyle arabuluculuk bürosunun yetkisine itiraz edebilir. Kanunda “en geç” ifadesi kullanıldığından, tarafların daha önceki aşamada da arabulucuya yetki itirazında bulunduklarını bildirebilirler. Bu durumda arabulucu, dosyayı derhâl ilgili sulh hukuk mahkemesine gönderilmek üzere büroya teslim eder. Mahkeme, harç alınmaksızın dosya üzerinden yapacağı inceleme sonunda en geç bir hafta içinde yetkili büroyu kesin olarak karara bağlar ve dosyayı büroya iade eder. Mahkeme kararı, büro tarafından Tebligat Kanunu hükümleri uyarınca taraflara tebliğ edilir. Yetki itirazının reddi durumunda aynı arabulucu yeniden görevlendirilir süreler yeni görevlendirme tarihinden başlar. Yetki itirazının kabulü durumunda ise kararın tebliğinden itibaren bir hafta içinde yetkili büroya başvurulabilir. Bu takdirde yetkisiz büroya başvurma tarihi yetkili büroya başvurma tarihi olarak kabul edilir. Yetkili büro, arabulucuyu görevlendirir. Yetki ve yetkiye itiraza ilişkin düzenleme dava şartı kapsamında kalan arabuluculuk başvuruları için geçerli olup, ihtiyari arabuluculukta, yetki veya yetkiye itiraz söz konusu edilemeyecektir²³.

11. SÜRECİN BAŞLAMASININ ETKİSİ

Arabuluculuğa başvuru neticesinde belirli şartlarda sürecin başladığı görülmüştür. Sürecin başlaması ise birçok yönden hukuk düzeninde etki doğurur:

23 Dava açılacak olsaydı, uyuşmazlığa göre, hangi yer mahkemesinde dava açılması gerekiyorsa, o yer arabuluculuk bürosu, başvuru için yetkilidir. Dolayısıyla, yetkili arabuluculuk bürosunun belirlenmesinde, uyuşmazlığın niteliğine göre mevzuatta belirlenen; mutlak, özel ve genel yetki kuralları gözetilecektir.

11.1 İhtiyari veya dava şartı arabuluculuk sürecinin başlamasından sonra ermesine kadar geçirilen süre, zamanaşımı ve hak düşürücü sürelerin hesaplanmasında dikkate alınmaz. Arabuluculuk süreci ise son tutanak-taki²⁴ imzaların tamamlanmasıyla sona erer. Dolayısıyla, dava açılmadan önce ihtiyati tedbir kararı verilmesi hâlinde 6100 sayılı Kanunun 397 nci maddesinin birinci fıkrasında, ihtiyati haciz kararı verilmesi hâlinde ise 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 264 üncü maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen dava açma süresi de, son tutanağın düzenlendiği tarihe kadar işlemeyecektir.

11.2 Sürecin başlamasıyla birlikte; dava şartı arabuluculuk için belirlenen azami sürelerde işlemeye başlar. Bu kapsamda;

- İş hukukundan kaynaklanan uyuşmazlıklarda; üç hafta olup, zorunlu hallerde bir hafta uzatılabilir (7036 sayılı İş Mah. K. m.3/10 ve 6325 sayılı HUAK m18/A-(9)). Ticaret hukukundan kaynaklanan uyuşmazlıklarda; altı hafta olup, zorunlu hallerde iki hafta uzatılabilir (6102 sayılı TTK m.5/A-(2)). Belirtilen sürelerin hak ve alacakları zedelediğinin ileri sürülmesi karşısında, 11/12/2018 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Anayasa Mahkemesinin 11/07/2018 gün ve 2017/178E, 2018/82 K sayılı kararında; “...arabulucunun görevlendirildiği tarihten itibaren üç hafta içinde sonuçlandıracağı, bu sürenin zorunlu hâllerde en fazla bir hafta uzatılabileceği, arabuluculukta geçecek süre nedeniyle işçilik hak ve alacaklarının elde edilmesinin önemli ölçüde zorlaştığının ve hakkın elde edilmesi bakımından geçmesi muhtemel sürenin makul kabul edilemeyecek şekilde uzadığının söylenemeyeceği, benzer şekilde, arabuluculuk bürosuna başvurulmasından sonra son tutanağın düzenlendiği tarihe kadar geçen süreçte zamanaşımının duracağı ve hak düşürücü sürelerin işlemeyeceği, bu durumda arabuluculuğun, zamanaşımı veya hak düşürücü süreler nedeniyle dava hakkının kullanılmasını olumsuz yönde etkilemeyeceği, bu itibarla hakkın özünü zedeleyen bir yönünün bulunmadığı ve kural ile getirilen sınırlamanın ulaşılmak istenen amaç için elverişli ve gerekli olduğu, Kanun’da sınırlama aracının sınırlama amacına uygun ve orantılı şekilde kullanılmasını sağlayacak yasal güvencelere yer verildiği ve amaç ile araç arasında makul bir dengenin gözetildiği ölçülülük ilkesine de aykırılık bulunmadığına...” karar verilmiştir.

- Dava şartı arabuluculukta süreler etkin, verimli ve gerekirse zorunlu hallerde uzatılabilecek süre de dâhil kullanılmalıdır. Sürenin tamamının kullanılması tavsiyesinin temelinde, tarafların

bir şekilde anlaşmaya yanaşma ihtimalinin gözetilmesi yatar. Sürenin azami kullanımı çözülemeyecek gibi görünen uyuşmazlıkların anlaşmayla neticelenmesine imkân tanıyacaktır. Arabulucu özellikle; davet mektubunun gönderilmesinden önce taraflarla yapılacak görüşmelerde, davet mektubu gönderilme tarihi ile ilk toplantı tarihi arasında tarafların hazırlık yapmaları için bırakılacak fasılada aceleci davranmamalı, müzakerelere başlanıldığında; gerginlik durumlarında tarafların soğumasına imkân verecek şekilde yeni toplantı tarihi belirlemeli, sistematik tekniklerle anlaşma aralığı oluşturmak için elde mevcut süreyi sonuna kadar kullanmalıdır.

11.3 Sürecin başlamasıyla birlikte gizlilik kuralı ve beyan ve belgelerin kullanılmasında yasak haller de devreye girmiş olacaktır. Zira;

11.3.1 Arabuluculukta gizlilik esastır.

- Arabuluculuk konusunda gözetilmesi gereken ilkelerden biri de gizlilik. Tarafların devlet yargısı dışında, arabuluculuk yoluyla uyuşmazlığı çözmek istemelerinin en önemli sebeplerinden biri, aralarındaki uyuşmazlığın üçüncü kişilerce bilinmesini istememeleridir.
- Taraflar aksini kararlaştırmamışlar ise arabulucu, taraflar ve görüşmelere katılan diğer kişiler arabuluculuk faaliyeti çerçevesinde kendisine sunulan veya diğer bir şekilde elde ettiği bilgi ve belgeler ile diğer kayıtları gizli tutmakla yükümlüdür. Aksinin kararlaştırılması yönündeki irade beyanı açık ve net olmalı ve tutanak altına alınmalıdır.
- Arabuluculuk sürecinde taraflardan biriyle özel oturumda bir araya gelen arabulucu, bu özel oturumda edindiği hiçbir bilgiyi, bilgiyi veren tarafın rızası olmadan, doğrudan veya dolaylı olarak diğer tarafa aktarmamalıdır.
- Gizlilik kuralı özellikle, tarafların Mahkeme önünde aleniyet kazanmamasını istedikleri sırları bakımından önem arz eder. Bu durum gizlilik kuralına vurgu yaparak tarafları iknada da önemli bir rol oynar. Gizlilik kuralına uyma yükümlülüğü, arabulucunun yanında çalışan kişiler, denetim ve gözetimi altında ilgili mevzuat çerçevesinde staj yapanlar, Bakanlık ve Kurul görevlileri yönünden de geçerlidir.

- Arabulucunun da gizlilik kuralına tabi kılınması, bir yönüyle kendisine başvuru uyuşmazlık konusunda tarafların sırdaşı olması sonucunu doğurur. Arabulucu tarafların kendisi ile paylaştığı bu sırları saklamak durumundadır. Bu yönüyle arabulucu, sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişilerden biri sayılacaktır ve kanunların öngördüğü çerçevede bir yargılamada tanıklıktan çekinme ya da kanunî bir zorunluluk olmadıkça sır saklama yükümlülüğü altında olacaktır. Arabulucunun bu yükümlülüğe uymaması durumunda, Kanunda belirtilen sicilden silinme veya cezaî yaptırımlara muhatap olma sonucu ile karşılaşması söz konusu olabileceği gibi, tarafların ayrıca arabulucunun hukukî sorumluluğu yoluna gitmesi de mümkündür.
- Yükümlülüğe uyulmaması halinde, “bir kişinin hukuken korunan menfaatinin zarar görmesine neden olan kişi altı aya kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

11.3.2 Taraflar, arabulucu veya arabuluculuğa katılanlar da dâhil üçüncü bir kişi, uyuşmazlıkla ilgili olarak hukuk davası açıldığında yahut tahkim yoluna başvurulduğunda, aşağıdaki beyan veya belgeleri, şekline bakılmaksızın delil olarak ileri süremez ve bunlar hakkında tanıklık yapamaz.

- Taraflarca yapılan arabuluculuk daveti veya bir tarafın arabuluculuk faaliyetine katılma isteği.
- Uyuşmazlığın arabuluculuk yolu ile sona erdirilmesi için taraflarca ileri sürülen görüşler ve teklifler.
- Arabuluculuk faaliyeti esnasında, taraflarca ileri sürülen öneriler veya herhangi bir vakıa veya iddianın kabulü.
- Sadece arabuluculuk faaliyeti dolayısıyla hazırlanan belgeler.

Bununla birlikte, hukuk davası ve tahkimde ileri sürülebilen deliller, sadece arabuluculukta sunulmaları sebebiyle kabul edilemeyecek deliller hâline gelmez. Eğer taraflar arabulucuya başvurmadan önce bazı belge ve bilgilere sahiplerse, arabuluculuk faaliyeti söz konusu olmasa da bu tür belge ve bilgileri kullanabilecek durumdaysalar, sırf arabulucuya başvurmuş ve bu belgeleri orada da kullanmış olmaları, daha sonra yargılamada bu belgelere dayanmalarına engel teşkil etmez ancak bazı belgeler daha önce mevcut olmayıp, sadece arabuluculuk sebebiyle hazırlanmışsa (örneğin, arabuluculuğun başında, tarafların birtakım ikrarları, müzakere sırasında ara sonuç olarak hazırlanan belge ya da

tutanaktaki borç ikrarı ya da kusur oranını kabul gibi), bu belgeler daha sonra yargılama aşamasında kullanılamayacaktır.

Söz konusu bilgilerin açıklanması mahkeme, hakem veya herhangi bir idari makam tarafından istenemez. Bu beyan veya belgeler, delil olarak sunulmuş olsa dahi hükme esas alınamaz ancak, söz konusu bilgiler bir kanun hükmü tarafından emredildiği veya arabuluculuk süreci sonunda varılan anlaşmanın uygulanması ve icrası için gerekli olduğu ölçüde açıklanabilir.

Beyan ve belgelerin kullanılamaması, arabuluculuğun konusuyla ilgili olup olmadığına bakılmaksızın, hukuk davası ve tahkimde uygulanır. Yasağın geçerli olması için, arabuluculukta söz konusu olan uyuşmazlıkla, daha sonra ortaya çıkan hukuk davaları ve tahkimdeki uyuşmazlık konusunun aynı olması, örtüşmesi şart değildir. Böylece, yasağı dolaylı olarak delme yönünde kötü niyetli davranışların önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

Beyan ve belgelerin kullanılmaması, gizliliğin devamı niteliğinde olup, daha özel ve sık karşılaşılabilecek bir durumu açıklığa kavuşturmaktadır. Çözümü için arabuluculuk yoluna başvurulana bir uyuşmazlık hakkında, daha sonra doğrudan veya dolaylı bir yargılama yapılabilir. Bu durum, tarafların arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşamamalarından kaynaklanabileceği gibi, kısmî bir anlaşma sebebiyle de ortaya çıkabilir veya taraflar bu uyuşmazlık konusunda anlaşmış olabilirler ancak bu uyuşmazlıkla bağlantılı başka uyuşmazlıklar ortaya çıkabilir.

Tarafların gizlilik konusunu özel olarak kararlaştırmamış olmaları, başka bir ifadeyle gizliliği kaldırmış olmaları hâlinde dahi, maddede belirtilen beyan ve belgelere delil olarak dayanılması ve delil olarak dikkate alınması mümkün değildir. Şüphesiz hukuk muhakemesi devam ederken, tarafların karşılıklı açık iradeleri ile bu beyan ve belgeler delil olarak kullanılabilir.

Söz konusu yasa, arabuluculuk faaliyetinin taraflarını, arabulucuyu, arabuluculuk faaliyetine katılmış olsun olmasın üçüncü kişileri kapsamaktadır.

Arbuluculuk Daire Başkanlığı tarafından da paylaşılan, Ticari Uyuşmazlıklarda Dava Şartı Arbuluculuk (Koçyiğit İ., Bulur A.) isimli eserde; “İhtiyari arabuluculuk sürecindeki belgeler (ilk oturum tutanağı (HUAk m.16) ve son tutanak uyuşmazlıkla ilgili hukuk davası açıldığında, gizlilik

kapsamında, delil olarak ileri sürülemeyen (kullanılmayan) belgelerdir ancak dava şartı arabuluculuk sürecindeki anlaşamama son tutanağı dava şartını sağlayan aleni bir belgedir. Bununla birlikte, gerek ihtiyari gerekse dava şartı arabuluculuk sürecinde hazırlanan anlaşma belgesi bir özel hukuk sözleşmesidir ve aleni bir belgedir; madde gerekçesinde de bu husus açıkça belirtilmiştir.” denilmektedir ²⁵.

25 Bu görüşe katılmak mümkün değildir. Şöyle ki,

- Belgeler ihtiyari arabuluculuk ve dava şartı arabuluculuk kapsamında nedensiz olarak kategorize edilmiş ayrıma tabi tutulmuştur.
- Dava şartı arabuluculuk kapsamında son tutanağın aleni olduğu ancak ihtiyari arabuluculukta kullanılmayacak belgelerden sayıldığı yönündeki görüşün gerekçesi anlaşılammıştır. Yasada dava şartı arabuluculukta anlaşamamaya dair son tutanağın Mahkemeye sunulmasından hareketle böylesi bir ayrıma gidilmiş ise aynı mantıkla dava şartı arabuluculukta anlaşmaya ilişkin son tutanağında, ihtiyari arabuluculuk son tutanağından farklı olmadığı, dolayısıyla kullanılmayacak belgelerden olduğunun kabulü gerekir. Bize göre; son tutanak herhalde aleni bir belgedir ve yasak kapsamında değerlendirilemez.
- İlk oturum tutanağı haklı olarak kullanılmayacak beyan ve belgeler içerisinde değerlendirilmiştir. Bilindiği üzere ilk oturum tutanağı aslında yasada mevcut olan ve sürece ilişkin bilgilendirmeyi içeren bir tutanaktır. Böylesi bir tutanak yasak kapsamındaysa evveliyatla anlaşma belgesinin de aynı kapsamda olduğunun kabulü zorunludur. Zira anlaşma belgesi, teklif ve kabulü, anlaşmanın çerçevesini ortaya koyar. Anlaşma belgesinin özel hukuk sözleşmesi olması onun kullanılmayacak belgeler arasında sayılmasına engel değildir. Kaldı ki, yasa uyarınca icra edilebileceği ölçüde açıklanmasına bir engel de yoktur.

Genel	Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri Türk Hukuk Sisteminde arabuluculuk mevzuatı Arabuluculuk nedir? Arabulucu kimdir? Arabulucunun sorumlulukları nelerdir?
Arabuluculuk süreci öncesi	Konu ve kapsam arabuluculuğa elverişli mi? Arabuluculuğa elverişlilik sağlanmış ise başvurunun yapılmasında iradilik ve istisnası olan dava şartı arabuluculuk
Arabuluculuğa başvuru	Başvurunun yapılması Başvuru işlemleri ve yetki Sürecin başlamasının etkisi
Çağrı	Ön görüşmeler ve çağrı
Oturların yapılması	İlk oturum ve diğer oturumlar
Sonuçlandırma	Sonuçlandırma çeşitleri
Süreç sonrası olası aşamalar	İcra edilebilirlik şerhi Dava açılması
Mevzuatta yer alan diğer hususlar	Teşkilat Eğitim ve sınav Denetim Etik kurallar Arabuluculuğun geliştirilmesi Etkili taraf vekilliği Müzakerede uyulması gereken temel kurallar
Ek	Mevzuat ve diğer kanunların ilgili kısımları

12. ÖN GÖRÜŞME VE ÇAĞRI

İhtiyari arabuluculukta süreç; tarafların bir araya gelmesi ve sürecin başlatılması hususunda mutabık kalmalarıyla başladığından (yargılama esnasında tarafların arabuluculuğa gitme hususunda anlaşmış olmaları hâli hariç), diğer tarafa çağrı yapıldığında henüz süreç başlamamış olacaktır. Dolayısıyla ihtiyari arabuluculukta çağrı, “arabuluculuk sürecine davettir”.

Dava şartı arabuluculukta ise süreç büroya müracaatla ve diğer tarafa çağrı yapılmadan önce başladığından, artık yapılan çağrı da sürece davet değil, başlamış olan sürecin “ilk toplantısına” çağrıdır.

12.1 Dava şartı arabuluculukta, görevi SMS ve/veya e-posta ile alan arabulucu; UYAP arabulucu portalı üzerinden, gelen işler kısmına girerek görevi kabul veya reddeder. Yirmi dört saat içerisinde bu işlemin yapılmaması halinde görev reddedilmiş sayılır. Görevin kabul edilmesi halinde, dosya, gelen işler kısmından dosyaların kısmına otomatik olarak taşınır. Bu kez dosyaların kısmından, dosyaya yüklenmiş olan bilgi ve belgelere ulaşılabilir.

12.2 Gerek ihtiyari, gerek dava şartı arabuluculukta; arabulucu, başvuran taraftan başlamak üzere taraflar ile ön görüşme yapar, başvuru-cudan ve diğer taraftan uyuşmazlığın esasını öğrenir. Arabulucu bu ön görüşmede, tarafların kaygılarını giderecek şekilde sürecin avantajlarına vurgu yapar.

12.3 Davet/ilk toplantıya çağrı mektubu hazırlar. Mektupta; taraflarla yapılan ön görüşmede alınan bilgilere istinaden, uyuşmazlık konusunun özetlenmesi, arabuluculuğun esasları, süreci ve sonuçları ile ilk toplantıya gelinmemesinin yaptırımları hakkında aydınlatıcı ve detaylı bilgi verilmesi, uyuşmazlık ve süreç hakkında, tam ve net bilgiye muktedir olmalarının sağlanması, toplantı yer ve zamanının tereddüde mahal vermeyecek şekilde yazılması gerekir. Böylelikle, tarafların toplantıya hazırlık yapmalarının da önü açılmış olur. İleride görüleceği üzere tarafların bilgilendirildiği, ilk oturumda bir tutanakla tespit edilmelidir.

Davet mektubu /ilk toplantıya çağrı mektubu şekil veya usul kuralının yerine getirilmesi veya Mahkeme tebligatı gibi değerlendirilmemeli, mektubun gönderilmesiyle birlikte taraflar ile sözlü iletişim kurulmalı, ilk toplantı günü için aceleci davranılmamalı, taraflara hazırlık yapabilmeleri maksadıyla uygun bir süre bırakılmalıdır. Ön görüşme ve çağrı aşaması

aynı zamanda arabuluculuk hazırlık aşaması olarak; uyuşmazlık yaşayan taraflarla irtibat kurulmasını, anlaşmazlık hakkında yeterli bilginin toplanılmasını, ve anlaşmazlığı çözümlmek için nasıl bir yol izlenileceğinin planlanmasını içerir. Hazırlık aşamasının başarılı olması için

- Arabulucu kendisini tanıtmalı ve taraflar daha önceden tanışmıyorlarsa tanışmalarını sağlamalı, sürece katılımdan dolayı teşekkür edilmeli,
- Arabulucunun rolü ve olası arabuluculuk süreci hakkında taraflar bilgilendirilmeli,
- Tarafların süreçten beklentileri netleştirilmeli, kaygıları giderilmeli ve sürece ilişkin varsa direnç kırılmalı,
- Arabulucuya duyulan güvenin gelişmesi için deneyimlerden bahsedilmesi dahi çeşitli yöntemler denenmeli,
- Taraflarla ayrı ayrı mı yoksa birlikte mi görüşülmesi gerektiğine karar verilmeli,
- Sürecin başlatılması ve ilk toplantı için uygun zaman belirlenmeli,
- Yanlış bilgiyi ekarte edecek çözümler üretilmeli,
- Tarafların; ihtiyaç, menfaat ve beklentilerini karşılayacak plan yapılmalı,
- Veri toplamada uygun yöntemle karar verilmeli,
- Veri toplama görüşmeleri için sorular hazırlanmalı,
- Taraflardan uyuşmazlığa ilişkin ayrı ayrı uyuşmazlık özeti göndermeleri istenilmeli,
- Tarafların çok sayıda olması halinde ilk görüşme ve sonrasına ilişkin sıralama belirlenmelidir²⁶.

12.4 Arabulucuların; Tebligat Kanunu çerçevesinde tebliğ zarureti altında olmadıkları gibi Kanun muvacehesinde tebligat çıkarmaları da mümkün değildir. Arabulucu, elindeki bilgiler itibarıyla her türlü iletişim vasıtasını kullanarak görevlendirme konusunda tarafları bilgilendirir ve varsa avukatlarıyla birlikte ilk toplantıya davet eder ancak Adalet Bakanlığı, Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü'nün; 04/02/2019 gün ve 42569666-4-5-2512-2015-E.3961/13220 sayılı yazısı ile "...diplomatik

26 Arabuluculuk Daire Başkanlığı bilgilendirme notu

ayrıcalığı bulunan misyon mensupları ile elçilik veya konsolosluklarda görevli kişilerle ilgili dava ve icra takiplerinde, Türkiye'nin de taraf olduğu, Diplomatik İlişkiler Hakkında Viyana Sözleşmesi'nin 22, 30, 31 ve 37'nci maddeleri hükümleri ile Konsolosluk İlişkileri Hakkında Viyana Sözleşmesi'nin 31, 33, 43, 53, 58 ve 70'inci maddeleri hükümlerinin de göz önünde tutulması, tebligatın, teamüllere uygun bir şekilde, tebligat evrakının öncelikle Bakanlığımıza gönderilmesi, Bakanlığımız tarafından Dışişleri Bakanlığına, Dışişleri Bakanlığı tarafından da Büyükelçiliğe iletilmesi suretiyle yapılması..." denildiğinden, tebligatın her türlü iletişim vasıtasıyla yapılabileceği serbestisine istisna olarak, söz konusu durumun kanaatimizce arabuluculuk mevzuatına da dâhil edilmesi gerekecektir.

TABLO-9 (Arabuluculukta çağrı)

İhtiyari arabuluculukta	Dava şartı arabuluculukta
Arabuluculuk sürecine daveti içerir, davet mektubuyla yapılır.	Süreç başladığından, ilk toplantıya çağrıyı içerir, çağrı mektubu ile yapılır.

TUTANAK-2 (İlk toplantıya çağrı mektubu)

Adliye Arabuluculuk Bürosuna yapılan başvuru üzerine UYAP Arabulucu sistemi üzerinde görevlendirilmekle, T.C. Adalet Bakanlığı siciline kayıtlı sicil numaralı arabulucu olarak,

Alternatif 1: 6325 sayılı Kanunun 18/A maddesi uyarınca yapılan çağrıdır.

Alternatif 2: 6325 sayılı Kanunun 18/A ticari davalarda 6102 sayılı TTK 5/A maddeleri uyarınca yapılan çağrıdır.

DOSYA BİLGİLERİ	
DAİRE NO	
BAŞVURU BÜRO VE NUMARASI	
ÇARABULUCULUK SÜRECİ NİHAİ TARİHİ	Alternatif 1: Başvuru tarihinden itibaren azami 4 haftadır. Alternatif 2: Başvuru tarihinden itibaren azami 8 haftadır.

BAŞVURU SAHİBİ BİLGİLERİ	
ADI SOYADI VE TC K.N.	
ADRESİ	
TELEFON NUMARASI	
VEKİLİ	

KARŞI TARAF BİLGİLERİ	
ÜNVANI	
ADRESİ	
TELEFON NUMARASI	
VEKİLİ	

MÜZAKERE BİLGİLERİ	
ÇAĞRI USULÜ	
TOPLANTININ YAPILACAĞI YER	
TOPLANTI TARİHİ	
TOPLANTI SAATİ	

A. Başvuru ve iletişim aşamalarının özeti:

1. Başvuru sahibi beyan etmiştir.
2. Başvurucudan bilgisi alınan firma yetkilisi telefonla aranmış, uyuşmazlığa ilişkin açıklama yapılmış, firma yetkilisi beyanında;..... ve firmayı temsile yetkili personelinin katılabileceğini beyan etmiş, toplantıya katılacak şahsın yazılı olarak yetkilendirilmesi gerektiği açıklanmıştır.

B. Başvurunun arabuluculuğa uygun olup olmadığı:

Alternatif 1: 6325 Sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu kapsamında tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebileceği ve dava şartına haiz iş ve işlemlerden doğan özel hukuk uyuşmazlığı olduğu anlaşılmıştır.

Alternatif 2: 6325 Sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu kapsamında tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebileceği 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 5/A maddesi uyarınca dava şartına haiz iş ve işlemlerden doğan özel hukuk uyuşmazlığı olduğu anlaşılmıştır.

C. Arabuluculuğa ilişkin bilgilendirme:

1. Taraflar, arabulucuya başvurmak, süreci devam ettirmek, sonuçlandırmak veya bu süreçten vazgeçmek konusunda tamamen serbesttirler. Taraflar zorla bu sürecin içine dâhil edilemeyecekleri gibi her aşamada uyuşmazlığı arabuluculuk yoluyla sonuçlandırmaktan da vazgeçebilirler.
2. Arabulucu taraflar arasındaki hukuki uyuşmazlığın çözümünde tarafsız ve bağımsız bir üçüncü kişi olarak yer alır ve taraflar arasındaki iletişim ortamını kolaylaştırarak kendi çözümlerini kendilerinin üretmeleri konusunda onlara yardımcı olur. Tarafların çözüm üretemediklerinin ortaya çıkması hâlinde arabulucu bir çözüm önerisinde de bulunabilir.
3. Arabuluculuk yöntemi: zaman, masraf ve psikolojik maliyetler yönünden dava süreçlerine göre son derece ekonomiktir. Taraflar arasındaki ilişkilerin korunmasına yardımcı olur ve toplumsal barışa hizmet eder.

4. İhtilaf konusu (somut olay ve başvuruda olduğu gibi);

Alternatif 1: Kanuna, bireysel veya toplu iş sözleşmesine dayanan işçi veya işveren alacağı ve tazminatı ile işe iade talebiyle ilgili bulunduğu arabuluculuk dava şartı ve zorunludur. Bu halde, arabulucu, yapılan başvuruyu görevlendirildiği tarihten itibaren üç hafta içinde sonuçlandırır. Bu süre zorunlu hallerde arabulucu tarafından en fazla bir hafta uzatılabilir.

Alternatif 2: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 5/A maddesi uyarınca aynı kanunun 4. Maddesinde ve diğer kanunlarda belirtilen ticari davalarından konusu bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat talepleri hakkında dava açılmadan önce arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır. Bu halde, arabulucu, yapılan başvuruyu görevlendirildiği tarihten itibaren altı hafta içinde sonuçlandırır. Bu süre zorunlu hallerde arabulucu tarafından en fazla iki hafta uzatılabilir.

Arabulucu, taraflara ulaşamaması, taraflar katılmadığı için görüşme yapılamaması yahut yapılan görüşmeler sonucunda anlaşmaya varılması veya varılamaması hâllerinde arabuluculuk faaliyetini sona erdirir ve son tutanağı düzenleyerek durumu derhal arabuluculuk bürosuna bildirir

- Davacı, arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılamadığına ilişkin son tutanağın aslını veya arabulucu tarafından onaylanmış bir örneğini açacağı davada, dilekçesine eklemek zorundadır. Bu zorunluluğa uyulmaması hâlinde mahkemece davacıya, son tutanağın bir haftalık kesin süre içinde mahkemeye sunulması gerektiği, aksi takdirde davanın usulden reddedileceği ihtarını içeren davetiye gönderilir. İhtarın gereği yerine getirilmez ise dava dilekçesi karşı tarafa tebliğe çıkarılmaksızın davanın usulden reddine karar verilir. Arabulucuya başvurulmadan dava açıldığının anlaşılması hâlinde herhangi bir işlem yapılmaksızın davanın, dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddine karar verilir

- Tarafların arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaları hâlinde, arabuluculuk ücreti, Arabuluculuk Asgari Ücret Tarifesinin eki Arabuluculuk Ücret Tarifesinin İkinci Kısımına göre aksi kararlaştırılmadıkça taraflarca eşit şekilde karşılanır. Bu durumda ücret, Tarifenin Birinci Kısımında belirlenen iki saatlik ücret tutarından az olamaz. İşe iade talebiyle yapılan görüşmelerde tarafların anlaşmaları durumunda, arabulucuya öde-

necek ücretin belirlenmesinde işçiye işe başlatılmaması hâlinde ödenecek tazminat miktarı ile çalıştırılmadığı süre için ödenecek ücret ve diğer haklarının toplamı, Tarifenin İkinci Kısmı uyarınca üzerinde anlaşılan miktar olarak kabul edilir. Arabuluculuk faaliyeti sonunda taraflara ulaşılamaması, taraflar katılmadığı için görüşme yapılamaması veya iki saatten az süren görüşmeler sonunda tarafların anlaşamamaları hâllerinde, iki saatlik ücret tutarı Tarifenin Birinci Kısımına göre Adalet Bakanlığı bütçesinden ödenir. İki saatten fazla süren görüşmeler sonunda tarafların anlaşamamaları hâlinde ise iki saati aşan kısma ilişkin ücret aksi kararlaştırılmadıkça taraflarca eşit şekilde Tarifenin Birinci Kısımına göre karşılanır. Adalet Bakanlığı bütçesinden ödenen ve taraflarca karşılanan arabuluculuk ücreti, yargılama giderlerinden sayılır.

- Arabuluculuk görüşmeleri, taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça, arabulucuyu görevlendiren büronun bağlı bulunduğu adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonunun yetki alanı içinde yürütülür. Arabulucu, görevlendirmeyi yapan büronun yetkili olup olmadığını kendiliğinden dikkate alamaz. Karşı taraf en geç ilk toplantıda, yetkiye ilişkin belgeleri sunmak suretiyle arabuluculuk bürosunun yetkisine itiraz edebilir. Bu durumda arabulucu, dosyayı derhâl ilgili sulh hukuk mahkemesine gönderilmek üzere büroya teslim eder. Mahkeme, harç alınmaksızın dosya üzerinden yapacağı inceleme sonunda en geç bir hafta içinde yetkili büroyu kesin olarak karara bağlar ve dosyayı büroya iade eder. Mahkeme kararı büro tarafından 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümleri uyarınca taraflara tebliğ edilir. Yetki itirazının reddi durumunda aynı arabulucu yeniden görevlendirilir ve dokuzuncu fıkra belirtilen süreler yeni görevlendirme tarihinden başlar. Yetki itirazının kabulü durumunda ise kararın tebliğinden itibaren bir hafta içinde yetkili büroya başvurulabilir. Bu takdirde yetkisiz büroya başvurma tarihi yetkili büroya başvurma tarihi olarak kabul edilir. Yetkili büro, beşinci fıkra uyarınca arabulucu görevlendirir.

- Arabuluculuk görüşmelerine taraflar bizzat, kanuni temsilcileri veya avukatları aracılığıyla katılabilirler. Konu dava şatı arabuluculuk kapsamında ise işverenin adi veya resmi yazılı belgeyle yetkilendirdiği çalışanı da görüşmelerde işvereni temsil edebilir ve son tutanağı imzalayabilir .

5. Arabulucuya başvurudan sonra arabuluculuk süreci başlamış olacaktır. Süreç başladıktan sonra taraflar, arabulucu haricinde anlaşmalar dahi süreç tamamlanmayacağından ileride çıkacak ihtilaf halinde dava şartı yerine gelmiş olmayacaktır. Bu durumda tarafların yargı yoluna gitmesine engel teşkil edecektir.

6. Taraflar, gerek arabulucuya başvururken gerekse süreç boyunca eşit haklara sahiptirler. Taraflardan biri arabuluculuk sürecinin dışında bırakılamayacağı gibi söz hakkı da diğerine göre kısıtlanamaz.

7. Taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça arabulucu, taraflar ve arabuluculuğa katılan üçüncü kişiler, taraflarca yapılan arabuluculuk daveti veya bir tarafın arabuluculuk faaliyetine katılma isteği; uyuşmazlığın arabuluculuk yolu ile sona erdirilmesi için taraflarca ileri sürülen görüş ve teklifler; arabuluculuk faaliyeti esnasında taraflarca ileri sürülen öneriler veya herhangi bir vakia veya iddianın kabulü; sadece arabuluculuk faaliyeti dolayısıyla hazırlanan belgeleri delil olarak ileri süremez ve bunlar hakkında tanıklık yapamaz. Bu yükümlülüğe aykırı hareket ederek bir kişinin hukuken korunan menfaatinin zarar görmesine neden olan kişi altı aya kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

8. Arabulucu, tarafların her biri ile ayrı ayrı veya birlikte görüşebilir ve iletişim kurabilir.

9. Arabuluculuk sürecinin başlamasından sona ermesine kadar geçen süre, zamanaşımı ve hak düşürücü sürelerin hesaplanmasında dikkate alınmaz. Bu süre dava şartı arabuluculukta arabuluculuk bürosuna başvurulmasından son tutanağın düzenlendiği tarihe kadar geçen süredir.

10. Arabulucu, bu sıfatla görev yaptığı uyuşmazlık ile ilgili olarak açılan davada, daha sonra, hâkimlik, hakemlik ve bilirkişilik yapamayacağı gibi avukat olarak da görev üstlenemez. Süreç boyunca tarafsız ve yanlara karşı eşit davranmakla mükelleftir.

11. Dava açılmadan önce ihtiyati tedbir kararı verilmesi hâlinde 6100 sayılı Kanunun 397 nci maddesinin birinci fıkrasında, ihtiyati haciz kararı verilmesi hâlinde ise 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 264 üncü maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen dava açma süresi, arabuluculuk bürosuna başvurulmasından son tutanağın düzenlendiği tarihe kadar işlemez.

12. Alternatif 1: Asıl işveren-alt işveren ilişkisinin varlığı hâlinde işe iade talebiyle arabulucuya başvurulduğunda, anlaşmanın gerçekleştirilmesi için işverenlerin arabuluculuk görüşmelerine birlikte katılmaları ve iradelerinin birbirine uygun olması aranır.

Alternatif 2: Özel kanunlarda tahkim veya başka bir alternatif uyuşmazlık çözüm yoluna başvurma zorunluluğunun olduğu veya tahkim sözleşmesinin bulunduğu hâllerde, dava şartı olarak arabuluculuğa ilişkin hükümler uygulanmaz.

13. Arabuluculuk yoluyla çözümlenen hukuki uyuşmazlıklar konusunda arabuluculuk faaliyeti sonucunda anlaşmaya varılması halinde anlaşma belgesi düzenlenir. Taraf arabuluculuk anlaşma belgesini yetkili mahkemeye ibraz ederek icra edilebilirlik şerhi verilmesini talep edebilir, bu belge yetkili mahkeme tarafından şerh verilmesi ile birlikte ilâm niteliğinde belge vasfını kazanarak mahkeme kararı gibi icra edilir. Tarafların vekilleri ile birlikte sürece devam etmeleri halinde ise anlaşma belgesi şerhe gerek kalmaksızın ilâm niteliğine haiz olur.

Yukarıda belirtilen yer ve zamanda hazırlık toplantısı yapılacaktır. Taraflardan birinin geçerli bir mazeret göstermeksizin ilk toplantıya katılmaması sebebiyle arabuluculuk faaliyetinin sona ermesi durumunda toplantıya katılmayan taraf, son tutanakta belirtilir ve bu taraf davada kısmen veya tamamen haklı çıksa bile yargılama giderinin tamamından sorumlu tutulur. Ayrıca bu taraf lehine vekâlet ücretine hükmedilmez. Her iki tarafın da ilk toplantıya katılmaması sebebiyle sona eren arabuluculuk faaliyeti üzerine açılacak davalarda tarafların yaptıkları yargılama giderleri kendi üzerlerinde bırakılır. .../.../.....

Arabulucu

Genel	Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri Türk Hukuk Sisteminde arabuluculuk mevzuatı Arabuluculuk nedir? Arabulucu kimdir? Arabulucunun sorumlulukları nelerdir?
Arabuluculuk süreci öncesi	Konu ve kapsam arabuluculuğa elverişli mi? Arabuluculuğa elverişlilik sağlanmış ise başvurunun yapılmasında iradilik ve istisnası olan dava şartı arabuluculuk
Arabuluculuğa başvuru	Başvurunun yapılması Başvuru işlemleri ve yetki Sürecin başlamasının etkisi
Çağrı	Ön görüşmeler ve çağrı
Oturların yapılması	İlk oturum ve diğer oturumlar
Sonuçlandırma	Sonuçlandırma çeşitleri
Süreç sonrası olası aşamalar	İcra edilebilirlik şerhi Dava açılması
Mevzuatta yer alan diğer hususlar	Teşkilat Eğitim ve sınav Denetim Etik kurallar Arabuluculuğun geliştirilmesi Etkili taraf vekilliği Müzakerede uyulması gereken temel kurallar
Ek	Mevzuat ve diğer kanunların ilgili kısımları

13. İLK OTURUM VE DİĞER OTURUMLAR

Tarafların arabuluculuk sürecine devam etmesi yönünde irade birliğinin oluşmasından sonra müzakere aşamasına geçilecektir.

13.1 Müzakerelerde, arabulucu, arabuluculuk sürecini, arabuluculuğa uygun tarafsız bir yerde yürütmelidir.

- Arabuluculuk görüşmeleri, taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça, arabulucuyu görevlendiren büronun bağlı bulunduğu adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonunun yetki alanı içinde yürütülür. Dolayısıyla, taraflar ve arabulucu mutabık kalmaması halinde, arabulucunun komisyon yetki alanı dışına gelmesi yönünde bir zorlama söz konusu olamayacaktır.
- Arabulucu, toplantı yerini, oturma düzenini, ikram ve toplantı için gerekli gördüğü ihtiyaçları, müzakereye imkân verecek ölçüde tanzim etmeli ve hazır hale getirmelidir. Adliye arabuluculuk büroları, arabuluculuk görüşmeleri ve toplantıları için kullanılmamalı, gizliliği ihlal edebilecek aleni ortamlarda görüşme yapılmamalıdır.
- Toplantının yapılacağı yer, tarafların üzerinde mutabık kalacağı bir mekânda olabilir.

13.2 Arabuluculuk müzakerelerine taraflar bizzat, kanuni temsilcileri veya avukatları aracılığıyla katılabilirler. Dava şartı arabuluculukta işverenin adi veya resmi yazılı belgeyle yetkilendirdiği çalışanı da görüşmelerde işvereni temsil edebilir ve son tutanağı imzalayabilir (7036 sayılı Kanun m.3/18 ve HUAK Yönetmeliği m.25/1) ama yetkiyi gösterir resmi belge istenilmesi her ne kadar kanunda yazılı olmasa da birçok pürüzü ortadan kaldıracaktır. Uyuşmazlığın çözümüne katkı sağlayabilecek uzman kişiler de müzakerelerde hazır bulundurulabilir. Arabuluculuk müzakerelerinde idareyi, üst yönetici tarafından belirlenen iki üye ile hukuk birimi amiri veya onun belirleyeceği bir avukat ya da hukuk müşavirinden oluşan komisyon temsil eder. Bu kapsamda;

- Hukuk biriminin veya kurum avukatının olmadığı hallerde komisyon üyelerinin tamamı üst yönetici tarafından belirlenir. Yedek komisyon üyeleri de aynı usulle seçilir.
- Komisyon kendisini vekil ile temsil ettiremez. Komisyonunda 2 yıl süreyle görev yapmak üzere asıl ve yedek üyeler belirlenir. Komisyon kararlarını oy birliği ile alır. Belirlenen komisyon üyeleri arabuluculuk sürecinde karar alma konusunda tam yetkilidir.

- Komisyon, arabuluculuk müzakereleri sonunda gerekçeli bir rapor düzenler ve beş yıl boyunca saklar. Komisyon üyeleri, bu madde kapsamındaki görevleri uyarınca aldıkları kararlar ve yaptıkları işlemler nedeniyle görevinin gereklerine aykırı davranışlarının mahkeme kararıyla tespit edilmesi dışında, mali ve idari yönden sorumlu tutulamazlar. Komisyon üyelerinin arabuluculuk faaliyeti kapsamında yaptıkları işler ve aldıkları kararlar sebebiyle açılacak tazminat davaları, ancak Devlet aleyhine açılabilir. Devlet ödediği tazminattan dolayı görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullanan üyelere ödeme tarihinden itibaren bir yıl içinde rücu eder. Devlet aleyhine tazminat davası açılması hâlinde mahkeme ilgili komisyon üyelerine davayı re'sen ihbar eder.

13.3 İlk toplantı için üç olası katılım durumu söz konusu olabilir.

- İliki her iki taraf ve/veya vekilleri toplantıya gelmiştir ki, bu durumda müzakerelere başlanılabilecektir.
- İkinci ihtimal, taraflardan biri gelip, diğer, geçerli bir mazeret göstermeksizin toplantıya gelmemiştir ki, bu durumda, diğer tarafın toplantıya katılımı için çaba sarf edilmeli ve fakat yine de katılım sağlanamaz ise süreç sonlandırılmalıdır. Taraflardan birisinin geçerli bir mazeret göstermeksizin ilk toplantıya katılmaması sebebiyle arabuluculuk faaliyetinin sona ermesi durumunda toplantıya katılmayan taraf davada kısmen veya tamamen haklı çıksa bile yargılama giderinin tamamından sorumlu tutulacak, ayrıca bu taraf lehine vekâlet ücretine hükmedilmeyecektir. Bu müesseseden amaç, tarafların bir masa etrafında bir araya gelmesi, aralarındaki uyuşmazlığı müzakere etmesi ve ortak bir sonuç ve karara varmaları için gerekli ortamın hazırlanmasıdır. Davet edilen tarafın kendisini haklı görerek ve uyuşmazlık mahkemeye intikal ettiğinde haklı çıkacağını hesap ederek masaya ve görüşmelere gelmekten kaçınması, bu müessesenin işlevliğini azaltacak ve umulan sosyal menfaatin elde edilememesine sebep olacaktır. Hangi mazeretin geçerli olduğu ilk etapta arabulucu tarafından her somut olayda tespit edilecek, son tutanakta taraflara ulaşımla şekli ile toplantı gününün bildirilişi, toplantının yapılması konusunda mutabık kalındığı, buna ilişkin belgelerle ortaya konulacaktır. Buna rağmen taraflardan herhangi birinin veya ikisinin geçerli bir mazeret göstermeksizin

toplantıya katılmaması sebebiyle faaliyetin sona erdirilmesi gerekecektir. Bu uyuşmazlık mahkemeye intikal ettiğinde ilk etapta arabulucu tarafından ortaya konan durum mahkemeye denetlenecek ve ileri sürülmüşse mazeretin geçerliliği konusunda nihai karar mahkeme tarafından verilecektir. Arabulucu tarafından geçersiz görülen mazeretin mahkeme tarafından geçerli görülmesi halinde uyuşmazlık yeniden arabulucuya gönderilmemeli ve mahkeme tarafından sonuçlandırılmalıdır ancak bu durumda öngörülen yaptırım uygulanmamalıdır. Benzer düzenleme, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun “Dürüstlük kuralına aykırılık sebebiyle yargılama giderlerinden sorumluluk” başlıklı 327 nci maddesinde de söz konusudur.

- Üçüncü ihtimal ise her iki tarafta toplantıya gelmemiş olabilir ki bu durumda da süreç sonlandırılacak ve artık açılacak davalarda tarafların yaptıkları yargılama giderleri kendi üzerlerinde bırakılacaktır²⁷.

13.4 İlk toplantıda öncelikle, uyuşmazlık arabuluculuğa uygun olup olmadığına bakılır. Aslına bakarsanız, sürecin başlangıcında arabulucunun en önemli görevlerinden birisi budur. Şayet uyuşmazlık arabuluculuğa uygun değilse dosya derhal söz konusu gerekçe ile kapatılmalı ve taraflar bilgilendirilmelidir. Sürecin her aşamasında arabuluculuğa elve-

27 Yargılama giderlerinden sorumlu olunması hükmünün iptali için açılan davada; 11/12/2018 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Anayasa Mahkemesinin 11/07/2018 gün ve 2017/178E, 2018/82 K sayılı kararının konuya ilişkin bölümü; “...söz konusu hükmün Anayasaya aykırı olmadığı, yargılama masraflarının davada haksız çıkan tarafa yükletilmesi şeklindeki temel kuralın istisnalarından birini teşkil edebilecek nitelikte olduğu, kuralın gerekçesi dikkate alındığında tarafların arabuluculuk daveti üzerine dürüstlük kuralları çerçevesinde ilk toplantıya katılarak bir araya gelmeleriyle ve aralarındaki uyuşmazlığı müzakere etmeleriyle amaçlananın ortak bir sonuç ve karara varmaları için gerekli ortamın hazırlanması olduğunun anlaşıldığı, ayrıca kural mazeret nedeniyle ilk toplantıya katılmama durumunu kapsam dışında tuttuğundan, sadece keyfi bir şekilde arabuluculuk sürecini sekteye uğratabilecek davranışları engellemeyi hedeflediği, bu yönüyle kuralla uzun ve maliyetli yargılama süreçlerine maruz kalınmaksızın arabuluculuk yoluyla çözülebilecek bir meseleyi baştan reddederek uyuşmazlığın çözümünün gecikmesine ve gereksiz giderler yapılmasına neden olan tarafın bu davranışına yargılama giderlerinden sorumlu tutulma sonucunun bağlanarak arabuluculuk kurumuna işlerlik kazandırılmak istendiği, öte yandan geçerli bir mazeret göstermeksizin arabuluculuğun ilk toplantısına katılmama hâli yalnızca açılacak davada arabuluculuk ücreti de dâhil tüm yargılama giderlerinden sorumluluk sonucunu doğurmakta olup ilk toplantıya mazeretsiz katılmayan tarafın yargı yoluna başvurmasına engel bir durumu oluşturmadığını...” hüküm altına almıştır.

rişlilik hususu gözetilmelidir. Sonuç aşamasına gelindiğinde dahi, örneğin: görüşmelerde şiddete başvurulması gibi bir durum hâsıl olduğunda veya benzer durumlarda, arabuluculuğa elverişlilik ortadan kalkacaktır.

Uyuşmazlık arabuluculuğa uygunsa;

- Taraflar, emredici hukuk kurallarına aykırı olmamak kaydıyla arabuluculuk usulünü serbestçe kararlaştırabilirler. Taraflarca kararlaştırılmamışsa arabulucu; uyuşmazlığın niteliğini, tarafların isteklerini ve uyuşmazlığın hızlı bir şekilde çözülmesi için gereken usul ve esasları göz önüne alarak arabuluculuk faaliyetini yürütür.
- Taraflar bir araya getirildiğinde, açılış konuşması yapılır ve tarafların gerekirse kendilerini tanıtmalarına imkân verilir.
- Arabulucu, arabuluculuk faaliyetinin başında, tarafları arabuluculuğun esasları, süreci ve sonuçları hakkında gerektiği gibi aydınlatmakla, arabuluculuk yoluyla çözümlenen hukuki uyuşmazlıklar ve arabuluculuk faaliyeti sonucunda tarafların anlaşmaya varması durumunda düzenlenecek olan anlaşma belgesi ile icra edilebilirliğin nitelik ve hukuki sonuçları hakkında tarafları bilgilendirmekle yükümlüdür. Bilgilendirme; şekli anlamda, ilk oturum tutanağı ile yapılabileceği gibi ilk oturuma çağrı mektubu da aynı bilgilendirmeyi içerdiğinden, mektubun altına okuduklarına dair tarafların imzalarının alınmasıyla da gerçekleştirilebilir.
- Niteliği gereği yargısal bir yetkinin kullanımı olarak sadece hâkim tarafından yapılabilecek işlemler arabulucu tarafından yapılamaz. Bununla birlikte, arabuluculuk sürecinde taraflar uyuşmazlık konusu (taşınır veya taşınmaz) üzerinde inceleme ve değerlendirme yapabilirler, ayrı ayrı uzman görüşlerini müzakere amacıyla masaya getirebilirler veya ortak uzman görüşü alınması konusunda anlaşabilirler.
- Arabulucu, arabuluculuk faaliyetine ilişkin işlem ve eylemlerin doğru uygulandığına dair başlangıcından sona ermesine kadar sürece ilişkin örneğin; başka bir güne toplantının ertelenmesi gibi önemli hususları, belgelendirir. Belge, arabulucu, taraflar ile varsa tarafların kanuni temsilcileri veya avukatlarınca imzalanır. Belge, taraflar, kanuni temsilcileri veya avukatlarınca imzalanmaz ise sebebi belirtilmek sureti ile sadece arabulucu

tarafından imzalanır. Belgeden kasıt; sadece toplantı tutanağı olarak algılanmamalıdır. Durum ve şartlara göre düzenlenecek belgelerde bir sınırlama söz konusu edilemeyecektir.

- Arabuluculukta, talebi genişletme veya değiştirme yasağı söz konusu değildir. Tarafların müracaatta veya ilk oturumda dile getirmemiş olduğu bir talebi, uyuşmazlıkla bağlantılı olmak kaydıyla, müzakerelerde gündeme getirmesine veya son tutanağa yazılmasını istemesine bir engel yoktur. Bu durumda eklenen talep için yeni bir başvuruda bulunulması istenilemeyecektir. Kaldı ki böylesi bir sınırlama arabuluculuğun ruhuna da aykırıdır. Zira yeni eklenen talebin anlaşmaya hizmet etme ihtimali her zaman vardır. Örneğin; kıdem ve ihbar tazminatı talepli yapılan bir başvuru kapsamında başlatılan süreç içerisinde, müteakiben işe iade talebi de eklenebilecektir.
- Toplantı tarihleri UYAP arabulucu portal üzerinden, dosyaya girilerek işlenmelidir.
- Gerek çağrı aşamasında, gerek ilk, gerekse müteakip toplantılarda, uyuşmazlığın çözümüne katkı sağlayacak teknik ve yöntemlere başvurulmalıdır:
 - Müzakereler; öğretiye uygun gerçekleştirilmeli, öte yandan mevzuat ile belirlenmiş ilke ve kurallara uyulmalı, hak ve sorumluluklar her aşamada gözetilmelidir. Dolayısıyla arabulucu, toplantılarda; müzakere tekniklerini ve çatışma çözme yöntemlerini, mevzuata hâkim ve çözüme hizmet edecek özgün girişimleri uygulamalıdır.
 - Taraflara arabuluculuk sürecinin haklıyı veya haksızı aradığı, arabulucunun işe haklı veya haksızı tespit etme gibi bir görevi olmadığı, izahatta bulunurlarken haklılıklarını ispat için değil menfaatlerinin neler olduğunu açıklamalarının daha faydalı olacağı, empati yaparak karşı tarafı da anlamaya çalışmaları gibi sistematik yaklaşımlar üretilmelidir.
 - Arabulucu, taraflara açık uçlu sorular yönelterek, çözüme yaklaşımlarını sağlamalıdır. Zira arabulucunun, tarafların karar verme iradelerine müdahale etmemesi veya yönlendirememesi, O'nun müzakere teknikleriyle tarafları çözüme yaklaştırmasına engel değildir.

- Toplantıya getirmeleri halinde anlaşma ihtimalini artıracak bir belgenin varlığı görüldüğünde, ilgili tarafın söz konusu belgeyi toplantıya getirmesini sağlamaya yönelik teknikler kullanılmalıdır.
- Arabulucu, tarafların anlaşamama ön yargısına sahip olduklarını veya gerilimin arttığı durumları gözlemlemesi halinde, süreci soğutmak için ara vermeli, dava şartı arabuluculuğa tabi uyuşmazlıklarda öngörülen süreleri azami şekilde kullanmalıdır.
- Her ne kadar sürecin devamı ve sonlandırılması taraf iradelerine bağlı ise de tarafların hemen sürecin tamamlanması yönündeki taleplerinin; sürecin genel anlamdaki avantajları, özellikle gizlilik kuralının sağladığı menfaatler, yargı sürecinin olumsuz yanları ve somut uyuşmazlığa ilişkin uygun açıklamalarla ötelenebileceği unutulmamalıdır.

13.5 Arabulucu yapmış olduğu faaliyet karşılığı ücret ve masrafları isteme ve sürecin başlangıcında ücretin belirlenmesine esas olacak kriterleri oluşturma hakkına sahiptir. Kanunda; arabuluculuk ücretini, arabuluculuk faaliyetinin karşılığı olarak ifade edilmiş ve arabuluculuk ücreti ile diğer masraflar birbirinden ayrılmıştır. Arabulucunun ilk toplantıda ücret sözleşmesi yapmasında fayda vardır. İlk toplantıda genel kuralları belirlenen ve sözleşmeye bağlanan ücretin somutlaştırılması sonuç aşamasında gerçekleşecektir. Başka bir ifadeyle, ücretin nasıl ve ne şekilde belirleneceği ücret sözleşmesine bağlandıktan sonra, oluşan sonuca göre (anlaşma, anlaşamama veya anlaşma halinde nispi ücret tespit edilememesi gibi) ücret sözleşmedeki esaslara bağlı kalınarak tespit edilecektir. Ücretin belirlenmesinde temel kurallar;

- Ücret sözleşmesi arabulucunun taraflarla yapacağı bir sözleşme olduğundan, anlaşma belgesi içinde yer almamalıdır. Zira anlaşma belgesi tarafların kendi aralarında yaptığı bir sözleşmedir.
- Ücret sözleşmesi ile birlikte bu konuda tarafları bilgilendirmesi ve aydınlatması da gerekir.
- Arabulucu, arabuluculuk faaliyetinin sonucuna veya kısmen de olsa başarısına bağlı bir ücret anlaşması yapamaz.
- Arabulucu, arabuluculuk süreci başlamadan önce de arabuluculuk teklifinde bulunan taraf veya taraflardan ücret ve mas-

raflar için avans isteyebilir. Bu fıkra uyarınca alınan ücret arabuluculuk süreci sonunda alınacak arabuluculuk ücretinden mahsup edilir. Arabuluculuk sürecinin başlamaması hâlinde bu ücret iade edilmez. Masraftan kullanılmayan kısım arabuluculuk süreci sonunda iade edilir.

- Arabulucu, arabuluculuk sürecine ilişkin olarak belirli kişiler için aracılık yapma veya belirli kişileri tavsiye etmenin karşılığı olarak herhangi bir ücret talep edemez. Bu yasağa aykırı olarak tesis edilen işlemler batıldır.
- Arabulucu, tarafların kendi aralarında eşit olmayan miktarda ücret ödemesini kabul ettiği hâllerde; tarafsızlığından ödün vermemeli, fazla ücret vereni diğerine göre üstün tutacak tutum ve davranışlarda bulunmamalıdır.
- Arabuluculuk faaliyetinin, gerek tarafların uyuşmazlık konusu üzerinde anlaşmaya varmış olması, gerek taraflara danışıldıktan sonra arabuluculuk için daha fazla çaba sarf edilmesinin gereksiz olduğunun arabulucu tarafından tespit edilmesi, gerekse taraflardan birinin karşı tarafa veya arabulucuya, arabuluculuk faaliyetinden çekildiğini bildirmesi veya taraflardan birinin ölümü ya da iflâsı halinde veya tarafların anlaşarak arabuluculuk faaliyetini sona erdirmesi sebepleriyle sona ermesi hallerinde, arabuluculuk faaliyetini yürütme görevini kabul eden arabulucu, tarife hükümleri ile belirlenen ücretin tamamına hak kazanır.
- Arabuluculuk faaliyetine başladıktan sonra uyuşmazlığın arabuluculuğa elverişli olmadığı hususu ortaya çıkar ve bu sebeple arabuluculuk faaliyeti sona erdirilir ise, sonradan ortaya çıkan bu durumla ilgili olarak eğer arabulucunun herhangi bir kusuru yoksa arabuluculuk faaliyetini yürütme görevini kabul eden arabulucu, aksi kararlaştırılmadıkça, Tarife hükümleri ile belirlenen ücretin tamamına hak kazanır.
- Uyuşmazlık, arabuluculuk faaliyeti devam ederken, arabuluculuk faaliyetinin konusuz kalması, feragat, kabul veya sulh gibi arabuluculuk yolu dışındaki yöntem ve nedenlerle giderilirse ücretin tamamına hak kazanılır.
- Somut bir uyuşmazlıkla ilgili arabuluculuk faaliyetinin yürütülmesi sırasında, yeni uyuşmazlık konularının ortaya çıkması halinde, her bir uyuşmazlık için ayrı ücrete hak kazanılır.

- Konusu para olmayan veya para ile değerlendirilemeyen hukuki uyuşmazlıklarda arabuluculuk ücreti saatlik ücrete göre, konusu para olan veya para ile değerlendirilebilen hukuki uyuşmazlıklarda yüzdelik ücrete göre belirlenir
- Arabuluculuk sürecinin sonunda anlaşma sağlanamaması halinde, arabuluculuğun konusu para olan veya para ile değerlendirilebilen hukuki uyuşmazlık olsa bile saatlik ücrete göre isteyebilir.
- Arabuluculuk sürecinin sonunda seri uyuşmazlıklarda anlaşma sağlanması halinde, arabuluculuğun konusu para olan veya para ile değerlendirilebilen hukuki uyuşmazlık olsa bile arabulucu, saatlik ücrete göre isteyebilir. Taraflardan birinin aynı olduğu ve bir ay içinde başvuru en az on beş uyuşmazlık seri uyuşmazlık olarak kabul edilir.
- Aksi kararlaştırılmadıkça arabulucunun ücreti, faaliyetin sona erdiği tarihte yürürlükte bulunan Arabulucu Asgari Ücret Tarifesine göre belirlenir ve ücret ile masraf taraflarca eşit olarak karşılanır. Taraflar, ücret ve avansın hangi ölçüde sorumlu olacaklarını kendileri de kararlaştırabilirler ancak böyle bir kararlaştırma söz konusu değilse, ücret ve masraflara taraflar eşit şekilde katlanacaktır. Arabulucu, ücretini belirlerken; kendi niteliklerini, uyuşmazlığın niteliğini ve karmaşıklığını, arabuluculuk sürecinde gereken süreyi dikkate alarak ve asgari ücret tarifesinin altında olmamak ve tüm diğer etkenleri dikkate almak koşuluyla, hakkaniyete ve dürüstlüğe uygun bir şekilde hareket etmelidir.
- Dava şartı arabuluculukta ise yukarıda ki hükümlerden ayrık olarak;
 - Tarafların arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaları hâlinde, arabuluculuk ücreti, Arabuluculuk Asgari Ücret Tarifesinin eki Arabuluculuk Ücret Tarifesinin İkinci Kısımına göre aksi kararlaştırılmadıkça taraflarca eşit şekilde karşılanır. Bu durumda ücret, Tarifenin Birinci Kısımında belirlenen iki saatlik ücret tutarından az olamaz. İşe iade talebiyle yapılan görüşmelerde tarafların anlaşmaları durumunda, arabulucuya ödenecek ücretin belirlenmesinde işçiye işe başlatılmaması hâlinde ödenecek tazminat miktarı ile çalıştırılmadığı süre

için ödenecek ücret ve diğer haklarının toplamı, Tarifenin İkinci Kısmı uyarınca üzerinde anlaşılan miktar olarak kabul edilir.

- Arabuluculuk faaliyeti sonunda taraflara ulaşılamaması, taraflar katılmadığı için görüşme yapılamaması veya iki saatten az süren görüşmeler sonunda tarafların anlaşamamaları hâllerinde, iki saatlik ücret tutarı Tarifenin Birinci Kısmına göre Adalet Bakanlığı bütçesinden ödenir. İki saatten fazla süren görüşmeler sonunda tarafların anlaşamamaları hâlinde ise iki saati aşan kısma ilişkin ücret aksi kararlaştırılmadıkça taraflarca eşit şekilde uyuşmazlığın konusu dikkate alınarak Tarifenin Birinci Kısmına göre karşılanır. Adalet Bakanlığı bütçesinden ödenen ve taraflarca karşılanan arabuluculuk ücreti, yargılama giderlerinden sayılır²⁸.
- Ücret tarifesinde ücretin, “taraf başına” kararlaştırılacağı, başka bir ifadeyle taraf sayısına göre ücretin belirleneceği anlaşılmaktadır. Başvuran ve karşı tarafta birer gerçek veya tüzel kişi olması halinde iki taraf vardır ve ücretin tespitinde problem olmayacaktır ancak karşı tarafın birden fazla kişi olması halinde, örneğin asıl ve alt işveren ilişkisinin olduğu uyuşmazlıklarda, taraf sayısı ikiden fazla olarak nitelendirilmek suretiyle ücretin belirlenip belirlenmeyeceği hususunda tereddütler oluşmuş, bu bağlamda farklı uygulamalar söz konusu olmuş, tenakuz; Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü (Arabuluculuk Daire Başkanlığının) 21/02/2019 gün ve 59155416-045.02-E.153/6760 sayılı ve “Arabuluculuk Ücreti” konulu yazısı ile giderilmiştir. Yazıda, ücret hesaplamasında, başvuran ve karşı taraf olarak sadece iki taraf olmak üzere taraf sayısının ve ücretin belirleneceği ifade edilmiştir. Neticeten; tarafların kendi içerisinde birden fazla kişiden oluşması ücretin artırılarak hesaplanması sonucunu doğurmayacaktır.
- Arabuluculuk sürecinin sehven kayıt, mükerrer kayıt veya arabuluculuğa elverişli olmama nedeniyle sona erdirilmesi ile anlaşma veya kısmi anlaşma hallerinde Bakanlık bütçesinden ödeme yapılmaz.

28 Hazine tarafından arabulucuya ödenen tutar, yargılama sonunda haksız çıkan taraftan alınarak Hazineye gelir kaydedilecektir.

TUTANAK-3 (İlk oturum tutanağı)

DOSYA BİLGİLERİ	
DAİRE NO	
BAŞVURU BÜRO VE NUMARASI	
BAŞVURU TARİHİ	

BAŞVURU SAHİBİ BİLGİLERİ	
ADI SOYADI VE K.N.	
ADRESİ	
TELEFON NUMARASI	
VEKİLİ	

KARŞI TARAF BİLGİLERİ	
ÜNVANI	
ADRESİ	
TELEFON NUMARASI	
YETKİLİ	

A. Yukanda bilgileri verilen dosyada Arabulucu olarak,sivil numaralı.....'ya görev tevdi edilmiştir.

Alternatif 1:Taraflar ve vekilleri ilk toplantıya geldi

Alternatif 2:Taraflardan sadece İlk toplantıya geldi.

Alternatif 3: Taraflardan.....nın kendisini bir vekil ile temsil ettirmesi önerildi.

Hazırlık aşamasında taraflarla yapılan görüşmede uyuşmazlığın olduğu görüldü.

Taraflara, uyuşmazlığın giderilebilmesi için önerileri olup olmadığı soruldu.

Arabulucunın taraflardannın daha önce vekilliği yapılmış olmakla, diğer tarafa bu husus açıklanıp, arabuluculuk görüşmelerine devam edip etmeyeceği soruldu. Her iki tarafta devam edeceklerini bildirdi.

Alternatif 4: Tutanağa bağlanması gereken diğer önemli hususlarda yazılabilir.

B. Başvurunun arabuluculuğa uygun olup olmadığı denetlenmiş ve dava şartına haiz iş ve işlemlerden doğan özel hukuk uyuşmazlığı olduğu anlaşılmıştır.

C. Arabuluculuğa ilişkin bilgilendirme:

(İlk oturuma çağrı mektubunda yer alan aynı başlıklı bölüm veya benzeri yazılacaktır)

Taraf-1

Arabulucu

Taraf-2

DOSYA BİLGİLERİ	
DAİRE NO	
BAŞVURU BÜRO VE NUMARASI	
BAŞVURU TARİHİ	

BAŞVURU SAHİBİ BİLGİLERİ	
ADI SOYADI VE K.N.	
ADRESİ	
TELEFON NUMARASI	

KARŞI TARAF BİLGİLERİ	
ÜNVANI	
ADRESİ	
TELEFON NUMARASI	
YETKİLİ	

A. KONU: İş bu sözleşme, yukarıda numarası yazılı arabuluculuk dosyasına ilişkin faaliyeti yürüten Arabulucu....'ya sarf ettiği emek ve me-saisi karşılığında yapılacak parasal ödemeyi belirler.

B. HİZMETİN İÇERİĞİ :

1. Arabulucu, sistematik teknikler uygulayarak, görüşmek ve müza-kerelerde bulunmak amacıyla Tarafları bir araya getirecek, onların bir-birlerini anlamalarını ve bu suretle çözümlerini kendilerinin üretmesini sağlamak için aralarında iletişim sürecinin kurulmasını gerçekleştirecektir.

2- Arabulucu görevini özenle, tarafsız bir biçimde ve şahsen yerine getirecektir.

C. ÜCRET

1. Tarafların arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaları hâlinde, arabuluculuk ücreti, Arabuluculuk Asgari Ücret Tarifesinin eki Arabuluculuk Ücret Tarifesinin İkinci Kısımına göre aksi kararlaştırılmadıkça Taraflarca eşit şekilde karşılanır. Bu durumda ücret, Tarifenin Birinci Kısımında belirlenen iki saatlik ücret tutarından az olamaz.

2. İşe iade talebiyle yapılan görüşmelerde Tarafların anlaşmaları durumunda, arabulucuya ödenecek ücretin belirlenmesinde işçiye işe başlatılmaması hâlinde ödenecek tazminat miktarı ile çalıştırılmadığı süre için ödenecek ücret ve diğer haklarının toplamı, Tarifenin İkinci Kısımında uyarınca üzerinde anlaşılan miktar olarak kabul edilir.

3. Arabuluculuk faaliyeti sonunda, Taraflar katılmadığı için görüşme yapılamaması veya iki saatten az süren görüşmeler sonunda tarafların anlaşamamaları hâllerinde, iki saatlik ücret tutarı Tarifenin Birinci Kısımına göre Adalet Bakanlığı bütçesinden ödenir. İki saatten fazla süren görüşmeler sonunda Tarafların anlaşamamaları hâlinde ise iki saati aşan kısma ilişkin ücret aksi kararlaştırılmadıkça Taraflarca eşit şekilde Tarifenin Birinci Kısımına göre karşılanır. Adalet Bakanlığı bütçesinden ödenen ve Taraflarca karşılanan arabuluculuk ücreti, yargılama giderlerinden sayılır.

4. Taraflarca ödenecek arabuluculuk ücreti eşit olarak arabuluculuk sürecinin bittiği tarihten itibaren bir hafta içerisinde Arabulucuya ait TR.....IBAN numaralı hesaba aktarılacaktır.

ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER :

1. Arabuluculuk faaliyeti süresince Arabulucu tarafından düzenlenen evrak ve yapılan diğer işlemler ayrı ücreti gerektirmez.

2. Taraflar bu sözleşmede yazılı adreslerini tebliğe elverişli adres olarak beyan ederler. Yazılı olarak adres değişikliği bildirilmediği sürece bu adreslere yapılan tebligatlar geçerli kabul edilir.

Ücret sözleşmesi ... sayfa ve ... nüsha olarak düzenlenmiştir.

Taraf-1

Arabulucu

Taraf-2

Genel	Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri Türk Hukuk Sisteminde arabuluculuk mevzuatı Arabuluculuk nedir? Arabulucu kimdir? Arabulucunun sorumlulukları nelerdir?
Arabuluculuk süreci öncesi	Konu ve kapsam arabuluculuğa elverişli mi? Arabuluculuğa elverişlilik sağlanmış ise başvurunun yapılmasında iradilik ve istisnası olan dava şartı arabuluculuk
Arabuluculuğa başvuru	Başvurunun yapılması Başvuru işlemleri ve yetki Sürecin başlamasının etkisi
Çağrı	Ön görüşmeler ve çağrı
Oturların yapılması	İlk oturum ve diğer oturumlar
Sonuçlandırma	Sonuçlandırma çeşitleri
Süreç sonrası olası aşamalar	İcra edilebilirlik şerhi Dava açılması
Mevzuatta yer alan diğer hususlar	Teşkilat Eğitim ve sınav Denetim Etik kurallar Arabuluculuğun geliştirilmesi Etkili taraf vekilliği Müzakerede uyulması gereken temel kurallar
Ek	Mevzuat ve diğer kanunların ilgili kısımları

14. SONUÇ AŞAMASI

Müzakerelerin tamamlanmasından sonra arabuluculuğun sonuç aşamasına gelinir:

14.1 Gerek ihtiyari, gerekse dava şartı arabuluculuk kapsamında;

- Tarafların anlaşmaya varması.
- Taraflara danışıldıktan sonra arabuluculuk için daha fazla çaba sarf edilmesinin gereksiz olduğunun arabulucu tarafından tespit edilmesi.
- Taraflardan birinin karşı tarafa veya arabulucuya, arabuluculuk faaliyetinden çekildiğini bildirmesi.
- Tarafların anlaşarak arabuluculuk faaliyetini sona erdirmesi.
- Uyuşmazlığın arabuluculuğa elverişli olmadığının tespit edilmesi hallerinde süreç sona erer.

Öte yandan dava şartı arabuluculuğun niteliği gereği, taraflara ulaşılması veya taraflar katılmadığı için görüşme yapılamaması ve tarafların anlaşamaması halleri de dava şartı arabuluculuğa özgü olarak, mevzuatta sona erme durumları olarak belirtilmiştir.

14.2 Arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşma ve kısmi anlaşma halinde anlaşma belgesi ve son tutanak, diğer hallerde sadece son tutanak tanzim edilir. Anlaşma belgesinin içeriğini taraflar belirler. Son tutanağı ise arabulucu kendiliğinden tanzim etmekle sorumludur ancak taraflar son tutanağa da yazılmasını istedikleri hususları ekletebilirler.

14.3 Arabuluculuk faaliyeti sonunda, anlaşmaya varılması hâlinde, üzerinde anlaşılan hususlar hakkında taraflarca dava açılmaz. Burada üzerinde anlaşılan hususlar hakkında daha sonra dava açılmayacağı dikkate alındığında; anlaşma belgesinde ve son tutanakta “anlaşılan hususların”, anlaşamama veya kısmi anlaşma halinde ise anlaşılan ve anlaşılamayan hususların net bir şekilde ortaya konulmasında bizce zorunluluk bulunmaktadır. İş uyuşmazlıklarına ilişkin verilen BAM kararlarında; anlaşılamayan hususların detaylı olarak yazılmaması halinde de, yazılmayan hususlar için dava şartının sağlanmış olacağı görüşü hakim olsa da, arabulucu, özen yükümlülüğü çerçevesinde hareket etmelidir.

14.4 6325 sayılı HUAK’ta; “arabulucu taraflara ulaşamaması hâlinde, ulaşmak için hangi yolları denediğini ve hangi sebeplerle ulaşamadığını son tutanakta belirtmelidir” denilmiştir. Kanaatimizce sadece taraflara

ulaşılamaması halinde değil, ulaşım ta taraflardan birisinin veya her ikisinin ilk toplantıya gelmemesi durumunda da irtibata nasıl geçildiğinin ve davetin hangi yolla yapıldığının son tutanakta belirtilmesinde fayda vardır. Zira dava aşamasında tarafların kendilerine hiç ulaşılmadığı yönünde itiraz veya inkârları söz konusu olabilecektir. Her ne kadar pratikte; davette kullanılan, telefon mesajı ve bazı telefon uygulamaları kullanımında bir tereddüt yaşanmasa da, adresine ulaşılamayan taraflar için varsa MERSİS²⁹ kaydının bulunması ve bu adres dikkate alınarak davet/çağrının yapılması mümkün olduğu gibi öte yandan KEP kullanan tarafların KEP³⁰ adreslerine de davet/ilk toplantı çağrı mektubunun gönderilmesi imkan dahilindedir.

14.5 Tarafların gizlilik kuralını kaldırmaları, arabulucunun daha önce taraflardan birisinin vekilliğini yapmış olmasına karşın diğer tarafın arabuluculuk yapmasına muvafakati gibi özellikli hallerde, durumun tutanak altına alınması gerektiği daha önce ifade edilmiştir. Aynı şekilde bu gibi hallerde anlaşma belgesi ve son tutanağa da raptedilmesi de gerekecektir.

14.6 İşe iade talepli başvurularda;

- Asıl işveren-alt işveren ilişkisinin varlığı hâlinde işe iade talebiyle arabulucuya başvurulduğunda, anlaşmanın gerçekleştirilmesi için işverenlerin arabuluculuk görüşmelerine birlikte katılmaları ve iradelerinin birbirine uygun olması aranır (7036 sayılı Kanun m.3/15). Uygulamada alt işverenin çalıştırdığı işçi tarafından işe iade talebiyle açılan davalarda, asıl işveren-alt işveren ilişkisinin geçersiz olduğunun veya muvazaaya dayandığının belirlenmesine bağlı olarak, davalının gerçek işveren olmadığının belirlenmesi halinde taraf sıfatı sorunu ortaya çıkmaktadır. Davanın, sıfat yokluğu sebebiyle (hususet nedeniyle) reddi durumunda ise işçinin gerçek işverene karşı dava açması gerektiğinden işçi, işe iade davaları için öngörülen bir aylık dava açma süresini kaçırma tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadır. Bu durum işçiyi mağdur etmekte ve bir aylık süre geçmemişse yeni bir dava açılması zorunluluğu da usul ekonomisine aykırı düşmektedir. Öte yandan, 4857 sayılı İş Kanunu m.2/6,7'e göre asıl işveren-

29 MERSİS sistemine kayıtlı adreslere, "https://mersis.gtb.gov.tr/" üzerinden ve ücretsiz olarak üye olunmak suretiyle ulaşılabilir. bilinmektedir.

30 KEP adreslerine gönderi yapabilmek için PTT KEP sisteminden adres almak ve (yıllık cüz'i bir ücret karşılığında) üye olmak gerekmektedir.

alt işveren ilişkisinin geçerli olup olmadığı veya muvazaaya dayanıp dayanmadığı konusunda yapılması gereken yargısal denetim, ilişkinin taraflarının, yani asıl işveren ve alt işverenin davada yer almalarını, kendi hukuklarını koruyacak açıklamaları yapmalarını ve iddialarıyla ilgili olarak ispat haklarını kullanmalarını zorunlu kılmaktadır. Aksi takdirde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi m.6'da düzenlenen adil yargılanma hakkı ile 6100 sayılı HMK m.27'de öngörülen hukuki dinlenilme hakkına aykırılık gündeme gelebilecektir. Dolayısıyla asıl işveren-alt işveren ilişkisinin söz konusu olduğu durumlarda, işe iade davalarına özgü olarak, davalı taraf yönünden mecburi dava arkadaşlığının var olduğunun kabulü gerekir. - -

- İşe iade talepli başvurularda; arabuluculuk faaliyeti sonunda tarafların, işçinin işe başlatılması konusunda anlaşmaları hâlinde;
 - İşe başlatma tarihini,
 - Ücret ve diğer hakların parasal miktarını,
 - İşçinin işe başlatılmaması durumunda tazminatın parasal miktarını, belirlemeleri zorunludur. Aksi takdirde anlaşma sağlanamamış sayılır ve son tutanak buna göre düzenlenir. İşçinin kararlaştırılan tarihte işe başlamaması hâlinde fesih geçerli hale gelir ve işveren sadece bunun hukuki sonuçları ile sorumlu olur.

14.7 Süreci sonuçlandıran arabulucu;

- UYAP arabulucu portal üzerinden dosyaya girerek; öncelikle sonuç kısmından sonucu belirler ve son tutanağı sisteme yükler.
- İhtiyari arabuluculukta; arabulucu, arabuluculuk faaliyeti sonunda düzenlediği son tutanağın bir örneğini arabuluculuk faaliyetinin sona ermesinden itibaren bir ay içinde Genel Müdürlüğe gönderir. Daire Başkanlığı kararı uyarınca gönderimler fiziki olarak değil, UYAP sistemi üzerinden yapılmalıdır.
- Dava şartı arabuluculukta ise son tutanak derhâl arabuluculuk bürosuna bildirilmeli ve zaman kaybetmeksizin UYAP sistemi üzerinden gönderilmelidir. Taraflar arasında anlaşmaya varılamadığına ilişkin anlaşamama son tutanağının dava şartını sağlaması için, “arabuluculuk başvuru numarası” ve “arabuluculuk dosya numarası” olmak üzere iki numara-

rayı içermesi gerekmektedir. Arabuluculuk başvuru numarası, Adliye arabuluculuk bürosunun esasını, dosya numarası ise Arabuluculuk Daire Başkanlığının esasını gösterir.

14.8 Arabulucu belirlenen ve aldığı ücret için genel hükümler uyarınca serbest meslek makbuzu tanzim ederek ücreti ödeyen taraf veya taraflara vermek zorundadır. Dava şartı arabuluculukta ise şartları verise ücretin Bakanlık bütçesinden ödenebilmesi için, tanzim edilen serbest meslek makbuzunun görevlendirmeyi yapan Adliye arabuluculuk bürosu/Sulh Hukuk Mahkemesi yazı işleri müdürlüğünün bulunduğu yer Cumhuriyet Başsavcılığı'na hitaben düzenlenerek, büro/yazı işleri müdürlüğüne verilmesi gerekmektedir. Serbest meslek makbuzu KDV ve stopaj dâhil olacak şekilde düzenlenir. Kanaatimizce, vergilerin kaynaktan kesilmesinde ve makbuz düzenleme zorunluluğunun kaldırılmasında fayda vardır. Bakanlığın bu yönde ki çalışmaları devam etmektedir.

TABLO-10 (Serbest meslek makbuzu)

	ÜCRET	KESİLEN VERGİ
ÜCRET	Dairenin belirlediği veya anlaşılan ücret	
BRÜT ÜCRET	Dairenin belirlediği veya anlaşılan ücretten KDV çıkarılarak bulunur.	
STOPAJ		Brüt ücret üzerinden %20 olarak hesaplanır.
KDV		Brüt ücret üzerinden %18 olarak hesaplanır.
TOPLAM ALINAN (YEKUN)	Brüt ücretten, bulunan stopaj düşülüp, bulunan KDV'nin eklenmesiyle elde edilir.	

14.9 Kamu görevlileri tarafından yürütülen arabuluculuk faaliyetleri sonucunda taraflarca anlaşılan ya da Tarifeye göre tahakkuk edecek arabuluculuk ücreti, arabulucunun listesinde yer aldığı komisyona bağlı adliye arabuluculuk bürosu veya adliye arabuluculuk bürosu bulun-

mayan yerde sulh hukuk mahkemesi yazı işleri müdürlüğüne arabulucu tarafından bildirilir. Taraflar, arabulucu ücretini belirlenen tarihte adliye arabuluculuk bürosu veznesine yatırır. Adliye arabuluculuk bürosu yasal kesintileri yaptıktan sonra arabulucunun bildirmiş olduğu banka hesabına havale eder. Dava şartı olan arabuluculukta anlaşamama hâlinde düzenlenen sarf kararı gereğince ücret Cumhuriyet savcılığınca arabulucunun banka hesabına yatırılır.

14.10 Arabuluculuk bürosu tarafından yapılması gereken zaruri giderler; arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılması hâlinde anlaşma uyarınca taraflarca ödenmek, anlaşmaya varılamaması hâlinde ise ileride haksız çıkacak taraftan tahsil olunmak üzere Adalet Bakanlığı bütçesinden karşılanır. 11/12/2018 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Anayasa Mahkemesinin 11/07/2018 gün ve 2017/178E, 2018/82 K sayılı kararında, arabuluculuk ücretinin yargılama giderlerinden sayılmasının makul bir temele dayanmadığının ileri sürülemeyeceği belirtilerek,

“...arbuluculuk ücretinin, arabuluculuk faaliyeti sonunda tarafların anlaşamaması hâlinde uyuşmazlığın değerinden bağımsız olarak Tarife’nin Birinci Kısımına göre maktu olarak belirleneceği dikkate alındığında arabuluculuk ücretinin açılması muhtemel davadaki yargılama giderlerini aşırı ve katlanılamaz derecede masraflı hâle getireceğinin de söylenemeyeceği, arabuluculuk yöntemi ile yargılama harç ve masraflarına gerek kalmaksızın uyuşmazlığın dava sürecinden daha kısa sürede ve daha az masrafla çözümlenmesi mümkün olabileceği, yine, uyuşmazlık çözümlenememiş olsa dahi arabuluculuk sürecindeki karşılıklı iletişim, ihtilaflı konuların somutlaştırılmasına ve kapsamının daraltılmasına katkı sunabileceğinden bundan sonra açılacak davalarda süreden ve yapılması muhtemel yargılama masraflarından tasarruf sağlayabileceği...” ifade edilmiştir.

14.11 Başvuran taraf, daha önce gerçekleşen ihtiyari veya dava şartı arabuluculuk süreci sonunda üzerinde anlaşma sağlanmış ve anlaşma belgesi düzenlenmiş bir uyuşmazlık ile ilgili başvuru yapmış ise adliye arabuluculuk bürosu tarafından görevlendirilen arabulucu, diğer tarafın talebi üzerine uyuşmazlığın arabuluculuğa elverişli olmaması sebebiyle arabuluculuk sürecini sonlandırmalı ve dosyayı kapatmalıdır.

14.12 Adliye arabuluculuk bürosu ve Sulh Hukuk Mahkemesi yazı işleri Müdürlüğü’nün, aynı dosyayı birden fazla olacak şekilde sisteme kaydetmesi halinde, ilk kaydı yapılan dosya üzerinden süreç devam edecek, mükerrer kayıt neticesinde, ikinci dosyaya atanan arabulucu ise

büronun durumu bildirmesini müteakiben dosyayı sehven kayıt sonucu ile kapatacaktır.

TABLO-11 (Arabuluculuk sürecinin sonuçlanması)

SONA ERME ŞEKLİ	SONUÇ	TANZİN EDİLECEK BELGE VE ÜCRET
Tarafların kısmen veya tüm hususlarda anlaşmaya varması	Anlaşma	Anlaşma belgesi ve Son tutanak düzenlenir. Dava şartı arabuluculuk kapsamında, Bakanlık bütçesinden ödeme yapılmaz.
- Taraflara danışıldıktan sonra arabuluculuk için daha fazla çaba sarf edilmesinin gereksiz olduğunun arabulucu tarafından tespit edilmesi, - Taraflardan birisinin veya her ikisinin görüşmelerden çekilmesi, - Tarafların anlaşamaması,	Görüşme sonunda anlaşamama	Son tutanak Dava şartı arabuluculuk kapsamında, Bakanlık bütçesinden ödeme yapılır.
Uyuşmazlığın arabuluculuğa elverişli olmadığı tespit edilmesi	Arabuluculuğa elverişli olmama	Son tutanak Dava şartı arabuluculuk kapsamında, Bakanlık bütçesinden ödeme yapılmaz.
Taraflardan birinin ilk toplantıya gelmemesi	Görüşme yapılmadan anlaşamama	Son tutanak Dava şartı arabuluculuk kapsamında, Bakanlık bütçesinden ödeme yapılır.

Taraflardan her ikisinin de ilk toplantıya gelmemesi	Konusuz kalma	Son tutanak Dava şartı arabuluculuk kapsamında, Bakanlık bütçesinden ödeme yapılır.
Başvurucunun, başvurusundan vazgeçtiğini bildirmesi	Vazgeçme	Son tutanak Dava şartı arabuluculuk kapsamında, Bakanlık bütçesinden ödeme yapılır.
Yetki itirazı	Yetkisizlik	Son tutanak Dava şartı arabuluculuk kapsamında, yetkili arabulucuya Bakanlık bütçesinden ödeme yapılır.
Mükerrer kaydın yapılmış olması	Sehven kayıt	Son tutanak Dava şartı arabuluculuk kapsamında, Bakanlık bütçesinden ödeme yapılmaz.

TUTANAK-5 (Anlaşma belgesi)

DOSYA BİLGİLERİ	
DAİRE NO	
BAŞVURU BÜRO VE NUMARASI	

BAŞVURU SAHİBİ BİLGİLERİ

ADI SOYADI VE K.N.	
ADRESİ	
TELEFON NUMARASI	
VEKİLİ	

KARŞI TARAF BİLGİLERİ

ÜNVANI	
ADRESİ	
TELEFON NUMARASI	
YETKİLİ	

MÜZAKERE BİLGİLERİ

UYUŞMAZLIK KONUSU	
ARABULUCULUĞA UYGUNLUK	Alternatif1: HUAK m. 1/2, 18, 18/A ve TTK m.5/A, m.4 kapsamında yapılan incelemede; uyuşmazlığın arabuluculuğa uygun olduğu ve ticari uyuşmazlık kapsamında olduğu görüldü. Alternatif1: HUAK m. 1/2, 18, 18/A kapsamında yapılan incelemede; uyuşmazlığın arabuluculuğa uygun olduğu ve iş hukuku uyuşmazlığı kapsamında olduğu görüldü.
SÜREÇ BİLGİLENDİRMESİ	Yapıldı
BAŞVURU TARİHİ	
TOPLANTIYA ÇAĞRI TARİHİ	

TOPLANTI TARİHLERİ	
SON TUTANAK TARİHİ	
SONUÇ	

1. Süreç ve Müzakere :

- Başvurucu, başvurunda; ... beyan etmiştir. Taraflara, Arabuluculuk konusunda müracaat tarihinde bilgilendirme yapılmış, “Arabuluculuk Bilgilendirme Tutanağı” altına imzaları alınmıştır. Hazırlık toplantısında taraflar karşılıklı olarak iyiniyet göstermiş, ... araştırma yapmak üzere süre istemiş, tarihi saat:’da toplantının yapılmasını karar verilmiştir. Tarafların katılımıyla ... günü saat ... toplantıya başlanılmış olup, hitamında, taraflar aşağıdaki şartlarda anlaşmışlardır.

2. Anlaşma Şartları :

2.1

2.2 (İşe iade talebiyle yapılan başvurularda)

a. İşçinin işe başlatılmaması konusunda taraflar anlaşmıştır.

b. Çalıştırılmadığı süre için işçiye ödenecek ücret ve diğer hakların parasal miktarı:

... Tic. Ltd. Şti ...TL (...TL) bedeli ödemeyi ve bu bedeli ... tarihine kadar ...’e ait ... IBAN numaralı hesaba aktarmayı kabul etti.

c. İşçinin işe başlatılmaması durumunda tazminatın parasal miktarının belirtilmesi zorunludur. işçiye en az dört aylık ve en çok sekiz aylık ücreti tutarında tazminat ödemekle yükümlü olur.

2.3 Anlaşmayla birlikte, taraflar karşılıklı olarak; ücret, maddi ve/veya manevi tazminat, kıdem ve ihbar tazminatı, fazla mesai ve izin ücretiyle her ne isim altında olursa olsun hiçbir alacakları kalmadığını kabul ve taahhüt etmişlerdir.

Arabuluculuk süreci, ile sona ermiş, sayfa, suretten ibaret olacak şekilde, iş bu tutanak; 6325 sayılı HUAK uyarınca tanzim edilmiş, taraf vekilleri ve arabulucu tarafından imzalanmış, elektronik olarak imzalanan sureti UYAP sistemi üzerinden dosyaya gönderilmiştir.

Taraf-1 Arabulucu Taraf-2

TUTANAK-6 (Son tutanak)

DOSYA BİLGİLERİ	
DAİRE NO	
BAŞVURU BÜRO VE NUMARASI	
BAŞVURU SAHİBİ BİLGİLERİ	
ADI SOYADI VE K.N.	
ADRESİ	
TELEFON NUMARASI	
VEKİLİ	
KARŞI TARAF BİLGİLERİ	
ÜNVANI	
ADRESİ	
TELEFON NUMARASI	
YETKİLİ	
MÜZAKERE BİLGİLERİ	
UYUŞMAZLIK KONUSU	
ARABULUCULUĞA UYGUNLUK	Alternatif1: HUAK m. 1/2, 18, 18/A ve TTK m.5/A, m.4 kapsamında yapılan incelemede; uyuşmazlığın arabuluculuğa uygun olduğu ve ticari uyuşmazlık kapsamında olduğu görüldü. Alternatif1: HUAK m. 1/2, 18, 18/A kapsamında yapılan incelemede; uyuşmazlığın arabuluculuğa uygun olduğu ve iş hukuku uyuşmazlığı kapsamında olduğu görüldü.
SÜREÇ BİLGİLENDİRMESİ	Yapıldı
BAŞVURU TARİHİ	
TOPLANTIYA ÇAĞRI TARİHİ	
TOPLANTI TARİHLERİ	
SON TUTANAK TARİHİ	
SONUÇ	

AÇIKLAMALAR:

ALTERNATİF 1: Anlaşmayla birlikte, taraflar karşılıklı olarak; ücret, maddi ve/veya manevi tazminat, kıdem/ihbar tazminatı, fazla mesai ve izin ücretiyle faizleri ve her ne isim altında olursa olsun hiçbir alacakları kalmadığını ve kabul ve taahhüt etmişlerdir.

ALTERNATİF 2: Toplantıya ilk çağrı mektubu taraflara ve vekillerine whatsapp ile gönderilmiş, ilk toplantı tarihi taraf vekillerinin talebi üzerine ertelenmiş, müteakip toplantılarda taraflar gerek sunulan teklifleri değerlendirmek, gerekse arabulucunun önerilerini düşünmek üzere süre istemişler, nihai toplantıda ise tüm çabalara rağmen anlaşamamışlardır.

ALTERNATİF 3: Başvuru sahibi, işveren nezdinde çalıştığını, işverenin olduğunu ve alacağı olduğunu belirterek Isparta Adliyesi Arabuluculuk bürosuna başvurmuş, görevlendirme tarafımıza tevdi edilmiş, işçiye ve'ya SMS ile toplantı tarih yer ve saati bildirilmiş, whatsapp ile davet mektubu gönderilmiş,görüşmeye katılmamış, süreç görüşme yapılmadan anlaşamama ile sonuçlanmıştır.

ALTERNATİF 4: Başvuru sahibi ile tarihinde irtibat kurulmuş ve “..... yıl işveren nezdinde çalıştığını, ocak sorumlusu olarak görev yaptığını, tarihinde istifa ettiğini, bir yıllık izin ücreti alacağı olduğunu, ayrıca toplamdayıllık hizmeti bulunduğundan kıdem tazminatı da talep ettiğini” beyan etmiş, taraflara davet mektubu gönderilmiş, ilk toplantı tarihi olan başvuran gelmiş, diğer taraf gelmemiş, diğer taraf yetkilisi ile numaralı telefonundan irtibata geçilmiş, kendisi, “toplantıya gelmeyeceğini zira başvurusunun TCK kapsamında suç işlediğinden işten çıkarıldığını ve Cumhuriyet Başsavcılığı nezdinde şikayetleri olduğunu” beyan etmiş, adı geçen şahsa arabuluculuğa konu uyumsuzluğun yapılan şikayet ile doğrudan ilgili olmadığını, toplantıya gelmesinin birçok yönden avantaj sağlayacağı anlatılmış, yeni bir toplantı günü konusunda ikna edilmiş, kabul etmesi üzerine müteakip toplantı tarihi saat:..... olarak belirlenmiş ancak toplantı tarih ve saatinde her iki tarafta toplantıya gelmediklerinden, konusuz kalma nedeniyle tanzim edilen son tutanak sadece arabulucu tarafından imzalanmıştır.

ALTERNATİF 5: nedeniyle konunun arabuluculuğa elverişli olmadığı görülerek süreç sonlandırılmıştır.

ALTERNATİF 6: Taraflardan.....nın yetki itirazı üzerine.....tarihinde dosya büroya teslim edilmiş, yetki itirazıSulh Hukuk Mahkemesinin.....gün vesayılı kararı ile kabul edilmiş olup, dosyanın yetkili.....Adliye Arabuluculuk Bürosuna gönderildiği anlaşıldığından yetki itirazı sonucu ile süreç sonlandırılmıştır.

.../.../....

Arabuluculuk süreci, ile sona ermiş, sayfa, suretten ibaret olacak şekilde, iş bu tutanak; 6325 sayılı HUAK uyarınca tanzim edilmiş, taraf vekilleri ve arabulucu tarafından imzalanmış, elektronik olarak imzalanan sureti UYAP sistemi üzerinden dosyaya gönderilmiştir.

Taraf-1

Arabulucu

Taraf-2

Genel	Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri Türk Hukuk Sisteminde arabuluculuk mevzuatı Arabuluculuk nedir? Arabulucu kimdir? Arabulucunun sorumlulukları nelerdir?
Arabuluculuk süreci öncesi	Konu ve kapsam arabuluculuğa elverişli mi? Arabuluculuğa elverişlilik sağlanmış ise başvurunun yapılmasında iradilik ve istisnası olan dava şartı arabuluculuk
Arabuluculuğa başvuru	Başvurunun yapılması Başvuru işlemleri ve yetki Sürecin başlamasının etkisi
Çağrı	Ön görüşmeler ve çağrı
Oturların yapılması	İlk oturum ve diğer oturumlar
Sonuçlandırma	Sonuçlandırma çeşitleri
Süreç sonrası olası aşamalar	İcra edilebilirlik şerhi Dava açılması
Mevzuatta yer alan diğer hususlar	Teşkilat Eğitim ve sınav Denetim Etik kurallar Arabuluculuğun geliştirilmesi Etkili taraf vekilliği Müzakerede uyulması gereken temel kurallar
Ek	Mevzuat ve diğer kanunların ilgili kısımları

15. SÜREÇ SONRASI GERÇEKLEŞEBİLECEK AŞAMALAR

15.1 İcra edilebilirlik şerhi: Taraflar arabuluculuk faaliyeti sonunda bir anlaşmaya varırlarsa, bu anlaşma belgesinin icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesini talep edebilirler. Cümleden de anlaşılacağı üzere şerhi alma talebi taraflarca yapılabilecek olup, arabulucunun böylesi bir görev veya sorumluluğu yoktur. Dava açılmadan önce arabuluculuğa başvurulmuşsa, anlaşmanın icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesi işlemi, Kanun ve Yönetmelikte farklı düzenlemelere tabi tutulmuştur. HUAK m. 18/2 uyarınca; şerh verilmesi “arabulucunun görev yaptığı yer Sulh Hukuk Mahkemesinden talep edilebilir.” HUAK Yönetmeliği m. 21/3’e göre ise çekişmesiz yargı işi olup, dolayısıyla tüm Sulh Hukuk Mahkemelerinden istenilebilecektir. Bize göre; Kanunda kesin yetki kuralı olarak emredici bir hüküm olmadığından ve “istenilebilir” denildiğinden tüm Sulh Hukuk Mahkemeleri şerh verebilecektir. Buna karşın çelişki olarak algılanmaması için düzenleme yapılabilir. Anlaşma belgesinden arabuluculuk görüşmelerinin farklı yerlerde yapıldığının anlaşıldığı durumlarda görev yapılan bütün yerlerdeki sulh hukuk mahkemelerinin yetkili olduğunda kuşku bulunmamaktadır. Davanın görülmesi sırasında arabuluculuğa başvurulması durumunda³¹ ise anlaşmanın icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesi, davanın görüldüğü mahkemeden talep edilebilir. Bu şerhi içeren anlaşma, ilam niteliğinde belge sayılır.

İcra edilebilirlik şerhinin verilmesi, çekişmesiz yargı işidir ve buna ilişkin inceleme dosya üzerinden yapılır ancak arabuluculuğa elverişli olan aile hukukuna ilişkin uyuşmazlıklarda inceleme duruşmalı olarak yapılır. Bu incelemenin kapsamı anlaşmanın içeriğinin arabuluculuğa ve cebri icraya elverişli olup olmadığı hususlarıyla sınırlıdır. Anlaşma belgesine icra edilebilirlik şerhi verilmesi için mahkemeye yapılacak olan başvuru ile bunun üzerine verilecek kararlara karşı ilgili tarafından istinaf yoluna gidilmesi hâlinde, maktu harç alınır. Taraflar anlaşma belgesini icra edilebilirlik şerhi verdirmeden başka bir resmî işlemde kullanmak isterlerse, damga vergisi de maktu olarak alınır.

Taraflar ve avukatları ile arabulucunun birlikte imzaladıkları anlaşma belgesi, icra edilebilirlik şerhi aranmaksızın ilam niteliğinde belge sayılır.

Arabuluculuk sonunda varılan her anlaşmanın cebri icraya elverişli olması zorunlu olmadığı gibi bu konuda mahkemeden anlaşmanın icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesini talep etmek de zorunlu değildir.

31 Dava şartı arabuluculuğun doğası gereği mümkün değildir.

Cebri icraya elverişli olma kıstası, sadece arabuluculuk sonunda varılan anlaşma için mahkemeden icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesi talep edildiğinde mahkemece yapılacak incelemenin kapsamıyla ilgilidir.

Burada, bir “mahkeme ilâmı” ile HUAK uyarınca hazırlanan ve icra edilebilirlik şerhi almış veya taraflar ve avukatları ile arabulucunun birlikte imzalamasıyla oluşmuş bir “anlaşma belgesinin ilâm niteliğinde belge olması” arasındaki farkı iyi belirlemek gerekmektedir. İcra edilebilirlik şerhi almış bir anlaşma belgesi, bütün yönleriyle değil, sadece icra edilebilirlik bakımından ilâmlarla aynı hukuki rejime tâbi tutulmuştur. Bu bağlamda, elinde ilâm niteliğinde belge olan bir alacaklı, Türkiye’deki herhangi bir yer icra dairesinden takip başlatabilir ve borçlunun, icra emrine itiraz ederek takibi durdurma hak ve yetkisi yoktur. Bununla birlikte, mahkeme ilâmları maddi anlamda kesin hüküm oluştururken, ilâm niteliğinde belgeler kural olarak bu nitelikten yoksundurlar ve maddi anlamda kesin hüküm oluşturmazlar. Ayrıca, mahkeme ilâmlarının irade bozukluğu (hata, hile, tehdit) sebepleri ile iptali istenemez; ancak, kanun yoluna başvurulabilir; ilâm niteliğinde belgelere karşı kanun yoluna gidilemez; ancak, koşulları varsa irade bozukluğu (hata, hile, tehdit) sebepleri ile iptali istenebilir.

15.2 Dava şartı arabuluculukta dava açılması:

Arbuluculuk sürecinin sonunda bir anlaşma mevcut ise dava açılmayacağı emredici hükümlerdendir. Bu halde dava açılırsa davanın reddi kaçınılmazdır ancak yetki ve görevin kötüye kullanılması suretiyle anlaşma belgesi tanzim edilmesi veya irade sakatlıkları gibi hallerde genel hükümlere göre dava açmak her zaman mümkündür.

Davacı, arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılamadığına ilişkin son tutanağın aslını veya arabulucu tarafından onaylanmış bir örneğini dava dilekçesine eklemek zorundadır. Davacının arabulucuya başvurma zorunluluğunu yerine getirmesine rağmen son tutanak dava dilekçesine eklenmemiş ise davacıya, son tutanağın bir haftalık kesin süre içinde mahkemeye sunulması gerektiği, aksi takdirde davanın usulden reddedileceği ihtarı içeren davetiye gönderilir. İhtarın gereği yerine getirilmez ise dava dilekçesi karşı tarafa tebliğe çıkarılmaksızın davanın usulden reddine karar verilir.

Arbulucuya başvurulmadan dava açıldığının anlaşılması hâlinde herhangi bir işlem yapılmaksızın ve dosya üzerinden davanın, dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddine karar verilir. Bir başka ifadeyle,

dava şartı noksanlığının giderilmesi ve arabulucuya başvurulması için mahkemece davacıya süre verilmeyecektir. Başvurucu bir süreye tabi olmaksızın arabulucuya gidip, tekrar dava açabilir.

Dava şartı arabuluculuk kapsamında dava açılmak istenildiğinde, UYAP sistemi son tutanağın sisteme yüklenmesine işaret ettiğinden, gerek arabuluculuğa başvurulmuş olduğu halde son tutanağın dava dilekçesine eklenmemesi, gerekse arabulucuya başvurulmaksızın dava açılmasına ilişkin söz konusu hükümlerin genel anlamda pratikte uygulama alanlarının kalmadığı da söylenebilecektir.

İşe iade davalarında, konunun kritikliği ve hızlı çözülmesi gerekliliği dikkate alınarak bir kısım özel düzenlemelere gidilmiş, arabuluculuğa başvuru ve dava açma prosedürü, sürelerle bağlanmıştır. 4857 sayılı Kanunun 20 nci maddesinde yapılan düzenleme ile, arabulucuya başvurmaksızın doğrudan dava açılması sebebiyle davanın usulden reddi halinde, işe iade talepli davalara münhasır olmak üzere, ret kararının resen tebliğe çıkarılacağı ve kararın usulen kesinleştirileceği; kesinleşen ret kararının da yine resen tebliğe çıkarılacağı ve bu tebliğden itibaren iki hafta içinde arabulucuya başvurulabileceği hükme bağlanmıştır.

Şöyle ki;

- İş sözleşmesi feshedilen işçi, fesih bildiriminde sebep gösterilmediği veya gösterilen sebebin geçerli bir sebep olmadığı iddiası ile fesih bildiriminin tebliği tarihinden itibaren bir ay içinde işe iade talebiyle, İş Mahkemeleri Kanunu hükümleri uyarınca arabulucuya başvurmak zorundadır ve anlaşamamaya ilişkin son tutanağın düzenlendiği tarihten itibaren, iki hafta içinde iş mahkemesinde dava açılabilir. Taraflar anlaşılırsa uyuşmazlık aynı sürede iş mahkemesi yerine özel hakeme de götürülebilir. Fesih bildiriminden itibaren bir ay geçtikten sonra arabuluculuğa başvurulup, buna rağmen dava açıldığında, genel hükümlere tabi olarak dava şartı yokluğu nedeniyle dava reddolunacaktır.
- Arabuluculuğa süresinde başvurulmuş ama son tutanak dava dilekçesine eklenmemiş ise diğer dava şartı arabuluculuk kapsamındaki uyuşmazlıklarda olduğu gibi son tutanağın bir haftalık kesin süre içinde mahkemeye sunulması gerektiği, aksi takdirde davanın usulden reddedileceği ihtarını içeren davetiye gönderilir. İhtarın gereği yerine getirilmez ise dava dilekçe-

si karşı tarafa tebliğ çıkarılmaksızın davanın usulden reddine karar verilir.

- Arabulucuya hiç başvurulmaksızın doğrudan dava açılırsa diğer dava şartı arabuluculuk kapsamındaki uyuşmazlıklarda olduğu gibi dava usulden reddedilecektir ancak kesinleşen ret kararının da resen tebliğinden itibaren iki hafta içinde arabulucuya başvurulabilir.
- Fesih bildiriminin tebliğinden itibaren bir ay içinde arabuluculuğa başvurmayan işçiye, dava açması halinde Mahkeme tarafından iki haftalık süre yine verilecektir. ancak bir aylık ilk süre kaçırılmış olacağından arabulucuya Mahkemenin verdiği iki haftalık süre içerisinde gitse dahi davası genel hükümlere tabi olarak dava şartı yokluğundan reddedilecektir.
- Fesih bildiriminin tebliğinden itibaren bir aylık süre tamamen geçirilmemiş, örneğin 26. günde arabulucuya başvurulmaksızın dava açılmış ise Mahkeme tarafından iki haftalık süre yine verilecektir ancak Mahkeme tarafından verilen iki hafta sürenin 4 günü kullanılabilir ve bu süre zarfında arabuluculuğa başvuru gerekecektir. Aksi halde genel hükümlere tabi olarak dava şartı yokluğundan dava reddolunacaktır.
- Arabulucu, işe iade talepli başvurularda; arabuluculuğa süresinde başvuru yapılmamış olmasını veya arabuluculuğa başvurulmadan açılan dava sonrasında Mahkemenin verdiği süreyi resen gözetemeyeceği gibi bu konuda hukuki açıklamada da bulunamaz. Zira bu hallerde dahi, tarafların anlaşma ihtimalleri mevcudiyetini koruyacaktır.

TABLO-12 (Anlaşamama halinde dava açılması)

	İŞE İADE HARIÇ DİĞER DAVALAR	İŞE İADE TALEPLİ DAVA
ARABULUCULUK ÖNCESİ YAPILMASI GEREKENLER	Herhangi bir prosedür yoktur.	Fesih bildiriminin tebliği tarihinden itibaren bir ay içinde arabulucuya başvurmak zorundadır.
DAVANIN AÇILMASI	Genel zamanaşımı ve hak düşürücü sürelere tabi olarak son tutanakla her zaman dava açılabilir.	Son tutanağın düzenlendiği tarihten itibaren, iki hafta içinde dava açılabilir.
SON TUTANAĞIN DAVA DİLEKÇESİNE EKLENMEMESİ	Davacıya, son tutanağın bir haftalık kesin süre içinde mahkemeye sunulması ihtarata yapılır.	Davacıya, son tutanağın bir haftalık kesin süre içinde mahkemeye sunulması ihtarata yapılır.
İHTARATA UYULMAMA	Dava usulden reddedilir.	Dava usulden reddedilir.
ARABULUCULUĞA BAŞVURULMADAN DAVA AÇILMASI	Dava şartı yokluğu sebebiyle usulden davanın reddine karar verilir. Bir süreye tabi olmaksızın arabulucuya gidilebilir.	Dava şartı yokluğu sebebiyle usulden davanın reddine karar verilir. Kesinleşen ret kararının resen tebliğinden itibaren iki hafta içinde arabulucuya başvurulabilir.

Genel	Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri Türk Hukuk Sisteminde arabuluculuk mevzuatı Arabuluculuk nedir? Arabulucu kimdir? Arabulucunun sorumlulukları nelerdir?
Arabuluculuk süreci öncesi	Konu ve kapsam arabuluculuğa elverişli mi? Arabuluculuğa elverişlilik sağlanmış ise başvurunun yapılmasında iradilik ve istisnası olan dava şartı arabuluculuk
Arabuluculuğa başvuru	Başvurunun yapılması Başvuru işlemleri ve yetki Sürecin başlamasının etkisi
Çağrı	Ön görüşmeler ve çağrı
Oturların yapılması	İlk oturum ve diğer oturumlar
Sonuçlandırma	Sonuçlandırma çeşitleri
Süreç sonrası olası aşamalar	İcra edilebilirlik şerhi Dava açılması
Mevzuatta yer alan diğer hususlar	Teşkilat Eğitim ve sınav Denetim Etik kurallar Arabuluculuğun geliştirilmesi Etkili taraf vekilliği Müzakerede uyulması gereken temel kurallar
Ek	Mevzuat ve diğer kanunların ilgili kısımları

16. ARABULUCULUK TEŞKİLATI

Arabuluculuk teşkilatı; Daire Başkanlığı ve Arabuluculuk Kurulundan oluşmakla birlikte her ne kadar doğrudan bağlantısı olmasa ve kuruluş içinde yer almasa da, adliye arabuluculuk büroları da bu başlık altında ele alınacaktır.

16.1 Daire Başkanlığı: Bir daire başkanı, yeteri kadar tetkik hâkimi ve diğer personelden oluşur. Daire Başkanlığı nezdinde, Kanun ve bu Yönetmelikle verilen arabuluculuk faaliyetleri ile ilgili görevleri yerine getirmek üzere; Arabuluculuk Hizmetleri Bürosu, Sicil Bürosu ve Eğitim Bürosu gibi bürolar başta olmak üzere hizmetin gereklerine uygun olarak yeterli sayıda büro oluşturulur.

- Arabuluculuk hizmetlerinin düzenli ve verimli olarak yürütülmesini sağlamak.
- Arabuluculukla ilgili yayın yapmak, bu konudaki bilimsel çalışmalarını teşvik etmek ve desteklemek.
- Kurulun çalışması ile ilgili her türlü karar ve işlemi yürütmek ve görevleri ile ilgili bakanlık, diğer kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kamu yararına çalışan vakıf ve dernekler ile uygun görülen gönüllü gerçek ve tüzel kişilerle işbirliği yapmak.
- Arabuluculuk kurumunun tanıtımını yapmak, bu konuda kamuoyunu bilgilendirmek, ulusal ve uluslararası kongre, sempozyum ve seminer gibi bilimsel organizasyonları düzenlemek veya desteklemek.
- Ülke genelinde arabuluculuk uygulamalarını izlemek, ilgili istatistikleri tutmak ve yayımlamak.
- Arabuluculuk eğitimi verecek kuruluşlar tarafından bu amaçla yapılan başvuru ile eğitim kuruluşları sicilindeki kaydın geçerlilik süresinin uzatılması talebinin karara bağlanmasını Bakanlığın onayına sunmak, arabuluculuk eğitimi verecek eğitim kuruluşlarını listelemek ve elektronik ortamda yayımlamak.
- Arabulucu sicilini tutmak, sicile kayıt taleplerini karara bağlamak, 31 inci maddenin birinci ve ikinci fıkraları kapsamında arabulucunun sicilden silinmesine karar vermek ve bu sicilde yer alan kişilere ilişkin bilgileri elektronik ortamda duyurmak.

- Arabulucular tarafından arabuluculuk faaliyeti sonunda düzenlenen son tutanakların kayıtlarını tutmak ve birer örneklerini saklamak.
- Görev alanına giren kanun ve düzenleyici işlemler hakkında inceleme ve araştırma yaparak Genel Müdürlüğe öneride bulunmak.
- Yıllık faaliyet raporunu ve izleyen yıl faaliyet planını hazırlayarak Kurulun bilgisine sunmak.
- Yıllık Arabuluculuk Asgari Ücret Tarifesi hazırlamak.

16.2 Arabuluculuk Kurulu: Aşağıdaki üyelerden oluşur:

- Hukuk İşleri Genel Müdürü. (Kurul Başkanı)
- Arabuluculuk Daire Başkanı. (Genel Müdürün bulunmadığı toplantılarda Başkanlık görevi Arabuluculuk Daire Başkanı tarafından yerine getirilir.)
- Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından hukuk mahkemelerinde görev yapmakta olan birinci sınıfa ayrılmış hâkimler arasından seçilecek iki hâkim.
- Türkiye Barolar Birliğinden üç temsilci.
- Türkiye Noterler Birliğinden bir temsilci.
- Yükseköğretim Kurulu tarafından seçilen özel hukuk alanından bir öğretim üyesi.
- Adalet Bakanı tarafından seçilecek üç arabulucu.
- Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinden bir temsilci.
- Kendisine mensup işçi sayısı en çok olan üç işçi sendikaları konfederasyonunca seçilecek birer temsilci.
- En çok işveren mensubu olan işveren sendikaları konfederasyonunca seçilecek bir temsilci.
- Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonundan bir temsilci.
- Türkiye Adalet Akademisi Eğitim Merkezi Başkanı.
- Kurul Başkanı ihtiyaca göre Kurul toplantılarına uzman kişileri çağırabilir.

Kurul, mart ve eylül aylarında olmak üzere yılda en az iki kez toplanır. Ayrıca, Başkanın veya en az beş üyenin talebiyle Kurul her zaman toplantıya çağrılabilir. En az on kişi ile toplanabilen kurul; üye tam sayısının salt çoğunluğu ile karar alır. Karara muhalif kalan üyelerin görüşlerini yazılı olarak sunma hakları vardır. Karara muhalif üyeler, muhalefet gerekçelerini en geç on gün içinde Kurul başkanlığına ibraz ederler.

Mazeretsiz olarak art arda iki toplantıya katılmayan üyenin üyeliği düşer. Üyeliği düşen kişinin yerine, kalan süreyi tamamlamak üzere kurum veya kuruluşunca yeni bir üye görevlendirilir. Üyenin istifası veya ölümü hâlinde de aynı hüküm geçerlidir.

Kurulun Bakanlık dışından görevlendirilen üyelerinin görev süresi üç yıldır. Görev süresi dolan üyeler yeniden görevlendirilebilir. Eski Kurulun görevi yeni Kurul oluşuncaya kadar devam eder.

Kurulun gündemi Daire Başkanlığınca belirlenip, Kurul toplantısından beş gün önce Kurul üyelerinin iletişim adreslerine elektronik posta yoluyla gönderilir. Gündem dışı konular da Kurulda görüşülebilir.

Kurulun sekreteryası Daire Başkanlığınca yürütülür.

Arabuluculuk Kuruluna başka yerden katılan Kurul üyelerinin gündelik, yol gideri, konaklama ve diğer zorunlu giderleri 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümlerine göre Bakanlıkça karşılanır.

Kurulun görevleri şunlardır:

- Arabuluculuk hizmetlerine ilişkin temel ilkeler ile arabuluculuk meslek kurallarını belirlemek.
- Arabuluculuk eğitime ve eğitim kuruluşlarının nitelikleri ile çalışma usul ve esaslarına yönelik ilke ve standartlar ile arabuluculuk eğitimi sonunda yapılacak olan sınava ilişkin temel ilke ve standartları tespit etmek.
- Arabulucuların denetimine ilişkin kuralları belirlemek.
- Kanuna göre çıkarılması gereken ve Genel Müdürlük tarafından hazırlanan yönetmelik taslaklarına, gerekirse değişiklik yaparak son şeklini vermek.
- Eğitim kuruluşlarının eğitim izinlerini iptal etmek.
- 6325 sayılı HUAK m.31 inci maddenin üçüncü fıkrası kapsamında arabulucunun sicilinden silinmesine karar vermek.

- Arabulucuların ödeyecekleri giriş aidatını ve yıllık aidatları tespit etmek.
- Arabuluculuk Asgari Ücret Tarifesi gerekiyorsa değişiklik yapmak suretiyle onaylamak.
- Daire Başkanlığı tarafından yürütülecek faaliyetlerin etkinliğini artırmak üzere tavsiyelerde bulunmak.
- Daire Başkanlığının yıllık faaliyet raporu ve planı hakkında görüş bildirmek.
- Daire Başkanlığının faaliyet planında yer alan konularla ilgili kurum ve kuruluşların uygulamaya sağlayabileceği katkıları belirlemek.
- Arabuluculuk hizmetlerinin yürütülmesiyle ilgili olarak gerek Daire Başkanlığınca bildirilen ve gerekse re'sen öğrenilen genel ve önemli sorunları görüşüp, çözüm önerilerinde bulunmak.

16.3 Adliye Arabuluculuk Bürosu: Adliye arabuluculuk büroları, sistemin etkin ve verimli çalışabilmesi için kurulan taşra teşkilatlarıdır. Özellikle dava şartı arabuluculuk dikkate alındığında, taşra teşkilatlanması zorunluluğu doğmuştur. Bu zorunluluktan hareketle; arabuluculuğa başvuruları bilgilendirmek, arabulucuları görevlendirmek ve kanunla verilen diğer görevleri yerine getirmek üzere Adalet Bakanlığı'na, uygun görülen adliyelerde adliye arabuluculuk bürosu kurmak görev ve yetkisi verilmiş, büro kurulmayan adliyelerde ise bu işi sulh hukuk mahkemesi yazı işleri müdürlüğünün yapması hüküm altına alınmıştır. Bürolar gerek ihtiyari arabuluculuk başvurularında, gerekse dava şartı kapsamında yapılan başvurularda görevlerini icra ederler. Adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonu tarafından, münhasıran bu bürolarda çalışmak üzere bir yazı işleri müdürü ile yeteri kadar personel görevlendirilmektedir. Adliye arabuluculuk büroları, Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından belirlenen sulh hukuk hâkiminin gözetim ve denetimi altında görev yapar.

17. EĞİTİM, EĞİTİM KURULUŞLARI VE SINAV

Arabulucu olacak kişilere altmış sekiz saati teorik ve on altı saati uygulamalı olmak üzere asgari toplam seksen dört saat arabuluculuk eğitimi verilir. Eğitim kuruluşlarınca, adayların derslere devam durumunu

gösteren çizelge düzenlenir ve derslerin 1/12'sine devam etmeyenlerin eğitim programıyla ilişkisi kesilir.

Arabuluculara, arabuluculuk eğitim izni verilen kuruluşlarca teorik ve uygulamalı, toplam sekiz saatten az olmamak üzere üç yılda bir defa yenileme eğitimi verilir. Arabulucular yenileme eğitimine sicile kaydedildiği tarihten itibaren üçüncü yılın içinde katılmak zorundadır.

Daire Başkanlığı, sınav sonuçlarını, sınav sonuçlarının kendisine intikal ettiği tarihten itibaren bir ay içinde ilan eder. İlgililer, sınav sonuçlarının ilanından itibaren yedi gün içinde Daire Başkanlığına yazılı olarak itiraz edebilirler.

Eğitim kuruluşlarınca, eğitimlerini başarı ile tamamlayan kişilere en geç bir ay içinde arabuluculuk eğitimini tamamladıklarına dair katılım belgesi verilir.

Arabuluculuk eğitimi üniversitelerin hukuk fakülteleri, Türkiye Barolar Birliği veya Türkiye Adalet Akademisi tarafından verilir. Bu kuruluşlar Bakanlıktan izin alarak eğitim verebilirler.

Eğitim kuruluşlarına en çok üç yıl için geçerli olmak üzere Bakanlık tarafından izin verilir. İzinin geçerlilik süresi her defasında üç yıl uzatılabilir.

Nitelikleri taşımadığı anlaşılan eğitim kuruluşunun başvurusu, başvuru talebinin Bakanlığa ulaştığı tarihten itibaren iki ay içinde incelenerek reddedilir ve karar ilgisine tebliğ edilir. Bakanlıkça iki ay içinde karar verilemediği takdirde talep reddedilmiş sayılır.

Eğitim kuruluşları, her yıl ocak ayında bir önceki yıl içinde gerçekleştirdikleri eğitim faaliyetinin kapsamı, içeriği ve başarısı konusunda Daire Başkanlığına bir rapor sunar.

Eğitim kuruluşlarının denetimi sonucunda tespit edilen eksiklikler dırma göre Daire Başkanlığınca ilgili kişi ve kuruluşlara yazılı bir şekilde bildirilerek bu eksikliklerin giderilmesi için eksikliğin niteliğine göre uygun bir süre verilir.

Aşağıdaki hâllerde eğitim kuruluşuna verilmiş olan izin, Bakanlığın talebi üzerine Kurul tarafından iptal edilir:

- İzin verilebilmesi için aranan şartlardan birinin ortadan kalkmış olduğunun veya mevcut olmadığının tespiti.
- Eğitimin yeterli şekilde verilemediğinin tespiti.

- Arabuluculuk eğitimi başarı belgesi düzenlenmesinde sahtecilik veya önemli hatalar yapılması.
- 6325 sayılı Kanunun, 36. maddesindeki rapor verme yükümlülüğünün yapılan ihtara rağmen yerine getirilmemesi.
- Eğitim faaliyetinin devamlılığının sağlanmadığının tespiti.

Eğitim kuruluşunun yazılı talebi üzerine Daire Başkanlığınca her zaman eğitim izninin iptaline karar verilebilir.

18. DENETİM

Arabulucular, arabuluculuk büroları ve arabuluculuk eğitim izni verilen kuruluşlar, Daire Başkanlığının denetimi altındadır. Eğitim kuruluşları, arabulucular ve arabuluculuk büroları, Kanun, Yönetmelik ve ilgili mevzuat uyarınca çıkarılan diğer düzenleyici işlemlere uygun hareket edip etmediği yönünden denetlenir. Denetim sonucunda tespit edilen eksiklikler duruma göre Daire Başkanlığınca ilgili kişi ve kuruluşlara yazılı bir şekilde bildirilerek bu eksikliklerin giderilmesi için eksikliğin niteliğine göre uygun bir süre verilir. Verilen süre sonunda eksiklikler giderilmediği takdirde veya denetim sonucu, konusu suç teşkil eden uygulamalar tespit edildiğinde arabulucu veya eğitim kuruluşları hakkında Kanun, Yönetmelik ve bu mevzuat uyarınca çıkarılan diğer düzenleyici işlemler uyarınca işlem yapılır ve gerekirse adli mercilere bildirimde bulunulur.

19. TÜRKİYE ARABULUCULAR ETİK KURALLARI

Gerek 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanununda gerekse Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu Yönetmeliğinde hem arabuluculuk kurumu hem de arabulucularla ilgili temel ilke, hak ve yükümlülüklerle ilişkin genel düzenlemeler yer almakta ise de arabulucular etik kurallarının belirlenmesi önemli bir ihtiyacın karşılanması anlamında bir zorunluluk olduğu gibi, aynı zamanda arabuluculuk mevzuatının Arabuluculuk Daire Başkanlığına ve Arabuluculuk Kuruluna yüklediği bir görevin de ifası olarak etik kurallar, Arabuluculuk Daire Başkanlığı tarafından hazırlanmış, Arabuluculuk Kurulu tarafından kabul edilmiştir. Arabulucular Etik Kurallarının üç temel amacı:

- Arabuluculara mesleklerinin icrasında rehberlik etmek ve yol göstermek
- Arabuluculuğa başvuran tarafları bilgilendirmek ve onların korunmasını sağlamak

- Barışçıl bir uyuşmazlık çözüm yöntemi olarak arabuluculuğa toplum tarafından duyulan kamu güvenini arttırmaktır.

Etik kurallara, ilgili bölümlerde atıf yapılmış veya yer verilmiş olup, ayrıca ek kısmında da tam metni mevcuttur.

20. ARABULUCULUĞUN GELİŞTİRİLMESİ

Arabulucu, arabuluculuğun geliştirilmesi ve arabuluculuğun barışçıl bir uyuşmazlık çözüm yöntemi olarak kabul edilmesi ve konuya dair toplumsal farkındalığın oluşturulması, artırılması ve kurumun tanıtılmasından sorumludur. Arabulucu, arabuluculuk faaliyetinde bulunurken, arabuluculuk uygulamasını geliştirecek şekilde hareket etmeye dikkat ve özen göstermelidir. Arabuluculuğun farklı uyuşmazlık türlerinde uygulanabilmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Arabulucu, arabuluculuk alanındaki değişik görüşlere saygı göstermeli ve hem mesleğini geliştirmek hem de uyuşmazlığa düşen taraflara daha iyi hizmet sunmak amacıyla, diğer arabulucularla karşılıklı olarak bilgi alışverişinde bulunmalı ve onlarla birlikte bilimsel ve mesleki çalışmalar yapılmalıdır. Arabulucular kendi aralarında bu Kurallara uygun şekilde hareket edilmesi hususunda birbirlerini teşvik etmelidirler.

21. ARABULUCULUĞUN ANAYASAYA AYKIRI OLDUĞU İDDİASI

Yazımızın ilgili bölümlerinde de atıf yapılan;

21.1 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu'nun bazı maddelerinin iptali için Anayasa Mahkemesi'nde dava açılmış, dava tüm talepler yönünden Anayasa Mahkemesi tarafından reddedilmiş, Anayasa Mahkemesi'nin 10.7.2013 gün ve 2012/94 E, 2013/89 K sayılı kararı 25.01.2014 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanmıştır³².

21.2 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu ve 4857 sayılı İş Kanunu ile getirilen iş hukuku uyuşmazlıklarında dava şartı arabuluculuk düzenlemesinin iptali için de Anayasa Mahkemesi'nde dava açılmış, bu dava da reddedilmiş, Anayasa Mahkemesi'nin 11/07/2018 gün ve 2017/178E, 2018/82 K sayılı kararı 11.12.2018 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanmıştır³³.

32 <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/01/20140125-16.htm>

33 <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/12/20181211-15.pdf>

22. ARABULUCULUKTA ETKİLİ TARAF VEKİLLİĞİ

Arabuluculuk sürecinde kural olarak asillerin sürece dâhil edilmesi büyük avantajlar sağlasa da, asillerin kendilerini vekille temsil ettirmelerinin avantajlarını göz ardı etmemize neden olmamalıdır çünkü avukatın anlaşmayı etkileme ve sonuçları hakkında risk analizi yapma kabiliyeti söz konusudur.

Neredeyse tüm taraf vekillerinin sürece soğuk bakmalarının ana nedeni, aldıkları mesleki eğitim gereği, uyuşmazlık çözümünde temel yol olarak yargılayıcı prototipe odaklanmaları, hâkime kanıtlar ve argümanlar sunma şeklinde görevin ifa edilebileceğini düşünmeleridir ancak taraf vekilinin kendisini, yargılamanın bir sujesi olarak görmesinin yanında, çözüm odaklı olarak şahsi yeteneklerini ortaya koyması da gelişimi bakımından önemlidir.

Bir başka neden ise vekâlet ücretinin kısıtlanma ihtimaline dayanmaktır. Oysa, yargılama ile ulaşılabilecek sonuca daha çabuk, etkin ve daha az masrafla ulaşılmasının avantajlarını müvekkiline izah edebilen avukat belki de yargılamaya nazaran kayda değer fazlalıkta bir vekalet ücretine de kavuşabilecektir. Aynı konuyla ilgili olarak belirtilmelidir ki, arabuluculuk anlaşma belgeleri, iki taraflı sözleşmeler olması hasebiyle, taraf vekillerinin sözleşmeye vekâlet ücretine ilişkin hüküm ekletme talepleri kabul edilememekle birlikte, taraf vekillerinin süreç öncesinde iç ilişkisini düzenleyen vekâlet sözleşmelerini yapmaları, sözleşmelerde hukuki sorunun arabuluculuk ile çözülmesi halinde hak edilecek vekâlet ücretine de yer vermeleri bu endişeyi de giderecektir. Kaldı ki, vekili olduğu tarafın, talepleri içerisine vekalet ücretini ekleyerek nihai rakamı belirlemesinde bir engelde bulunmamaktadır.

Hal bu iken taraf vekili, arabuluculuk sürecinden nasıl azami fayda sağlayabilir?

Taraf vekilleri, arabuluculuk bilgilendirme tutanağında yer alan bilgilere benzer mahiyette müvekkilini bilgilendirmeli ve özellikle;

- Sürecin, müvekkilin haklarını koruma görevine hâle getirmeyeceğini, bilakis müvekkilin haklarını savunurken sürecin avantajlarından da yararlanarak daha çabuk ve daha ekonomik biçimde sonuca ulaşabileceğini,

- Gizlilik ile beyan ve belgelerin kullanılamaması kapsamında, ticari veya şahsi sırların alenileşmeyesinin de önüne geçileceğini,
- Arabuluculuk yargı yolunu kapatmadığından, arabuluculuk ile çözüme ulaşılamaması halinde, yargı yolunun her zaman tercih edebileceğini vurgulamalıdır.
- Taraf vekilleri, müvekkillerine hata veya suç yüklemeyen, geriye değil ileriye bakan ve müvekkillerin ihtiyaçları doğrultusunda sorunları çözmeye odaklanan, çatışmadan kaçınma ve uyuşmazlık stratejisi alanlarında müvekkillerine yönetim danışmanlığı yapmayı benimseyen bir hareket tarzı izlemelidir. Müzakerelerin tıkanması halinde, arabulucuya sürecin soğutulması konusunda yardımcı olmalı, aceleci davranmamalı, arabulucunun müvekkiliyle bire bir temasına müsaade etmeli, vekili olduğu tarafın pozisyonlarından sıyrılarak ihtiyaçlarına odaklanması için gayret göstermelidir.
- Müvekkilinin anlaşmaya yanaştığı noktada, varsa endişelerini dile getirmeli ancak hiçbir zaman müvekkiliyle çatışma içine girmemeli, son kararı müvekkiline bırakmalıdır.

TABLO-13 (Kanun ve Yönetmelikte geçen diğer süre ve nisaplar)

KONU	SÜRE - NİSAP
Eğitim kuruluşlarına verilen izin süresi	3 yıl olmak üzere her defasında 3 yıl uzatılabilir.
Eğitim kuruluşlarının başvurularının incelenmesi	2 ay olup, 2 ay içinde izin verilmmez ise reddolunmuş sayılır.
Eğitim kuruluşlarının faaliyet raporu vermesi	Her yıl Ocak ayı
Eğitim kuruluşlarına eksiklikleri gidermesi için verilen süre	Uygun bir süre
Eğitim kuruluşları tarafından eğitim izinlerinin iptalini talep süresi	Her zaman.
Arbuluculuk temel eğitim süresi	68 saat teorik, 16 saat uygulamalı toplam 84 saat
Eğitime katılinılamayacak azami süre	Eğitim süresinin 1/12 si.
Eğitim kuruluşlarının eğitime katılım belge vermesi	Eğitimin bitim tarihinden itibaren en geç 1 ay
Yenileme eğitimi	3 yılda bir 8 saat.
Sınav sonuçlarının ilanı	Daireye intikalinden itibaren 1 ay
Sınav sonuçlarına itiraz	İlandan itibaren 7 gün.
Sicile kayıt için mesleki tecrübe	5 yıl
Sicile kayıt için eksik belgelerin sunulma süresi	1 ay
Sicile kayıt için eksik belgelerin sunulması üzerine Dairenin kayıt hususunda karar verme süresi	2 ay
Arbulucunun sicilden silinmeyi talep süresi	Her zaman

Arabulucunun, kendisine ait bilgilerde meydana gelen değişiklikleri bildirme süresi	1 ay
Arabulucunun saklama yükümlülüğü	5 yıl
Arabuluculuk aidatı	Girişte bir kez ve her yıl Haziran ayı sonuna kadar ödenir.
Arabulucunun savunma verme süresi	10 gün
Kurulun Bakanlık dışından görevlendirilen üyelerinin görev süresi	3 yıl
Kurul toplantılarının yapılma zamanı	Mart ve eylül aylarında olmak üzere yılda en az iki kez toplanır. Ayrıca, talebiyle Kurul her zaman toplantıya çağrılabilir.
Kurul toplantısı için gereken nisap	10 kişi
Kurul karar nisabı	Salt çoğunluk
Kurul kararlarına üye tarafından muhalefet gerekçesinin sunulma süresi	10 gün
Kurul üyeliğinin düşmesi	Mazeretsiz olarak art arda iki toplantıya katılmama
Kurul toplantısı gündem tebliği	Toplantıdan beş gün önce Kurul üyelerinin iletişim adreslerine elektronik posta yoluyla.

23. MÜZAKERELERDE UYULMASI GEREKEN TEMEL KURALLAR

23.1 Arabulucu, arabuluculuk sürecini yürütürken tarafların temel çıkar ve gereksinimlerini ortaya koymaları ve bu doğrultuda menfaat temelli anlaşma sağlamaları için çaba gösterir.

23.2 Arabuluculuk süreci esnek bir süreç olduğu için, ihtiyari arabuluculukta olduğu gibi dava şartı arabuluculukta da arabulucu, taraflara sorduğu açık ve kapalı uçlu sorularla uyuşmazlığın taraflarını ve uyuşmazlık konularını tam olarak tespit ettikten sonra, başvuran tarafın sürecin başında belirtmiş olduğu taraflar ve uyuşmazlık konuları arabuluculuk sürecinde genişletilebilir ve değiştirilebilir.

23.3 Tarafların bir araya gelmesinde fiili imkânsızlık bulunduğu ya da tarafların menfaatlerinin gerektirdiği hâllerde tarafların arabuluculuk görüşmelerini telekonferans yöntemiyle yürütmeleri mümkündür. Bununla birlikte, telekonferans yöntemi arabuluculuk sürecini bir formaliteye dönüştürmek amacıyla kullanılmamalı ve süreç yönetiminden sorumlu olan arabulucu da tarafların bu yöndeki taleplerini kabul etmemelidir. Öte yandan telekonferans yönteminin kullanılması halinde, anlaşma belgesine veya son tutanağa imzaların alınması da ayrı bir sorundur. Zira, anlaşma veya anlaşma tarihinde süreç hitama ereceğinden, imzaların alınması için geçecek süre kötüye kullanılabileceği gibi, imzaların aidiyeti konusunda da tereddütler oluşabilecektir.

23.4 Arabulucu, tarafların her biri ile özel oturum olarak da ifade edilen ayrı ayrı görüşmeyi genellikle üç durumda ve onların masada kalmasını sağlamak amacıyla kullanır.

- Bu durumlardan birincisi; tarafların yaşanan olaya eşlik eden duygularını ortaya koyarken öfkelerini kontrol edememeleri ve aralarındaki tansiyonun yükselmesi halinde tansiyonu düşürmek ve tarafları arabuluculuk konusunda bilgilendirip cesaretlendirmek,
- İkincisi; tarafların mahkemedeki yargılama sürecinden beklentilerinin yeterli hukuki dayanak olmaksızın artması durumunda tarafları arabuluculuk konusunda bilgilendirip cesaretlendirmek,
- Üçüncüsü; normal koşullarda tarafların birlikte görüşmelerde rahatsız olabilecekleri çıkarlarına odaklanmalarını sağlayan soruları sormak ve risk analizi yapabilmelerine yardımcı olmaktır.

23.5 Arabulucu; müzakerelerde öncelikle tarafların pozisyonlarından sıyrılıp menfaatlerine ve nihai olarak ihtiyaçlarına odaklanmalarını sağlamalıdır. Pozisyon kavramı yerine hak kavramının da kullanıldığı görülmektedir. Bu yönüyle bakıldığında arabulucunun, tarafların “hak” kavramından tamamen sıyrılmasını sağlamasını beklemek mümkün olmadığı gibi böylesi bir sonuca fiilen imkân da yoktur. Dolayısıyla, hakkın ortadan kaldırılması değil, haktan daha çok menfaatlerin ön plana alınması söz konusudur³⁴.

23.6 Arabuluculuk sürecinde taraflardan biriyle özel oturumda bir araya gelen arabulucu, bu özel oturumda edindiği hiçbir bilgiyi, bilgiyi veren tarafın rızası olmadan, doğrudan veya dolaylı olarak diğer tarafa aktarmamalıdır. Bu bağlamda, arabulucu, özel oturumun sonunda hangi konu başlıklarının ortak oturumda paylaşılabileceğini sormalı bu konuda tarafın açık rızasını almalıdır.

23.7 Arabulucu müzakere aşamasında öncelikle çatışmaya neden olan olguları belirlemelidir. Çatışma; en az iki bireyin kendi amaçlarına ulaşma doğrultusundaki yaklaşımlarının veya eylemlerinin birbirlerini engellediği, ketlediği veya sınırladığı durumdur ve uyuşmazlıktan farklı bir kavramdır. Uyuşmazlıklar; bir anlaşmazlığın daha erken, daha az karışık, daha yüzeysel, daha kısa zamanda ve nispeten daha kolay çözümlerle halledilebilecek özelliklerini taşımaktadır. Oysa çatışma, daha derinleşmiş, daha karmaşık, daha uzun vadede ve nispeten daha kapsamlı çözümlerle halledilebilecek bir anlaşmazlık türüdür. Uyuşmazlık veya çatışmanın tek bir derecesi olmayıp, hem uyuşmazlık hem de çatışma basitten karmaşığa veya yüzeyselden şiddetliye doğru bir cetvel üzerinde ilerler. Bu nedenle uyuşmazlığın en şiddetli olduğu nokta ile çatışmanın en düşük olduğu nokta birbiri içine geçer.

Uyuşmazlığın çatışmaya dönüşmesi, karşı tarafa yapılacak talep sonucunda olacaktır ki, taleple birlikte artık sözü edilen psikolojik kavramlar, hukuku ilgilendirmeye başlayacak ve arabuluculukta bu aşamada devreye girecektir. Talebin iletilmesiyle çatışmanın doğması, bir yerde çözü-

34 Pozisyon: Tarafların açıkça ifade ettikleri düşünce veya istekleridir.

Menfaat: Tarafların uyuşmazlıkta neyi elde etmek istedikleri, dolayısıyla neden o pozisyonu aldığı sorularının cevabıdır.

İhtiyaç: Her menfaatin altında bir ihtiyaç yatar. Genelde uyuşmazlıkların altında temel insan ihtiyaçları vardır ve bunlar çoğu zaman müzakere edilemez. İhtiyaçlar karşılanmadıkça kalıcı bir anlaşma elde edilemez.

me bir adım daha yaklaşmayı sağlayabilir. Zira çatışmanın iyi müzakere edilmesi çözüm demektir.

Çatışma durumunu ortaya çıkaran çok farklı olaylar olmakla birlikte, genel olarak;

- Sınırlı kaynakların paylaşımı,
- Temel psikolojik ihtiyaçların karşılanamaması veya
- Farklı değerlere sahip olmak, kişiler arası çatışmaların en önemli tetikleyicileri olarak görülebilir.

Çatışmada tepkileri etkileyen etmenler;

- Cinsiyet ve toplumsal farklılıklar,
- Dini inanç ve kültürel ayrılıklar olarak sayılabilir.

Çatışma durumları çoğunlukla;

- Gerçekçi çatışmalar ve
- Sosyal kimlik çatışmaları olarak somutlaşır.

Çatışma durumunda bireyler;

- Uzlaşmacı,
- Rekabetçi,
- Kaçınan,
- Problem çözücü,
- Uyuşmacı tavırlarından birini veya birkaçını benimseyebilirler. Hangisini benimsemesi daha faydalıdır sorusunun net bir cevabı da yoktur. Taraflar hangi tavrı takınırsa takınsın arabulucu ona göre müzakereleri yönlendirmelidir.

23.8 Müzakerede taraflar yukarıda sayılan tavırlardan birisini veya bir kaçını, bilinçli veya bilinçsiz olarak bir müzakere stratejisi olarak benimseyebilirler. Bu nedenle, müzakere stratejileri aslında tarafların davranış biçimleri olarak görünürlük kazanır. Bunlar;

- Uyuşmacı (kazanmak için kaybetmeyi göze alan),
- Kaçınmacı (her iki tarafında kaybetmesini göze alan),
- Rekabetçi (kazanıp, karşı tarafın kaybetmesini arzulayan),
- Problem çözücü (her iki tarafında kazanmasını isteyen)
- Uzlaşmacı (farkı ikiye bölebilen) yaklaşımlardır.

23.9 Arabulucu; sorunun tanımlanması, çözüm önerilerinin oluşturulması, değerlendirme, en uygun çözümün belirlenmesi, karar verme ve takip basamaklarını tarafların adım adım çıkmasını sağlamalıdır.

Müzakere aşamasında; arabulucu tarafından yapılması gereken önemli işlerden birisi de, müzakerelerde psikolojiyi olumsuz etkileyen hususlarla mücadele etmektir. Arabulucu, uygun zamanlarda taraflara olumlu ve teşvik edici motivasyon konuşmaları da yapmalıdır. Yoğun yaşanan duygularla baş etmek için, temel kurallar konmalı, ara sıra mizah katılmalı, aktif dinleme yapılmalı, açık uçlu soru sorulmalı, duygusal taşmalar kontrol edilmeli ve gerginlikler yatıştırılmalıdır. Müzakerede psikolojiyi olumsuz etkileyen yanlış anlamalar ve kalıp yargılar ile mücadele etmek için, arabuluculuk sürecinde etkili iletişim ve güven tesis edilmesi önemlidir.

Arabulucu sözü edilen sistematik teknikleri, müzakere taktiklerini başka bir ifadeyle müdahale yöntemlerini uygulayarak yapabilecektir. Bunlar;

- Gerçeklik testi uygulaması,
- Gerilimleri yatıştırmak ve ortamı soğuma sürecine bırakmak,
 - Toksik (zehirli) söylemi nötralize etme
 - Söylemi gelecek zaman dilimine çekmek,
 - Söylemi özelden-genele çekmek
 - Güç dengesizliğinden kaynaklanan olumsuzlukları gidermek,
 - Kilitlenmeleri çözmek ve tarafları sonuca birlikte götürmek,
 - Manipülasyonu önlemek için gerektiğinde açık uçlu sorular sormak,
- Ortama gerçek bilgi aktarmak,
- Tarafları taleplerinden (Pozisyonlarından-Konumlarından) ihtiyaçlarına çekmek
- Müzakerede tarafların örtük ihtiyaçlarını ortaya çıkarmak ve ila ve değer yaratmak,
- Özetleme ve Çerçeveleme Yapmak
- Tarafların iletişimlerini düzenlemek ve
- Müzakerede ortak dil yaratmaktır.

Arabulucu etkin dinleme tekniklerini bilmeli ve uygulamalıdır. Bunlar;

- Cesaretlendirme
- Özellikle açık uçlu yeri geldiğinde kapalı uçlu soru sorma
- Tekrar etme,
- Özetleme,
- Duyguları anlamak için dinlemek ve
- İletişim. (Sen dili-Ben dili) dilidir.

Örnekler;

- Tarafları taleplerinden (Pozisyonlarından-Konumlarından) ihtiyaçlarına doğru çekmek, Müzakerede tarafların örtük ihtiyaçlarını ortaya çıkarmak ve ilave değer yaratmak örneği: İşçi-işveren arasında, işçinin artan yaşı ve azalan performansı nedeniyle işten çıkarılması nedeniyle haklarını alma yönünde arabuluculuk sürecinde; tazminat miktarının ve koşullarının konuşulmasının yanı sıra, işçinin çocuğunun şirkette işe alınması ihtimalinin değerlendirilmesi, yenilikçi bakış açısıyla ortaya konabilecek bir çözüm seçeneği olarak değerlendirilebilir.
- Gerçeklik testi: Benzer bir davada, duruşma 9 ay sonrasına bırakılmış. Anlaşmamanız durumunda kaybedeceğiniz zamanın katkı sağlayacağını düşünür müsünüz?³⁵
- Farkı ikiye bölmek ve tarafları taleplerinden (Pozisyonlarından-Konumlarından) ihtiyaçlarına doğru çekme: Tek bir portakalın iki kişi tarafından paylaşılması durumunda; bağışıklık sistemi ni güçlendirmek için portakalın suyuna ihtiyaç duyan bir taraf, portakalın suyuna sahip olmak için rekabetçi davranabilirken, kabuğuna ihtiyaç duymayacağından bu konuda uyuşmacı davranabilir. Diğer taraftan, kek yapmak için portakalın kabuğuna ihtiyaç duyan bir taraf da kabuğu elde etmek için rekabetçi davranırken, ihtiyaç duymadığı portakal suyu için uyuşmacı tarz sergileyebilir. Görüldüğü üzere, farklı ihtiyaçlarda ve önceliklerde farklı tarzlar kullanılabilir ancak bir tarafın portakal suyunu, diğer tarafın ise kabuğunu alarak uyuşmazlık çözülebilir.

35 BATNA: Müzakerenin başarısız olması halinde, ortaya çıkacak en iyi sonucun taraflara bildirilmesidir. WATNA: Müzakerenin başarısız olması halinde karşılaşılabilecek en kötü sonucun taraflara bildirilmesidir.

- Toksik (zehirli) söylemi nötralize etme: Taraflardan birinin karşıdakine “Sen yalancının tekisin, bana gerçekleri anlatmıyorsun” gibi sürece zarar verecek bir söylem kullanması üzerine arabulucu bunu “Diğer taraf kendilerine tüm ve tam doğruyu henüz tam olarak söylememiş olduğunuzu ifade etti” diyerek söylemin tonunu yumuşatabilir ve müzakerelerin devamını sağlayabilir.
- Söylemi gelecek zaman dilimine çekmek: Taraflardan birisinin hep geçmişteki olayları dile getirip “Sen bunu demiştin, sen bunu yapmıştın” gibi söylemlerle ortamı gerdiği bir durumda arabulucu “Geçmişte her iki tarafın problemleri olabilir, ama güzel bir işbirliği sizleri bekliyor!” diyerek odak noktasını geçmiş zaman diliminden gelecek zaman dilimine çekmek suretiyle ortamı yumuşatabilir.
- Söylemi özelden-genele çekmek: Taraflardan birisinin hep spesifik bazı olayları dile getirip “Şurada ve şu konuda şöyle şöyle olmuştu” gibi söylemlerle ortamı gerdiği bir durumda, arabulucu “Üzerinde anlaşılamayan bazı konular olmakla birlikte, genel olarak bir anlaşma yapmanın yollarını aramalıyız” diyerek odak noktasını, gerilim yaratan spesifik olaylardan daha genel bir perspektife çekmek suretiyle ortamı yumuşatabilir.
- Açık uçlu soru: Tarafların evet veya hayır cevabını veremediği, anlatıma girmek zorunda bırakan sorulardır.
- Özetleme: Tarafların uzun öykülerinin içinden önemli olanları seçme ve tekrar ifade edilmesidir.
- Çerçeveleme yapma: Sorunların başkaca ve tali olaylarla yuma haline gelmesi halinde, gerçek sorunun sınırlarını çizme yöntemidir.
- Cesaretlendirme: Tarafın tıkanıdığı noktada, “biraz daha anlatabilir misiniz?” denilmesi.
- Duyguları anlamak: “O’na vurmak istedim” diyen bir tarafın, “vurmak istemesi” bir duygu değildir. Buradaki duygu; kızgınlık, korku veya engellenmişlik olabilir.
- İletişim dili: Sen dili tarafı suçlar, ben dili ise duygularını açıklamasına imkân verir, yargılayıcı değildir ve davranışlarının değişmesini sağlayabilir. “Beni dinlemediğin zaman kendimi engellenmiş hissediyorum çünkü söyleyeceğim şey senin için önemli ve bunu duymanı istiyorum”.

Genel	Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri Türk Hukuk Sisteminde arabuluculuk mevzuatı Arabuluculuk nedir? Arabulucu kimdir? Arabulucunun sorumlulukları nelerdir?
Arabuluculuk süreci öncesi	Konu ve kapsam arabuluculuğa elverişli mi? Arabuluculuğa elverişlilik sağlanmış ise başvurunun yapılmasında iradilik ve istisnası olan dava şartı arabuluculuk
Arabuluculuğa başvuru	Başvurunun yapılması Başvuru işlemleri ve yetki Sürecin başlamasının etkisi
Çağrı	Ön görüşmeler ve çağrı
Oturların yapılması	İlk oturum ve diğer oturumlar
Sonuçlandırma	Sonuçlandırma çeşitleri
Süreç sonrası olası aşamalar	İcra edilebilirlik şerhi Dava açılması
Mevzuatta yer alan diğer hususlar	Teşkilat Eğitim ve sınav Denetim Etik kurallar Arabuluculuğun geliştirilmesi Etkili taraf vekilliği Müzakerede uyulması gereken temel kurallar
Ek	Mevzuat ve diğer kanunların ilgili

MEVZUAT

6325 SAYILI HUKUK UYUŞMAZLIKLARINDA ARABULUCULUK KANUNU

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

MADDE 1 – (1) Bu Kanunun amacı, hukuk uyuşmazlıklarının arabuluculuk yoluyla çözümlenmesinde uygulanacak usul ve esasları düzenlemektir.

(2) Bu Kanun, yabancılık unsuru taşıyanlar da dâhil olmak üzere, ancak tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri iş veya işlemlerden doğan özel hukuk uyuşmazlıklarının çözümlenmesinde uygulanır. Şu kadar ki, aile içi şiddet iddiasını içeren uyuşmazlıklar arabuluculuğa elverişli değildir.

Tanımlar

MADDE 2 – (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

- a) Arabulucu: Arabuluculuk faaliyetini yürüten ve Bakanlıkça düzenlenen arabulucular siciline kaydedilmiş bulunan gerçek kişiyi,
- b) Arabuluculuk: Sistematik teknikler uygulayarak, görüşmek ve müzakerelerde bulunmak amacıyla tarafları bir araya getiren, onların birbirlerini anlamalarını ve bu suretle çözümlerini kendilerinin üretmesini sağlamak için aralarında iletişim sürecinin kurulmasını gerçekleştiren, tarafların çözüm üretmediklerinin ortaya çıkması hâlinde çözüm önerisi de getirebilen, uzmanlık eğitimi almış olan tarafsız ve bağımsız bir üçüncü kişinin katılımıyla ve ihtiyarî olarak yürütülen uyuşmazlık çözüm yöntemini,⁽¹⁾
- c) Bakanlık: Adalet Bakanlığını,
- ç) Daire Başkanlığı: Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü bünyesinde oluşturulacak Arabuluculuk Daire Başkanlığını,
- d) Genel Müdürlük: Hukuk İşleri Genel Müdürlüğünü,
- e) (Ek: 12/10/2017-7036/17 md.) İdare: 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan idare ve kurumlar ile 5018 sayılı Kanunda tanımla-

nan mahalli idareler ve bu idareler tarafından kurulan işletmeleri, özel kanunla kurulmuş diğer kamu kurum, kurul, üst kurul ve kuruluşları, kamu iktisadi teşebbüsleri ile bunların bağlı ortaklıkları, müessese ve işletmelerini, sermayesinin yüzde ellisinden fazlası kamuya ait diğer ortaklıkları,⁽¹⁾

f) Kurul: Arabuluculuk Kurulunu,⁽¹⁾

g) Sicil: Arabulucular sicilini,⁽¹⁾

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Arabuluculuğa İlişkin Temel İlkeler

İradi olma ve eşitlik

MADDE 3 – (1) Taraflar, arabulucuya başvurmak, süreci devam ettirmek, sonuçlandırmak veya bu süreçten vazgeçmek konusunda serbesttirler. (Ek cümle:6/12/2018-7155/22 md.) Şu kadar ki dava şartı olarak arabuluculuğa ilişkin 18/A maddesi hükmü saklıdır.

(2) Taraflar, gerek arabulucuya başvururken gerekse tüm süreç boyunca eşit haklara sahiptirler.

Gizlilik

MADDE 4 – (1) Taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça arabulucu, arabuluculuk faaliyeti çerçevesinde kendisine sunulan veya diğer bir şekilde elde ettiği bilgi ve belgeler ile diğer kayıtları gizli tutmakla yükümlüdür.

(2) Aksi kararlaştırılmadıkça taraflar ve görüşmelere katılan diğer kişiler de bu konudaki gizliliğe uymak zorundadırlar.⁽¹⁾

Beyan veya belgelerin kullanılamaması

MADDE 5 – (1) Taraflar, arabulucu veya arabuluculuğa katılanlar da dâhil üçüncü bir kişi, uyuşmazlıkla ilgili olarak hukuk davası açıldığında

1 12/10/2017 tarihli ve 7036 sayılı Kanunun 17 nci maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasının (b) bendine “gerçekleştiren,” ibaresinden sonra gelmek üzere “tarafların çözüm üretemediklerinin ortaya çıkması hâlinde çözüm önerisi de getirebilen,” ibaresi ve (d) bendinden sonra gelmek üzere (e) bendi eklenmiş ve diğer bentler buna göre teselsül ettirilmiştir.

1 12/10/2017 tarihli ve 7036 sayılı Kanunun 17 nci maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasının (b) bendine “gerçekleştiren,” ibaresinden sonra gelmek üzere “tarafların çözüm üretemediklerinin ortaya çıkması hâlinde çözüm önerisi de getirebilen,” ibaresi ve (d) bendinden sonra gelmek üzere (e) bendi eklenmiş ve diğer bentler buna göre teselsül ettirilmiştir.

yahut tahkim yoluna başvurulduğunda, aşağıdaki beyan veya belgeleri delil olarak ileri süremez ve bunlar hakkında tanıklık yapamaz:

a) Taraflarca yapılan arabuluculuk daveti veya bir tarafın arabuluculuk faaliyetine katılma isteği.

b) Uyuşmazlığın arabuluculuk yolu ile sona erdirilmesi için taraflarca ileri sürülen görüşler ve teklifler.

c) Arabuluculuk faaliyeti esnasında, taraflarca ileri sürülen öneriler veya herhangi bir vakıa veya iddianın kabulü.

ç) Sadece arabuluculuk faaliyeti dolayısıyla hazırlanan belgeler.

(2) Birinci fıkra hükmü, beyan veya belgenin şekline bakılmaksızın uygulanır.

(3) Birinci fıkarda belirtilen bilgilerin açıklanması mahkeme, hakem veya herhangi bir idari makam tarafından istenemez. Bu beyan veya belgeler, birinci fıkarda öngörülenin aksine, delil olarak sunulmuş olsa dahi hükme esas alınamaz. Ancak, söz konusu bilgiler bir kanun hükmü tarafından emredildiği veya arabuluculuk süreci sonunda varılan anlaşmanın uygulanması ve icrası için gerekli olduğu ölçüde açıklanabilir.

(4) Yukarıdaki fıkralar, arabuluculuğun konusuyla ilgili olup olmadığına bakılmaksızın, hukuk davası ve tahkimde uygulanır.

(5) Birinci fıkarda belirtilen sınırlamalar saklı kalmak koşuluyla, hukuk davası ve tahkimde ileri sürülebilen deliller, sadece arabuluculukta sunulmaları sebebiyle kabul edilemeyecek deliller haline gelmez.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Arabulucuların Hak ve Yükümlülükleri

Unvanın kullanılması

MADDE 6 – (1) Sicile kayıtlı olan arabulucular, arabulucu unvanını ve bu unvanın sağladığı yetkileri kullanma hakkına sahiptirler.

(2) Arabulucu, arabuluculuk faaliyeti sırasında bu unvanını belirtmek zorundadır.

(3) (Ek: 12/10/2017-7036/19 md.) Daire Başkanlığı, arabulucuların uzmanlık alanlarını ve uzmanlığa ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.

1 12/10/2017 tarihli ve 7036 sayılı Kanunun 18 inci maddesiyle, bu fıkarda yer alan “taraflar da” ibaresi “taraflar ve görüşmelere katılan diğer kişiler de” şeklinde değiştirilmiştir.

Ücret ve masrafların istenmesi

MADDE 7 – (1) Arabulucu yapmış olduğu faaliyet karşılığı ücret ve masrafları isteme hakkına sahiptir. Arabulucu, ücret ve masraflar için avans da talep edebilir.

(2) Aksi kararlaştırılmadıkça arabulucunun ücreti, faaliyetin sona erdiği tarihte yürürlükte bulunan Arabulucu Asgari Ücret Tarifesine göre belirlenir ve ücret ile masraf taraflarca eşit olarak karşılanır.

(3) Arabulucu, arabuluculuk sürecine ilişkin olarak belirli kişiler için aracılık yapma veya belirli kişileri tavsiye etmenin karşılığı olarak ücret almaz. Bu yasağa aykırı işlemler batıldır.

Taraflarla görüşme ve iletişim kurulması

MADDE 8 – (1) Arabulucu, tarafların her biri ile ayrı ayrı veya birlikte görüşebilir ve iletişim kurabilir. (Mülga ikinci cümle: 12/10/2017-7036/20 md.) (...)

Görevin özenle ve tarafsız biçimde yerine getirilmesi

MADDE 9 – (1) Arabulucu görevini özenle, tarafsız bir biçimde ve şahsen yerine getirir.

(2) Arabulucu olarak görevlendirilen kimse, tarafsızlığından şüphe edilmesini gerektirecek önemli hâl ve şartların varlığı hâlinde, bu hususta tarafları bilgilendirmekle yükümlüdür. Bu açıklamaya rağmen taraflar, arabulucudan birlikte talep ederlerse, arabulucu bu görevi üstlenebilir yahut üstlenmiş olduğu görevi sürdürebilir.

(3) Arabulucu, taraflar arasında eşitliği gözetmekle yükümlüdür.

(4) Arabulucu, bu sıfatla görev yaptığı uyuşmazlıkla ilgili olarak açılan davada, daha sonra taraflardan birinin avukatı olarak görev üstlenemez.

Reklam yasağı

MADDE 10 – (1) Arabulucuların iş elde etmek için reklam sayılabilecek her türlü teşebbüs ve harekette bulunmaları ve özellikle tabelalarında ve basılı kâğıtlarında arabulucu, avukat ve akademik unvanlarından başka sıfat kullanmaları yasaktır.

Tarafların aydınlatılması

MADDE 11 – (1) Arabulucu, arabuluculuk faaliyetinin başında, tarafları arabuluculuğun esasları, süreci ve sonuçları hakkında gerektiği gibi aydınlatmakla yükümlüdür.

Aidat ödenmesi

MADDE 12 – (1) Arabuluculardan sicile kayıtlarında giriş aidatı ve her yıl için yıllık aidat alınır.

(2) Giriş aidatı ve yıllık aidatlar genel bütçeye gelir kaydedilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Arabuluculuk Faaliyeti

Arabulucuya başvuru

MADDE 13 – (1) Taraflar dava açılmadan önce veya davanın görülmesi sırasında arabulucuya başvurma konusunda anlaşabilirler. Mahkeme de tarafları arabulucuya başvurmak konusunda aydınlatıp, teşvik edebilir.

(2) Aksi kararlaştırılmadıkça taraflardan birinin arabulucuya başvuru teklifine otuz gün içinde olumlu cevap verilmez ise bu teklif reddedilmiş sayılır.

(3) (Ek: 12/10/2017-7036/21 md.) Arabuluculuk ücretini karşılamak için adli yardıma ihtiyaç duyan taraf, arabuluculuk bürosunun bulunduğu yerdeki sulh hukuk mahkemesinin kararıyla adli yardımdan yararlanabilir. Bu konuda 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 334 ila 340 ıncı maddeleri kıyasen uygulanır.

Arabulucunun seçilmesi

MADDE 14 – (1) Başkaca bir usul kararlaştırılmadıkça arabulucu veya arabulucular taraflarca seçilir.

Arabuluculuk faaliyetinin yürütülmesi

MADDE 15 – (1) Arabulucu, seçildikten sonra tarafları en kısa sürede ilk toplantıya davet eder.

(2) Taraflar, emredici hukuk kurallarına aykırı olmamak kaydıyla arabuluculuk usulünü serbestçe kararlaştırabilirler.

(3) Taraflarca kararlaştırılmamışsa arabulucu; uyuşmazlığın niteliğini, tarafların isteklerini ve uyuşmazlığın hızlı bir şekilde çözülmesi için gereken usul ve esasları göz önüne alarak arabuluculuk faaliyetini yürütür.

(4) Niteliği gereği yargısal bir yetkinin kullanımı olarak sadece hâkim tarafından yapılabilecek işlemler arabulucu tarafından yapılamaz.

(5) Dava açıldıktan sonra tarafların birlikte arabulucuya başvuracaklarını beyan etmeleri hâlinde yargılama, mahkemece üç ayı geçmemek üze-

re ertelenir. Bu süre, tarafların birlikte başvurusu üzerine üç aya kadar uzatılabilir.

(6) (Değişik: 12/10/2017-7036/22 md.) Arabuluculuk müzakerelerine taraflar bizzat, kanuni temsilcileri veya avukatları aracılığıyla katılabilirler. Uyuşmazlığın çözümüne katkı sağlayabilecek uzman kişiler de müzakerelerde hazır bulundurulabilir.

(7) (Ek: 12/10/2017-7036/22 md.) Tarafların çözüm üretemediklerinin ortaya çıkması hâlinde arabulucu bir çözüm önerisinde bulunabilir.

(8) (Ek: 12/10/2017-7036/22 md.) Arabuluculuk müzakerelerinde idareyi, üst yönetici tarafından belirlenen iki üye ile hukuk birimi amiri veya onun belirleyeceği bir avukat ya da hukuk müşavirinden oluşan komisyon temsil eder. Komisyon, arabuluculuk müzakereleri sonunda gerekçeli bir rapor düzenler ve beş yıl boyunca saklar.

(9) (Ek: 12/10/2017-7036/22 md.) Komisyon üyelerinin arabuluculuk faaliyeti kapsamında yaptıkları işler ve aldıkları kararlar sebebiyle açılacak tazminat davaları, ancak Devlet aleyhine açılabilir. Devlet ödediği tazminattan dolayı görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullanan üyelere ödeme tarihinden itibaren bir yıl içinde rücu eder.

(10) (Ek: 12/10/2017-7036/22 md.) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça yürürlüğe konulan yönetmelikle düzenlenir.

Arabuluculuk sürecinin başlaması ve sürelerle etkisi

MADDE 16 – (1) Arabuluculuk süreci, dava açılmadan önce arabulucuya başvuru hâlinde, tarafların ilk toplantıya davet edilmeleri ve taraflarla arabulucu arasında sürecin devam ettirilmesi konusunda anlaşmaya varılıp bu durumun bir tutanakla belgelendirildiği tarihten itibaren işlemeye başlar. Dava açılmasından sonra arabulucuya başvuru hâlinde ise bu süreç, mahkemenin tarafları arabuluculuğa davetinin taraflarca kabul edilmesi veya tarafların arabulucuya başvurma konusunda anlaşmaya vardıklarını duruşma dışında mahkemeye yazılı olarak beyan ettikleri ya da duruşmada bu beyanlarının tutanağa geçirildiği tarihten itibaren işlemeye başlar.

(2) Arabuluculuk sürecinin başlamasından sona ermesine kadar geçirilen süre, zamanaşımı ve hak düşürücü sürelerin hesaplanmasında dikkate alınmaz.

Arbuluculuğun sona ermesi

MADDE 17 – (1) Aşağıda belirtilen hâllerde arbuluculuk faaliyeti sona erer:

- a) Tarafların anlaşmaya varması.
- b) Taraflara danışıldıktan sonra arbuluculuk için daha fazla çaba sarf edilmesinin gereksiz olduğunun arbulucu tarafından tespit edilmesi.
- c) Taraflardan birinin karşı tarafa veya arbulucuya, arbuluculuk faaliyetinden çekildiğini bildirmesi.
- ç) Tarafların anlaşarak arbuluculuk faaliyetini sona erdirmesi.
- d) (Değişik: 12/10/2017-7036/23 md.) Uyuşmazlığın arbuluculuğa el-verişi olmadığının tespit edilmesi.

(2) Arbuluculuk faaliyeti sonunda tarafların anlaştıkları, anlaşamadıkları veya arbuluculuk faaliyetinin nasıl sonuçlandığı bir tutanak ile belgelendirilir. Arbulucu tarafından düzenlenecek bu belge, arbulucu, taraflar, kanuni temsilcileri veya avukatlarınca imzalanır. Belge taraflar, kanuni temsilcileri veya avukatlarınca imzalanmazsa, sebebi belirtilmek suretiyle sadece arbulucu tarafından imzalanır.

(3) Arbuluculuk faaliyeti sonunda düzenlenen tutanağa, faaliyetin sonuçlanması dışında hangi hususların yazılacağına taraflar karar verir. Arbulucu, bu tutanak ve sonuçları konusunda taraflara gerekli açıklamaları yapar.

(4) Arbuluculuk faaliyetinin sona ermesi hâlinde, arbulucu, bu faaliyete ilişkin kendisine yapılan bildirim, tevdi edilen ve elinde bulunan belgeleri, ikinci fıkraya göre düzenlenen tutanağı beş yıl süre ile saklamak zorundadır. Arbulucu, arbuluculuk faaliyeti sonunda düzenlediği son tutanağın bir örneğini arbuluculuk faaliyetinin sona ermesinden itibaren bir ay içinde Genel Müdürlüğe gönderir.

Tarafların anlaşması

MADDE 18 – (1) Arbuluculuk faaliyeti sonunda varılan anlaşmanın kapsamı taraflarca belirlenir; anlaşma belgesi düzenlenmesi hâlinde bu belge taraflar ve arbulucu tarafından imzalanır.

1 12/10/2017 tarihli ve 7036 sayılı Kanunun 23 üncü maddesiyle, bu fıkrafta yer alan “taraflar veya vekillerince” ibareleri “taraflar, kanuni temsilcileri veya avukatlarınca” şeklinde değiştirilmiştir.

(2) Taraflar arabuluculuk faaliyeti sonunda bir anlaşmaya varırlarsa, bu anlaşma belgesinin icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesini talep edebilirler. Dava açılmadan önce arabuluculuğa başvurulmuşsa, anlaşmanın icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesi, arabulucunun görev yaptığı yer sulh hukuk mahkemesinden talep edilebilir. Davanın görülmesi sırasında arabuluculuğa başvurulması durumunda ise anlaşmanın icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesi, davanın görüldüğü mahkemeden talep edilebilir. Bu şerhi içeren anlaşma, ilam niteliğinde belge sayılır. ⁽²⁾

(3) İcra edilebilirlik şerhinin verilmesi, çekişmesiz yargı işidir ve buna ilişkin inceleme dosya üzerinden yapılır. Ancak arabuluculuğa elverişli olan aile hukukuna ilişkin uyuşmazlıklarda inceleme duruşmalı olarak yapılır. Bu incelemenin kapsamı anlaşmanın içeriğinin arabuluculuğa ve cebri icraya elverişli olup olmadığı hususlarıyla sınırlıdır. Anlaşma belgesine icra edilebilirlik şerhi verilmesi için mahkemeye yapılacak olan başvuru ile bunun üzerine verilecek kararlara karşı ilgili tarafından istinaf yoluna gidilmesi hâlinde, maktu harç alınır. Taraflar anlaşma belgesini icra edilebilirlik şerhi verdirmeden başka bir resmî işlemde kullanmak isterlerse, damga vergisi de maktu olarak alınır.⁽²⁾

(4) (Ek: 12/10/2017-7036/24 md.) Taraflar ve avukatları ile arabulucunun birlikte imzaladıkları anlaşma belgesi, icra edilebilirlik şerhi aranmaksızın ilam niteliğinde belge sayılır.

(5) (Ek: 12/10/2017-7036/24 md.) Arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılması hâlinde, üzerinde anlaşılan hususlar hakkında taraflarca dava açılmaz.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Dava Şartı Olarak Arabuluculuk

MADDE 18/A- (Ek:6/12/2018-7155/23 md.)

(1) İlgili kanunlarda arabulucuya başvurulmuş olması dava şartı olarak kabul edilmiş ise arabuluculuk sürecine aşağıdaki hükümler uygulanır.

(2) Davacı, arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılamadığına ilişkin son tutanağın aslını veya arabulucu tarafından onaylanmış bir örneğini dava dilekçesine eklemek zorundadır. Bu zorunluluğa uyulma-

2 12/10/2017 tarihli ve 7036 sayılı Kanunun 24 üncü maddesiyle, bu maddenin ikinci fıkrasında yer alan “asıl uyuşmazlık hakkındaki görev ve yetki kurallarına göre belirlenecek olan mahkemeden” ibaresi “arabulucunun görev yaptığı yer sulh hukuk mahkemesinden” şeklinde ve aynı maddenin üçüncü fıkrasında yer alan “üzerinden de yapılabilir” ibaresi “üzerinden yapılır” şeklinde değiştirilmiştir.

ması hâlinde mahkemece davacıya, son tutanağın bir haftalık kesin süre içinde mahkemeye sunulması gerektiği, aksi takdirde davanın usulden reddedileceği ihtarını içeren davetiye gönderilir. İhtarın gereği yerine getirilmez ise dava dilekçesi karşı tarafa tebliğe çıkarılmaksızın davanın usulden reddine karar verilir. Arabulucuya başvurulmadan dava açıldığının anlaşılması hâlinde herhangi bir işlem yapılmaksızın davanın, dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddine karar verilir.

(3) Daire Başkanlığı, sicile kayıtlı arabuluculardan bu madde uyarınca arabuluculuk yapmak isteyenleri, varsa uzmanlık alanlarını da belirterek, görev yapmak istedikleri adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonlarına göre listeler ve listeleri ilgili komisyon başkanlıklarına bildirir. Komisyon başkanlıkları, bu listeleri kendi yargı çevrelerindeki arabuluculuk bürolarına, arabuluculuk bürosu kurulmayan yerlerde ise görevlendirecekleri sulh hukuk mahkemesi yazı işleri müdürlüğüne gönderir.

(4) Başvuru, uyuşmazlığın konusuna göre yetkili mahkemenin bulunduğu yer arabuluculuk bürosuna, arabuluculuk bürosu kurulmayan yerlerde ise görevlendirilen yazı işleri müdürlüğüne yapılır.

(5) Arabulucu, komisyon başkanlıklarına bildirilen listeden büro tarafından belirlenir. Ancak tarafların listede yer alan herhangi bir arabulucu üzerinde anlaşmaları hâlinde bu arabulucu görevlendirilir.

(6) Başvuran taraf, kendisine ve elinde bulunması hâlinde karşı tarafa ait her türlü iletişim bilgisini arabuluculuk bürosuna verir. Büro, tarafların resmî kayıtlarda yer alan iletişim bilgilerini araştırmaya da yetkilidir. İlgili kurum ve kuruluşlar, büro tarafından talep edilen bilgi ve belgeleri vermekle yükümlüdür.

(7) Taraflara ait iletişim bilgileri, görevlendirilen arabulucuya büro tarafından verilir. Arabulucu bu iletişim bilgilerini esas alır, ihtiyaç duyduğunda kendiliğinden araştırma da yapabilir. Elindeki bilgiler itibarıyla her türlü iletişim vasıtasını kullanarak görevlendirme konusunda tarafları bilgilendirir ve ilk toplantıya davet eder. Bilgilendirme ve davete ilişkin işlemlerini belgeye bağlar.

(8) Arabulucu, görevlendirmeyi yapan büronun yetkili olup olmadığını kendiliğinden dikkate alamaz. Karşı taraf en geç ilk toplantıda, yetkiye ilişkin belgeleri sunmak suretiyle arabuluculuk bürosunun yetkisine itiraz edebilir. Bu durumda arabulucu, dosyayı derhâl ilgili sulh hukuk mahkemesine gönderilmek üzere büroya teslim eder. Mahkeme, harç alınmaksızın dosya üzerinden yapacağı inceleme sonunda en geç bir hafta

içinde yetkili büroyu kesin olarak karara bağlar ve dosyayı büroya iade eder. Mahkeme kararı büro tarafından 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümleri uyarınca taraflara tebliğ edilir. Yetki itirazının reddi durumunda aynı arabulucu yeniden görevlendirilir ve dokuzuncu fıkrada belirtilen süreler yeni görevlendirme tarihinden başlar. Yetki itirazının kabulü durumunda ise kararın tebliğinden itibaren bir hafta içinde yetkili büroya başvurulabilir. Bu takdirde yetkisiz büroya başvurma tarihi yetkili büroya başvurma tarihi olarak kabul edilir. Yetkili büro, beşinci fıkra uyarınca arabulucu görevlendirir.

(9) Arabulucu, yapılan başvuruyu görevlendirildiği tarihten itibaren üç hafta içinde sonuçlandırır. Bu süre zorunlu hâllerde arabulucu tarafından en fazla bir hafta uzatılabilir.

(10) Arabulucu; taraflara ulaşılamaması veya taraflar katılmadığı için görüşme yapılamaması ya da tarafların anlaşması yahut tarafların anlaşamaması hâllerinde arabuluculuk faaliyetini sona erdirir ve son tutanağı düzenleyerek durumu derhâl arabuluculuk bürosuna bildirir.

(11) Taraflardan birinin geçerli bir mazeret göstermeksizin ilk toplantıya katılmaması sebebiyle arabuluculuk faaliyetinin sona ermesi durumunda toplantıya katılmayan taraf, son tutanakta belirtilir ve bu taraf davada kısmen veya tamamen haklı çıksa bile yargılama giderinin tamamından sorumlu tutulur. Ayrıca bu taraf lehine vekâlet ücretine hükmedilmez. Her iki tarafın da ilk toplantıya katılmaması sebebiyle sona eren arabuluculuk faaliyeti üzerine açılacak davalarda tarafların yaptıkları yargılama giderleri kendi üzerlerinde bırakılır.

(12) Tarafların arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaları hâlinde, arabuluculuk ücreti, Arabuluculuk Asgari Ücret Tarifesinin eki Arabuluculuk Ücret Tarifesinin İkinci Kısımına göre aksi kararlaştırılmadıkça taraflarca eşit şekilde karşılanır. Bu durumda ücret, Tarifenin Birinci Kısımında belirlenen iki saatlik ücret tutarından az olamaz.

(13) Arabuluculuk faaliyeti sonunda taraflara ulaşılamaması, taraflar katılmadığı için görüşme yapılamaması veya iki saatten az süren görüşmeler sonunda tarafların anlaşamamaları hâllerinde, iki saatlik ücret tutarı Tarifenin Birinci Kısımına göre Adalet Bakanlığı bütçesinden ödenir. İki saatten fazla süren görüşmeler sonunda tarafların anlaşamamaları hâlinde ise iki saati aşan kısma ilişkin ücret aksi kararlaştırılmadıkça taraflarca eşit şekilde uyuşmazlığın konusu dikkate alınarak Tarifenin Bi-

rinci Kısımına göre karşılanır. Adalet Bakanlığı bütçesinden ödenen ve taraflarca karşılanan arabuluculuk ücreti, yargılama giderlerinden sayılır.

(14) Bu madde uyarınca arabuluculuk bürosu tarafından yapılması gereken zaruri giderler; arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılması hâlinde anlaşma uyarınca taraflarca ödenmek, anlaşmaya varılmaması hâlinde ise ileride haksız çıkacak taraftan tahsil olunmak üzere Adalet Bakanlığı bütçesinden karşılanır.

(15) Arabuluculuk bürosuna başvurulmasından son tutanağın düzenlendiği tarihe kadar geçen sürede zamanaşımı durur ve hak düşürücü süre işlemez.

(16) Dava açılmadan önce ihtiyati tedbir kararı verilmesi hâlinde 6100 sayılı Kanunun 397 nci maddesinin birinci fıkrasında, ihtiyati haciz kararı verilmesi hâlinde ise 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 264 üncü maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen dava açma süresi, arabuluculuk bürosuna başvurulmasından son tutanağın düzenlendiği tarihe kadar işlemez.

(17) Arabuluculuk görüşmeleri, taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça, arabulucuyu görevlendiren büronun bağlı bulunduğu adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonunun yetki alanı içinde yürütülür.

(18) Özel kanunlarda tahkim veya başka bir alternatif uyuşmazlık çözüm yoluna başvurma zorunluluğunun olduğu veya tahkim sözleşmesinin bulunduğu hâllerde, dava şartı olarak arabuluculuğa ilişkin hükümler uygulanmaz.

(19) İlgili kanunlarda dava şartı olarak arabuluculuğa ilişkin kabul edilen özel hükümler saklıdır.

(20) Bu bölümde hüküm bulunmayan hâllerde niteliğine uygun düştüğü ölçüde bu Kanunun diğer hükümleri uygulanır.¹

ALTINCI BÖLÜM

Arabulucular Sicili

Arabulucular sicilinin tutulması

MADDE 19 – (1) Daire Başkanlığı, özel hukuk uyuşmazlıklarında arabuluculuk yapma yetkisini kazanmış kişilerin sicilini tutar. Bu sicilde yer alan kişilere ilişkin bilgiler, Daire Başkanlığı tarafından elektronik ortamda da duyurulur.

¹ 6/12/2018 tarihli ve 7155 sayılı Kanunun 23 üncü maddesiyle Kanuna Dördüncü Bölümden sonra gelmek üzere “Dava Şartı Olarak Arabuluculuk” başlığıyla Beşinci Bölüm eklenmiş, diğer bölümler buna göre teselsül ettirilmiştir.

(2) Arabulucular sicilinin tutulmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça hazırlanacak yönetmelikle düzenlenir.

Arabulucular siciline kayıt şartları

MADDE 20 – (1) Sicile kayıt, ilgilinin Daire Başkanlığına yazılı olarak başvurusu üzerine yapılır.

(2) Arabulucular siciline kaydedilebilmek için; ⁽¹⁾

- a) Türk vatandaşı olmak,
- b) Mesleğinde en az beş yıllık kıdeme sahip hukuk fakültesi mezunu olmak,
- c) Tam ehliyetli olmak,

ç) (Değişik: 12/10/2017-7036/25 md.) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıldan fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile Devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık, gerçeğe aykırı bilirkişilik yapma, yalan tanıklık ve yalan yere yemin suçlarından mahkûm olmamak,

d) (Ek: 5/6/2017-KHK-691/9 md.; Aynen kabul: 31/1/2018-7069/9 md.) Terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı olmamak, ⁽¹⁾

e) Arabuluculuk eğitimini tamamlamak ve Bakanlıkça yapılan yazılı (...) (2) sınavda başarılı olmak, ^{1 2} gerekir.

(3) Arabulucu, sicile kayıt tarihinden itibaren faaliyetine başlayabilir.

(4) (Ek: 12/10/2017-7036/25 md.) Daire Başkanlığı, sicile kayıtlı arabulucuları, görev yapmak istedikleri adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonlarına göre listeler ve listeleri ilgili komisyon başkanlıklarına gönderir. Bir arabulucu, en fazla üç komisyon listesine kaydolabilir.

1 (1)5/6/2017 tarihli ve 691 sayılı KHK'nin 9 uncu maddesiyle, bu fıkraya (ç) bendinden sonra gelmek üzere (d) bendi eklenmiş ve mevcut (d) bendi (e) bendi şeklinde teselsül ettirilmiş, daha sonra 31/1/2018 tarihli ve 7069 sayılı Kanunun 9 uncu maddesiyle bu hüküm aynen kabul edilerek kanunlaşmıştır.

2 (2)12/10/2017 tarihli ve 7036 sayılı Kanunun 25 inci maddesiyle, bu bentte yer alan “ve uygulamalı” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

Arabulucular sicilinden silinme

MADDE 21 – (1) Daire Başkanlığı, arabuluculuk için aranan koşulları taşımadığı hâlde sicile kaydedilen veya daha sonra bu koşulları kaybeden arabulucunun kaydını siler.

(2) Daire Başkanlığı, bu Kanunun öngördüğü yükümlülükleri yerine getirmedigini tespit ettiği arabulucuyu yazılı olarak uyarır; bu uyarıya uyulmaması hâlinde arabulucunun savunmasını aldıktan sonra, gerekirse adının sicilden silinmesini Kuruldan talep eder.

(3) Arabulucu, arabulucular sicilinden kaydının silinmesini her zaman isteyebilir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Arabuluculuk Eğitimi ve Eğitim Kuruluşları

Arabuluculuk eğitimi

MADDE 22 – (1) Arabuluculuk eğitimi, hukuk fakültesinin tamamlanmasından sonra alınan, arabuluculuk faaliyetinin yürütülmesiyle ilgili temel bilgileri, iletişim teknikleri, müzakere ve uyuşmazlık çözüm yöntemleri ve davranış psikolojisi ile yönetmelikte gösterilecek olan diğer teorik ve pratik bilgileri içeren eğitimi ifade eder.

Eğitim kuruluşlarına izin verilmesi

MADDE 23 – (1) Arabuluculuk eğitimi, bünyesinde hukuk fakültesi bulunan üniversitelerin hukuk fakülteleri, Türkiye Barolar Birliği ve Türkiye Adalet Akademisi tarafından verilir. Bu kuruluşlar Bakanlıktan izin alarak eğitim verebilirler. İzin verilen eğitim kuruluşlarının listesi elektronik ortamda yayımlanır.

(2) İzin için yazılı olarak başvurulur. Bu başvuruda eğitim programı, eğiticilerin sayısı ve uzmanlıkları ile eğitim kuruluşu veya eğitim programının finansman kaynakları hakkında gerekçeli bilgi verilir.

(3) Başvuruda sunulan belgelere dayalı olarak, eğitimin amacına ulaşacağı ve eğitim kuruluşlarında eğitim faaliyetinin devamlılığının sağlanacağı tespit edilirse, ilgili eğitim kuruluşuna en çok üç yıl için geçerli olmak üzere izin verilir.

İzin süresinin uzatılması

MADDE 24 – (1) Sicile kayıtlı olan bir eğitim kuruluşu kayıt süresinin bitiminden en erken bir yıl ve en geç üç ay önce, sicildeki kaydının geçerlilik

süresinin uzatılmasını yazılı olarak talep edebilir. Eğitim kuruluşunun 26 ncı maddeye göre sunduğu raporlardan, arabuluculuk eğitiminin başarılı şekilde devam ettiğinin anlaşıldığı ve 27 nci maddede belirtilen sebeplerin bulunmadığı hâllerde, verilmiş bulunan iznin geçerlilik süresi her defasında üç yıl uzatılabilir. Eğitim kuruluşu, süresi içinde yaptığı başvuru hakkında karar verilinceye kadar listede kayıtlı kalır.

Arabuluculuk yetki belgesi

MADDE 25 – (1) Eğitim kuruluşları, eğitimlerini başarıyla tamamlayan kişilere arabuluculuk eğitimini tamamladıklarına dair bir belge verir.

Daire Başkanlığına bilgi verme yükümlülüğü

MADDE 26 – (1) Eğitim kuruluşları, her yıl ocak ayında bir önceki yıl içinde gerçekleştirdikleri eğitim faaliyetinin kapsamı, içeriği ve başarısı konusunda Daire Başkanlığına bir rapor sunar.

Eğitim kuruluşuna verilen iznin iptali

MADDE 27 – (1) Aşağıdaki hâllerde eğitim kuruluşuna verilmiş olan izin, Bakanlığın talebi üzerine Kurul tarafından iptal edilir:

- a) İzin verilebilmesi için aranan şartlardan birinin ortadan kalkmış veya mevcut olmadığının tespit edilmiş olması.
- b) Eğitimin yeterli şekilde verilememesi.
- c) Arabuluculuk yetki belgelerinin düzenlenmesinde sahtecilik veya önemli hatalar yapılması.
- ç) 26 ncı maddedeki rapor verme yükümlülüğünün yapılan ihtarla rağmen yerine getirilmemesi.
- d) Eğitim faaliyetinin devamlılığının sağlanmadığının tespit edilmesi.

YEDİNCİ BÖLÜM

Kuruluş ve Görevler

Kuruluş ve teşkilat

MADDE 28 – (1) Bu Kanunda belirtilen görevleri yerine getirmek üzere, Genel Müdürlük bünyesinde Daire Başkanlığı kurulur.

(2) Arabuluculuk hizmetlerine ilişkin olarak bu Kanunda belirtilen görevleri yerine getirmek üzere, Bakanlık bünyesinde Arabuluculuk Kurulu oluşturulur.

(3) (Ek: 12/10/2017-7036/26 md.) Arabuluculuğa başvuruları bilgilendirmek, arabulucuları görevlendirmek ve kanunla verilen diğer görevleri yerine getirmek üzere Bakanlık tarafından uygun görülen adliyelerde arabuluculuk büroları kurulur. Adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonu tarafından, münhasıran bu bürolarda çalışmak üzere bir yazı işleri müdürü ile yeteri kadar personel görevlendirilir. Arabuluculuk büroları, Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından belirlenen sulh hukuk hâkiminin gözetim ve denetimi altında görev yapar. Arabuluculuk bürosu kurulmayan yerlerde bu büroların görevi, adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonunca görevlendirilen sulh hukuk mahkemesi yazı işleri müdürlüğü tarafından ilgili hâkimin gözetim ve denetimi altında yerine getirilir.

Daire Başkanlığı

MADDE 29 – (1) Daire Başkanlığı, bir daire başkanı, yeteri kadar tetkik hâkimi ve diğer personelden oluşur.

Daire Başkanlığının görevleri

MADDE 30 – (1) Daire Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Arabuluculuk hizmetlerinin düzenli ve verimli olarak yürütülmesini sağlamak.
- b) Arabuluculukla ilgili yayın yapmak, bu konudaki bilimsel çalışmaları teşvik etmek ve desteklemek.
- c) Kurulun çalışması ile ilgili her türlü karar ve işlemi yürütmek ve görevleri ile ilgili bakanlık, diğer kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kamu yararına çalışan vakıf ve dernekler ile uygun görülen gönüllü gerçek ve tüzel kişilerle işbirliği yapmak.
- ç) Arabuluculuk kurumunun tanıtımını yapmak, bu konuda kamuoyunu bilgilendirmek, ulusal ve uluslararası kongre, sempozyum ve seminer gibi bilimsel organizasyonları düzenlemek veya desteklemek.
- d) Ülke genelinde arabuluculuk uygulamalarını izlemek, ilgili istatistikleri tutmak ve yayımlamak.
- e) Arabuluculuk eğitimi verecek kuruluşlar tarafından bu amaçla yapılan başvuru ile sicildeki kaydın geçerlilik süresinin uzatılması talebinin karara bağlanmasını Bakanlığın onayına sunmak, arabuluculuk eğitimi verecek eğitim kuruluşlarını listelemek ve elektronik ortamda yayımlamak.

- f) Arabulucu sicilini tutmak, sicile kayıt taleplerini karara bağlamak, 21 inci maddenin birinci ve üçüncü fıkraları kapsamında arabulucunun sicilinden silinmesine karar vermek ve bu sicilde yer alan kişilere ilişkin bilgileri elektronik ortamda duyurmak.
- g) Arabulucular tarafından arabuluculuk faaliyeti sonunda düzenlenen son tutanakların kayıtlarını tutmak ve birer örneklerini saklamak.
- ğ) Görev alanına giren kanun ve düzenleyici işlemler hakkında inceleme ve araştırma yaparak Genel Müdürlüğe öneride bulunmak.
- h) Yıllık faaliyet raporunu ve izleyen yıl faaliyet planını hazırlayarak Kurulun bilgisine sunmak.
- ı) Yıllık Arabuluculuk Asgari Ücret Tarifesini hazırlamak.

Kurul (1)

MADDE 31 – (1) Kurul aşağıdaki üyelerden oluşur:

- a) Hukuk İşleri Genel Müdürü.
- b) Daire Başkanı.
- c) Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından hukuk mahkemelerinde görev yapmakta olan birinci sınıfa ayrılmış hâkimler arasından seçilecek iki hâkim.¹
- ç) Türkiye Barolar Birliğinden üç temsilci.
- d) Türkiye Noterler Birliğinden bir temsilci.
- e) Yükseköğretim Kurulu tarafından seçilen özel hukuk alanından bir öğretim üyesi.
- f) Adalet Bakanı tarafından seçilecek üç arabulucu.
- g) Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinden bir temsilci.
- ğ) (Ek: 12/10/2017-7036/27 md.) Kendisine mensup işçi sayısı en çok olan üç işçi sendikaları konfederasyonunca seçilecek birer temsilci.
- h) (Ek: 12/10/2017-7036/27 md.) En çok işveren mensubu olan işveren sendikaları konfederasyonunca seçilecek bir temsilci.

1 12/10/2017 tarihli ve 7036 sayılı Kanunun 27 nci maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasının (c) bendinde yer alan “Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu” ibaresi “Hâkimler ve Savcılar Kurulu” şeklinde değiştirilmiş, (g) bendinden sonra gelmek üzere (ğ) ve (h) bentleri eklenmiş, diğer bentler buna göre teselsül ettirilmiş ve mevcut (h) bendinde yer alan “Müdürü” ibaresi “Başkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

- i) Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonundan bir temsilci. (1)
- ii) Türkiye Adalet Akademisi Eğitim Merkezi Başkanı. (1)
- (2) Başkan ihtiyaca göre Kurul toplantılarına uzman kişileri çağırabilir.
- (3) Kurul başkanı Genel Müdürdür. Genel Müdürün bulunmadığı toplantılarda Başkanlık görevi Daire Başkanı tarafından yerine getirilir.
- (4) Kurul, mart ve eylül aylarında olmak üzere yılda en az iki kez toplanır. Ayrıca, Başkanın veya en az beş üyenin talebiyle Kurul her zaman toplantıya çağırılabilir.
- (5) Kurul üye tam sayısının salt çoğunluğu ile karar alır. Mazeretsiz olarak art arda iki toplantıya katılmayan üyenin üyeliği düşer.
- (6) Kurulun Bakanlık dışından görevlendirilen üyelerinin görev süresi üç yıldır. Görev süresi dolan üyeler yeniden görevlendirilebilir.
- (7) Başka yerden katılan Kurul üyelerinin gündelik, yol gideri, konaklama ve diğer zorunlu giderleri 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümlerine göre Bakanlıkça karşılanır.
- (8) Kurulun çalışma usul ve esasları yönetmelikle düzenlenir.

Kurulun görevleri

MADDE 32 – (1) Kurulun görevleri şunlardır:

- a) Arabuluculuk hizmetlerine ilişkin temel ilkeler ile arabuluculuk meslek kurallarını belirlemek.
- b) Arabuluculuk eğitimine ve bu eğitimin sonunda yapılacak olan sınava ilişkin temel ilke ve standartları tespit etmek.
- c) Arabulucuların denetimine ilişkin kuralları belirlemek.
- ç) Bu Kanuna göre çıkarılması gereken ve Genel Müdürlük tarafından hazırlanan yönetmelik taslaklarına, gerekirse değişiklik yaparak son şeklini vermek.
- d) Eğitim kuruluşlarının eğitim izinlerini iptal etmek.
- e) 21 inci maddenin ikinci fıkrası kapsamında arabulucunun sicilinden silinmesine karar vermek.
- f) Arabulucuların ödeyecekleri sicile kayıt aidatını ve yıllık aidatları tespit etmek.
- g) Arabuluculuk Asgari Ücret Tarifesini gerekiyorsa değişiklik yapmak suretiyle onaylamak.

ğ) Daire Başkanlığı tarafından yürütülecek faaliyetlerin etkinliğini artırmak üzere tavsiyelerde bulunmak.

h) Daire Başkanlığının yıllık faaliyet raporu ve plânı hakkında görüş bildirmek.

ı) Daire Başkanlığının faaliyet planında yer alan konularla ilgili kurum ve kuruluşların uygulamaya sağlayabileceği katkıları belirlemek.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Ceza Hükümleri

Gizliliğin ihlali

MADDE 33 – (1) Bu Kanunun 4 üncü maddesindeki yükümlülüğe aykırı hareket ederek bir kişinin hukuken korunan menfaatinin zarar görmesi-ne neden olan kişi altı aya kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Bu suçların soruşturulması ve kovuşturulması şikâyetle bağlıdır.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Son ve Geçici Hükümler

Kadrolar¹

MADDE 34 – (1) Ekli (1) ve (2) sayılı listelerde yer alan kadrolar ihdas edilerek 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye ekli (I) ve (II) sayılı cetvellerin Adalet Bakanlığına ait bölümlerine eklenmiştir.

Değiştirilen hükümler

MADDE 35 – (1) 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 12 nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendine “Hakemlik” ibaresinden sonra gelmek üzere “arabuluculuk,” ibaresi eklenmiştir.

(2) 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun;

a) 137 nci maddesinin birinci fıkrasına “sulhe” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya arabuluculuğa” ibaresi,

b) 140 ıncı maddesinin ikinci fıkrasına “sulhe” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya arabuluculuğa”, üçüncü fıkrasına “sulh” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya arabuluculuk” ibaresi,

1 Bu maddede yer alan kadrolarla ilgili olarak 22/6/2012 tarihli ve 28331 sayılı Resmi Gazete’ye bakınız.

2 12/10/2017 tarihli ve 7036 sayılı Kanunun 28 inci maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasında yer alan “ve uygulamalı” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

c) 320 nci maddesinin ikinci fıkrasına “tarafı sulhe” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya arabuluculuğa” ibaresi, eklenmiştir.

YÖNETMELİKLER

MADDE 36 – (1) Arabuluculuk eğitimi verecek kuruluşların denetlenmesi ile eğitimin süresi, içeriği ve standartları, yapılacak olan yazılı (...) (2) sınavın ilke ve kurallarının belirlenmesi, arabulucular sicilinin düzenlenmesi ve arabulucularda aranacak koşullar, arabulucuların denetlenmesi ve izlenmesi ile bu Kanunun uygulanmasını gösteren diğer hususlar, Bakanlıkça çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenir. (2)

GEÇİCİ MADDE 1 –

(1) Bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren iki ay içinde kuruluş ve teşkilatlanma tamamlanır.

(2) Bu Kanunun 31 inci maddesinde öngörülen kurum ve kuruluşlar, Kurulda görev yapacak temsilcileri Kanunun yayımı tarihinden itibaren iki ay içinde Genel Müdürlüğe bildirirler. İlk üç yıl için Adalet Bakanlığı tarafından seçilecek üç arabulucu yerine 31 inci maddenin birinci fıkrasının (ç), (g) ve (ğ) bentlerindeki kurumlar birer fazla temsilci bildirirler.

(3) Arabulucu yerine ilgili kurumlardan bildirilen temsilcilerin Kuruldaki görev süresi bir yıldır. Adalet Bakanlığı tarafından bu sürenin sonunda seçilecek üç arabulucu ismi Kurula bildirilir. Bu şekilde seçimi yapılan arabulucular yerlerine atandıkları Kurul üyelerinin görev sürelerini tamamlarlar.

(4) Birinci fıkrada belirtilen kuruluş ve teşkilatlanmanın tamamlanmasından itibaren üç ay içinde Kurul toplanır. Kurulun ilk toplantı tarihi, Kurul üyeleri bakımından üç yıllık görev süresinin başlangıcı olarak kabul edilir.

GEÇİCİ MADDE 2 – (1) Bu Kanunda öngörülen yönetmelikler, Kurulun ilk toplantısından itibaren üç ay içinde çıkarılır.

Yürürlük

MADDE 37 – (1) Bu Kanunun;

- a) 28 ilâ 32 nci maddeleri ile geçici maddeleri yayımı tarihinde,
 - b) Diğer hükümleri ise yayımı tarihinden bir yıl sonra,
- yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 38 – (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

6325 SAYILI KANUNA EK VE DEĞİŞİKLİK GETİREN MEVZUATIN VEYA ANAYASA MAHKEMESİ İPTAL KARARLARININ

YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ TARİHLERİNİ GÖSTERİR LİSTE

Değiştiren Kanunun/ KHK'nin veya İptal Eden Anayasa Mah- kemesi Kararının Nu- marası	6325 sayılı Kanunun değişen veya iptal edi- len maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
KHK/691	20	22/6/2017
7036	2, 4, 6, 8, 13, 15, 17, 18, 20, 28, 31, 36	25/10/2017
7069	20	8/3/2018
7155	3, Beşinci Bölüm, 18/A	19/12/2018

HUKUK UYUŞMAZLIKLARINDA ARABULUCULUK

KANUNU YÖNETMELİĞİ

BİRİNCİ KISIM

Genel Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı, hukuk uyuşmazlıklarının arabuluculuk yoluyla çözülmesine ilişkin her türlü arabuluculuk faaliyeti ile arabuluculuğa ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik; hukuk uyuşmazlıklarının arabuluculuk yoluyla çözülmesine ilişkin her türlü arabuluculuk faaliyeti, idarenin taraf olduğu özel hukuk uyuşmazlıklarında idarenin temsili, dava şartı olarak düzenlenen arabuluculuk sürecinin usul ve esasları ile arabulucuların eğitimi, arabuluculuk sınavının yapılması, arabulucular sicilinin

düzenlenmesi, arabulucuların ve eğitim kuruluşlarının denetlenmesi ile Arabuluculuk Daire Başkanlığı ve Arabuluculuk Kurulunun çalışma usul ve esaslarını kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik, 7/6/2012 tarihli ve 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanununun 15 inci maddesinin onuncu fıkrası, 19 uncu maddesinin ikinci fıkrası, 22 nci maddesi, 31 inci maddesinin sekizinci fıkrası, 36 ncı maddesi ile 12/10/2017 tarihli ve 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanununun 3 üncü maddesinin yirmi ikinci fıkrasına dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

- a) Adliye arabuluculuk bürosu: Arabuluculuğa başvuranları bilgilendirmek, arabulucuları görevlendirmek ve kanunla verilen diğer görevleri yerine getirmek üzere Bakanlıkça adliyelerde kurulan birimi,
- b) Arabulucu: Arabuluculuk faaliyetini yürüten ve Bakanlıkça oluşturulan arabulucular siciline kaydedilmiş gerçek kişiyi,
- c) Arabuluculuk: Sistematik teknikler uygulayarak, görüşmek ve müzakerelerde bulunmak amacıyla tarafları bir araya getiren, onların birbirlerini anlamalarını ve bu suretle çözümlerini kendilerinin üretmesini sağlamak için aralarında iletişim sürecinin kurulmasını gerçekleştiren, tarafların çözüm üretemediklerinin ortaya çıkması hâlinde çözüm önerisi de getirebilen, uzmanlık eğitimi almış olan tarafsız ve bağımsız bir üçüncü kişinin katılımıyla ve kamu hizmeti olarak yürütülen ihtiyari bir uyuşmazlık çözüm yöntemini,
- ç) Arabulucu Bilgi Sistemi: Arabuluculukla ilgili tüm iş ve işlemlerin elektronik ortamda yapılmasını sağlayan bilişim sistemini,
- d) Arabuluculuk bürosu: Arabulucunun işlerini yürüttüğü yeri,
- e) Bakanlık: Adalet Bakanlığını,
- f) Daire Başkanlığı: Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü bünyesinde kurulan Arabuluculuk Daire Başkanlığını,
- g) Eğitim kuruluşları sicili: Arabuluculuk eğitimi verme izni alan eğitim kuruluşlarının kaydedildiği sicili,
- ğ) Eğitim modülü: Daire Başkanlığı tarafından hazırlanan ve eğitim kuruluşlarına arabuluculuk eğitiminde kullanılmak üzere verilen eğitim ve öğretim materyallerini,

- h) Elektronik ortam: Bilişim sistemi ve bilişim ağından oluşan toplam ortamı,
- i) Genel Müdürlük: Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğünü,
- ii) İdare: 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan idare ve kurumlar ile 5018 sayılı Kanunda tanımlanan mahalli idareler ve bu idareler tarafından kurulan işletmeleri, özel kanunla kurulmuş diğer kamu kurum, kurul, üst kurul ve kuruluşları, kamu iktisadi teşebbüsleri ile bunların bağlı ortaklıkları, müessese ve işletmelerini, sermayesinin yüzde ellisinden fazlası kamuya ait diğer ortaklıkları,
- j) Kanun: Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanununu,
- k) Komisyon: Arabuluculuk müzakerelerinde idareyi temsil eden komisyonu,
- l) Kurul: Arabuluculuk Kurulunu,
- m) Sicil: Arabulucular sicilini,
- n) Tarife: Arabuluculuk Daire Başkanlığı tarafından yıllık olarak hazırlanan ve Kurul tarafından onaylanan Arabuluculuk Asgari Ücret Tarifesi,
- o) Üst yönetici: Bakanlıklarda müsteşarı, il özel idarelerinde valiyi, belediyelerde belediye başkanını, diğer kamu idarelerinde kendi mevzuatına göre tanımlanan en üst yöneticiyi veya kurulu,
- ö) Yazılı sınav: Temel arabuluculuk eğitimini tamamlayanlara Bakanlıkça yapılacak yazılı sınavı ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Arabuluculuğun Temel İlkeleri

İradi olma ve eşitlik

MADDE 5 – (1) Taraflar, arabulucuya başvurmak, süreci devam ettirmek, sonuçlandırmak veya bu süreçten vazgeçmek konusunda tamamen serbest olup, öncelikle uyuşmazlığı arabuluculuk yoluyla sonuçlandırma konusunda anlaşırlar. Taraflar, bu sürecin içine zorla dâhil edilemeyecekleri gibi her aşamada uyuşmazlığı arabuluculuk yoluyla çözmekten de vazgeçebilirler. Ancak dava şartı olarak arabuluculuğa ilişkin özel hükümler saklıdır.

(2) Taraflar, gerek arabulucuya başvururken gerekse süreç boyunca eşit haklara sahiptirler. Taraflardan biri arabuluculuk sürecinin dışında bırakılamayacağı gibi söz hakkı da diğerine göre kısıtlanamaz.

Gizlilik

MADDE 6 – (1) Taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça arabulucu, arabuluculuk faaliyeti çerçevesinde kendisine sunulan veya herhangi bir şekilde elde ettiği bilgi ve belgeler ile diğer kayıtları gizli tutmakla yükümlüdür.

(2) Aksi kararlaştırılmadıkça taraflar, kanuni temsilcileri, avukatları ve görüşmelere katılan diğer kişiler de bu konudaki gizliliğe uymak zorundadır.

(3) Gizlilik kuralına uyma yükümlülüğü, arabulucunun yanında çalışan kişiler, denetim ve gözetimi altında ilgili mevzuat çerçevesinde staj yapanlar, Bakanlık ve Kurul görevlileri yönünden de geçerlidir.

(4) Gizlilik kuralına aykırı hareket eden arabulucunun; hukuki ve cezai sorumluluğu saklı olup, sicilden silinmesine karar verilebilir.

Beyan veya belgelerin kullanılamaması

MADDE 7 – (1) Taraflar, arabulucu veya arabuluculuğa katılanlar da dâhil olmak üzere üçüncü bir kişi, uyuşmazlıkla ilgili olarak hukuk davası açıldığında yahut tahkim yoluna başvurulduğunda, aşağıdaki beyan veya belgeleri delil olarak ileri süremez ve bunlar hakkında tanıklık yapamaz:

a) Taraflarca yapılan arabuluculuk daveti veya bir tarafın arabuluculuk faaliyetine katılma isteği.

b) Uyuşmazlığın arabuluculuk yolu ile sona erdirilmesi için taraflarca ileri sürülen görüşler ve teklifler.

c) Arabuluculuk faaliyeti esnasında, taraflarca ileri sürülen öneriler veya herhangi bir vakıa veya iddianın kabulü.

ç) Sadece arabuluculuk faaliyeti dolayısıyla hazırlanan belgeler.

(2) Birinci fıkra hükmü, beyan veya belgenin şekline bakılmaksızın uygulanır.

(3) Birinci fıkrafta belirtilen bilgilerin açıklanması mahkeme, hakem veya herhangi bir idari makam tarafından istenemez. Bu beyan veya belgeler, birinci fıkrafta öngörülenin aksine, delil olarak sunulmuş olsa dahi hükme esas alınamaz. Ancak, söz konusu bilgiler bir kanun hükmü tarafından emredildiği veya arabuluculuk süreci sonunda varılan anlaşmanın uygulanması ve icrası için gerekli olduğu ölçüde açıklanabilir.

(4) Birinci, ikinci ve üçüncü fıkralar, arabuluculuğun konusuyla ilgili olup olmadığına bakılmaksızın, hukuk davası ve tahkimde uygulanır.

(5) Birinci fıkrada belirtilen sınırlamalar saklı kalmak koşuluyla, hukuk davası ve tahkimde ileri sürülebilen deliller, sadece arabuluculukta sunulmaları sebebiyle kabul edilemeyecek deliller hâline gelmez.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Arabulucuların Hak ve Yükümlülükleri

Unvanın kullanılması

MADDE 8 – (1) Arabulucu unvanını ve bu unvanın sağladığı yetkileri sadece sicile kayıtlı arabulucular kullanabilir. Hukuk uyuşmazlıklarında arabulucular haricinde, her ne nam altında olursa olsun taraflar arasında iletişim ve müzakere sürecini yürütmek üzere bir üçüncü kişi görevlendirilemez.

(2) Arabulucu, arabuluculuk faaliyetine başlamadan önce bu unvanını taraflara bildirmek zorundadır.

(3) Daire Başkanlığı, arabulucuların uzmanlık alanlarını ve uzmanlığa ilişkin usul ve esasları belirler.

Ücret ve masrafların istenmesi

MADDE 9 – (1) Arabulucu yapmış olduğu faaliyet karşılığı ücret ve masrafları isteme hakkına sahiptir. Arabulucu, ücret ve masraflar için avans da talep edebilir.

(2) Arabulucu, arabuluculuk süreci başlamadan önce de arabuluculuk teklifinde bulunan taraf veya taraflardan ücret ve masraflar için avans isteyebilir. Bu fıkra uyarınca alınan ücret arabuluculuk süreci sonunda alınacak arabuluculuk ücretinden mahsup edilir. Arabuluculuk sürecinin başlamaması hâlinde bu ücret iade edilmez. Masraftan kullanılmayan kısım arabuluculuk süreci sonunda iade edilir.

(3) Aksi kararlaştırılmadıkça arabulucunun ücreti, faaliyetin sona erdiği tarihte yürürlükte bulunan Tarifeye göre belirlenir ve ücret ile masraf, taraflarca eşit olarak karşılanır.

(4) Arabulucu, arabuluculuk sürecine ilişkin olarak belirli kişiler için aracılık yapma veya belirli kişileri tavsiye etmenin karşılığı olarak herhangi bir ücret talep edemez. Bu yasağa aykırı olarak tesis edilen işlemler batıldır.

Taraflarla görüşme ve iletişim kurulması

MADDE 10 – (1) Arabulucu, tarafların her biri ile ayrı ayrı veya birlikte görüşebilir. Bu amaçla her türlü iletişim aracını kullanabilir.

(2) Arabulucu, arabuluculuk faaliyetine ilişkin işlem ve eylemlerin doğru uygulandığına dair başlangıcından sona ermesine kadar sürece ilişkin önemli hususları belgelendirir. Belge, arabulucu, taraflar ile varsa tarafların kanuni temsilcileri veya avukatlarınca imzalanır. Belge, taraflar, kanuni temsilcileri veya avukatlarınca imzalanmaz ise sebebi belirtilmek sureti ile sadece arabulucu tarafından imzalanır.

Görevin özenle ve tarafsız biçimde yerine getirilmesi

MADDE 11 – (1) Arabulucu görevini özenle ve bizzat kendisi yerine getirmek zorunda olup, bu görevini kısmen dahi olsa bir başkasına devredemez.

(2) Arabulucu, arabuluculuk faaliyetini yürütürken tarafsız davranmak zorunda olup, tarafsızlığı hakkında şüpheye yol açacak tutum ve davranışta bulunamaz.

(3) Arabulucu olarak görevlendirilen kimse, tarafsızlığından şüphe edilmesini gerektirecek önemli hâl ve şartların varlığı veya bu hâl ve şartların sonradan ortaya çıkması hâlinde tarafları bilgilendirmekle yükümlüdür. Bu açıklamaya rağmen taraflar, arabulucudan görevi üstlenmesini birlikte talep ederlerse, arabulucu bu görevi üstlenebilir yahut üstlenmiş olduğu görevi sürdürebilir.

(4) Arabulucu, taraflar arasında eşitliği gözetmekle yükümlüdür.

(5) Arabulucu, bu sıfatla görev yaptığı uyuşmazlık ile ilgili olarak açılan davada, daha sonra taraflardan birinin avukatı olarak görev üstlenemez.

Reklam yasağı

MADDE 12 – (1) Arabulucuların iş elde etmek için reklam sayılabilecek her türlü teşebbüs ve harekette bulunmaları ve özellikle tabelalarında ve basılı kâğıtlarında arabulucu, avukat ve akademik unvan ile sicil numarası haricinde başka sıfat kullanmaları yasaktır.

Tarafların aydınlatılması

MADDE 13 – (1) Arabulucu, arabuluculuk faaliyetinin başında, tarafları arabuluculuğun esasları, süreci ve hukuki sonuçları hakkında, şahsen ve gerektiği gibi aydınlatmakla yükümlüdür.

(2) Arabulucu, arabuluculuk yoluyla çözümlenen hukuki uyuşmazlıklar ve arabuluculuk faaliyeti sonucunda tarafların anlaşmaya varması durumunda düzenlenecek olan anlaşma belgesi ile icra edilebilirliğin nitelik ve hukuki sonuçları hakkında tarafları bilgilendirir.

Aidat ödenmesi

MADDE 14 – (1) Arabuluculardan sicile kayıtlarında giriş aidatı ve her yıl için yıllık aidat alınır. Aidatlar Maliye Bakanlığına ödenir.

(2) Aidatlar, her yıl için Kurul tarafından belirlenir.

(3) Giriş aidatı ve yıllık aidatlar genel bütçeye gelir kaydedilir.

(4) Yıllık aidat her yılın Haziran ayı sonuna kadar ödenir.

İKİNCİ KISIM

Özel Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Arabuluculuk Faaliyeti

Arabulucuya başvuru

MADDE 15 – (1) Taraflar dava açılmadan önce veya davanın görülmesi sırasında arabulucuya başvurma konusunda anlaşabilirler. Mahkeme de tarafları arabulucuya başvurmak konusunda; arabuluculuğun esasları, süreci ve hukuki sonuçları hakkında aydınlatıp, arabuluculuk yoluyla uyuşmazlığın çözülmesinin sosyal, ekonomik ve psikolojik açıdan faydalarının olabileceğini hatırlatarak onları teşvik edebilir. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunundaki ön incelemeye ilişkin düzenlemeler saklıdır.

(2) Aksi kararlaştırılmadıkça, taraflardan birinin arabulucuya başvuru teklifine otuz gün içinde olumlu cevap verilmez ise bu teklif reddedilmiş sayılır.

(3) Arabuluculuk ücretini karşılamak için adli yardıma ihtiyaç duyan taraf, adliye arabuluculuk bürosunun bulunduğu yerdeki sulh hukuk mahkemesinin kararıyla adli yardımdan yararlanabilir. Bu konuda 6100 sayılı Kanunun 334 ilâ 340 ıncı maddeleri kıyasen uygulanır.

(4) Üçüncü fıkra kapsamında arabuluculuk hizmeti verilmesi hâlinde arabulucunun ücreti Tarifeye göre belirlenir.

(5) Arabuluculuk sürecinde tarafların avukatlık hizmeti bakımından adli yardımdan yararlanabilmesi hususunda 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 176 ilâ 181 inci maddeleri uygulanır.

Arabulucunun seçilmesi

MADDE 16 – (1) Başkaca bir usul kararlaştırılmadıkça arabulucu veya arabulucular taraflarca seçilir.

Arabuluculuk faaliyetinin yürütülmesi

MADDE 17 – (1) Arabulucu, seçildikten sonra tarafları en kısa sürede ilk toplantıya davet eder.

(2) Taraflar, emredici hukuk kurallarına aykırı olmamak kaydı ile arabuluculuk usulünü serbestçe kararlaştırabilir.

(3) Taraflarca kararlaştırılmamışsa arabulucu; uyuşmazlığın niteliğini, tarafların isteklerini ve uyuşmazlığın hızlı bir şekilde çözülmesi için gereken usul ve esasları göz önüne alarak arabuluculuk faaliyetini yürütür.

(4) Niteliği gereği yargısal bir yetkinin kullanımı olarak sadece hâkim tarafından yapılabilecek işlemler arabulucu tarafından yapılamaz.

(5) Arabulucu, sürecin yürütülmesi sırasında, taraflara hukuki tavsiyelerde bulunamaz.

(6) Arabulucu, arabuluculuk sürecini yürütürken tarafların temel çıkar ve gereksinimlerini ortaya koymaları ve bu doğrultuda menfaat temelli anlaşma sağlamaları için çaba gösterir. Arabulucu bu aşamada çözüm önerisinde bulunamaz. Ancak tarafların çözüm üretmediklerinin ortaya çıkması hâlinde arabulucu menfaat temelli bir çözüm önerisinde bulunabilir. Bununla beraber tarafları bir çözüm önerisi ya da öneriler dizisini kabule zorlayamaz. Ancak, taraflardan birinin uyuşmazlığın çözümünü bağlamında sunmuş olduğu bir önerinin arabulucu tarafından, diğer tarafla iletilmesi ve onun bu konudaki beyanının alınması bu kapsamda değerlendirilemez.

(7) Dava açıldıktan sonra tarafların birlikte arabulucuya başvuracaklarını beyan etmeleri hâlinde yargılama, mahkemece üç ayı geçmemek üzere ertelenir. Bu süre, tarafların birlikte başvurusu üzerine bir defaya mahsus olmak üzere üç aya kadar uzatılabilir.

(8) Arabuluculuk müzakerelerine taraflar bizzat, kanuni temsilcileri veya avukatları aracılığı ile katılabilirler. Tarafların açık rızasıyla uyuşmazlığın

çözümüne katkı sağlayabilecek uzman kişiler de müzakerelerde hazır bulundurulabilir.

(9) Arabulucular, Arabulucu Bilgi Sistemi üzerinden faaliyetlerini yürütebilirler.

(10) Arabulucular, yargı organları ve elektronik altyapısını tamamlamış kamu kurum ve kuruluşları ile bilgi ve belge alışverişini elektronik ortamda yapabilirler.

İdarenin temsili

MADDE 18 – (1) Arabuluculuk müzakerelerinde idareyi, üst yönetici tarafından belirlenen iki üye ile hukuk birimi amiri veya onun belirleyeceği bir avukat ya da hukuk müşavirinden oluşan komisyon temsil eder. Hukuk biriminin veya kurum avukatının olmadığı hallerde komisyon üyelerinin tamamı üst yönetici tarafından belirlenir. Yedek komisyon üyeleri de aynı usulle seçilir. Komisyon kendisini vekil ile temsil ettiremez.

(2) İdare, arabuluculuk davetlerinin yapılacağı adres, kayıtlı elektronik posta adresi ve telefon numarasını, bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içerisinde internet sitesinde yayınlar. Arabulucular görüşmeler kapsamında yapacakları davetlerde öncelikle bu bilgileri esas alır.

(3) Komisyonda 2 yıl süreyle görev yapmak üzere asıl ve yedek üyeler belirlenir. İdare merkezde veya taşra teşkilatlarında komisyonlar kurulabilir.

(4) Süresi dolan üye yeniden seçilebilir. Asıl üyenin katılmadığı toplantıya yedek üye katılır. Komisyon kararlarını oy birliği ile alır.

(5) Belirlenen komisyon üyeleri arabuluculuk sürecinde karar alma konusunda tam yetkilidir.

(6) Komisyon, arabuluculuk müzakereleri sonunda gerekçeli bir rapor düzenler ve beş yıl boyunca saklar. Komisyonun sekreteryaya hizmetlerini yürüten birim tarafından gerekçeli raporların saklanması ilişkin gerekli tedbirler alınır.

(7) Komisyon üyeleri, bu madde kapsamındaki görevleri uyarınca aldıkları kararlar ve yaptıkları işlemler nedeniyle görevinin gereklerine aykırı davrandıklarının mahkeme kararıyla tespit edilmesi dışında, mali ve idari yönden sorumlu tutulamazlar.

(8) Komisyon üyelerinin arabuluculuk faaliyeti kapsamında yaptıkları işler ve aldıkları kararlar sebebiyle açılacak tazminat davaları, ancak Devlet aleyhine açılabilir. Devlet ödediği tazminattan dolayı görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullanan üyelere ödeme tarihinden itibaren bir yıl içinde rücu eder.

(9) Devlet aleyhine tazminat davası açılması hâlinde mahkeme ilgili komisyon üyelerine davayı re'sen ihbar eder.

(10) Komisyonun ve sekretaryasının çalışma usul ve esasları idareler tarafından belirlenir.

(11) Komisyon üyeleri bu madde kapsamındaki görevleri uyarınca ilgili özel ve kamu kurum ve kuruluşları ile sekretarya aracılığıyla yazışma yetkisine sahiptir. Kurum ve kuruluşlar tarafından komisyona ivedi olarak cevap verilir.

(12) İdarelerin taraf olduğu özel hukuk uyuşmazlıklarında, arabuluculuk sürecinde idarenin temsili, anlaşma belgesinin düzenlenmesi ve diğer hususlarda 7036 sayılı Kanun ile bu Yönetmelik hükümleri uygulanır.

Arbuluculuk sürecinin başlaması ve sürelerle etkisi

MADDE 19 – (1) Arabuluculuk süreci, dava açılmadan önce arabulucuya başvuru hâlinde, tarafların ilk toplantıya davet edilmeleri ve taraflarla arabulucu arasında sürecin devam ettirilmesi konusunda anlaşmaya varılıp bu durumun bir tutanakla belgelendirildiği tarihten itibaren işlemeye başlar. Dava açılmasından sonra arabulucuya başvuru hâlinde ise bu süreç, mahkemenin tarafları arabuluculuğa davetinin taraflarca kabul edilmesi veya tarafların arabulucuya başvurma konusunda anlaşmaya vardıklarını duruşma dışında mahkemeye yazılı olarak beyan ettikleri ya da duruşmada bu beyanlarının tutanağa geçirildiği tarihten itibaren işlemeye başlar.

(2) Arabuluculuk sürecinin başlamasından sona ermesine kadar geçirilen süre, zamanaşımı ve hak düşürücü sürelerin hesaplanmasında dikkate alınmaz.

Arbuluculuğun sona ermesi

MADDE 20 – (1) Aşağıda belirtilen hâllerde arabuluculuk faaliyeti sona erer:

- a) Tarafların uyuşmazlık konusu üzerinde anlaşmaya varması.
- b) Taraflardan birinin karşı tarafa veya arabulucuya, arabuluculuk faaliyetinden çekildiğini bildirmesi.

- c) Tarafların anlaşarak arabuluculuk faaliyetini sona erdirmesi.
- ç) Taraflara danışıldıktan sonra arabuluculuk için daha fazla çaba sarf edilmesinin gereksiz olduğunun arabulucu tarafından tespit edilmesi.
- d) Uyuşmazlığın arabuluculuğa elverişli olmadığına tespit edilmesi.

(2) Arabuluculuk faaliyeti sonunda tarafların anlaşmış oldukları, anlaşamadıkları veya arabuluculuk faaliyetinin nasıl sonuçlandığı son tutanak ile belgelenir. Arabulucu tarafından düzenlenecek bu tutanak; arabulucu, taraflar, kanuni temsilcileri veya avukatlarınca imzalanır. Tutanak; taraflar, kanuni temsilcileri veya avukatlarınca imzalanmazsa, sebebi belirtilmek sureti ile sadece arabulucu tarafından imzalanır.

(3) Arabuluculuk faaliyeti sonunda düzenlenen son tutanağa, faaliyetin sonuçlanması dışında hangi hususların yazılacağına taraflar karar verir. Arabulucu, bu tutanak ve sonuçları konusunda taraflara gerekli açıklamaları yapar.

(4) Arabuluculuk faaliyetinin sona ermesi hâlinde, arabulucu, bu faaliyete ilişkin kendisine yapılan bildirimi, tevdi edilen ve elinde bulunan belgeleri, ikinci fıkraya göre düzenlenen tutanağı beş yıl süre ile saklamak zorundadır. Arabulucu, arabuluculuk faaliyeti sonunda düzenlediği son tutanağın birer örneğini taraflara verir. Tutanağın bir örneğini de arabuluculuk faaliyetinin sona ermesinden itibaren bir ay içinde Arabulucu Bilgi Sistemi üzerinden Genel Müdürlüğe gönderir.

(5) Arabulucu, arabuluculuk sürecinde hukuki ve fiili sebeplerle görevini yapamayacak hâle gelirse, tarafların üzerinde anlaştığı yeni bir arabulucu ile süreç kaldığı yerden devam ettirilebilir. Önceki yapılan işlemler geçerliliğini korur.

Tarafların anlaşması

MADDE 21 – (1) Arabuluculuk faaliyeti sonunda varılan anlaşmanın kapsamı taraflarca belirlenir, anlaşma belgesi düzenlenmesi hâlinde, bu belge taraflar ve arabulucu tarafından imzalanır.

(2) Taraflar, arabuluculuk faaliyeti sonunda bir anlaşmaya varırsa, bu anlaşma belgesinin icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesini talep edebilirler. Bu şerhi içeren anlaşma, ilam niteliğinde belge sayılır.

(3) Dava açılmadan önce arabuluculuğa başvurulmuşsa, anlaşmanın icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesi, çekişmesiz yargıya ilişkin yetki

hükümleri yanında arabulucunun görev yaptığı yer sulh hukuk mahkemesinden talep edilebilir.

(4) Davanın görülmesi sırasında arabuluculuğa başvurulması durumunda anlaşmanın icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesi, davanın görüldüğü mahkemeden talep edilebilir.

(5) İcra edilebilirlik şerhinin verilmesi, çekişmesiz yargı işidir ve buna ilişkin inceleme dosya üzerinden yapılır. Ancak arabuluculuğa elverişli olan aile hukukuna ilişkin uyuşmazlıklarda inceleme duruşmalı olarak yapılır. Bu incelemenin kapsamı anlaşmanın içeriğinin arabuluculuğa ve cebri icraya elverişli olup olmadığı hususları ile sınırlıdır. Anlaşma belgesine icra edilebilirlik şerhi verilmesi için mahkemeye yapılacak olan başvuru ile bunun üzerine verilecek kararlara karşı ilgili tarafından istinaf yoluna gidilmesi hâlinde, maktu harç alınır. Taraflar anlaşma belgesini icra edilebilirlik şerhi verdimeden başka bir resmî işlemde kullanmak isterlerse, damga vergisi de maktu olarak alınır.

(6) Taraflar ve avukatları ile arabulucunun birlikte imzaladıkları anlaşma belgesi, icra edilebilirlik şerhi aranmaksızın ilam niteliğinde belge sayılır.

(7) Arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılması hâlinde, üzerinde anlaşılan hususlar hakkında taraflarca dava açılmaz.

İKİNCİ BÖLÜM

Dava Şartı Olarak Arabuluculuk

MADDE 22 – (1) Arabulucuya başvurulmuş olmasının kanunla dava şartı olarak düzenlendiği durumlarda davacı, arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılamadığına ilişkin son tutanağın aslını veya arabulucu tarafından onaylanmış bir örneğini dava dilekçesine eklemek zorundadır.

(2) Bu zorunluluğa uyulmaması hâlinde mahkemece davacıya, son tutanağın bir haftalık kesin süre içinde mahkemeye sunulması gerektiği, aksi takdirde davanın usulden reddedileceği ihtarını içeren davetiye gönderilir. İhtarın gereği yerine getirilmez ise dava dilekçesi karşı tarafa tebliğe çıkarılmaksızın davanın usulden reddine karar verilir.

(3) Dava dilekçesi içeriğinden açıkça arabulucuya başvurulmadan dava açıldığının anlaşılması hâlinde derhal herhangi bir usuli işlem yapılmadan ve duruşma yapılmaksızın dosya üzerinden davanın, dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddine karar verilir.

Dava şartı olarak arabuluculuğa başvuru

MADDE 23 – (1) Başvuru karşı tarafın, karşı taraf birden fazla ise bunlardan birinin yerleşim yerindeki veya işin yapıldığı yerdeki adliye arabuluculuk bürosuna, adliye arabuluculuk bürosu kurulmayan yerlerde ise görevlendirilen sulh hukuk mahkemesi yazı işleri müdürlüğüne yapılır. Adliye arabuluculuk bürosu kurulmayan yerlerde, büronun görevini, görevlendirilen sulh hukuk mahkemesi yazı işleri müdürlüğü yerine getirir.

(2) Tarafların ve uyuşmazlık konusunun aynı olduğu durumlarda birden fazla başvuru yapılmış ise, başvurunun hukuki sonuçları bakımından ilk başvuru esas alınır.

(3) Başvuru, dilekçe ile veya bürolarda bulunan formların doldurulması suretiyle yahut elektronik ortamda yapılabilir.

(4) Arabuluculuk başvurusu sırasında başvurandan, uyuşmazlık konusuna ilişkin hususların açıklanması istenir.

Dava şartı olarak arabuluculukta arabulucunun görevlendirilmesi

MADDE 24 – (1) Arabulucu, adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonu başkanlıklarına bildirilen listeden adliye arabuluculuk bürosu tarafından puanlama yöntemiyle belirlenir. Ancak tarafların listede yer alan herhangi bir arabulucu üzerinde başvuru sırasında anlaşmaları hâlinde taraflar veya tarafların imzasını taşıyan bir tutanakla beraber üzerinde anlaşılan arabulucu, durumu adliye arabuluculuk bürosuna bildirdiğinde bu arabulucu görevlendirilir. Dava şartı olan arabuluculuk ile ilgili uyuşmazlıklarda liste dışında bir arabulucu görevlendirilemez.

(2) Başvuran taraf, kendisine ve elinde bulunması hâlinde karşı tarafa ait her türlü iletişim bilgisini adliye arabuluculuk bürosuna verir. Adliye arabuluculuk bürosu, tarafların resmi kayıtlarda yer alan iletişim bilgilerini araştırmaya da yetkilidir. İlgili kurum ve kuruluşlar, uyuşmazlık konusuyla sınırlı olmak üzere adliye arabuluculuk bürosu tarafından talep edilen iletişim bilgilerini vermekle yükümlüdür.

(3) Taraflara ait iletişim bilgileri, görevlendirilen arabulucuya adliye arabuluculuk bürosu tarafından verilir. Arabulucu bu iletişim bilgilerini esas alır, ihtiyaç duyduğunda kendiliğinden araştırma da yapabilir. Elindeki bilgiler itibarıyla her türlü iletişim vasıtasını kullanarak görevlendirme konusunda tarafları bilgilendirir ve ilk toplantıya tarafları ve varsa avukatlarını birlikte davet eder. Bilgilendirme ve davete ilişkin işlemlerini belgeye bağlar.

Arabulucu taraflara ulaşamaması hâlinde, ulaşmak için hangi yolları denediğini ve hangi sebeplerle ulaşamadığını son tutanakta belirtir.

Dava şartı olarak arabuluculukta arabuluculuk faaliyeti

MADDE 25 – (1) Arabuluculuk görüşmelerine taraflar bizzat, kanuni temsilcileri veya avukatları, idareler ise oluşturacakları komisyon aracılığıyla katılabilirler. İşverenin adi veya resmi yazılı belgeyle yetkilendirdiği çalışanı da görüşmelerde işvereni temsil edebilir ve son tutanağı imzalayabilir.

(2) Arabulucu adliye arabuluculuk bürosu tarafından görevlendirildikten sonra ilk önce başvuran taraftan başlamak üzere asiller ile ön görüşme yapar, başvurudan ve diğer taraftan uyuşmazlığın esasını öğrenir. Arabulucu asilleri, arabuluculuğun esasları, süreci ve sonuçları hakkında aydınlatıp, arabuluculuk yoluyla uyuşmazlığın çözümünün ekonomik, sosyal ve psikolojik faydalarının olduğunu hatırlatarak onları bilgilendirir. Asilleri ilk oturuma varsa vekilleri ile birlikte davet eder.

(3) Arabulucu ilk oturum davetini yaparken toplantı tarihi ve yerinin belirlenmesi konusunda taraflar ile iletişim kurar. Taraflarla yaptığı görüşme sonucunda bir mutabakat sağlanamazsa toplantı tarihini ve yerini kendisi belirler.

(4) Arabulucu, görevlendirmeyi yapan adliye arabuluculuk bürosunun yetkili olup olmadığını kendiliğinden dikkate alamaz. Karşı taraf en geç ilk toplantıda, yerleşim yeri ve işin yapıldığı yere ilişkin belgelerini sunmak suretiyle adliye arabuluculuk bürosunun yetkisine itiraz edebilir. Bu durumda arabulucu, dosyayı derhal ilgili sulh hukuk mahkemesine gönderilmek üzere adliye arabuluculuk bürosuna teslim eder. Mahkeme, harç alınmaksızın dosya üzerinden ivedilikle yapacağı inceleme sonunda yetkili adliye arabuluculuk bürosunu belirleyip kesin olarak karara bağlar ve dosyayı adliye arabuluculuk bürosuna iade eder. Yetki itirazına ilişkin inceleme yapılırken mahkemece atamayı yapan büro değil görevlendirilen arabulucunun listesinde kayıtlı bulunduğu komisyon dikkate alınır. Mahkeme kararı adliye arabuluculuk bürosu tarafından 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümleri uyarınca taraflara masrafı suçüstü ödeneğinden karşılanmak üzere tebliğ edilir. Yetkisiz adliye arabuluculuk bürosu ayrıca kararı görevlendirdiği arabulucuya bildirir. Arabulucu görevlendirmeyi Arabulucu Bilgi Sistemi üzerinden sonlandırır. Arabulucu bundan önceki yaptığı hizmetler sebebiyle 26 ncı maddenin ikinci fıkrası uyarınca ücrete hak kazanır. Yetki itirazının

reddi durumunda aynı arabulucu yeniden görevlendirilir ve 27 nci maddenin birinci fıkrasında belirtilen süreler yeni görevlendirme tarihinden başlar. Yetki itirazının kabulü durumunda ise kararın tebliğinden itibaren bir hafta içinde yetkili adliye arabuluculuk bürosuna başvurulabilir. Bu takdirde yetkisiz adliye arabuluculuk bürosuna başvurma tarihi yetkili adliye arabuluculuk bürosuna başvurma tarihi olarak kabul edilir. Yetkili adliye arabuluculuk bürosu, 24 üncü maddenin birinci fıkrası uyarınca arabulucu görevlendirir.

(5) Arabulucu, yapılan başvuruyu görevlendirildiği tarihten itibaren üç hafta içinde sonuçlandırır. Bu süre zorunlu hallerde arabulucu tarafından en fazla bir hafta uzatılabilir. Sürenin sonucunda arabulucu anlaşmama yönünde re'sen son tutanağı düzenler.

(6) Tarafların uyuşmazlık konusunda anlaşmaları veya kısmen anlaşmaları hâlinde süreç anlaşma son tutanağı ile sonuçlandırılır. Bunların haricindeki her durumda taraflar anlaşmamış sayılır ve anlaşmama son tutanağı düzenlenir.

(7) Tarafların arabuluculuk sürecinde ileri sürülen taleplerden bir kısmı üzerinde anlaşmaya varmaları hâlinde, üzerinde anlaşma sağlanan ve sağlanamayan hususlar son tutanakta açıkça belirtilir ve ücret taraflardan aksi kararlaştırılmadıkça eşitçe alınır.

(8) Arabulucu, taraflara ulaşamaması, taraflar katılmadığı için görüşme yapılamaması, yapılan görüşmeler sonucunda veya kanunda belirtilen süre içerisinde anlaşmaya varılamaması yahut varılması hallerinde arabuluculuk faaliyetini sona erdirir ve son tutanağı düzenleyerek durumu derhal adliye arabuluculuk bürosuna bildirir.

(9) Taraflardan birinin geçerli bir mazeret göstermeksizin ilk toplantıya katılmaması sebebiyle arabuluculuk faaliyetinin sona ermesi durumunda toplantıya katılmayan taraf, son tutanakta belirtilir ve bu taraf davada kısmen veya tamamen haklı çıksa bile yargılama giderinin tamamından sorumlu tutulur. Ayrıca bu taraf lehine vekâlet ücretine hükmedilmez. Her iki tarafın da ilk toplantıya katılmaması sebebiyle sona eren arabuluculuk faaliyeti üzerine açılacak davalarda tarafların yaptıkları yargılama giderleri kendi üzerlerinde bırakılır. Arabulucu tarafları ilk toplantıya her türlü iletişim aracıyla davet ettiğini belgelerdir. Arabulucunun düzenlediği belgeler geçerli mazeretin değerlendirilmesinde esas alınır.

Dava şartı olarak arabuluculukta arabuluculuk ücreti ve giderler

MADDE 26 – (1) Tarafların arabuluculuk faaliyeti sonunda tamamen veya kısmen anlaşmaları hâlinde, arabuluculuk ücreti, Arabuluculuk Asgari Ücret Tarifesinin eki Arabuluculuk Ücret Tarifesinin İkinci Kısımına göre aksi kararlaştırılmadıkça taraflarca eşit şekilde karşılanır. Bu durumda ücret, Tarifenin Birinci Kısımında belirlenen iki saatlik ücret tutarından az olamaz. İşe iade talebiyle yapılan görüşmelerde tarafların anlaşmaları durumunda, arabulucuya ödenecek ücretin belirlenmesinde işçiye işe başlatılmaması hâlinde ödenecek tazminat miktarı ile çalıştırılmadığı süre için ödenecek ücret ve diğer haklarının toplamı, Tarifenin İkinci Kısmı uyarınca üzerinde anlaşılan miktar olarak kabul edilir.

(2) Arabuluculuk faaliyeti sonunda tarafların anlaşmamaları hâlinde iki saatlik ücret tutarı Tarifenin Birinci Kısımına göre Bakanlık bütçesinden ödenir. İki saatten fazla süren görüşmeler sonunda tarafların anlaşmamaları hâlinde ise iki saati aşan kısma ilişkin ücret aksi kararlaştırılmadıkça taraflarca eşit şekilde, Tarifenin Birinci Kısımına göre karşılanır. Bakanlık bütçesinden ödenen ve taraflarca karşılanan arabuluculuk ücreti, yargılama giderlerinden sayılır. Dava açılması hâlinde mahkeme tarafından dava öncesi ödenen arabuluculuk ücretlerine ilişkin makbuz dosyaya eklenir. Yargılama giderleri olarak hükmedilen tutar 6183 sayılı Kanuna göre tahsil edilir.

(3) Sürecin sehven kayıt, mükerrer kayıt veya arabuluculuğa elverişli olmama nedeniyle sona erdirilmesi hallerinde arabulucuya ikinci fıkra uyarınca ücret ödenmez.

(4) Bu madde uyarınca adliye arabuluculuk bürosu tarafından yapılması gereken zaruri giderler; arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılması hâlinde anlaşma uyarınca taraflarca ödenmek, anlaşmaya varılamaması hâlinde ise ileride haksız çıkacak taraftan tahsil olunmak üzere Bakanlık bütçesinden karşılanır. Dava açılması hâlinde mahkeme tarafından, yapılan zorunlu giderlere ilişkin makbuz dosyaya eklenir. Yargılama giderleri olarak hükmedilen tutar 6183 sayılı Kanuna göre tahsil edilir.

(5) Adliye arabuluculuk bürosu tarafından, adliye arabuluculuk bürosu bulunmayan yerde sulh hukuk mahkemesi yazı işleri müdürlüğü tarafından Bakanlık tarafından ödenen arabuluculuk ücretine ilişkin liste, ödenmek üzere Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir.

(6) Kamu görevlileri tarafından yürütülen arabuluculuk faaliyetleri sonucunda taraflarca anlaşılan ya da Tarifeye göre tahakkuk edecek arabuluculuk ücreti, arabulucunun listesinde yer aldığı komisyona bağlı adliye arabuluculuk bürosu veya adliye arabuluculuk bürosu bulunmayan yerde sulh hukuk mahkemesi yazı işleri müdürlüğüne arabulucu tarafından bildirilir. Taraflar, arabulucu ücretini belirlenen tarihte adliye arabuluculuk bürosu veznesine yatırır. Adliye arabuluculuk bürosu yasal kesintileri yaptıktan sonra arabulucunun bildirmiş olduğu banka hesabına havale eder. Dava şartı olan arabuluculukta anlaşamama hâlinde düzenlenen sarf kararı gereğince ücret Cumhuriyet savcılığınca arabulucunun banka hesabına yatırılır.

Dava şartı olarak arabuluculuğun sürelerle etkisi

MADDE 27 – (1) Adliye arabuluculuk bürosuna başvurulmasından, son tutanağın düzenlendiği tarihe kadar geçen sürede uyuşmazlık konusu hususlarda zamanaşımı durur ve hak düşürücü süre işlemez.

Dava şartı olarak arabuluculukta yetki ve atama usulü

MADDE 28 – (1) Arabuluculuk görüşmeleri, taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça, arabulucuyu görevlendiren adliye arabuluculuk bürosunun bağlı bulunduğu adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonunun yetki alanı içinde yürütülür.

(2) Seri uyuşmazlıklar, adliye arabuluculuk bürosu tarafından atanan aynı arabulucuya tevdi edilir. Seri uyuşmazlığın sayısı ve puanlama usulü Daire Başkanlığınca belirlenir.

(3) Adliye arabuluculuk bürosunca yapılan atamalarda her dosya için arabulucuya puan verilir, puanlama ve atama usulü ile performans kriterleri Daire Başkanlığı tarafından belirlenir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Arabulucular Sicili

Sicilin tutulması

MADDE 29 – (1) Özel hukuk uyuşmazlıklarında arabuluculuk yapma yetkisini kazanmış kişilerin sicilleri, sicil numarası verilme suretiyle, Daire Başkanlığınca tutulur.

(2) Sicilde kişinin ad ve soyadı, uzmanlık alanı, varsa diğer mesleği, iş adresi ve akademik unvanı gibi şahsi bilgileri yer alır. Bu bilgiler, Daire Başkanlığı internet sitesinde duyurulur.

(3) Arabulucu, sicilde yer alan kendisine ait bilgilerde meydana gelen her türlü değişikliği bir ay içinde varsa belgesi ile birlikte Genel Müdürlüğe bildirmek zorundadır. Bu değişiklikler ile ilgili olarak Daire Başkanlığı tarafından elektronik ortamda gerekli düzeltmeler yapılır.

(4) Daire Başkanlığı, arabulucular hakkında elektronik ortamda şahsi sicil dosyası tutar. Şahsi sicil dosyasına arabulucunun kimliği, öğrenim ve meslek durumu, bildiği yabancı dil, meslekî eserleri ve yazıları, disiplin ve ceza soruşturması ve sonuçları, başka görevlerde geçen hizmet gibi hususlara ilişkin belgeler konulur.

Sicile kayıt olma şartları

MADDE 30 – (1) Sicile kayıt, ilgilinin Daire Başkanlığına Arabulucu Bilgi Sistemi üzerinden başvurması ve şartları taşıdığının anlaşılması üzerine yapılır.

(2) Sicile kaydedilebilmek için;

a) Türk vatandaşı olmak,

b) Mesleğinde en az beş yıllık kıdeme sahip hukuk fakültesi mezunu olmak,

c) Tam ehliyetli olmak,

ç) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıldan fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile Devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık, gerçeğe aykırı bilirkişilik yapma, yalan tanıklık ve yalan yere yemin suçlarından mahkûm olmamak,

d) Terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı olmamak,

e) Arabuluculuk eğitimini tamamlamak ve Bakanlıkça yapılan yazılı sınavda başarılı olmak,

gerekir.

(3) İlgili, başvuru sırasında 29 uncu maddenin ikinci fıkrasında belirtilen şahsi bilgilerini içeren belgeler ile bu maddenin ikinci fıkrasındaki şartları taşıdığına dair belgeleri elektronik ortamda iletir.

(4) Başvuru tarihi itibarı ile fiilen avukatlık mesleğini veya bir kamu görevini ifa etmeyen başvuru sahiplerinin, arabuluculuk mesleğini yapmalarına ruhen ve bedenen engel bir hâllerinin bulunmadığını sağlık kuruluşlarından alacakları raporlarla belgelendirmeleri gerekir.

(5) Sicile kayıt için başvuruda bulunan kişi, ikinci fıkranın (b) bendindeki şartı taşıdığını ve dördüncü fıkra da bahsedilen sağlık durumunu düzenlenme tarihi itibarı ile altı aydan daha eski tarihli olmayan belgelerle ispatlamak zorundadır.

(6) İkinci fıkra da sayılan sicile kayıt şartlarını taşıdığı anlaşılan ve belgelerinde eksiklik bulunmayan başvuru sahiplerinin sicile kayıtlarının yapılacağı hususu ile şartları taşımadığı anlaşılan veya verilen bir aylık süreye rağmen eksik belgelerini sunmayan başvuru sahiplerinin sicile kayıtlarının yapılamayacağı hususunda Daire Başkanlığınca başvuru tarihinden veya eksik belgenin ikmalinden itibaren iki ay içinde karar verilir. Bu kararlar ilgisine de tebliğ edilir. Bu kişiler belge eksikliklerini ikmal ettiklerinde yeniden sicile kayıt için başvuruda bulunabilirler.

(7) Arabulucu, sicile kayıt tarihinden itibaren faaliyetine başlayabilir.

(8) Arabulucu, üçüncü fıkra da sayılan şartlarla ilgili olarak kendisine ait bilgilerde meydana gelen her türlü değişikliği bir ay içinde varsa belgesi ile birlikte Genel Müdürlüğe iletir. Bu değişiklikler ile ilgili olarak Daire Başkanlığı tarafından sicilde ve elektronik ortamda gerekli düzeltmeler yapılır.

(9) Daire Başkanlığı, sicile kayıtlı arabulucuları, görev yapmak istedikleri adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonlarına göre listeler ve listeleri ilgili komisyon başkanlıklarına bildirir. Bir arabulucu, en fazla üç komisyon listesine kaydolabilir.

Sicilden silinme

MADDE 31 – (1) Arabuluculuk için aranan koşulları taşımadığı hâlde sicile kaydedilen veya daha sonra bu koşulları kaybeden arabulucunun kaydı Daire Başkanlığınca silinir. Arabulucunun ölümü hâlinde de aynı işlem yapılır.

(2) Daire Başkanlığı, Kanunun öngördüğü yükümlülükleri önemli ölçüde veya sürekli yerine getirmediğini tespit ettiği arabulucuyu yazılı olarak uyarır; uyarıya uyulmaması hâlinde arabulucunun yazılı savunmasını ister. Arabulucu, istemin tebliğinden itibaren on günlük süre içinde savunmasını vermek zorundadır. Tebliğden imtina eden veya bu süre için-

de savunmada bulunmayan arabulucu savunma hakkından vazgeçmiş sayılır. Bu işlemlerden sonra Daire Başkanlığı, gerekirse arabulucunun adının sicilden silinmesini Kuruldan talep eder. Kurul tarafından sicilden silinmeye yönelik bir karar verilirse Daire Başkanlığınca bu karar ilgilisine tebliğ edilir.

(3) Arabulucu, sicilden kaydının silinmesini her zaman isteyebilir. Bu şekilde sicilden kaydı silinenler sınav şartı aranmaksızın diğer şartları haiz ise yeniden sicile kayıt yaptırabilirler.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Eğitim, Sınav ve Denetim

BİRİNCİ BÖLÜM

Arabuluculuk Eğitimi ve Eğitim Kuruluşları

Arabuluculuk eğitimi

MADDE 32 – (1) Arabuluculuk eğitimi, hukuk fakültesi mezunu ve beş yıllık meslekî kıdem kazanmış kişiler tarafından alınan, arabuluculuk faaliyetinin yürütülmesi ile arabuluculuğun yerine getirilmesi için gerekli olan bilgi ve becerilerin kazanılmasını amaçlayan eğitimi ifade eder.

(2) Arabulucu olacak kişilere altmışsekiz saati teorik ve onaltı saati uygulamalı olmak üzere asgari toplam seksendört saat arabuluculuk eğitimi verilir.

(3) Teorik ve uygulamalı eğitimin verilmesinde, eğitim modülü esas alınır.

(4) Eğitime katılanların, belgeye dayalı ve eğitim kuruluşlarınca kabul edilen haklı bir mazeretleri olmadıkça arabuluculuk eğitimi süresince verilen ders ve çalışmalara katılımları zorunludur. Eğitim kuruluşlarınca, adayların derslere devam durumunu gösteren çizelge düzenlenir ve derslerin 1/12'sine devam etmeyenlerin eğitim programıyla ilişkisi kesilir.

(5) Daire Başkanlığı, arabulucuların uzmanlık alanlarını ve uzmanlığa ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.

(6) Arabuluculara, arabuluculuk eğitim izni verilen kuruluşlarca teorik ve uygulamalı, toplam sekiz saatten az olmamak üzere üç yılda bir defa yenileme eğitimi verilir. Arabulucular yenileme eğitimine sicile kaydedildiği tarihten itibaren üçüncü yılın içinde katılmak zorundadır.

(7) Yenileme eğitiminde; arabuluculuğa ilişkin mevzuat ve içtihat değişiklikleri ile arabuluculuk becerilerinin geliştirilmesine yönelik eğitim verilir.

Arabuluculuk eğitimi katılım belgesi

MADDE 33 – (1) Eğitim kuruluşlarınca, eğitimlerini başarı ile tamamlayan kişilere en geç bir ay içinde arabuluculuk eğitimini tamamladıklarına dair katılım belgesi verilir.

Eğitim kuruluşlarına izin verilmesi

MADDE 34 – (1) Arabuluculuk eğitimi üniversitelerin hukuk fakülteleri, Türkiye Barolar Birliği veya Türkiye Adalet Akademisi tarafından verilir. Bu kuruluşlar Bakanlıktan izin alarak eğitim verebilirler. İzin verilen eğitim kuruluşlarının listesi elektronik ortamda yayınlanır.

(2) İzin için yazılı olarak başvurulur. Başvuruda eğitimin içeriğini ve süresini kapsar şekilde eğitim programı, eğiticilerin sayısı, unvanları, uzmanlıkları, yeterlikleri ve eğitim programının finansman kaynakları ile eğitim verilecek mekânlar hakkında gerekçeli ve yeterli bilgilere yer verilir.

(3) Başvuruda sunulan belgelere dayalı olarak, eğitimin amacına ulaşacağı, eğitimin yapılacağı mekânların uygunluğu ve eğitim kuruluşlarında eğitim faaliyetinin devamlılığının sağlanacağı tespit edilirse, ilgili eğitim kuruluşuna en çok üç yıl için geçerli olmak üzere izin verilir. İzin verilen eğitim kuruluşu, eğitim kuruluşları siciline kaydedilir.

(4) İkinci ve üçüncü fıkralarda belirtilen nitelikleri taşımadığı anlaşılan eğitim kuruluşunun başvurusu, başvuru talebinin Bakanlığa ulaştığı tarihten itibaren iki ay içinde incelenerek reddedilir ve karar ilgisine tebliğ edilir. Bakanlıkça iki ay içinde karar verilemediği takdirde talep reddedilmiş sayılır.

(5) İzin süresi uzatılmayan veya izni iptal edilen eğitim kuruluşu, eğitim kuruluşları sicilinden ve elektronik ortamdaki listeden silinir. Bu eğitim kuruluşuna ait belgeler dosyasında saklanır.

İzin süresinin uzatılması

MADDE 35 – (1) Sicile kayıtlı olan bir eğitim kuruluşu kayıt süresinin bitiminden en erken bir yıl ve en geç üç ay önce, eğitim kuruluşları siciline kayıtlı kaydının geçerlilik süresinin uzatılmasını yazılı olarak talep edebilir. Eğitim kuruluşunun 36 ncı maddeye göre sunduğu raporlardan, arabuluculuk eğitiminin başarılı şekilde devam ettiği ve 37 nci maddede

belirtilen sebepler bulunmadığı takdirde, verilmiş bulunan iznin geçerlilik süresi her defasında üç yıl uzatılabilir. Eğitim kuruluştur, süresi içinde yaptığı başvuru hakkında karar verinceye kadar listede kayıtlı kalır.

(2) İzin süresinin uzatılmasına ilişkin talepler, talebin Bakanlığa ulaştığı tarihten itibaren iki ay içinde incelenerek karara bağlanır ve karar ilgili-sine tebliğ edilir.

Daire Başkanlığına bilgi verme yükümlülüğü

MADDE 36 – (1) Eğitim kuruluşları, her yıl ocak ayında bir önceki yıl içinde gerçekleştirdikleri eğitim faaliyetinin kapsamı, içeriği ve başarısı konusunda Daire Başkanlığına bir rapor sunar.

(2) Rapor sunmayan eğitim kuruluşuna yazılı ihtarla bulunularak bir aylık süre verilir. İhtarda, raporun verilen süreye rağmen sunulmaması hâlinde eğitim verme izninin iptal edileceği hususu belirtilir.

Eğitim kuruluşuna verilen iznin iptali

MADDE 37 – (1) Aşağıdaki hâllerde eğitim kuruluşuna verilmiş olan izin, Bakanlığın talebi üzerine Kurul tarafından iptal edilir:

- a) İzin verilebilmesi için aranan şartlardan birinin ortadan kalkmış olduğunun veya mevcut olmadığının tespiti.
- b) Eğitimin yeterli şekilde verilemediğinin tespiti.
- c) Arabuluculuk eğitimi başarı belgesi düzenlenmesinde sahtecilik veya önemli hatalar yapılması.
- ç) 36 ncı maddedeki rapor verme yükümlülüğünün yapılan ihtara rağmen yerine getirilmemesi.
- d) Eğitim faaliyetinin devamlılığının sağlanmadığının tespiti.

(2) Eğitim kuruluşunun yazılı talebi üzerine Daire Başkanlığınca her zaman eğitim izninin iptaline karar verilebilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Sınav İlke ve Kuralları

Sınav

MADDE 38 – (1) Arabuluculuk eğitimini tamamlayanların sicile kayıt olabilmeleri için bu Yönetmeliğe uygun olarak yapılacak yazılı sınavda başarılı olmaları zorunludur.

(2) Başarılı olanların sınav sonuçları, sicile kayıt işlemleri tamamlanınca ya kadar geçerliliğini korur.

Sınavın yeri ve günü

MADDE 39 – (1) Sınav Bakanlık tarafından belirlenen arabulucu ihtiyaç sayısına göre yapılır. Sınavın yapılacağı yer, tarih ve saat Daire Başkanlığınca belirlenir.

(2) Sınavın yeri, tarihi ve saati Genel Müdürlüğün resmî internet sayfasında yayımlanmak suretiyle duyurulur.

Sınavın konusu

MADDE 40 – (1) Sınav, 32 nci madde uyarınca arabuluculuk eğitimi sırasında verilen konuları kapsar.

Sınav işlemlerinin yürütülmesi

MADDE 41 – (1) Daire Başkanlığı sınavla ilgili soruların hazırlattırılması, sınavın ilanı, süresi, sınav tutanaklarının düzenlenmesi ile sınavlara ilişkin diğer işlemlerin yürütülmesini sağlar.

Sınava başvuru

MADDE 42 – (1) Sınava girmek isteyenlerin 30 uncu maddenin ikinci fıkrasının (a), (b), (c), (ç) ve (d) bentlerinde belirtilen şartları taşıması ve arabuluculuk eğitimi tamamlaması gerekir.

(2) Sınava başvurular, Arabulucu Bilgi Sistemi üzerinden elektronik imza ya da e-Devlet şifresi kullanmak suretiyle, T.C. kimlik numarasını gösteren belge, adli sicil beyanı veya belgesi, arabuluculuk eğitimi tamamladığını gösteren katılım belgesi, hukuk fakültesi mezunu ve mesleğinde en az beş yıllık kıdeme sahip olduğunu gösterir belgenin son başvuru günü bitimine kadar sisteme yüklenmesi suretiyle yapılır.

(3) Başvuruya ilişkin diğer usul ve esaslar sınav ilanında belirtilir.

Başvurunun incelenmesi

MADDE 43 – (1) Başvuru, ilgilinin sınava girebilme şartlarını taşıyıp taşımadığının tespiti açısından incelenir.

(2) Başvuru sırasında istenen belgeleri sisteme eksik veya hatalı yüklemiş olanların ya da sınava girebilme şartlarını taşımadığı tespit edilenlerin başvuruları reddedilip, bu durum kendilerine bildirilir.

(3) Sınava girebilme şartlarını taşıyanlara ilişkin gerekli bilgiler, sınavı yapacak kuruma iletilir.

Sınavların yapılışı

MADDE 44 – (1) Sınav, klasik veya test usulü şeklinde yapılır.

(2) Bu sınav, Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü veya yükseköğretim kurumları arasından Bakanlıkça belirlenecek bir kuruluşa yaptırılabilir.

Sınavda başarı koşulu

MADDE 45 – (1) Sınavda yüz tam puan üzerinden en az yetmiş puan alması koşuluyla en yüksek puan alan adaydan başlamak üzere sınav ilanında belirtilen arabulucu ihtiyaç sayısı kadar aday, sınavda başarılı sayılır. Başarılı sayılan en düşük puanlı adayla aynı puanı alan adaylar da başarılı sayılır.

Sınav sonuçlarının açıklanması ve itiraz

MADDE 46 – (1) Daire Başkanlığı, sınav sonuçlarını, sınav sonuçlarının kendisine intikal ettiği tarihten itibaren bir ay içinde ilan eder.

(2) İlgililer, sınav sonuçlarının ilanından itibaren yedi gün içinde Daire Başkanlığına yazılı olarak itiraz edebilirler.

(3) Daire Başkanlığı tarafından sınav ile ilgili itirazlar sınavı yapan kuruma yedi gün içinde bildirilir. İtiraz sonuçları da ilgililere aynı süre zarfında Daire Başkanlığınca yazılı olarak bildirilir.

(4) Sınava yapılan itirazlar, sınavı yapan kurum tarafından karara bağlanır.

(5) Sınavda hatalı sorulara tekabül eden puanlar eşit şekilde diğer sorulara dağıtılır. Ancak, soruların yüzde beşinden fazlasının hatalı olduğunun ikinci fıkrada belirtilen süre içinde tespit edilmesi hâlinde, sınav iptal edilir ve en kısa sürede yeni sınav yapılır.

Sınavların geçersiz sayılması

MADDE 47 – (1) Sınava girenlerden;

- a) İzin almadan sınav salonu veya yerini terk edenler,
- b) Sınavda kopya çekenler veya kopya çekmeye teşebbüs edenler,
- c) Sınavda kopya verenler veya kopya vermeye teşebbüs edenler,
- ç) Kendi yerine başkasının sınava girmesini sağlayanlar,

d) Sınav düzenine aykırı davranışta bulunanlar hakkında düzenlenen tutanak üzerine bunların sınavları geçersiz sayılır.

(2) Sınavı kazananlardan başvuruda gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu tespit edilenlerin sınavı da geçersiz sayılır. Bu durumda olanlar hiçbir hak talebinde bulunamazlar. Ayrıca gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu tespit edilenler hakkında idari ve yasal işlemler yapılır.

Sınavlarda başarısız kabul edilme

MADDE 48 – (1) Sınava başvuranlardan;

- a) 45 inci maddedeki sınav başarı koşuluunu sağlamayanlar,
- b) Sınavı geçersiz sayılanlar,
- c) Sınava katılmayanlar başarısız kabul edilirler.

Yeni sınav hakkı

MADDE 49 – (1) 47 nci maddenin birinci fıkrasının (a) bendi gereğince sınavları geçersiz sayılanlar ile 48 inci maddenin birinci fıkrasının (a) ve (c) bentleri gereğince sınavlarda başarısız kabul edilenler, sınavlara yeniden girebilme hakkına sahiptirler.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Denetim

Denetim yetkisi

MADDE 50 – (1) Arabulucular, arabuluculuk büroları ve arabuluculuk eğitim izni verilen kuruluşlar, Daire Başkanlığının denetimi altındadır.

Denetimin kapsamı

MADDE 51 – (1) Eğitim kuruluşları, arabulucular ve arabuluculuk büroları, Kanun, Yönetmelik ve ilgili mevzuat uyarınca çıkarılan diğer düzenleyici işlemlere uygun hareket edip etmediği yönünden denetlenir.

(2) Denetim sonucunda tespit edilen eksiklikler duruma göre Daire Başkanlığınca ilgili kişi ve kuruluşlara yazılı bir şekilde bildirilerek bu eksikliklerin giderilmesi için eksikliğin niteliğine göre uygun bir süre verilir. Verilen süre sonunda eksiklikler giderilmediği takdirde veya denetim sonucu, konusu suç teşkil eden uygulamalar tespit edildiğinde arabulucu veya eğitim kuruluşları hakkında Kanun, Yönetmelik ve bu mevzuat uyarınca çıkarılan diğer düzenleyici işlemler uyarınca işlem yapılır ve gerekirse adli mercilere bildirimde bulunulur.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Teşkilat

BİRİNCİ BÖLÜM

Daire Başkanlığı

MADDE 52 – (1) Daire Başkanlığı, bir daire başkanı, yeteri kadar tetkik hâkimi ve diğer personelden oluşur.

(2) Daire Başkanlığı nezdinde, Kanun ve bu Yönetmelikle verilen arabuluculuk faaliyetleri ile ilgili görevleri yerine getirmek üzere; Arabuluculuk Hizmetleri Bürosu, Sicil Bürosu ve Eğitim Bürosu gibi bürolar başta olmak üzere hizmetin gereklerine uygun olarak yeterli sayıda büro oluşturulur.

Daire Başkanlığının görevleri

MADDE 53 – (1) Daire Başkanlığının görevleri genel olarak şunlardır:

- a) Arabuluculuk hizmetlerinin düzenli ve verimli olarak yürütülmesini sağlamak.
- b) Arabuluculukla ilgili yayın yapmak, bu konudaki bilimsel çalışmaları teşvik etmek ve desteklemek.
- c) Kurulun çalışması ile ilgili her türlü karar ve işlemi yürütmek ve görevleri ile ilgili bakanlık, diğer kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kamu yararına çalışan vakıf ve dernekler ile uygun görülen gönüllü gerçek ve tüzel kişilerle işbirliği yapmak.
- ç) Arabuluculuk kurumunun tanıtımını yapmak, bu konuda kamuoyunu bilgilendirmek, ulusal ve uluslararası kongre, sempozyum ve seminer gibi bilimsel organizasyonları düzenlemek veya desteklemek.
- d) Ülke genelinde arabuluculuk uygulamalarını izlemek, ilgili istatistikleri tutmak ve yayımlamak.
- e) Arabuluculuk eğitimi verecek kuruluşlar tarafından bu amaçla yapılan başvuru ile eğitim kuruluşları sicilindeki kaydın geçerlilik süresinin uzatılması talebinin karara bağlanmasını Bakanlığın onayına sunmak, arabuluculuk eğitimi verecek eğitim kuruluşlarını listelemek ve elektronik ortamda yayımlamak.
- f) Arabulucu sicilini tutmak, sicile kayıt taleplerini karara bağlamak, 31 inci maddenin birinci ve ikinci fıkraları kapsamında arabulucunun sicil-

den silinmesine karar vermek ve bu sicilde yer alan kişilere ilişkin bilgileri elektronik ortamda duyurmak.

g) Arabulucular tarafından arabuluculuk faaliyeti sonunda düzenlenen son tutanakların kayıtlarını tutmak ve birer örneklerini saklamak.

ğ) Görev alanına giren kanun ve düzenleyici işlemler hakkında inceleme ve araştırma yaparak Genel Müdürlüğe öneride bulunmak.

h) Yıllık faaliyet raporunu ve izleyen yıl faaliyet planını hazırlayarak Kurulun bilgisine sunmak.

ı) Yıllık Arabuluculuk Asgari Ücret Tarifesini hazırlamak.

İKİNCİ BÖLÜM

Arabuluculuk Kurulu ve Görevleri

Kurul

MADDE 54 – (1) Kurul aşağıdaki üyelerden oluşur:

a) Hukuk İşleri Genel Müdürü.

b) Arabuluculuk Daire Başkanı.

c) Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından hukuk mahkemelerinde görev yapmakta olan birinci sınıfa ayrılmış hâkimler arasından seçilecek iki hâkim.

ç) Türkiye Barolar Birliğinden üç temsilci.

d) Türkiye Noterler Birliğinden bir temsilci.

e) Yükseköğretim Kurulu tarafından seçilen özel hukuk alanından bir öğretim üyesi.

f) Adalet Bakanı tarafından seçilecek üç arabulucu.

g) Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinden bir temsilci.

ğ) Kendisine mensup işçi sayısı en çok olan üç işçi sendikaları konfederasyonunca seçilecek birer temsilci.

h) En çok işveren mensubu olan işveren sendikaları konfederasyonunca seçilecek bir temsilci.

ı) Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonundan bir temsilci.

i) Türkiye Adalet Akademisi Eğitim Merkezi Başkanı.

(2) Kurul Başkanı ihtiyaca göre Kurul toplantılarına uzman kişileri çağırabilir.

(3) Kurul Başkanı Hukuk İşleri Genel Müdürüdür. Genel Müdürün bulunmadığı toplantılarda Başkanlık görevi Arabuluculuk Daire Başkanı tarafından yerine getirilir.

(4) Kurul, mart ve eylül aylarında olmak üzere yılda en az iki kez toplanır. Ayrıca, Başkanın veya en az beş üyenin talebiyle Kurul her zaman toplantıya çağırılabilir.

(5) Kurul en az on kişi ile toplanır.

(6) Kurul üye tam sayısının salt çoğunluğu ile karar alır. Karara muhalif kalan üyelerin görüşlerini yazılı olarak sunma hakları vardır. Karara muhalif üyeler, muhalefet gerekçelerini en geç on gün içinde Kurul başkanlığına ibraz ederler.

(7) Mazeretsiz olarak art arda iki toplantıya katılmayan üyenin üyeliği düşer. Üyeliği düşen kişinin yerine, kalan süreyi tamamlamak üzere kurum veya kuruluşunca yeni bir üye görevlendirilir. Üyenin istifası veya ölümü hâlinde de aynı hüküm geçerlidir.

(8) Kurulun Bakanlık dışından görevlendirilen üyelerinin görev süresi üç yıldır. Görev süresi dolan üyeler yeniden görevlendirilebilir. Eski Kurulun görevi yeni Kurul oluşuncaya kadar devam eder.

(9) Kurulun gündemi Daire Başkanlığınca belirlenip, Kurul toplantısından beş gün önce Kurul üyelerinin iletişim adreslerine elektronik posta yoluyla gönderilir. Gündem dışı konular da Kurulda görüşülebilir.

(10) Kurulun sekreteryası Daire Başkanlığınca yürütülür.

(11) Arabuluculuk Kuruluna başka yerden katılan Kurul üyelerinin gündelik, yol gideri, konaklama ve diğer zorunlu giderleri 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümlerine göre Bakanlıkça karşılanır.

Kurulun görevleri

MADDE 55 – (1) Kurulun görevleri şunlardır:

a) Arabuluculuk hizmetlerine ilişkin temel ilkeler ile arabuluculuk meslek kurallarını belirlemek.

b) Arabuluculuk eğitimine ve eğitim kuruluşlarının nitelikleri ile çalışma usul ve esaslarına yönelik ilke ve standartlar ile arabuluculuk eğitimi

sonunda yapılacak olan sınava ilişkin temel ilke ve standartları tespit etmek.

c) Arabulucuların denetimine ilişkin kuralları belirlemek.

ç) Kanuna göre çıkarılması gereken ve Genel Müdürlük tarafından hazırlanan yönetmelik taslaklarına, gerekirse değişiklik yaparak son şeklini vermek.

d) Eğitim kuruluşlarının eğitim izinlerini iptal etmek.

e) 31 inci maddenin üçüncü fıkrası kapsamında arabulucunun sicilden silinmesine karar vermek.

f) Arabulucuların ödeyecekleri giriş aidatını ve yıllık aidatları tespit etmek.

g) Arabuluculuk Asgari Ücret Tarifesini gerekiyorsa değişiklik yapmak suretiyle onaylamak.

ğ) Daire Başkanlığı tarafından yürütülecek faaliyetlerin etkinliğini artırmak üzere tavsiyelerde bulunmak.

h) Daire Başkanlığının yıllık faaliyet raporu ve planı hakkında görüş bildirmek.

ı) Daire Başkanlığının faaliyet planında yer alan konularla ilgili kurum ve kuruluşların uygulamaya sağlayabileceği katkıları belirlemek. i) Arabuluculuk hizmetlerinin yürütülmesiyle ilgili olarak gerek Daire Başkanlığınca bildirilen ve gerekse re'sen öğrenilen genel ve önemli sorunları görüşüp, çözüm önerilerinde bulunmak.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Adliye Arabuluculuk Bürosu

MADDE 56 – (1) Arabuluculuğa başvuranları bilgilendirmek, arabulucuları görevlendirmek ve kanunla verilen diğer görevleri yerine getirmek üzere Bakanlık tarafından uygun görülen adliyelerde, adliye arabuluculuk büroları kurulur.

Adliye arabuluculuk büro personeli

MADDE 57 – (1) Adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonu tarafından, münhasıran bu bürolarda çalışmak üzere bir yazı işleri müdürü ile yeteri kadar personel görevlendirilir.

Adliye arabuluculuk bürolarının denetimi

MADDE 58 – (1) Adliye arabuluculuk büroları, Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından belirlenen sulh hukuk hâkiminin gözetim ve denetimi altında görev yapar. Adliye arabuluculuk bürosu kurulmayan yerlerde bu büroların görevi, adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonunca görevlendirilen sulh hukuk mahkemesi yazı işleri müdürlüğü tarafından ilgili hâkimin gözetim ve denetimi altında yerine getirilir.

BEŞİNCİ KISIM

Çeşitli ve Son Hükümler

Yürürlükten kaldırılan yönetmelik

MADDE 59 – (1) 26/1/2013 tarihli 28540 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır.

Yenileme eğitimine esas kayıt tarihi

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) 1/1/2018 tarihinden önce sicile kaydolanlar bakımından bu Yönetmeliğin Resmî Gazete’de yayımlandığı tarih 32 nci maddenin altıncı fıkrası uyarınca, sicile kayıt tarihi sayılır.

Yürürlük

MADDE 60 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 61– (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Adalet Bakanı yürütür.

TÜRKİYE ARABULUCULAR ETİK KURALLARI

Giriş

Türkiye Arabulucular Etik Kuralları karşılaştırmalı hukuktaki etik ve uygulama kuralları dikkate alınarak ülkemizin arabuluculuk sistemi ile sosyal ve kültürel değerlerine uyumlu olacak biçimde, Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü Arabuluculuk Daire Başkanlığı tarafından hazırlanmış olup, Arabuluculuk Kurulu tarafından gözden geçirilerek kabul edilmiştir.

Arabuluculuk, sistematik teknikler uygulayarak, görüşmek ve müzakerelerde bulunmak amacıyla tarafları bir araya getiren, onların birbirlerini anlamalarını ve bu suretle çözümlerini kendilerinin üretmesini sağlamak

için aralarında iletişim sürecinin kurulmasını gerçekleştiren, uzmanlık eğitimi almış olan tarafsız ve bağımsız bir üçüncü kişinin katılımıyla ve ihtiyarî olarak yürütülen uyuşmazlık çözüm yöntemidir.

Keza arabuluculuk, yabancılık unsuru taşıyanlar da dâhil olmak üzere, ancak tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri iş veya işlemlerden doğan özel hukuk uyuşmazlıklarının çözülmesinde uygulanan ve barışçıl uyuşmazlık çözüm yöntemleri içinde yaygın olarak kullanılan uyuşmazlık çözüm yöntemidir.

Arabuluculuk, taraflara, uyuşmazlık konularını belirleme ve açıklığa kavuşturma, farklı bakış açılarını anlama, menfaatlerini tanımlama, olası çözümleri ortaya koyma, değerlendirme ve istendiğinde de karşılıklı tatminkâr anlaşmalara varma fırsatını sunma gibi çeşitli amaçlara hizmet eder.

Gerek 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanununda (bundan sonra “Kanun” olarak ifade edilecektir) gerekse Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu Yönetmeliğinde (bundan sonra “Yönetmelik” olarak ifade edilecektir) hem arabuluculuk kurumu hem de arabulucularla ilgili temel ilke, hak ve yükümlülöklere ilişkin genel düzenlemeler yer almakta ise de; arabulucular etik kurallarının belirlenmesi önemli bir ihtiyacın karşılanması anlamında bir zorunluluk olduğu gibi, aynı zamanda arabuluculuk mevzuatının Arabuluculuk Daire Başkanlığına ve Arabuluculuk Kuruluna yüklediği bir görevin de ifasıdır.

Arabulucular Etik Kurallarının aşğıda belirtilmiş olan üç temel amacı vardır:

- a) Arabuluculara mesleklerinin icrasında rehberlik etmek ve yol göstermek
- b) Arabuluculuğa başvuran tarafları bilgilendirmek ve onların korunmasını sağlamak
- c) Barışçıl bir uyuşmazlık çözüm yöntemi olarak arabuluculuğa toplum tarafından duyulan kamu güvenliğini arttırmak.

Arabulucular Etik Kuralları, arabuluculuk sürecini yürütecek ve Arabulucular Siciline kayıtlı bulunan arabulucular tarafından kabul edilmiş sayılır. Arabulucular bu kurallara eksiksiz bir biçimde uymaya özen göstermelidir.

Arabulucular Etik Kuralları, bütün olarak okunur ve yorumlanır. Kuralların sıralanmasında, öneme göre verilen bir öncelik söz konusu değildir.

Arabulucular, Etik Kurallarının ihlali ve bu durumun öğrenilmesi halinde Arabuluculuk Kurulu Kanunun 21'inci maddesinin ikinci fıkrası kapsamında ilgili arabulucunun sicilinden silinmesi de dahil olmak üzere arabuluculuk mevzuatında öngörülen diğer yaptırımları uygulayabilir.

Eşitliği Gözetme Yükümlülüğü

Madde 1- (1) Arabulucu, süreç boyunca taraflara eşit davranma ve onların gereksinimleri doğrultusunda adil olma ilkelerini gözetmekle yükümlüdür.

Kendi Kararını Verme Hakkı

Madde 2- (1) Kendi kararını verme hakkı, tarafların sürece başlamadan, süreç içerisinde ve sonuç aşamasında özgür ve aydınlanmış iradeleriyle, gönüllü ve baskı altında kalmadan karar vermelerini kapsar.

(2) Arabulucu, arabulucunun seçimi, sürecin yürütülmesi, sürece katılım, süreçten çekilme ve süreci sonlandırma dâhil olmak üzere, arabuluculuğun her aşamasında tarafların kendi kararlarını verme hakkını gözetmekle yükümlüdür.

(3) Arabulucu, hazırlık aşaması veya ilk arabuluculuk toplantısında kendisinin arabuluculuk sürecindeki rolü hakkında taraflara bilgi vermek zorundadır. Arabulucu karar verme yetkisinin kendisinde değil, taraflarda olduğu hususunu vurgulamalıdır.

(4) Arabulucu, hukuki uyuşmazlıkla ilgili olarak taraflara hukuki veya mesleki tavsiyelerde bulunamaz. Ancak gerekli ve uygun olduğunda aydınlanmış iradeyle seçim yapmalarına yardımcı olmak için, başka uzmanlara danışmalarının önemini taraflara hatırlatmalı ve bu konuda tarafları bilgilendirmelidir.

(5) Arabulucu, daha yüksek bir anlaşma bedeli veya arabuluculuk ücreti sağlamak; mahkeme veya arabuluculuk bürosu program yöneticisi, medya veya benzer beklentileri karşılamak adına, taraflardan herhangi birinin kendi kararını verme hakkına etki etmemelidir.

Tarafsızlık

Madde 3- (1) Tarafsızlık, arabulucunun taraf tutmamasını ve taraflar hakkında önyargılı olmamasını kapsar.

(1) Arabulucu, taraflardan birinin kişiliğine, geçmişine, inanç ve değerlerine ve arabuluculuk sürecindeki tutum ve davranışlarına veya başka bir sebebe dayanarak taraf tutmamalı ve önyargılı davranmamalıdır.

(2) Arabulucu, arabuluculuk sürecini yürütürken tarafsız olmak ve tarafsızlığını şüpheli hâle getirecek davranışlardan kaçınmak zorundadır. Arabulucu, kendisinin davranış ve görünüşteki tarafsızlığından şüphe duyulmasına yol açacak şekilde, taraflara değerli bir hediye, yardım, borç veya değerli başka bir mal vermemeli ve onlardan da kabul etmemelidir.

(3) Arabulucu, arabuluculuğu tarafsız bir şekilde yönetemeyecek ise arabulucu olma teklifini reddetmeli ve hangi aşamada olursa olsun arabuluculuktan çekilmelidir.

(4) Arabulucunun tarafsızlığından şüphe edilmesini gerektirecek önemli hâl ve şartların varlığının söz konusu olması veya sonradan ortaya çıkması hâlinde, bu hususta tarafları bilgilendirmesine rağmen, taraflar, arabulucudan görevi üstlenmesini birlikte talep ederlerse, arabulucu bu görevi üstlenebilir veya üstlenmiş olduğu görevi sürdürebilir.

(5) Arabulucu, taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça, arabuluculuk sürecini arabuluculuğa uygun tarafsız bir yerde yürütmelidir.

Menfaat ilişkisi veya Çatışması

Madde 4- (1) Arabulucu ile taraflar arasında herhangi bir menfaat ilişkisi veya çatışması bulunmamalıdır. Arabulucu, taraflar ile arasında menfaat ilişkisi veya çatışması bulunduğu görünümü vermekten kaçınmalıdır.

(2) Arabulucu ile taraflar arasındaki menfaat ilişkisi veya çatışması, tarafların arabuluculuğa başvurmasından sonra ortaya çıkabileceği gibi; arabulucu ile taraflar arasındaki mevcut veya geçmişteki, kişisel ya da mesleki herhangi bir ilişkiden dolayı önceden de var olabilir.

(3) Arabulucu, arabuluculuk sürecini yürütmesi bakımından, iyi niyetli üçüncü bir kişinin, taraflar ile arasında doğmuş veya doğabilecek bir menfaat ilişkisi veya çatışması bulunduğunu düşünmesine yol açacak bir olay olup olmadığını belirlemek üzere makul bir araştırma ve inceleme yapmalıdır. Arabulucunun, taraflar ile arasında doğmuş veya doğabilecek bir menfaat ilişkisi veya çatışmasını ortaya çıkarmak için yapacağı araştırma, somut olayın koşullarına göre değişebilir.

(4) Arabulucu, kendisi tarafından makul koşullarda bilinebilecek ve tarafsızlığı hakkında şüphe uyandırabilecek, doğmuş veya doğabilecek menfaat ilişkisi veya çatışmaları hakkında, mümkün olan en kısa sürede tarafları bilgilendirmelidir.

(5) Arabulucu ile taraflar arasındaki doğmuş veya doğabilecek menfaat ilişkisi veya çatışması, arabulucunun tarafsızlığına ve arabuluculuk sürecine açıkça zarar verecek nitelikteyse; arabulucu, tarafların aksi yöndeki talepleri ve anlaşmasına bakılmaksızın, arabuluculuk teklifini reddetmeli ve hangi aşamada olursa olsun arabuluculuktan çekilmelidir.

(6) Arabulucu, bu sıfatla görev yaptığı uyuşmazlık ile ilgili olarak açılan davada, daha sonra, avukatlık yapamayacağı gibi, hâkim veya bilirkişi olarak da görev üstlenemez. Ancak, taraflar açık ve yazılı onayları ile birlikte talep ederlerse, açılan tahkim yargılamasında hakemlik yapabilir.

Sürecinin Niteliği ve Görevin Özenle Yerine Getirilmesi

Madde 5- (1) Arabulucu, görevini şahsen, özenle, makul sürede, güven içinde, tarafların etkin katılımıyla, hakkaniyete uygun, taraflara yeterli söz hakkı vererek ve katılımcılar arasında karşılıklı saygı gösterilmesini sağlayacak biçimde yerine getirmelidir.

(2) Arabulucu, arabuluculuk görevini, arabuluculuk süreci ile ilgili tüm ön hazırlıkları tamamladıktan sonra ve arabuluculuk sürecini yürütmek için gerekli zamana sahip olduğunda kabul etmelidir.

(3) Arabulucu, arabuluculuk süreci boyunca mesleğin gerekliliklerine uygun biçimde davranmak zorundadır. Arabulucu, kendisine ya da arabuluculuk sistemine duyulacak güven ve itibara zarar verebilecek bir davranış içerisinde bulunamaz. Arabulucu, toplumsal cinsiyet rollerinin taraflara ve özellikle arabuluculuk sürecine etkisi yanında; taraflar ve taraflarla kendisi arasındaki sosyo-ekonomik ve kültürel farklılıklara karşı da duyarlı olmalıdır.

(4) Arabulucu, arabuluculuk süreci boyunca taraflar arasında dürüstlüğü, saygıyı, samimiyeti ve nezaketi teşvik etmeli ve kendisi de arabuluculuk sürecinde taraflara herhangi bir belge, olay veya durum hakkında bilerek ve isteyerek yanlış bilgi vermemelidir.

(5) Arabulucunun görev ve işlevi, diğer mesleklerden önemli ölçüde farklıdır. Arabulucunun işleviyle diğer bir mesleğin işlevi birbirine karıştırılmamalıdır; aksi takdirde bazı sorunların ortaya çıkması kaçınılmazdır. Bu sebeple arabulucu, mesleklerinin işlevlerini birbirinden ayırmalıdır. Arabulucu, ancak arabuluculuk ile bağdaşması şartıyla taraflara eğitim ve tecrübesine dayanarak bilgi verebilir.

(6) Arabulucu, arabuluculuk sürecinde arabuluculuktan başka bir uyuşmazlık çözüm yöntemini yürütemez. Arabuluculuk mevzuatından kay-

naklanan avantajları kullanmak amacıyla herhangi bir çözüm yolunu arabuluculuk olarak adlandıramaz. Ancak, arabulucu, gerekli ve uygun gördüğünde, taraflara uyuşmazlıklarını tahkim, tarafsız değerlendirme, danışmanlık veya diğer uyuşmazlık çözüm yöntemleriyle çözmeyi düşünmelerini önerebilir.

(7) Arabuluculuk bir suç işlemek amacıyla kullanılırsa, arabulucu uygun adımları derhâl atmalı ve hangi aşamada olursa olsun arabuluculuktan çekilmelidir.

(8) Taraflardan biri arabuluculuk sürecini, uyuşmazlık konularını ve uzlaşma seçeneklerini kavramakta güçlük çekerse veya arabuluculuğa etkin bir biçimde katılmakta zorlanırsa; arabulucu, böyle bir durumdaki tarafın katılma, anlama ve kendi kararını verme hakkına uygun olacak şekilde, hukuki yardım almasını önermek de dahil olmak üzere gerekli değişiklik

önerilerini getirmeli, hatta gerekiyorsa arabuluculuğu bitirmelidir.

(9) Arabulucu, kendisi de dâhil olmak üzere bir katılımcının davranışının, arabuluculuk sürecinin yürütülmesine zarar verebileceğini düşünürse, gerektiğinde arabuluculuğu ertelemek, arabuluculuktan çekilmek veya arabuluculuğu bitirmek de dâhil olmak üzere gerekli tedbirleri derhâl almalıdır.

Gizlilik

Madde 6- (1) Arabulucu, taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça, arabuluculuk faaliyeti çerçevesinde sunulan veya diğer bir şekilde elde ettiği bilgi ve belgeler ile kayıtları gizli tutmak zorundadır.

(2) Arabulucu, tarafların arabuluculuk sürecinde nasıl hareket ettiği hakkında, sürece katılmayan üçüncü kişilere bilgi vermemelidir.

(3) Arabuluculuk sürecinde taraflardan biriyle özel oturumda bir araya gelen arabulucu, bu özel oturumda edindiği hiçbir bilgiyi, bilgiyi veren tarafın rızası olmadan, doğrudan veya dolaylı olarak diğer tarafa aktarmamalıdır.

(4) Arabulucu, bir arabuluculuk sürecine eğitim veya araştırma amacıyla katılım sağlarsa, tarafların kimlik bilgileri de dahil olmak üzere gizliliğe ilişkin haklı beklentilerine uygun davranmalıdır.

(5) Arabulucu, arabuluculuk sürecinde karşılaştığı, kamu güvenliğini veya sağlığını tehdit, beden bütünlüğünün bozulması, kadına karşı şiddet

det ve çocuk istismarı suçlarında, durumu netleştirmek için gerektiğinde arabuluculuğu ertelemek, arabuluculuktan çekilmek veya arabuluculuğu bitirmek de dâhil olmak üzere, ilgili mevzuat uyarınca uygun olan tüm tedbirleri derhâl almalıdır.

Mesleki Yeterlilik

Madde 7- (1) Arabulucu, somut uyuşmazlıkta gerekli olan mesleki yeterliliği haiz değil ve tarafların makul beklentilerini karşılayamayacak durumdaysa, arabuluculuk teklifini reddetmeli ve hangi aşamada olursa olsun arabuluculuktan çekilmelidir.

(2) Arabulucu, mesleki yeterliliğinden ve gelişiminden sorumludur. Bu anlamda kendi mesleki bilgi ve becerilerinin sınırlarının farkında olmasıdır. Arabulucu, gerek mesleki yeterliliğinin artırılması gerekse mesleki gelişimin sağlanması için, yenileme eğitimi başta olmak üzere, arabuluculukla ilgili her türlü bilimsel ve mesleki çalışmalara katılmalıdır.

(3) Eğitim sayesinde kazanılan bilgi ve beceriler, arabuluculuk tecrübesi, toplumsal cinsiyete, sosyo-ekonomik ve kültürel farklılıklara ilişkin farkındalıklar, bir arabulucunun mesleki yeterliliği ve gelişimi için gerekli olan önemli unsurlardır.

(4) Taraflar, arabulucunun eğitimi, tecrübesi ve arabuluculuk sürecini yürütmedeki mesleki yeterliliği ile ilgili bilgilere rahatça erişebilmelidir.

Unvan Kullanımı, Reklam ve Tanıtım

Madde 8- (1) Arabulucu, arabuluculuk faaliyeti sırasında bu unvanını belirtmek zorundadır.

(2) Arabulucu, tabela ve basılı kâğıtlarının kullanımında arabuluculuk mevzuatına uygun hareket etmelidir.

(3) Arabulucu, reklam ve tanıtım yaparken dürüstlük kuralına uygun bir tutum ve davranış sergilemelidir. Arabulucunun, kendi nitelikleri, tecrübesi, hizmetleri ve ücreti konusunda vereceği bilgiler doğru olmalıdır.

(4) Arabulucu, tabela ve basılı kâğıtlarında veya elektronik ortamdaki reklam ve tanıtıma yönelik iletişimlerinde, arabuluculuk sürecinin sonucu ve başarısı hakkında kısmen de olsa söz vermemelidir.

(5) Arabulucu, hiçbir şekilde etik kurallarla çelişecek nitelikte reklam yapamaz.

Ücret ve Diğer Masraflar

Madde 9- (1) Arabulucu yapmış olduğu faaliyet karşılığı ücret ve masrafları isteme hakkına sahiptir. Keza, ücret ve masraflar için avans da talep edebilir.

(2) Arabulucu, arabuluculuk ücreti ve arabuluculuk süreciyle ilgili olarak ortaya çıkabilecek diğer masraflar hakkında, arabulucu olarak atanmasını müteakip mümkün olan en kısa sürede tarafları bilgilendirmelidir.

(3) Arabulucu, arabuluculuk süreci başlamadan önce, arabuluculuk ücreti ve masraflarıyla ilgili olarak tarafların bir anlaşma yapmalarını sağlamalıdır.

(4) Arabulucu, ücretini belirlerken; kendi niteliklerini, uyuşmazlığın niteliğini ve karmaşıklığını, arabuluculuk sürecinde gereken süreyi dikkate alarak ve asgari ücret tarifesinin altında olmamak ve tüm diğer etkenleri dikkate almak koşuluyla, hakkaniyete ve dürüstlüğe uygun bir şekilde hareket etmelidir.

(5) Arabulucu, arabuluculuk faaliyetinin sonucuna veya kısmen de olsa başarısına bağlı bir ücret anlaşması yapamaz.

(6) Arabulucu, tarafların kendi aralarında eşit olmayan miktarda ücret ödemesini kabul ettiği hâllerde; tarafsızlığından ödün vermemeli, fazla ücret veren diğerine göre üstün tutacak tutum ve davranışlarda bulunmamalıdır.

Arabuluculuk Uygulamasının Geliştirilmesi

Madde 10- (1) Arabulucu, arabuluculuğun geliştirilmesi ve arabuluculuğun barışçıl bir uyuşmazlık çözüm yöntemi olarak kabul edilmesi ve konuya dair toplumsal farkındalığın oluşturulması, artırılması ve kurumun tanıtılmasından sorumludur.

(2) Arabulucu, arabuluculuk faaliyetinde bulunurken, arabuluculuk uygulamasını geliştirecek şekilde hareket etmeye dikkat ve özen göstermelidir. Arabuluculuğun farklı uyuşmazlık türlerinde uygulanabilmesine yönelik çalışmalar yapmalıdır.

(3) Arabulucu, arabuluculuk alanındaki değişik görüşlere saygı göstermeli ve hem mesleğini geliştirmek hem de uyuşmazlığa düşen taraflara daha iyi hizmet sunmak amacıyla, diğer arabulucularla karşılıklı olarak bilgi alışverişinde bulunmalı ve onlarla birlikte bilimsel ve mesleki çalışmalar yapmalıdır.

(4) Arabulucular kendi aralarında bu Kurallara uygun şekilde hareket edilmesi hususunda birbirlerini teşvik etmelidirler.

7036 SAYILI İŞ MAHKEMELERİ KANUNU İLGİLİ MADDELERİ

Dava şartı olarak arabuluculuk

MADDE 3- (1) Kanuna, bireysel veya toplu iş sözleşmesine dayanan işçi veya işveren alacağı ve tazminatı ile işe iade talebiyle açılan davalarda, arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır.

(2) Davacı, arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılamadığına ilişkin son tutanağın aslını veya arabulucu tarafından onaylanmış bir örneğini dava dilekçesine eklemek zorundadır. Bu zorunluluğa uyulmaması hâlinde mahkemece davacıya, son tutanağın bir haftalık kesin süre içinde mahkemeye sunulması gerektiği, aksi takdirde davanın usulden reddedileceği ihtarını içeren davetiye gönderilir. İhtarın gereği yerine getirilmez ise dava dilekçesi karşı tarafa tebliğe çıkarılmaksızın davanın usulden reddine karar verilir. Arabulucuya başvurulmadan dava açıldığının anlaşılması hâlinde herhangi bir işlem yapılmaksızın davanın, dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddine karar verilir.

(3) İş kazası veya meslek hastalığından kaynaklanan maddi ve manevi tazminat ile bunlarla ilgili tespit, itiraz ve rücu davaları hakkında birinci fıkra hükmü uygulanmaz.

(4) Arabuluculuk Daire Başkanlığı, sicile kayıtlı arabuluculardan bu maddede uyarınca arabuluculuk yapmak isteyenleri, varsa uzmanlık alanlarını da belirterek, görev yapmak istedikleri adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonlarına göre listeler ve listeleri ilgili komisyon başkanlıklarına bildirir. Komisyon başkanlıkları, bu listeleri kendi yargı çevrelerindeki arabuluculuk bürolarına, arabuluculuk bürosu kurulmayan yerlerde ise görevlendirecekleri sulh hukuk mahkemesi yazı işleri müdürlüğüne gönderir.

(5) Başvuru karşı tarafın, karşı taraf birden fazla ise bunlardan birinin yerleşim yerindeki veya işin yapıldığı yerdeki arabuluculuk bürosuna, arabuluculuk bürosu kurulmayan yerlerde ise görevlendirilen yazı işleri müdürlüğüne yapılır.

(6) Arabulucu, komisyon başkanlıklarına bildirilen listeden büro tarafından belirlenir. Ancak tarafların listede yer alan herhangi bir arabulucu üzerinde anlaşmaları hâlinde bu arabulucu görevlendirilir.

(7) Başvuran taraf, kendisine ve elinde bulunması hâlinde karşı tarafa ait her türlü iletişim bilgisini arabuluculuk bürosuna verir. Büro, tarafların resmi kayıtlarda yer alan iletişim bilgilerini araştırmaya da yetkilidir. İlgili kurum ve kuruluşlar, büro tarafından talep edilen bilgi ve belgeleri vermekle yükümlüdür.

(8) Taraflara ait iletişim bilgileri, görevlendirilen arabulucuya büro tarafından verilir. Arabulucu bu iletişim bilgilerini esas alır, ihtiyaç duyduğunda kendiliğinden araştırma da yapabilir. Elindeki bilgiler itibarıyla her türlü iletişim vasıtasını kullanarak görevlendirme konusunda tarafları bilgilendirir ve ilk toplantıya davet eder. Bilgilendirme ve davete ilişkin işlemlerini belgeye bağlar.

(9) Arabulucu, görevlendirmeyi yapan büronun yetkili olup olmadığını kendiliğinden dikkate alamaz. Karşı taraf en geç ilk toplantıda, yerleşim yeri ve işin yapıldığı yere ilişkin belgelerini sunmak suretiyle arabuluculuk bürosunun yetkisine itiraz edebilir. Bu durumda arabulucu, dosyayı derhâl ilgili sulh hukuk mahkemesine gönderilmek üzere büroya teslim eder. Mahkeme, harç alınmaksızın dosya üzerinden yapacağı inceleme sonunda yetkili büroyu kesin olarak karara bağlar ve dosyayı büroya iade eder. Mahkeme kararı büro tarafından 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümleri uyarınca taraflara tebliğ edilir. Yetki itirazının reddi durumunda aynı arabulucu yeniden görevlendirilir ve onuncu fıkrada belirtilen süreler yeni görevlendirme tarihinden başlar. Yetki itirazının kabulü durumunda ise kararın tebliğinden itibaren bir hafta içinde yetkili büroya başvurulabilir. Bu takdirde yetkisiz büroya başvurma tarihi yetkili büroya başvurma tarihi olarak kabul edilir. Yetkili büro, altıncı fıkra uyarınca arabulucu görevlendirir.

(10) Arabulucu, yapılan başvuruyu görevlendirildiği tarihten itibaren üç hafta içinde sonuçlandırır. Bu süre zorunlu hâllerde arabulucu tarafından en fazla bir hafta uzatılabilir.

(11) Arabulucu, taraflara ulaşamaması, taraflar katılmadığı için görüşme yapılamaması yahut yapılan görüşmeler sonucunda anlaşmaya varılması veya varılamaması hâllerinde arabuluculuk faaliyetini sona erdirir ve son tutanağı düzenleyerek durumu derhâl arabuluculuk bürosuna bildirir.

(12) Taraflardan birinin geçerli bir mazeret göstermeksizin ilk toplantıya katılmaması sebebiyle arabuluculuk faaliyetinin sona ermesi durumunda toplantıya katılmayan taraf, son tutanakta belirtilir ve bu taraf davada

kısmen veya tamamen haklı çıksa bile yargılama giderinin tamamından sorumlu tutulur. Ayrıca bu taraf lehine vekalet ücretine hükmedilmez. Her iki tarafın da ilk toplantıya katılmaması sebebiyle sona eren arabuluculuk faaliyeti üzerine açılacak davalarda tarafların yaptıkları yargılama giderleri kendi üzerlerinde bırakılır.

(13) Tarafların arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaları hâlinde, arabuluculuk ücreti, Arabuluculuk Asgari Ücret Tarifesinin eki Arabuluculuk Ücret Tarifesinin İkinci Kısımına göre aksi kararlaştırılmadıkça taraflarca eşit şekilde karşılanır. Bu durumda ücret, Tarifenin Birinci Kısımında belirlenen iki saatlik ücret tutarından az olamaz. İşe iade talebiyle yapılan görüşmelerde tarafların anlaşmaları durumunda, arabulucuya ödenecek ücretin belirlenmesinde işçiye işe başlatılmaması hâlinde ödenecek tazminat miktarı ile çalıştırılmadığı süre için ödenecek ücret ve diğer haklarının toplamı, Tarifenin İkinci Kısmı uyarınca üzerinde anlaşılan miktar olarak kabul edilir.

(14) Arabuluculuk faaliyeti sonunda taraflara ulaşılamaması, taraflar katılmadığı için görüşme yapılamaması veya iki saatten az süren görüşmeler sonunda tarafların anlaşamamaları hâllerinde, iki saatlik ücret tutarı Tarifenin Birinci Kısımına göre Adalet Bakanlığı bütçesinden ödenir. İki saatten fazla süren görüşmeler sonunda tarafların anlaşamamaları hâlinde ise iki saati aşan kısma ilişkin ücret aksi kararlaştırılmadıkça taraflarca eşit şekilde Tarifenin Birinci Kısımına göre karşılanır. Adalet Bakanlığı bütçesinden ödenen ve taraflarca karşılanan arabuluculuk ücreti, yargılama giderlerinden sayılır.

(15) Asıl işveren-alt işveren ilişkisinin varlığı hâlinde işe iade talebiyle arabulucuya başvurulduğunda, anlaşmanın gerçekleştirilmesi için işverenlerin arabuluculuk görüşmelerine birlikte katılmaları ve iradelerinin birbirine uygun olması aranır.

(16) Bu madde uyarınca arabuluculuk bürosu tarafından yapılması gereken zaruri giderler; arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılması hâlinde anlaşma uyarınca taraflarca ödenmek, anlaşmaya varılamaması hâlinde ise ileride haksız çıkacak taraftan tahsil olunmak üzere Adalet Bakanlığı bütçesinden karşılanır.

(17) Arabuluculuk bürosuna başvurulmasından son tutanağın düzenlendiği tarihe kadar geçen sürede zamanaşımı durur ve hak düşürücü süre işlemez.

(18) Arabuluculuk görüşmelerine taraflar bizzat, kanuni temsilcileri veya avukatları aracılığıyla katılabilirler. İşverenin yazılı belgeyle yetkilendirildiği çalışanı da görüşmelerde işvereni temsil edebilir ve son tutanağı imzalayabilir.

(19) Arabuluculuk görüşmeleri, taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça, arabulucuyu görevlendiren büronun bağlı bulunduğu adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonunun yetki alanı içinde yürütülür.

(20) 13/6/1952 tarihli ve 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanunda düzenlenen gazeteci ile 20/4/1967 tarihli ve 854 sayılı Deniz İş Kanununda düzenlenen gemiadamı, bu madde kapsamında işçi sayılır.

(21) Bu maddede hüküm bulunmayan hâllerde niteliğine uygun düştüğü ölçüde 7/6/2012 tarihli ve 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu hükümleri uygulanır.

(22) Arabuluculuğa başvuru usulü, arabulucunun görevlendirilmesi ve arabuluculuk görüşmelerine ilişkin diğer hususlar Adalet Bakanlığınca yürürlüğe konulan yönetmelikle belirlenir.

Yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 10- (1) 30/1/1950 tarihli ve 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) Mevzuatta, yürürlükten kaldırılan 5521 sayılı Kanuna yapılan atıflar, bu Kanuna yapılmış sayılır.

MADDE 11 ila 16 -(22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

MADDE 17 ila 28- (7/6/2012 tarihli ve 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

Geçiş hükümleri

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Mülga 5521 sayılı Kanun gereğince kurulan iş mahkemeleri, bu Kanun uyarınca kurulmuş iş mahkemeleri olarak kabul edilir. Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce açılmış olan davalar, açıldıkları mahkemelerde görülmeye devam olunur.

(2) Bu Kanunun dava şartı olarak arabuluculuğa ilişkin hükümleri, bu hükümlerin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla ilk derece mahkemeleri ve bölge adliye mahkemeleri ile Yargıtayda görülmekte olan davalar hakkında uygulanmaz.

(3) Başka mahkemelerin görev alanına girerken bu Kanunla iş mahkemelerinin görev alanına dâhil edilen dava ve işler, iş mahkemelerine devredilmez; kesinleşinceye kadar ilgili mahkemeler tarafından görülmeye devam olunur.

(4) İlk derece mahkemeleri tarafından bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce verilen kararlar, karar tarihindeki kanun yoluna ilişkin hükümlere tabidir.

Yürürlük

MADDE 38- (1) Bu Kanunun;

a) 3 üncü, 11 inci ve 12 nci maddeleri 1/1/2018 tarihinde,

b) Diğer hükümleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

4857 SAYILI İŞ KANUNU İLGİLİ MADDELERİ

Fesih bildirimine itiraz ve usulü

Madde 20 – (Değişik birinci fıkra: 12/10/2017-7036/11 md.) İş sözleşmesi feshedilen işçi, fesih bildiriminde sebep gösterilmediği veya gösterilen sebebin geçerli bir sebep olmadığı iddiası ile fesih bildiriminin tebliği tarihinden itibaren bir ay içinde işe iade talebiyle, İş Mahkemeleri Kanunu hükümleri uyarınca arabulucuya başvurmak zorundadır. Arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılamaması hâlinde, son tutanağın düzenlendiği tarihten itibaren, iki hafta içinde iş mahkemesinde dava açılabilir. Taraflar anlaşırlarsa uyuşmazlık aynı sürede iş mahkemesi yerine özel hakeme de götürülebilir. Arabulucuya başvurmaksızın doğrudan dava açılması sebebiyle davanın usulden reddi hâlinde ret kararı taraflara resen tebliğ edilir. Kesinleşen ret kararının da resen tebliğinden itibaren iki hafta içinde arabulucuya başvurulabilir.

Feshin geçerli bir sebebe dayandığını ispat yükümlülüğü işverene aittir. İşçi, feshin başka bir sebebe dayandığını iddia ettiği takdirde, bu iddiasını ispatla yükümlüdür.

(Değişik üçüncü fıkra: 12/10/2017-7036/11 md.) Dava ivedilikle sonuçlandırılır. Mahkemece verilen karar hakkında istinaf yoluna başvurulması hâlinde, bölge adliye mahkemesi ivedilikle ve kesin olarak karar verir.

(İptal dördüncü fıkra: Anayasa Mahkemesinin 19/10/2005 tarihli ve E.:2003/66, K.:2005/72 sayılı Kararı ile.)

Geçersiz sebeple yapılan feshin sonuçları

Madde 21 - İşverence geçerli sebep gösterilmediği veya gösterilen sebebin geçerli olmadığı mahkemece veya özel hakem tarafından tespit edilerek feshin geçersizliğine karar verildiğinde, işveren, işçiyi bir ay içinde işe başlatmak zorundadır. İşçiyi başvurusu üzerine işveren bir ay içinde işe başlatmaz ise, işçiye en az dört aylık ve en çok sekiz aylık ücreti tutarında tazminat ödemekle yükümlü olur.

Mahkeme veya özel hakem feshin geçersizliğine karar verdiğinde, işçinin işe başlatılmaması halinde ödenecek tazminat miktarını da belirler.

Kararın kesinleşmesine kadar çalıştırılmadığı süre için işçiye en çok dört aya kadar doğmuş bulunan ücret ve diğer hakları ödenir.

(Ek fıkra: 12/10/2017-7036/12 md.) Mahkeme veya özel hakem, ikinci fıkra düzenlenenden tazminat ile üçüncü fıkra düzenlenenden ücret ve diğer hakları, dava tarihindeki ücreti esas alarak parasal olarak belirler.

İşçi işe başlatılırsa, peşin olarak ödenen bildirim süresine ait ücret ile kıdem tazminatı, yukarıdaki fıkra hükümlerine göre yapılacak ödemeden mahsup edilir. İşe başlatılmayan işçiye bildirim süresi verilmemiş veya bildirim süresine ait ücret peşin ödenmemişse, bu sürelerle ait ücret tutarı ayrıca ödenir.

İşçi kesinleşen mahkeme veya özel hakem kararının tebliğinden itibaren on işgünü içinde işe başlamak için işverene başvuruda bulunmak zorundadır. İşçi bu süre içinde başvuruda bulunmaz ise, işverence yapılmış olan fesih geçerli bir fesih sayılır ve işveren sadece bunun hukuki sonuçları ile sorumlu olur.

(Ek fıkra: 12/10/2017-7036/12 md.) Arabuluculuk faaliyeti sonunda tarafların, işçinin işe başlatılması konusunda anlaşmaları hâlinde;

- a) İşe başlatma tarihini,
- b) Üçüncü fıkra düzenlenenden ücret ve diğer hakların parasal miktarını,
- c) İşçinin işe başlatılmaması durumunda ikinci fıkra düzenlenenden tazminatın parasal miktarını,

belirlemeleri zorunludur. Aksi takdirde anlaşma sağlanamamış sayılır ve son tutanak buna göre düzenlenir. İşçinin kararlaştırılan tarihte işe başlamaması hâlinde fesih geçerli hâle gelir ve işveren sadece bunun hukuki sonuçları ile sorumlu olur.

Bu maddenin birinci, ikinci ve üçüncü fıkra hükümleri sözleşmeler ile hiçbir suretle değiştirilemez; aksi yönde sözleşme hükümleri geçersizdir.

6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU İLGİLİ MADDELERİ

BAŞLANGIÇ

A) Kanunun uygulama alanı

I - Ticari hükümler

MADDE 1- (1) Türk Ticaret Kanunu, 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun ayrılmaz bir parçasıdır. Bu Kanundaki hükümlerle, bir ticari işletmeyi ilgilendiren işlem ve fiillere ilişkin diğer kanunlarda yazılı özel hükümler, ticari hükümlerdir.

(2) Mahkeme, hakkında ticari bir hüküm bulunmayan ticari işlerde, ticari **örf ve âdete, bu da yoksa genel hükümlere göre karar verir.**

II - Ticari örf ve âdet

MADDE 2- (1) Kanunda aksine bir hüküm yoksa, ticari örf ve âdet olarak kabul edildiği belirlenmedikçe, teamül, mahkemenin yargısına esas olamaz. Ancak, irade açıklamalarının yorumunda teamüller de dikkate alınır.

(2) Bir bölgeye veya bir ticaret dalına özgü ticari örf ve âdetler genel olanlara üstün tutulur. İlgililer aynı bölgede değillerse, kanunda veya sözleşmede aksi öngörülmedikçe, ifa yerindeki ticari örf ve âdet uygulanır.

(3) Ticari örf ve âdet, tacir sıfatını haiz bulunmayanlar hakkında ancak onlar tarafından bilindiği veya bilinmesi gerektiği takdirde uygulanır.

III - Ticari işler

MADDE 3- (1) Bu Kanunda düzenlenen hususlarla bir ticari işletmeyi ilgilendiren bütün işlem ve fiiller ticari işlerdendir.

IV – Ticari davalar, çekişmesiz yargı işleri ve delilleri (1)

1. Genel olarak (2)

MADDE 4- (1) Her iki tarafın da ticari işletmesiyle ilgili hususlardan doğan hukuk davaları ve çekişmesiz yargı işleri ile tarafların tacir olup olmadıklarına bakılmaksızın;

- a) Bu Kanunda,
- b) Türk Medenî Kanununun, rehin karşılığında ödünç verme işi ile uğraşanlar hakkındaki 962 ilâ 969 uncu maddelerinde,
- c) 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun malvarlığının veya işletmenin devralınması ile işletmelerin birleşmesi ve şekil değiştirmesi hakkındaki 202 ve 203, rekabet yasağına ilişkin 444 ve 447, yayın sözleşmesine dair 487 ilâ 501, kredi mektubu ve kredi emrini düzenleyen 515 ilâ 519, komisyon sözleşmesine ilişkin 532 ilâ 545, ticari temsilciler, ticari vekiller ve diğer tacir yardımcıları için öngörölmüş bulunan 547 ilâ 554, havale hakkındaki 555 ilâ 560, saklama sözleşmelerini düzenleyen 561 ilâ 580 inci maddelerinde,
- d) Fikrî mülkiyet hukukuna dair mevzuatta,
- e) Borsa, sergi, panayır ve pazarlar ile antrepo ve ticarete özgü diğer yerlere ilişkin özel hükümlerde,
- f) Bankalara, diğer kredi kuruluşlarına, finansal kurumlara ve ödünç para verme işlerine ilişkin düzenlemelerde,
- öngörölen hususlardan doğan hukuk davaları ve çekişmesiz yargı işleri ticari dava ve ticari nitelikte çekişmesiz yargı işi sayılır. Ancak, herhangi bir ticari işletmeyi ilgilendirmeyen havale, vedia ve fikir ve sanat eserlerine ilişkin haklardan doğan davalar bundan istisnadır.

(2) (Değişik: 28/2/2018-7101/61 md.) Ticari davalarda da deliller ile bunların sunulması 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümlerine tabidir; miktar veya değeri yüz bin Türk lirasını geçmeyen ticari davalarda basit yargılama usulü uygulanır.

2. Ticari davalar ve çekişmesiz yargı işlerinin göröüleceğı mahkemeler (3)

MADDE 5- (1) Aksine hüküm bulunmadıkça, dava olunan şeyin değerine veya tutarına bakılmaksızın asliye ticaret mahkemesi tüm ticari davalar ile ticari nitelikteki çekişmesiz yargı işlerine bakmakla görevlidir. (4)

(2) Bir yerde asliye ticaret mahkemesi varsa, asliye hukuk mahkemesinin görevi içinde bulunan ve 4 üncü madde hükmünce ticari sayılan davalarla özel hükümler uyarınca ticaret mahkemesinde göröülecek diğer işlere asliye ticaret mahkemesinde bakılır. Bir yerde ticaret davalarına bakan birden çok asliye ticaret mahkemesi varsa, iş durumunun gerekli kıldığı yerlerde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca, asliye ticaret mahkemelerinden biri veya birkaçı münhasıran bu Kanundan ve diğer

kanunlardan doğan deniz ticaretine ve deniz sigortalarına ilişkin hukuk davalarına bakmakla görevlendirilebilir.

(3) (Değişik: 26/6/2012-6335/2 md.) Asliye ticaret mahkemesi ile asliye hukuk mahkemesi ve diğer hukuk mahkemeleri arasındaki ilişki görev ilişkisi olup, bu durumda göreve ilişkin usul hükümleri uygulanır.

(4) (Değişik: 26/6/2012-6335/2 md.) Asliye ticaret mahkemesi bulunmayan yargı çevresindeki bir ticari davada görev kuralına dayanılmamış olması, görevsizlik kararı verilmesini gerektirmez; asliye hukuk mahkemesi, davaya devam eder.

3. Dava şartı olarak arabuluculuk

MADDE 5/A- (Ek:6/12/2018-7155/20 md.)

(1) Bu Kanunun 4 üncü maddesinde ve diğer kanunlarda belirtilen ticari davalardan, konusu bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat talepleri hakkında dava açılmadan önce arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır.

(2) Arabulucu, yapılan başvuruyu görevlendirildiği tarihten itibaren altı hafta içinde sonuçlandırır. Bu süre zorunlu hâllerde arabulucu tarafından en fazla iki hafta uzatılabilir.

B) Çeşitli hükümler

I - Zamanaşımı

MADDE 6- (1) Ticari hükümler koyan kanunlarda öngörülen zamanaşımı süreleri, Kanunda aksine düzenleme yoksa, sözleşme ile değiştirilemez.

II - Teselsül karanesi

MADDE 7- (1) İki veya daha fazla kişi, içlerinden yalnız biri veya hepsi için ticari niteliği haiz bir iş dolayısıyla, diğer bir kimseye karşı birlikte borç altına girerse, kanunda veya sözleşmede aksi öngörülmemişse müteselsilen sorumlu olurlar. Ancak, kefil ve kefillere, taahhüt veya ödemenin yapılmadığı veya yerine getirilmediği ihbar edilmeden temerrüt faizi yürütülemez.

(2) Ticari borçlara kefalet hâlinde, hem asıl borçlu ile kefil, hem de kefiller arasındaki ilişkilerde de birinci fıkra hükmü geçerli olur.

III - Ticari işlerde faiz

1. Oran serbestisi ve bileşik faizin şartları

MADDE 8- (1) Ticari işlerde faiz oranı serbestçe belirlenir.

(2) Üç aydan aşağı olmamak üzere, faizin anaparaya eklenerek birlikte tekrar faiz yürütülmesi şartı, yalnız cari hesaplarla her iki taraf bakımından da ticari iş niteliğinde olan ödünç sözleşmelerinde geçerlidir. Şu şartla ki, bu fıkra, sözleşenleri tacir olmayanlara uygulanmaz.

(3) Tüketicinin korunmasına ilişkin hükümler saklıdır.

(4) Bu maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarına aykırı olarak işletilen faiz yok hükmündedir.

2. Uygulanacak hükümler

MADDE 9- (1) Ticari işlerde; kanuni, anapara ile temerrüt faizi hakkında, ilgili mevzuat hükümleri uygulanır.

3. Faizin başlangıcı

MADDE 10- (1) Aksine sözleşme yoksa, ticari bir borcun faizi, vadenin bitiminden ve belli bir vade yoksa ihtar gününden itibaren işlemeye başlar.

BİRİNCİ KİTAP

Ticari İşletme

BİRİNCİ KISIM

Tacir

A) Ticari işletme

1. Bütünlük ilkesi

MADDE 11- (1) Ticari işletme, esnaf işletmesi için öngörülen sınırı aşan düzeyde gelir sağlamayı hedef tutan faaliyetlerin devamlı ve bağımsız şekilde yürütüldüğü işletmedir.

(2) Ticari işletme ile esnaf işletmesi arasındaki sınır, Cumhurbaşkanı kararıyla belirlenir.

(3) Ticari işletme, içerdği malvarlığı unsurlarının devri için zorunlu tasarruf işlemlerinin ayrı ayrı yapılmasına gerek olmaksızın bir bütün hâlinde devredilebilir ve diğer hukuki işlemlere konu olabilir. Aksi öngörülmemişse, devir sözleşmesinin duran malvarlığını, işletme değerini, kiracılık hakkını, ticaret unvanı ile diğer fikrî mülkiyet haklarını ve sürekli olarak işletmeye özgülenen malvarlığı unsurlarını içerdği kabul olunur. Bu devir

sözleşmesiyle ticari işletmeyi bir bütün hâlinde konu alan diğer sözleşmeler yazılı olarak yapılır, ticaret siciline tescil ve ilan edilir.

B) Tacir

I - Gerçek kişiler

1. Genel olarak

MADDE 12- (1) Bir ticari işletmeyi, kısmen de olsa, kendi adına işleten kişiye tacir denir.

(2) Bir ticari işletmeyi kurup açtığını, sirküler, gazete, radyo, televizyon ve diğer ilan araçlarıyla halka bildirmiş veya işletmesini ticaret siciline tescil ettirerek durumu ilan etmiş olan kimse, fiilen işletmeye başlamamış olsa bile tacir sayılır.

(3) Bir ticari işletme açmış gibi, ister kendi adına, ister adi bir şirket veya her ne suretle olursa olsun hukuken var sayılmayan diğer bir şirket adına ortak sıfatıyla işlemlerde bulunan kimse, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı tacir gibi sorumlu olur.

2. Küçük ve kısıtlılar

MADDE 13- (1) Küçük ve kısıtlılara ait ticari işletmeyi bunların adına işleten yasal temsilci, tacir sayılmaz. Tacir sıfatı, temsil edilene aittir. Ancak, yasal temsilci ceza hükümlerinin uygulanması yönünden tacir gibi sorumlu olur.

3. Ticaret yapmaktan menedilenler

MADDE 14- (1) Kişisel durumları ya da yaptığı işlerin niteliği nedeniyle yahut meslek ve görevleri dolayısıyla, kanundan veya bir yargı kararından doğan bir yasağa aykırı bir şekilde ya da başka bir kişinin veya resmî bir makamın iznine gerek olmasına rağmen izin veya onay almadan bir ticari işletmeyi işleten kişi de tacir sayılır.

(2) Birinci fıkraya aykırı hareketin doğurduğu hukuki, cezai ve disipline ilişkin sorumluluk saklıdır.

4. Esnaf

MADDE 15- (1) İster gezici olsun ister bir dükkânda veya bir sokağın belirli yerlerinde sabit bulunsun, ekonomik faaliyeti sermayesinden fazla bedenî çalışmasına dayanan ve geliri 11 inci maddenin ikinci fıkrası uyarınca çıkarılacak kararnamede gösterilen sınırı aşmayan ve sanat veya ticaretle uğraşan kişi esnaftır. Ancak, tacirlere özgü 20 ve 53 üncü

maddeler ile Türk Medenî Kanunu'nun 950 nci maddesinin ikinci fıkrası hükmü bunlara da uygulanır.

II - Tüzel kişiler

MADDE 16- (1) Ticaret şirketleriyle, amacına varmak için ticari bir işletme işleten vakıflar, dernekler ve kendi kuruluş kanunları gereğince özel hukuk hükümlerine göre yönetilmek veya ticari şekilde işletilmek üzere Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişileri tarafından kurulan kurum ve kuruluşlar da tacir sayılırlar.

(2) Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişileri ile kamu yararına çalışan dernekler ve gelirinin yarısından fazlasını kamu görevi niteliğindeki işlere harcayan vakıflar, bir ticari işletmeyi, ister doğrudan doğruya ister kamu hukuku hükümlerine göre yönetilen ve işletilen bir tüzel kişi eliyle işletsinler, kendileri tacir sayılmazlar.

III - Donatma iştiraki

MADDE 17- (1) Tacire ilişkin hükümler donatma iştirakine de aynen uygulanır.

C) Tacir olmanın hükümleri

I - Genel olarak

MADDE 18- (1) Tacir, her türlü borcu için iflasa tabidir; ayrıca kanuna uygun bir ticaret unvanı seçmek, ticari işletmesini ticaret siciline tescil ettirmek ve bu Kanun hükümleri uyarınca gerekli ticari defterleri tutmakla da yükümlüdür.

(2) Her tacirin, ticaretine ait bütün faaliyetlerinde basiretli bir iş adamı gibi hareket etmesi gerekir.

(3) Tacirler arasında, diğer tarafı temerrüde düşürmeye, sözleşmeyi feshetmek, sözleşmeden dönmeye ilişkin ihbarlar veya ihtarlar noter aracılığıyla, taahhütlü mektupla, telgrafla veya güvenli elektronik imza kullanılarak kayıtlı elektronik posta sistemi ile yapılır.

(4) Tacir sıfatına bağlı olan diğer hükümler saklıdır.

II - Özel olarak

1. Ticari iş karinesi

MADDE 19- (1) Bir tacirin borçlarının ticari olması asıldır. Ancak, gerçek kişi olan bir tacir, işlemi yaptığı anda bunun ticari işletmesiyle ilgili ol-

madığını diğer tarafa açıkça bildirdiği veya işin ticari sayılmasına durum elverişli olmadığı takdirde borç adı sayılır.

(2) Taraflardan yalnız biri için ticari iş niteliğinde olan sözleşmeler, Kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, diğeri için de ticari iş sayılır.

2. Ücret isteme hakkı

MADDE 20- (1) Tacir olan veya olmayan bir kişiye, ticari işletmesiyle ilgili bir iş veya hizmet görmüş olan tacir, uygun bir ücret isteyebilir. Ayrıca, tacir, verdiği avanslar ve yaptığı giderler için, ödeme tarihinden itibaren faize hak kazanır.

3. Fatura ve teyit mektubu

MADDE 21- (1) Ticari işletmesi bağlamında bir mal satmış, üretmiş, bir iş görmüş veya bir menfaat sağlamış olan tacirden, diğer taraf, kendisine bir fatura verilmesini ve bedeli ödenmiş ise bunun da faturada gösterilmesini isteyebilir.

(2) Bir fatura alan kişi aldığı tarihten itibaren sekiz gün içinde, faturanın içeriği hakkında bir itirazda bulunmamışsa bu içeriği kabul etmiş sayılır.

(3) Telefonla, telgrafla, herhangi bir iletişim veya bilişim aracıyla veya diğer bir teknik araçla ya da sözlü olarak kurulan sözleşmelerle yapılan açıklamaların içeriğini doğrulayan bir yazıyı alan kişi, bunu aldığı tarihten itibaren sekiz gün içinde itirazda bulunmamışsa, söz konusu teyit mektubunun yapılan sözleşmeye veya açıklamalara uygun olduğunu kabul etmiş sayılır.

4. Ücret ve sözleşme cezasının indirilmesi

MADDE 22- (1) Tacir sıfatını haiz borçlu, Türk Borçlar Kanununun 121 inci maddesinin ikinci fıkrasıyla 182 nci maddesinin üçüncü fıkrasında ve 525 inci maddesinde yazılı hâllerde, aşırı ücret veya ceza kararlaştırılmış olduğu iddiasıyla ücret veya sözleşme cezasının indirilmesini mahkemeden isteyemez.

5. Ticari satış ve mal değişimi

MADDE 23- (1) Bu maddedeki özel hükümler saklı kalmak şartıyla, tacirler arasındaki satış ve mal değişimlerinde de Türk Borçlar Kanununun satış sözleşmesi ile mal değişim sözleşmesine ilişkin hükümleri uygulanır.

a) Sözleşmenin niteliğine, tarafların amacına ve malın cinsine göre, satış sözleşmesinin kısım kısım yerine getirilmesi mümkün ise veya bu şartla-

rın bulunmamasına rağmen alıcı, çekince ileri sürmeksizin kısmi teslimi kabul etmişse; sözleşmenin bir kısmının yerine getirilmemesi durumunda alıcı haklarını sadece teslim edilmemiş olan kısım hakkında kullanabilir. Ancak, o kısmın teslim edilmemesi dolayısıyla sözleşmeden beklenen yararın elde edilmesi veya izlenen amaca ulaşılması imkânı ortadan kalkıyor veya zayıflıyorsa ya da durumdan ve şartlardan, sözleşmenin kalan kısmının tam veya gereği gibi yerine getirilemeyeceği anlaşıyorsa alıcı sözleşmeyi feshedebilir.

b) Alıcı mütemerrit olduğu takdirde satıcı, malın satışına izin verilmesini mahkemeden isteyebilir. Mahkeme, satışın açık artırma yoluyla veya bu işle yetkilendirilen bir kişi aracılığıyla yapılmasına karar verir. Satıcı isterse satış için yetkilendirilen kişi, satışa çıkarılacak malın niteliklerini bir uzmana tespit ettirir. Satış giderleri satış bedelinden çıkarıldıktan sonra artan para, satıcının takas hakkı saklı kalmak şartıyla, satıcı tarafından alıcı adına bir bankaya ve banka bulunmadığı takdirde notere bırakılır ve durum hemen alıcıya ihbar edilir.

c) Malın ayıplı olduğu teslim sırasında açıkça belli ise alıcı iki gün içinde durumu satıcıya ihbar etmelidir. Açıkça belli değilse alıcı malı teslim aldıktan sonra sekiz gün içinde incelemek veya incelettirmekle ve bu inceleme sonucunda malın ayıplı olduğu ortaya çıkarsa, haklarını korumak için durumu bu süre içinde satıcıya ihbarla yükümlüdür. Diğer durumlarda, Türk Borçlar Kanununun 223 üncü maddesinin ikinci fıkrası uygulanır.

7036 SAYILI İŞ MAHKEMELERİ KANUNU İLGİLİ MADDESİ

Dava şartı olarak arabuluculuk

MADDE 3- (1) Kanuna, bireysel veya toplu iş sözleşmesine dayanan işçi veya işveren alacağı ve tazminatı ile işe iade talebiyle açılan davalarda, arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır.

(2) Davacı, arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılamadığına ilişkin son tutanağın aslını veya arabulucu tarafından onaylanmış bir örneğini dava dilekçesine eklemek zorundadır. Bu zorunluluğa uyulmaması hâlinde mahkemece davacıya, son tutanağın bir haftalık kesin süre içinde mahkemeye sunulması gerektiği, aksi takdirde davanın usulden reddedileceği ihtarını içeren davetiye gönderilir. İhtarın gereği yerine getirilmez ise dava dilekçesi karşı tarafa tebliğe çıkarılmaksızın davanın usulden reddine karar verilir. Arabulucuya başvurulmadan dava açıldığının anlaşılması hâlinde herhangi bir işlem yapılmaksızın davanın, dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddine karar verilir.

(3) İş kazası veya meslek hastalığından kaynaklanan maddi ve manevi tazminat ile bunlarla ilgili tespit, itiraz ve rücu davaları hakkında birinci fıkra hükmü uygulanmaz.

(4) Arabuluculuk Daire Başkanlığı, sicile kayıtlı arabuluculardan bu maddede uyarınca arabuluculuk yapmak isteyenleri, varsa uzmanlık alanlarını da belirterek, görev yapmak istedikleri adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonlarına göre listeler ve listeleri ilgili komisyon başkanlıklarına bildirir. Komisyon başkanlıkları, bu listeleri kendi yargı çevrelerindeki arabuluculuk bürolarına, arabuluculuk bürosu kurulmayan yerlerde ise görevlendirecekleri sulh hukuk mahkemesi yazı işleri müdürlüğüne gönderir.

(5) Başvuru karşı tarafın, karşı taraf birden fazla ise bunlardan birinin yerleşim yerindeki veya işin yapıldığı yerdeki arabuluculuk bürosuna, arabuluculuk bürosu kurulmayan yerlerde ise görevlendirilen yazı işleri müdürlüğüne yapılır.

(6) Arabulucu, komisyon başkanlıklarına bildirilen listeden büro tarafından belirlenir. Ancak tarafların listede yer alan herhangi bir arabulucu üzerinde anlaşmaları hâlinde bu arabulucu görevlendirilir.

(7) Başvuran taraf, kendisine ve elinde bulunması hâlinde karşı tarafa ait her türlü iletişim bilgisini arabuluculuk bürosuna verir. Büro, tarafların

resmi kayıtlarda yer alan iletişim bilgilerini araştırmaya da yetkilidir. İlgili kurum ve kuruluşlar, büro tarafından talep edilen bilgi ve belgeleri vermekle yükümlüdür.

(8) Taraflara ait iletişim bilgileri, görevlendirilen arabulucuya büro tarafından verilir. Arabulucu bu iletişim bilgilerini esas alır, ihtiyaç duyduğunda kendiliğinden araştırma da yapabilir. Elindeki bilgiler itibarıyla her türlü iletişim vasıtasını kullanarak görevlendirme konusunda tarafları bilgilendirir ve ilk toplantıya davet eder. Bilgilendirme ve davete ilişkin işlemlerini belgeye bağlar.

(9) Arabulucu, görevlendirmeyi yapan büronun yetkili olup olmadığını kendiliğinden dikkate alamaz. Karşı taraf en geç ilk toplantıda, yerleşim yeri ve işin yapıldığı yere ilişkin belgelerini sunmak suretiyle arabuluculuk bürosunun yetkisine itiraz edebilir. Bu durumda arabulucu, dosyayı derhâl ilgili sulh hukuk mahkemesine gönderilmek üzere büroya teslim eder. Mahkeme, harç alınmaksızın dosya üzerinden yapacağı inceleme sonunda yetkili büroyu kesin olarak karara bağlar ve dosyayı büroya iade eder. Mahkeme kararı büro tarafından 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümleri uyarınca taraflara tebliğ edilir. Yetki itirazının reddi durumunda aynı arabulucu yeniden görevlendirilir ve onuncu fıkrada belirtilen süreler yeni görevlendirme tarihinden başlar. Yetki itirazının kabulü durumunda ise kararın tebliğinden itibaren bir hafta içinde yetkili büroya başvurulabilir. Bu takdirde yetkisiz büroya başvurma tarihi yetkili büroya başvurma tarihi olarak kabul edilir. Yetkili büro, altıncı fıkra uyarınca arabulucu görevlendirir.

(10) Arabulucu, yapılan başvuruyu görevlendirildiği tarihten itibaren üç hafta içinde sonuçlandırır. Bu süre zorunlu hâllerde arabulucu tarafından en fazla bir hafta uzatılabilir.

(11) Arabulucu, taraflara ulaşamaması, taraflar katılmadığı için görüşme yapılamaması yahut yapılan görüşmeler sonucunda anlaşmaya varılması veya varılamaması hâllerinde arabuluculuk faaliyetini sona erdirir ve son tutanağı düzenleyerek durumu derhâl arabuluculuk bürosuna bildirir.

(12) Taraflardan birinin geçerli bir mazeret göstermeksizin ilk toplantıya katılmaması sebebiyle arabuluculuk faaliyetinin sona ermesi durumunda toplantıya katılmayan taraf, son tutanakta belirtilir ve bu taraf davada kısmen veya tamamen haklı çıksa bile yargılama giderinin tamamından sorumlu tutulur. Ayrıca bu taraf lehine vekalet ücretine hükmedilmez.

Her iki tarafın da ilk toplantıya katılmaması sebebiyle sona eren arabuluculuk faaliyeti üzerine açılacak davalarda tarafların yaptıkları yargılama giderleri kendi üzerlerinde bırakılır.

(13) Tarafların arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaları hâlinde, arabuluculuk ücreti, Arabuluculuk Asgari Ücret Tarifesinin eki Arabuluculuk Ücret Tarifesinin İkinci Kısımına göre aksi kararlaştırılmadıkça taraflarca eşit şekilde karşılanır. Bu durumda ücret, Tarifenin Birinci Kısımında belirlenen iki saatlik ücret tutarından az olamaz. İşe iade talebiyle yapılan görüşmelerde tarafların anlaşmaları durumunda, arabulucuya ödenecek ücretin belirlenmesinde işçiye işe başlatılmaması hâlinde ödenecek tazminat miktarı ile çalıştırılmadığı süre için ödenecek ücret ve diğer haklarının toplamı, Tarifenin İkinci Kısmı uyarınca üzerinde anlaşılan miktar olarak kabul edilir.

(14) Arabuluculuk faaliyeti sonunda taraflara ulaşılamaması, taraflar katılmadığı için görüşme yapılamaması veya iki saatten az süren görüşmeler sonunda tarafların anlaşamamaları hâllerinde, iki saatlik ücret tutarı Tarifenin Birinci Kısımına göre Adalet Bakanlığı bütçesinden ödenir. İki saatten fazla süren görüşmeler sonunda tarafların anlaşamamaları hâlinde ise iki saati aşan kısma ilişkin ücret aksi kararlaştırılmadıkça taraflarca eşit şekilde Tarifenin Birinci Kısımına göre karşılanır. Adalet Bakanlığı bütçesinden ödenen ve taraflarca karşılanan arabuluculuk ücreti, yargılama giderlerinden sayılır.

(15) Asıl işveren-alt işveren ilişkisinin varlığı hâlinde işe iade talebiyle arabulucuya başvurulduğunda, anlaşmanın gerçekleştirilmesi için işverenlerin arabuluculuk görüşmelerine birlikte katılmaları ve iradelerinin birbirine uygun olması aranır.

(16) Bu madde uyarınca arabuluculuk bürosu tarafından yapılması gereken zaruri giderler; arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılması hâlinde anlaşma uyarınca taraflarca ödenmek, anlaşmaya varılamaması hâlinde ise ileride haksız çıkacak taraftan tahsil olunmak üzere Adalet Bakanlığı bütçesinden karşılanır.

(17) Arabuluculuk bürosuna başvurulmasından son tutanağın düzenlendiği tarihe kadar geçen sürede zamanaşımı durur ve hak düşürücü süre işlemez.

(18) Arabuluculuk görüşmelerine taraflar bizzat, kanuni temsilcileri veya avukatları aracılığıyla katılabilirler. İşverenin yazılı belgeyle yetkilendir-

diği çalışanı da görüşmelerde işvereni temsil edebilir ve son tutanağı imzalayabilir.

(19) Arabuluculuk görüşmeleri, taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça, arabulucuyu görevlendiren büronun bağlı bulunduğu adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonunun yetki alanı içinde yürütülür.

(20) 13/6/1952 tarihli ve 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanunda düzenlenen gazeteci ile 20/4/1967 tarihli ve 854 sayılı Deniz İş Kanununda düzenlenen gemi adamı, bu madde kapsamında işçi sayılır.

(21) Bu maddede hüküm bulunmayan hâllerde niteliğine uygun düştüğü ölçüde 7/6/2012 tarihli ve 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu hükümleri uygulanır.

(22) Arabuluculuğa başvuru usulü, arabulucunun görevlendirilmesi ve arabuluculuk görüşmelerine ilişkin diğer hususlar Adalet Bakanlığınca yürürlüğe konulan yönetmelikle belirlenir.

Hüküm bulunmayan hâller

MADDE 9- (1) Bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde 6100 sayılı Kanun hükümleri uygulanır.

Yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 10- (1) 30/1/1950 tarihli ve 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) Mevzuatta, yürürlükten kaldırılan 5521 sayılı Kanuna yapılan atıflar, bu Kanuna yapılmış sayılır.

MADDE 11 ila 16 -(22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

MADDE 17 ila 28- (7/6/2012 tarihli ve 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

MADDE 29 ila 36- (18/10/2012 tarihli ve 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

MADDE 37- (22/1/1990 tarihli ve 399 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Personel Rejiminin Düzenlenmesi ve 233 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

Uygulama ve Sınava Yönelik Dokümanlar

- 6325 sayılı HUAK gerekçeli metni
- 6325 sayılı HUAK Yönetmeliği
- 4857 sayılı İş Kanunu m.20 ve m.21
- 6102 sayılı TTK m.5/A
- 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu m.3
- Arabuluculuk Etik Kuralları
- Anayasa Mahkemesinin; 10/7/2013 gün ve 2012/94 E, 2013/89 K sayılı kararı.
- Anayasa Mahkemesinin; 11/07/2018 gün ve 2017/178 E, 2018/82 K sayılı kararı.
- Arabuluculuk Ücret Tarifesi
- Temel Arabuluculuk Katılımcı Kitabı (Arabuluculuk Daire Başkanlığı internet sitesi)
- Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk (Arabuluculuk Daire Başkanlığı internet sitesi)

KAYNAKÇA:

- Arabuluculukta Baştan Sona Dikkat Etmemiz Gereken Hususlar Notları, Arabuluculuk Daire Başkanlığı, Ankara, 2017
- Arabuluculukta Etkili Taraf Vekilliği, Arabuluculuk Daire Başkanlığı, Ankara, 2017
- AKAN Pınar, Arabuluculuk ve Deniz Hukuku'na ilişkin ihtilaflarda uygulanması, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013
- CANBOLAT Talat, OCAK Saim, OĞUZ Özgür, KARACA Aybüke, BULUR Alper, İş Hukukunda Arabuluculuk Uzmanlık Eğitimi, Arabuluculuk Daire Başkanlığı, 2017
- CHRİSTOPHER W. Moore (Çeviri KAÇMAZ Tarkan- TERCAN Mustafa), Arabuluculuk Süreci, Nobel Yayınevi-Ankara, 2016
- DEMİREZEN Mine, Ticari Uyuşmazlıklarda Arabuluculuk ve Arabuluculukta Avukatın Rolü Sempozyum Notları, Arabuluculuk Daire Başkanlığı, Ankara, 2017
- DOST Süleyman, Arabuluculuk Ücret ve Masrafları Hakkında Karşılaştırmalı Değerlendirme, TBB Dergisi 115. Sayı, Ankara, 2014
- GOODMAN Andrew (Çeviri BIÇAKSIZ Adnan, ALKIN Zeynep), Arabuluculuğa Hazırlanmak, Arabuluculuk Daire Başkanlığı, Ankara, 2017
- Hukuk İşleri Genel Müdürü Hakan ÖZTATAR'a sorulan sorular, Ankara, 2015-2019
- KOÇYİĞİT Iker, Bulur Alper, Ticari Uyuşmazlıklarda Dava Şartı Arabuluculuk, Arabuluculuk Daire Başkanlığı, Ankara, 2019
- Mahkeme Temelli Arabuluculuk Hizmetleri El Kitabı, Arabuluculuk Daire Başkanlığı, Ankara, 2017
- Temel Arabuluculuk Eğitimi Katılımcı Kitabı, Arabuluculuk Daire Başkanlığı, Ankara, 2017
- Temel Arabuluculuk Eğitimi Eğitici Kitabı, Arabuluculuk Daire Başkanlığı, Ankara, 2017
- Ticari Davalarda Dava Şartı Olan Arabuluculuk, Türkiye Barolar Birliği, Ankara, 2019